heinrich von kleist

ISBN 973-21-0378-7

1403

800 lei

editura univers

„ Dacă s-ar pierde toate scrierile lui Kleist, din *Prinţu de Homburg* s-ar putea cel mai lesne descifra toate elementele creaţiei sale: **severitate prusacă**, învolburare dionisiacă în mânie, ambiţie şi dăruire, visare solitară, elan extatic, nesăbuinţă de jucăre şi **tulburarea simţirii** în stil german: **noblețea** suferinţei **neîntrecută** a unui spirit răzfăcător şi scomonitor totodată..."

FRIEDRICH GUNDOLF
în *Heinrich von Kleist*, Berlin,1924

1403

biblioteca bpt pentru toţi

heinrich von kleist

heinrich von kleist

prinţul frederic de homburg

CLUBUL CĂRŢII DIGITALE
BIBLIOTECA ALEPH

Ilustrația copertei: scenă din *Prințul de Homburg*.
Festivalul din Avignon, iulie 1954,
cu Gerard Philipe în rolul titular
și Monique Chaumette (Prințesa Natalia).
© Lipnitzki-Viollet, 1954

HEINRICH VON KLEISTS WERKE
in sechs Teilen
Zweiter Teil
Deutsches Verlagshaus Bong & Co
Berlin-Leipzig-Wien-Stuttgart
și
HEINRICH VON KLEIST
WERKE UND BRIEFE IN VIER BÄNDEN
BAND II. DRAMEN
Insel Verlag, Frankfurt am Main
1986

heinrich von kleist

pentesilea • prințul frederic de homburg

TEATRU

TRADUCERE ȘI POSTFAȚĂ DE MIOARA CREMENE
PREFAȚĂ DE NICOLAE BALOTĂ
TABEL CRONOLOGIC DE HERTA SPUHN

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1993
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

S-au tipărit din această carte 20 de exemplare
numerotate de la I-XX, scoase din comerț, precum și
100 de exemplare rezervate bibliofililor, numerotate de la 1-100

De același autor în „Biblioteca pentru toți" (serie nouă):
Cutremurul din Chile (trad. Laura Dragomirescu) și
Michael Kohlhaas (trad. Alice Voinescu) în:
Nuvela romatică germană, antologie de Ion Biberi, vol. I,
B.P.T. nr. 429, Editura pentru literatură, 1968.

Pentru această versiunea toate drepturile
rezervate Editurii Minerva (B.P.T.)

I.S.B.N. 973-21-0378-7

PREFAȚĂ

KLEIST SAU MOARTEA LA WANNSEE

În după-amiaza zilei de 21 noiembrie 1811, către ora patru, două focuri de armă au tulburat liniștea din preajma lacului Wannsee. Două ore mai tîrziu, consilierul militar Ernst Friedrich Peguilhen și intendentul Louis Vogel soseau la fața locului. Cel dintîi primise cu puțin timp înainte o scrisoare ce-i fusese adresată în dimineața aceleiași zile și fusese trimisă printr-un curier de la hanul „Der Neue Krug" din Stimmings de lîngă Potsdam. Îi plătise acestuia 12 Groschen, așa cum i se cerea în epistola scrisă de două mîini diferite, una de femeie, alta de bărbat. Mîna bărbatului împăturise cu grijă misiva, o sigilase și scrisese adresa prietenului său pe ea. Despăturind-o, acesta citise primele rînduri. Era un scris de femeie pe care îl recunoscuse de îndată. Îi scria: „Mult stimate prietene! Prieteniei pe care domnia ta ai dovedit-o întotdeauna cu atîta fidelitate față de mine îi era hărăzit să fie supusă la o probă nemaipomenită, întrucît noi amîndoi, și anume Kleist pe care-l cunoști și cu mine, ne aflăm aici la Stimmings pe drumul spre Potsdam, într-o stare foarte neajutorată, căci zăcem împușcați, și avem nevoie de ajutorul unei mîini binevoitoare care să predea învelișul nostru neputincios cetății sigure a pămîntului."

Wannsee. Lac cenușiu sub un cer cenușiu, străbătut uneori de păsări albe ce se abat în stol, țipînd strident, spre apă. De jur împrejur copaci – în amintirea mea – negri. „Aici a pierit Prusia", îmi spuneam, privind peste întinderile reci, spre orizontul lipsit de orizont dinspre răsărit. În după-amiaza de toamnă tîrzie, șuiera un vînt venit de departe, fără opreliști, tocmai din inima de gheață a Rusiei. Prusia murea încremenită sub suflarea aceea glacială. Dar mai înainte chiar, spiritul ei fusese trădat, ființa ei istorică înjunghiată de grupul acelor nedemni demnitari ai nazismului ce se întîlniseră pe malul acestui lac pentru a hotărî, cu răceala de moarte a birocrației prusace, holocaustul.

Unde începe să moară un popor, o morală, un fel de *a fi?* Am căutat, în după-amiaza aceea de toamnă funerară, malul înierbat unde Bărbatul și

Femeia se zbenguiseră în dimineața unei alte zile de toamnă (cît de tineri erau!), cîntaseră împreună cît îi ținuse gura un Aleluia răsunător, plin de o glorioasă bucurie, de-i auziseră cei din hanul apropiat, la care trăseseră. Apoi răsunaseră cele două focuri de armă... Am căutat, știind că e în zadar, că nu-l mai puteam afla, scorbura acelui copac găunos, mort pe dinăuntru, în care fusese descoperit cadavrul tinerei femei avînd alături, la picioarele ei, prăbușit în genunchi, acela al bărbatului.

Orice Corp viu, al unui ins ca și al unei etnii, poartă în sine principiul morții sale. Înaintea oricăror adversari, a oricăror forțe dinafară care pot pricinui moartea, aceasta se naște, se coace, se împlinește dinăuntru.

Unde, cînd a început să moară Bernd Wilhelm Heinrich von Kleist, vlăstarul unei vechi familii de junkeri, fiul căpitanului Joachim-Friedrich von Kleist și al Julianei Ulrike născută von Pannwitz, nepotul poetului și războinicului Ewald-Christian von Kleist? Moartea s-a abătut curînd în viața lui asupra celor din jurul său, a părinților săi. Apoi, abia ieșit din anii copilăriei, descendentul aristocrației militare prusace se cuvenea să primească botezul focului. Nu împlinise șaisprezece ani cînd, caporal în regimentul de gardă din Potsdam, lua parte la campania de pe Rin împotriva armatelor Revoluției franceze. Participa la asediul orașului Mainz. Cum va spune mai tîrziu La Motte-Fouqué, ar fi înfruntat cu bravură primejdia în înfrîngerea de la Jemmapes. Dar serviciul militar, mai ales într-un regiment format în spiritul Regelui-Soldat, Frederic al II-lea, nu este decît foarte mijlocit o școală a eroismului. Departe de a întreține și, cu atît mai mult, a cultiva într-un tînăr fragil o vocație a absolutului, exercițiile la care-l supune acest serviciu mortifică într-însul o asemena chemare. Este încă prea tînăr, este prea necoaptă într-însul acea voință de a se livra pe de-a-ntregul exigențelor mortale ale Legii, pentru ca să înțeleagă ceea ce va înțelege el mai tîrziu, cînd se va proiecta pe sine într-un alter-ego ideal, în *Prințul de Homburg*. Disciplina militară, legile și regulamentele cărora li s-au supus părinții și strămoșii îl apăsau, îl dezgustau. Jignind memoria acelor oameni ai ordinii și ascultării, înfruntînd indignarea și disprețul celor din jur, cere și obține îngăduința regală de a părăsi armata. Ruptură cu o formă a existenței ca sfidare a morții? Nicidecum. În timp ce întreprinde demersuri pe lîngă cele mai înalte foruri ale statului prusian de a fi eliberat din armată, vrînd să scape de sub imperiul ce i se părea arbitrar al legilor și regulamentelor, în timp

ce ridiculizează etica militară pe cît de sumară pe atît de constrîngătoare, scrie (într-un mic *Studiu asupra celei mai sigure căi de a afla fericirea*) că singura cale spre fericire este aceea, austeră, negatoare de sine, mortificatoare, a virtuții. „Da, prietene – se adresează el în acest text lui Rühle von Lilienstern – numai virtutea te face fericit." Nu se putea justificare mai limpede a modului de viață riguros pînă la puritanism, supus Poruncilor lui Dumnezeu și ale Stăpînirii, ca această simplă afirmație. Tînărul rebel, ce-și bătea joc de disciplina soldătească, ce rîvnea la desfătările unei libertăți abia întrezărite, continua în același timp să afirme superioritatea absolută a modului de viață pe care înaintașii săi, fideli ai comunității luterane, ostași ai regelui Prusiei, o duseseră, sau pretindeau că o duc.

Unde putea găsi prusacul acesta plin de ambivalențe, sfîșiat de contradicții, un refugiu mai sigur decît în lumea ideilor, prin frecventarea filosofiei compatriotului său din Königsberg, Immanuel Kant? Cît timp acesta îl învăța că virtutea elementară rezidă în ascultarea Legii, el nu afla cu nimic mai mult decît îi inculcaseră în sînge generații de predecesori, ostași sau înalți funcționari supuși, obedienți ai Prusiei încarnată în Rege. „Imperativul categoric" justifica filosofic ceea ce toți acei vrednici strămoși, respectuoși ai unei fruste dar solide *Sittlichkeit*, ai unei moralități severe, cunoscuseră prea bine și respectaseră aproape întocmai. Dar filosoful din Königsberg pretindea mai mult decît atît. Nu este suficient să urmezi ordinele, precum soldatul disciplinat pe cele ale superiorului său. Nici chiar dacă e vorba de poruncile Celui de Sus. În *Critica rațiunii practice*, filosoful ne îndeamnă, desigur, să „recunoaștem toate îndatoririle ca pe niște porunci divine". Deci și obligațiile pe care le impun Statul, Armata și alte asemenea instanțe. Atît doar că, echivalînd discursul divin cu cel rațional, Kant ridică rațiunea omului la o demnitate pe care o putem numi legiuitoare. Omul, prin rațiunea sa, își impune sieși legea. Pentru gînditorul din Königsberg, subiectul moral este totodată autorul legii morale. Nici un moralist creștin n-ar putea admite o asemenea *Selbstgesetzgebung*, o identificare a individului uman drept autor al legii morale. Omul își este propriul său legislator: Kleist nu va uita învățătura filosofului cînd va fi să se judece pe sine. Și-apoi, pentru tînărul ofițer ce-și dezbrăcase uniforma dar nu și vestigiile armurii interioare, era ceva exaltant în a citi în paginile Filosofului său: „Acționează ca și cum

maxima acțiunii tale ar trebui să devină prin voința ta o lege universală a naturii". Uluitoare formulă! Să faci din voința ta o lege universală. Omul își este propriul legislator. Dar, în același timp, trebuie să se supună acestei legi de o exigență totală. Exaltare și, totodată, anihilare; sufletul sedus de contradicții, de ambivalențe riscante, primejdioase al tînărului Kleist găsea în gîndirea kantiană un aliment pe potrivă.

Nu mai puțin paradoxală îi apărea o altă cursă „mortală" a aceleiași filosofii, interpretată de el întrucîtva abuziv. Crezînd că va găsi în *Critica puterii de judecată* un temei solid al cunoașterii, însetatul de certitudini absolute înțelege critica exercitată de maestrul său drept o negare a oricărei posibilități de a cunoaște. Ofițerul ce și-a lepădat uniforma și armele (nu mai puțin decît preotul răspopit) este în căutare de temeiuri de credință noi; neaflîndu-le, aspirantul la absolut descoperă neantul. „Coloana de care mă agățam în vîrtejul vieții mele se clatină", îi mărturisește Kleist surorii și confidentei sale, Ulrike, într-o scrisoare din februarie 1801. O lună mai tîrziu îi scrie logodnicei sale: „Unicul meu țel, cel mai înalt, s-a prăbușit, și nu mai am altul..."

Totul se clatină, amenință să se surpe în viața sa. Îndoiala, neîncrederea, suspiciunea, „boala neagră a sufletului" îl urmăresc, îl posedă. „Nu mă potrivesc printre oameni, acesta este un trist adevăr, dar un adevăr", se lamentează el surorii sale. Iubirea, chiar și cea aparent împlinită, căreia i se răspunde cu iubire, se tulbură curînd, îl umple de anxietate și-l îndeamnă la ruptură, la fugă, nicidecum la unirea fericitoare. Logodnicei sale, Wilhelmine von Zenge din Frankfurt pe Oder, îi descrie într-o „scrisoare capitală" modelul exemplar al soției ideale, „marea idee" pe care și-o face în legătură cu matrimoniul, dar nu peste mult timp rupe logodna. Pe Luise Wieland, fiica poetului, îndrăgostită de el, o respinge: „Am găsit aici mai multă iubire decît meritam; mai curînd ori mai tîrziu ar fi trebuit să o iau din loc. Acesta e straniul meu destin." Destinul celui ce poartă, cum va purta ceva mai tîrziu danezul Kierkegaard, un „spin" în trupul său? Probabil. Un fapt este cert: Kleist ascunde o rană enigmatică ce supurează în taină. Este cu atît mai vulnerabil cu cît *are nevoie* mai mult decît de orice de ceea ce-l rănește, de ceea ce întreține într-însul acea rană mortală.

Te întrebi, urmărindu-l în peregrinările sale continui, văzîndu-l părăsind prieteni, iubite, locuri îndrăgite, situații dobîndite: de ce fuge ca o

fiară rănită, de cine fuge? Înțelegi, citindu-i scrisorile ca și scrierile literare, dar totodată citind și tălmăcind urmele sale în pulberea vremii, că gonea sub imperiul unei îndoite puteri: fugea de sine, gonea în căutare de sine. Trauma pe care o trădează dromomania lui Kleist, neliniștea cu care aleargă dintr-un oraș într-altul, dintr-o țară într-alta, neputința de a-și fixa sentimentele, de a-și întemeia certitudinile, trauma aceasta nu-și are sursa – cum s-a afirmat uneori – într-o structură patologică. Goethe, acuzat de unii fideli ai lui Kleist, după moartea acestuia, de a nu-l fi înțeles, de a nu-l fi apreciat la justa lui valoare, a intuit de fapt mai fin decît alții – chiar dacă cu o vădită repulsie – răul profund care mina *natura* kleistiană. „Oricît de sinceră ar fi fost dorința mea de a mă interesa de el – mărturisea seniorul literelor germane despre mai tînărul său confrate – nu e mai puțin adevărat că el îmi provoca un frison de oroare, ca o ființă pe care Natura a creat-o cu mari intenții, dar care era pradă unui rău incurabil."

Răul incurabil pe care Goethe, cu simțul său pentru demonie, îl sesiza în făptura lui Kleist era, am putea spune, de natură ontică, nicidecum psihologică. Leziune a *ființei* în căutarea unei identități, a eului scindat în căutare de sine. Căutare și fugă concomitentă de ceea ce căuta. Exaltare a eului și în același timp fascinație a anihilării eului. Toate ambivalențele, toate antinomiile pe care le vădește existența lui Kleist derivă din aceasta, primordială, a naturii sale. Mult mai puțin pătrunzător decît Goethe, Achim von Arnim atribuia contradicțiile firii prietenului său unei incompatibilități între aspirațiile sale artistice și convențiile situației sale sociale: „O natură foarte bizară, puțin dezechilibrată, cum se întîmplă atunci cînd talentul, pentru a ieși la iveală, trebuie mai întîi să sfîșie vechea uniformă prusiană." Explicația aceasta e prea simplificatoare. Cum să înțelegi că, patru ani după ce renunțase la uniforma sa, fostul ofițer prusac se prezintă (în 1804) la un corp de armată francez, manifestîndu-și dorința de a fi angajat? Doi ani mai tîrziu, Napoleon zdrobește Prusia la Jena, spre deznădejdea lui Kleist („Sistemul meu nervos este distrus", îi scrie el surorii sale Ulrike). Își iubește cu *disperare* țara, ceea ce nu-l împiedică să o deteste cordial („Probabil nu mă voi mai întoarce niciodată în patria mea", îi scrie el din Elveția Wilhelminei von Zenge, în scrisoarea sa de ruptură din 1802). Aceeași ambivalență o manifestă față de tot ce întîlnește în calea lui. Distruge tot ce-l atrage.

Institutorul său particular, Martini, îl definea în copilărie: „un spirit de foc, de nepotolit". Vîlvătaia aceasta îl mistuia înainte de toate pe el.

De altfel, convulsiile sîngeroase ale timpului său acompaniau, ca un tragic bas continuu, conflictele lăuntrice, autodistrugătoare, ale firii sale. Ca un duh rău, dezlănțuit, al Istoriei, Napoleon bîntuia prin Europa. La nici patru ani după ce, în octombrie 1803, se prezentase la Boulogne pentru a fi angajat în marea armată franceză ce se pregătea pentru invadarea Angliei, Kleist era arestat de către aceiași francezi, ca spion, și tîrît prin închisori și lagăre de prizonieri. Cînd, ceva mai tîrziu, se angajează plin de pasiune în activitatea politică, scoțînd la Praga săptămînalul de propagandă naționalistă *Germania*, înfrîngerea teribilă de la Wagram îi năruiește toate speranțele.

Eșecurile existenței lui Kleist vădesc la el o autentică vocație a eșecului. O adevărată, o rară vocație a morții. De ce se duce să se angajeze la Boulogne? O recunoaște el însuși: pentru că vrea să moară. De ce-și părăsește iubitele? Pentru că, dincolo de toate voluptățile pe care le poate oferi, iubirea este pentru el aducătoare de moarte. De ce cutreieră lumea, cuprins parcă de o febră a călătoriei, terminînd fiecare din marile sale peregrinări prin cîte o gravă criză, o boală cvasi-mortală? Pentru că e în căutarea unui paradis pe care nu-l putem identifica decît cu un spațiu thanatic. Și-apoi, cunoașterea nu este, pentru el, revelatoare de adevăruri eterne pe care să-și poată întemeia existența; în schimb, interpretînd sui-generis gîndirea kantiană, consideră că orice cunoaștere se pierde în neant, e absorbită de neant, ca de o moarte a celor cunoscute. În sfîrșit, se răzvrătește împotriva ordinei militare tradiționale a familiei sale, caută în dezordinea singurătății o cale de acces nemijlocit, prin legi și convenții, spre Lume, spre Altul, spre Dumnezeu.Calea aceasta, adeseori numită de el a „sentimentului", nu are nimic comun cu sensibilitatea romantică. Acest *Gefühl* e un fel de organ de cunoaștere suprasensibilă al eului. El este identificat în imaginarul kleistian cu „bătaia clopotului din piept". Nu e nimic mai solid, în fragila existență umană, decît această boltă lăuntrică în care rezidă „balanța de aur a simțirii".

Repet, nu este aici nicidecum una din expresiile binecunoscute ale sensibilității romantice, nici un sentimentalism. În parabola sa *Rugăciunea lui Zoroastru*, Kleist afirmă: „Puteri fără număr, divine și umane, se joacă împreună în pieptul său (al omului n.n.), pentru a face din el regele

pământului." Şi totuşi, această infinitate de forţe, din „bolta" sau din „clopotul" omenesc, tot ce contribuie la indestructibilitatea entelehiei umane nu constituie – într-o viziune abisală a acestui poet – decît „o singură scînteie de viaţă în întinsul imperiu al morţii."

Spre acest imperiu s-a îndreptat el de timpuriu în viaţa sa, pe care o vedea în momentele sale de reculegere drept un *Sein zum Tode*, o existenţă-spre-moarte. De aceea, ajuns la acea limită spre care îl împinseseră eşecurile sale persoanele ca şi tragediile istoriei, simte într-însul coaptă – ca un fruct misterios, ce crescuse în ascuns – Moartea.

La 19 noiembrie 1811 îi scrie cu entuziasm bunei, credincioasei sale prietene, Marie von Kleist, despre „cîntarea triumfală pe care o intonează în această clipă Moartea" într-însul. Şi femeii care-l iubeşte, pe care o iubeşte, îi mărturiseşte că a trădat-o de curînd cu o altă prietenă, dar nu cu una care vrea să trăiească cu el, ci cu una care vrea să moară cu el. Şi spunînd aceasta, are o expresie prin care atinge (cum rareori putem atinge prin cuvinte adevărul din noi înşine) esenţa existenţei sale, a unei *existenţe spre moarte*. „Sufletul meu, prin atingere cu al ei, a devenit copt pentru moarte; am cîntărit întrega măreţie a sentimentului uman la cîntarul sufletului ei şi mor, căci nu-mi mai rămîne nimic de învăţat şi de dobîndit pe pămînt."

Cine era acea Henriette Vogel, sau mai degrabă *ce* era această făptură care a precipitat sufletul lui Kleist în abisul demult rîvnit de el? Era, am putea spune, unul din acele personaje psihopompe, călăuze ale sufletului în moarte, Euridice care-l atrage pe Orfeu în lumea tenebrelor. Puţinul pe care-l ştim despre soţia înaltului funcţionar, mamă a unei fetiţe, exaltată cu pretenţii de femeie instruită, despre bolnava de cancer ce se credea probabil condamnată, întreg ghemul mizer al unei vieţi banale cu falsele ei străluciri nu ne oferă firul călăuzitor, ca al unei Ariadne, în labirintul în care l-a atras pe Poetul nostru. Ori a fost atrasă de acesta? E cert că el s-a simţit înţeles ca de nimeni altul de această mică femeie, pe care o cunoştea destul de vag, dar despre care scria: „Înţelege tristeţea mea ca pe cea mai înaltă din cîte sunt, mai adînc înrădăcinată, mai incurabilă, şi de aceea, deşi are destule mijloace să mă fericească, vrea să moară cu mine..." Hotărîrea de a muri s-a ivit probabil întîi, cum o recunoaşte Kleist, la ea. A fost atras, excitat, sedus de această hotărîre, mai fascinantă pentru el decît orice atracţie erotică. Sau, totuşi, era un

eros thanatic, farmecul tenebros al morții ce acționa asupra lui? „Vîrtejul unei desfătări nemaiîncercate m-a cuprins, și nu pot să neg – îi scrie el în ziua morții aceleiași Marie von Kleist – că mormîntul ei mă atrage mai mult decît culcușul tuturor împărăteselor lumii."

Că era irezistibil atras de soluția abisală, fascinat de cursele sinistre ale destinului, o dovedește el de la prima sa operă dramatică, *Familia Schroffenstein*. Scriere juvenilă, plină de naivități, dar și simptomatică pentru liniile de forță ale geniului kleistian. Discipol tardiv al lui Shakespeare, plin de fervoare pentru marele maestru, reia opoziția înverșunată proiectată de acela, în *Romeo și Julieta*, între două familii. Deghizări, asasinate, catastrofe, ororile se acumulează într-o măsură atît de excesivă încît atunci cînd Kleist și-a citit pentru întîia oară drama într-un cerc de prieteni la Berna și a ajuns la o culminare a tragicului în actul al cincilea – istorisește Zschokke, prietenul Poetului – acesta a izbucnit într-un rîs de nestăpînit.

Pe fondul sumbru, numai culori închise, al existenței lui Kleist, hohotele acestea de rîs, răsunînd pe marginea unei nu mai puțin sumbre drame pasionale, trezesc în noi o suspiciune. Nu ascundea oare geniul acesta tenebros, care-i inspira olimpianului Goethe „un frison de oroare", o apetență spre rîs, spre comic, ca tot ce comportă urmele unei anume demonii? Omul acesta *dublu*, sfîșiat de antinomii, plin de ambiguități și ambivalențe, omul identității incerte, împărțite, construiește în numeroase din textele sale, atît nuvele cît și drame, ceea ce s-ar putea defini drept tragicomedia identității suspendate. Prin „suspendarea" identității înțelegem punerea ei momentană în paranteză sau leșinul existențial al unei ființe ce nu se mai identifică pe deplin cu sine. Dedublarea identității sau anihilarea ei pîndește în situațiile acestei „suspendări". Condiția umană este supusă la cea mai grea încercare într-o asemenea „situație". Dar, prin excelență dramatică, generatoare de drame existențiale, suspendarea identității nu provoacă doar catastrofe, ci poate avea, și are adeseori, deznodăminte grotești. Identitatea spartă, al cărei simbol kleistian este „ulciorul sfărîmat" din piesa cu acest titlu, iscă rîsu-plînsu existenței.

Iată, deci, acest „ulcior" sfărîmat în odaia unei tinere fete, pe vreme de noapte, de un necunoscut ce se introdusese acolo cu vădite intenții necinstite, dar fusese surprins și, fugind, spărsese ceea ce nu avusese de

gînd să spargă. Onoarea virginalei făpturi jignită, primejduită, proces intentat logodnicului, un tînăr bănuit de nedelicateţe. Dar rusticul amorez se dovedeşte nevinovat, acuzat pe nedrept, cînd identitatea făptaşului nocturn iese în vileag. Toată comedia (ce ar fi putut să se termine dramatic prin pedepsirea unui nevinovat) rezidă în identificarea făptaşului. Or, tipic caz de *identitate suspendată*, de dedublare şi de ascundere a identităţii, tocmai cel ce conduce procesul care trebuie să identifice făptaşul este totodată făptaşul. Judecătorul Adam se prinde singur în laţ, se demască sau, mai exact, îşi pierde peruca atunci cînd, descoperit, dă să fugă – precum în noaptea cu pricina – din sala de judecată.

Comicul frust, atmosfera de „golănie" rurală din *Ulciorul sfărîmat* nu împiedică, în desfăşurarea acestei comedii, jocurile delicate – între chip şi mască – ale identităţii. Acelaşi rafinament într-un alt mediu, într-o altă situaţie, în nuvela *Marchiza de O...* Eroina acestei povestiri, virtuoasa marchiză, văduvă ireproşabilă, este descoperită în nesimţire şi salvată de un nobil ofiţer rus, în timpul asediului unei citadele comandată de tatăl ei, tipic ofiţer prusac (deşi acţiunea se petrece în Italia). Nu peste mult timp, casta doamnă se descoperă însărcinată. Oroare, blesteme paterne, alungare din casă. Din nou căutare a identităţii unui făptaş. Din nou drama identificării. Atît că, de astă dată, nu numai făptaşul are o dublă identitate morală, ci şi victima se vădeşte a fi trăit experienţa *identităţii suspendate*. Căzută ca într-un leşin existenţial, făptaşul a abuzat de nevinovată. Un întreg *imbroglio* dramatic (dar drama nu exclude umorul echivocului situaţiei) se îndreaptă spre un *happy-end*. Surprinzător de modern este procedeul prin care se ajunge la revelarea adevărului, la restabilirea identităţilor morale (sau pseudo-morale): marchiza îl caută şi găseşte pe tatăl copilului ei cu ajutorul micii publicităţi.

Tragedia ca şi comedia umană îşi au deci, la Kleist, *locul* privilegiat în *identitate*, în suspendarea acesteia, în negarea, dedublarea, uitarea, traumatizarea ei. Esenţă a conştiinţei nefericite, identitatea umană nu rămîne doar în cadrele unei conştiinţe de sine, ci relevă şi de o altă instanţă cum este aceea a Altuia, a Altora. Drama sau comedia identităţii este, în acelaşi timp, drama sau comedia alterităţii. Cine este Jupiter, zeul atras de farmecele muritoarei Alcmena şi negăsind alt mijloc de a o seduce pe fidela soţie a lui Amphitryon decît acela de a lua chipul şi

înfățișarea, adică identitatea acestuia? Cine este Amphitryon? E omul? E zeul? Și cine este Alcmena, femeia supusă la această dilemă? Este caracteristic pentru viziunea lui Kleist modul în care tratează el aventura galantă a zeului pe urmele frivolei comedii galante a lui Molière. El nu pune accentul pe aventura amoroasă a unui adulter comis în semiobscuritatea complice a unei conștiințe seduse. În centrul comediei sale se află tocmai încercarea la care e supusă o conștiință pură, aceea a Alcmenei. Această puritate o apără pe soția credincioasă de participarea morală la păcatul comis. Ca și marchiza de O..., Alcmena este o vinovată fără vină. Fidelă soțului ei, ea îl iubește pe acesta chiar și sub forma Zeului. Jocul de oglinzi al identității este, în această piesă, mai complex decît îl considera Goethe, care nu vedea aici decît o „confuzie a simțurilor". Mult mai curînd s-ar putea vorbi despre o confuzie a idealurilor legate de identitatea personală. Alcmena își iubește soțul în mod ideal: aceasta este cursa pe care i-o întinde Zeul, cursa în care va cădea ea. Căci sub chipul lui Amphitryon, Jupiter este cu adevărat eroul divin pe care-l adoră Alcmena. Dacă e o înșelăciune la mijloc, aceasta îi afectează pe toți eroii dramei. Pînă și pe marele zeu. Toți cad în cursa înșelătoare a unei fatalități ontice, existențiale, legată de identitatea proprie și a celorlalți. Eroii lui Kleist ating, în plină criză identitară, sublimul. Unul din aceste momente este cel în care Alcmena se întreabă cu privire la ea însăși: „Cine îmi spune , oare, că sunt Alcmena,/ Că această mînă e a mea? Și acest sîn?/E, oare, a mea imaginea pe care mi-o închipuie oglinda?/ Sau este mai străină de mine decît îmi sunt eu însămi?" Ce sunt toate aceste evidențe familiare ale identității: unicitate a numelui propriu, identitate naturală a corpului, identitatea ființei în desfășurarea vieții și, în sfîrșit, unitatea cu sine însuși în ființa iubită? Alcmena, și alături de ea Jupiter, apoi personajele întovărășitoare – mai ales Sosias – își pun toate aceste întrebări. *Amphitryon*, piesa lui Kleist nu este – cum s-a afirmat uneori în istoria tematică a identității – o interpretare dată acestei teme de individualismul german din perioada clasicismului, ci este tocmai o critică a pozițiilor individualiste, o căutare a unui *dincolo* (cvasi-mistic) de evidențele familiare, individuale, ale identității persoanei.

Conștiința confuză a identității atrage după sine, cum am văzut, confuzia sentimentelor. Alcmena se simte rătăcind în ea însăși, ca și în

Altul, în Bărbatul și în Zeul cu care se unește. Dar cînd această conjuncție a simțurilor și simțirii nu este posibilă, confuzia crește, devine explozivă. În *Pentesilea*, tragedie în versuri iambice, Kleist reia vechiul mit al Amazoanelor, mit asociat ciclului Troian. Regina Amazoanelor, conform unei versiuni a mitului, a fost ucisă de Ahile; după alte versiuni nu mai puțin arhaice, îl ucide pe eroul războiului troian. Este, așadar, în această legendă o străveche ambiguitate, mitologică. Dar nu este singura. Conflictul dintre cei doi eroi luptători este investit de poetul german cu o serie de motive aparținînd fie tradițiilor moralei războinice prusiene, fie sensibilității romantice contemporane lui. Conflicte pe planul nu lipsit de ambivalențe al ascendenței și al submisiunii. Și, asociate cu acestea, conflictele voinței de putere și ale libidoului.

„Toată ființa mea lăuntrică este ascunsă în această piesă... mizeria întreagă și, totodată, strălucirea sufletului meu", mărturisește Kleist în legătură cu *Pentesilea*. Să nu înțelegem aceste cuvinte ale sale drept o simplă identificare lirică a sa cu vreunul din eroi. Dacă Poetul s-a investit pe sine, în această tragedie, mai mult decît într-altele, e pentru că ea exprimă ceva din esența ființei sale, a acelei stranii existențe-spre-moarte care era însăși natura sa. Să nu interpretăm aceasta doar ca o vocație a anihilării, o sete romantică de neant. Adevărata sa vocație este aceea a unui absolut imposibil. Peste tot și în toate – în prietenie, în iubire, în servirea Suveranului, în dăruirea pentru Patrie, și mai ales în creația sa literară – Kleist absolutizează valoarea rîvnită, o împinge într-o transcendență cu neputință de atins de el însuși. De aici refuzul oricărui compromis. Dar tot de aici eșecurile sale, aș spune ontologice. Înfrîngerea era înscrisă în destinul său. Absolutul imposibil de atins, ca și identitatea cu neputință de realizat integral, iată sursele prime ale tragicului existențial, cauzele profunde ale acelei existențe-spre-moarte.

Cuplul eroilor din *Pentesilea* stă sub semnul dominant al unei asemenea existențe. Ahile și Pentesilea sunt supuși, înainte de toate, unor puteri în parte exterioare, în parte lăuntrice. El este comparabil cu un ofițer prusac, obedient al unei Legi rigide; ea ascultă de legi mai înalte, de un destin imperios al poporului ei de fecioare războinice. Puteri mai mari îi împing însă unul spre altul. Legea care impune lupta pe viață și pe moarte, ca și Pasiunea nu mai puțin mortală își dispută primatul.

Ambivalențele se acumulează cu atît mai mult cu cît cei doi eroi se văd unul pe altul și fiecare pe sine – ca într-o oglindă – în celălalt. Pentesilea îndeosebi, supusă poruncii lui Marte, trebuind să-l înfrunte pe Ahile de care s-a îndrăgostit, trăiește cea mai deplină dedublare și, totodată, schizoidie pasională. Analiza kleistiană atinge în această operă planurile, încă neatinse în acea epocă, ale unei psihologii abisale, pe care le va explora Dostoievski și mai tîrziu Freud. Actele dezmint intențiile, pasiunea devine „mortală", întrucît iubirea (îndeosebi a Pentesileei) conduce la uciderea celui iubit. Libidoul – ca să vorbim în termeni freudieni – e o forță orgiastică, distrugătoare. Mitul clasic este tratat în *Pentesilea* într-un mod barbar, surprinzător de modern. Vrăjmășia dintre cei doi eroi este depășită prin iubire, dar aceasta este mai sălbatic distrugătoare decît dușmănia însăși.

Idealismul german este dezmințit cu sălbăticie în această piesă, după cum morala sa, a imperativului categoric, devine și ea obiectul unei denunțări evidente, în *Prințul de Homburg*, în momentul însuși al aparentului său triumf. Să nu uităm că atunci cînd ofițerul demisionar al armatei prusiene compunea aceste opere dramatice ale sale *(Pentesilea* scrisă în mare parte în timpul detenției lui Kleist în Franța, la Châlons, în 1807, iar *Prințul de Homburg* între 1809–1811), Prusia, zdrobită de Napoleon în 1806 la Jena, umilită prin Tratatul de la Tilsitt din 1807, își lingea rănile. Fichte își îndrepta *Discursurile* înflăcărate *către națiunea germană* în zilele în care Kleist compunea febril *Pentesilea,* asociind moartea de durere a eroinei sale pe trupul sfîșiat de ea al odios-iubitului ei Ahile cu moartea principesei Luisa de Prusia, îndurerată de dezastrul țării sale. Destinul eroilor dramaturgului ca și al acestuia se împletește cu acela al Prusiei lui Frederic al II-lea. Iar corespondențele dintre aceste destine și evoluția speculației filosofice de la Kant la Hegel, dintre Königsberg și Berlin sunt manifeste.

Drama Prințului de Homburg este ontologică și morală. Ființa și fapta sunt, în mod egal, în cauză. Ca și Pentesilea, Prințul războinic este în parte victima forțelor inconștientului său. Cînd, urmînd imboldul acestui inconștient, el „uită", „nu ia seama" (ca într-un *acte manqué* psihanalitic) de ordinele comandamentului general și atacă pe cîmpul de luptă de la Fehrbellin, el se comportă ca și Pentesilea ce-și sfîșie, ca într-un delir,

vrăjmaşul iubit. Dar prinţul călcase Legea. În zadar prin acţiunea sa dusese trupele prusiene la victorie. Legea, fundamentul superior al statului, al moralei imperativului categoric, a fost lezată. Marele Elector de Brandenburg, şeful Statului şi al Armatei, garantul Legii, trebuie să-l pedepsească. Îl va pedepsi însă, lăsînd (perfect kantian) sentinţa şi executarea acesteia pe seama împricinatului. Iar Prinţul, înscriindu-se în logica şi în morala superioară a Legii, se va condamna pe sine la moarte. Cum însuşi o declară, vrea să preamărească „legea sfîntă a războiului" prin moartea sa liber consimţită. Putem considera, pe plan ideal, momentul acesta drept culminarea simbolică a unei *idei a Prusiei*. Moment, în acelaşi timp, în care este înscrisă eroarea tragică, cursa fatală, mortală, a aceleiaşi Prusii. Căci dacă Prinţul de Homburg se arată sublim în ora decisivă a autocondamnării sale, nu tot astfel se va demonstra în timp Prusia sa, pradă demonilor voinţei de putere, a Legii din ce în ce mai arbitrare, pînă la „soluţia finală" a holocaustului, al cărei agent criminal va deveni.

Bizar amestec de somnambulism, străbătut de-un erotism subliminal şi de eroism militar, în caracterul acestui Prinţ de Homburg! Poezia lui Kleist conjugă aici, cu o artă desăvîrşită, ambivalenţele sale, dedublările Pasiunii şi Legii, ale suavităţii visătoare şi ale durităţii extreme. Faptul însuşi că, printr-un artificiu dramatic, Prinţul scapă de executarea sentinţei pe care el însuşi o pronunţase asupra sa nu înseamnă că Viaţa (pe care Prinţul, ca şi creatorul său) o adoră, ar triumfa asupra Morţii. Cum va observa, cu multă pertinenţă, urmaşul cel mai demn de geniul lui Kleist în arta teatrală, Hebbel: în această piesă „se atinge, prin simpla apariţie înfricoşătoare a Morţii, prin apropierea umbrei sale, ceea ce se realizează în toate celelalte tragedii numai prin Moartea însăşi, şi anume purificarea morală şi transfigurarea eroului".

La 3 septembrie 1811, iubitoarea, credincioasa Marie von Kleist înainta prinţesei Marianne a Prusiei un exemplar cu dedicaţie al *Prinţului de Homburg*, de curînd încheiat. La 10 noiembrie, Kleist îi scrie bunei sale prietene: „îmi e cu neputinţă să mai trăiesc". La 19 noiembrie, poetul asculta cu o sumbră fervoare „cîntarea de triumf a Morţii". Aceleiaşi Marie von Kleist îi scria, două zile mai tîrziu: „... mă rog lui Dumnezeu; îi

pot mulțumi acum pentru viața cea mai chinuită pe care a dus-o vreun om pînă azi, întrucît mă despăgubește prin cea mai minunată, mai voluptuoasă dintre morți". Cuvintele acestea erau scrise în hanul „Krug" din Stimmings, lîngă Potsdam, cu puțin înainte ca cei doi (cît de tineri erau încă!) să iasă pe malul lacului, unde să cînte și să zburde, înainte ca...

Prusia începea să moară acolo, la Wannsee.

NICOLAE BALOTĂ

TABEL CRONOLOGIC

1777 octombrie[1] Se naşte la Frankfurt pe Oder, oraş de garnizoană, dintr-o prestigioasă familie de militari prusaci (cuprinzînd, de-a lungul mai multor generaţii, şaisprezece generali şi doi mareşali) Bernd Heinrich Wilhelm von Kleist, fiu al comandantului de batalion (mai tîrziu maior) Joachim Friedrich von Kleist şi al Julianei Ulrike, născută von Pannwitz.

Este al treilea din cei cinci copii ai părinţilor săi, alături de surorile Friederike, Auguste, Juliane şi de un unic frate, Leopold.

Dintr-o primă căsătorie a tatălui Kleist (cu Caroline Luise von Wulffen, moartă la a doua naştere), rezultaseră fiicele Wilhelmine şi Ulrike. Cu puţini ani mai vîrstnică decît Heinrich, Ulrike avea să devină confidenta fratelui vitreg, destinatara a numeroase scrisori edificatoare pentru meandrele biografiei şi creaţiei sale.

Contemporani: „olimpienii" Goethe (1749–1832) şi Schiller (1759–1805); „anticlasicii"[2] Hölderlin (1770–1843) şi Jean Paul (1763–1825).

---

[1] 18 octombrie – cf. celor mai recente cercetări; 10 octombrie – cf. surselor mai vechi.

[2] Situaţi – alături de Kleist – „în opoziţie" cu „spiritul de la Weimar", în *Istoria literaturii germane* de Fritz Martini (Editura „Univers", Bucureşti, 1972, p. 259).

1785–1792 Prejudecățile de rang familiale nepermițîndu-i frecventarea unei școli publice, Heinrich își începe instruirea în particular – acasă, împreună cu un văr, Karl von Pannwitz – primul lui institutor fiind Christian Ernst Martini, student în teologie, căruia-i datorăm una din foarte puținele mărturii despre copilăria viitorului scriitor, „exaltarea" coexistînd cu o „admirabilă capacitate de receptare". După moartea tatălui (1788) este trimis pentru patru ani la Berlin, la pensionul predicatorului Samuel Heinrich Catel, profesor la Gimnaziul francez din capitala Prusiei. Dascălii burghezi, cu formație umanistă, i-au trezit descendentului unor mici nobili, ce prețuiau mai ales virtuțile ostășești, gustul pentru literatura germană și franceză, interesul pentru valorile antichității.

1792–1795 Supunîndu-se tradițiilor familiei, Kleist este obligat să-și înceapă cariera militară la 15 ani, intrînd – în calitate de fruntaș caporal – în regimentul de gardă din Potsdam, care va participa (din 1793) la campania de pe Rin a armatei prusace împotriva trupelor Revoluției Franceze. Campania continuă vreme de doi ani. Junele Kleist (din 1793 și orfan de mamă) se arată curînd obosit de rigorile disciplinei militare („nu-mi pot împăca datoriile de om cu cele de ofițer", avea să-i scrie mai tîrziu fostului său învățător Martini). Kant publică (1795) eseul *Spre pacea eternă*, iar Kleist (avansat stegar, *Fähnrich*) exclamă într-o scrisoare de la începutul aceluiași an către Ulrike: „De ne-ar dărui cerul pacea, să putem compensa timpul ce-l irosim aici atît de imoral cu fapte mai omenoase!"

1795–1799 Pacea încheiată în aprilie 1795 între Prusia și Franța îi îngăduie tînărului ofițer să se întoarcă, cu regimentul, la Potsdam. Aici – mai ales prin

frecventarea asiduă a casei vărului său Christian von Kleist – i se deschid noi orizonturi. În soția vărului, Marie (originară dintr-o nobilă familie italiană), va găsi o prietenă instruită și mai consecvent-comprehensivă decît Ulrike, pentru toată scurta lui viață (mărturie stînd, și în acest caz, o suită de scrisori). Evadînd din realitatea cazonă, Kleist studiază – în limitele timpului său liber – matematica și filozofia, frecventează, împreună cu un camarad de arme, Rühle von Lilienstern, cursurile „școlii orășenești" potsdameze, îl citește – admirînd poemul *Simpatiile* – pe Christoph Martin Wieland (1733–1813), unul din spiritele luminate ale epocii, precursor al clasicismului, poet, prozator, eseist, cunoscător al antichității, prim traducător al lui Shakespeare. Avansat (1797) la rangul de locotenent secund, va considera că „la Potsdam" a fost „mai degrabă student decît oștean". În 1799, dezaprobat de familie, își obține demisia din armată.

1795–1796 Apare prima parte din cunoscutul „roman de formație" *(Bildungsroman)* al lui Goethe, *Wilhelm Meister (Anii de ucenicie)*, socotit de Friedrich Schlegel, alături de Revoluția Franceză, „unul din semnele hotărîtoare ale începutului unei epoci noi".

1798–1799 Schiller publică trilogia *Wallenstein*, prima dramă istorică de anvergură a literaturii germane. Kleist se referă nu o dată, admirativ, la ambele scrieri.

1799–1800 Întors în orașul natal, se înscrie numaidecît la Universitatea locală (Facultatea de Filozofie). Preocuparea pentru fizică și științele naturii, pentru logică și istoria culturii, continuarea studiilor matematice atestă străduința, mărturisită Ulrikei, de a recupera „cei șapte ani pierduți" în armată. Gîndește să-și elaboreze „un plan de viață". În societate se comportă timid, spre deosebire de

galantul frate mai tînăr Leopold, locotenent încîntat de cariera militară. Logodna (1800) cu Wilhelmine von Zenge, fiica unui ofiţer superior, rămîne neoficială, aşteptîndu-se ca mirele să se angajeze funcţionar la stat.

1800–1801 Perioada neliniştitelor peregrinări începe brusc, după trei semestre universitare; în august 1800 porneşte într-o călătorie cu scop nemărturisit. În compania unui prieten, Ludwig von Brockes, străbate – cum aflăm din frecventele scrisori către Wilhelmine – un lung traseu (printre altele, Berlin, Potsdam, Leipzig, Dresda, apoi Chemnitz, Zwickau, Bayreuth). O primă oprire de oarecare durată: Würzburg. Există ipoteza că aici o intervenţie chirurgicală (septembrie) i-ar fi corectat un defect congenital, stingheritor pentru viitoarea căsnicie. La biblioteca orăşenească va căuta în zadar volume de Wieland, Goethe şi Schiller; i se oferă doar „romane cavalereşti", „cu şi fără fantome". În octombrie 1800 revine la Berlin. Se interesează de o eventuală slujbă de stat (domeniu: comerţ şi fabrici). În noiembrie renunţă la proiect. „Nu vreau slujbă, îi scrie logodnicei. Mi-aş face un orgoliu din a-mi afirma exigenţele propriei raţiuni împotriva voinţei superiorilor mei – nu, Wilhelmine, nu merge, nu sunt potrivit pentru nici o slujbă." N-ar consimţi Wilhelmine să-l urmeze în Franţa, unde el ar fi profesor şi s-ar pricepe să popularizeze, în scris, „filozofia cea mai nouă"? Ea refuză. Urmează o criză existenţială adîncită de lecturi din Kant (elemente din *Critica raţiunii practice*, *Critica puterii de judecată* şi, mai ales, *Antropologia din punct de vedere practic:* „Nu putem decide dacă ceea ce numim adevăr este efectiv adevărul sau doar aparenţa lui.") În 1801 (primăvara) se hotărăşte să evadeze într-o „călătorie de studii" la Paris. Ulrike

insistă să-l însoţească: atitudine îndrăzneaţă în epocă. în timpul voiajului ea va purta deseori haine bărbăteşti.

1801 mai–noiembrie În drum, programatice opriri „instructive": la Dresda (unde-l fascinează Galeria de tablouri), la Leipzig (unde asistă la cursurile antropologului Platner), la Halle (vizită la matematicianul Klügel), la Göttingen (conversaţie cu anatomistul Wrisberg). După Frankfurt pe Main, Mainz şi Coblenz ajunge prin Strasbourg la Paris: iulie 1801. Vreme de cinci luni, criza de gîndire nu se soluţionează. Asistă la serbările din 14 iulie (aniversarea Căderii Bastiliei): le găseşte cu totul „nedemne" de „sensul principal" al acestei „Zile a Libertăţii". Oraşul luminilor îi pare „palid şi obosit". Lecturi din Rousseau şi constatarea cuceririlor ştiinţifice nu-l apără de o (puritană) dezamăgire faţă de „imoralitatea" Franţei. Plănuieşte o altă evadare: în Elveţia. Ar veni Wilhelmine cu el, dacă şi-ar cumpăra o fermă? Un nou refuz coincide cu neînţelegerea Ulrikei: proiectul ar fi „irealizabil".

1801–1802 Peregrinările continuînd, perioada este definitorie pentru conturarea „profesiunii de scriitor". Noiembrie 1801: porneşte singur spre Elveţia. Sfîrşit de an 1801 – începutul lui 1802: luni rodnice la Berna. Mediul stimulator al unor tineri intelectuali: prozatorul Heinrich Zschokke, Ludwig – fiul marelui Wieland –, el însuşi autor de poeme şi piese, Heinrich Gessner, editor, librar, posesor al unei tipografii. Kleist elaborează un prim proiect literar (născut într-un „ceas singuratic" la Paris), „Familia Thierrez". Martie 1802: Kleist se „deconspiră", citindu-le noilor prieteni manuscrisul

piesei, intitulată acum „Familia Ghonorez". Ultimul act – prea sumbru – stîrnește rîsul tinerilor, inițial admirativi. Reacție neașteptată – Kleist, relaxat, rîde cu ei: acceptă sugestiile de scurtare și mutarea acțiunii din Spania în Germania, în vederea tipăririi promise de Gessner. Episodul insolit marchează opțiunea lui Kleist de a-și urma vocația: simțise că meritele primei lui scrieri nu fuseseră ignorate.

Sursa de inspirație a piesei *Die Familie Schroffenstein (Familia Schroffenstein)*, titlu definitiv, este căutată de obicei la Shakespeare: ca-n *Romeo și Julieta*, vlăstarele a două familii dușmane trăiesc o iubire cu deznodămînt nefericit. Încîlcita țesătură de intrigi, suspiciuni și mistere nu permite însă ignorarea influenței unor „romanțuri negre" din secolul al XVIII-lea.

O posibilă sursă din această ultimă categorie nu este menționată nicăieri: puțin cunoscuta povestire a unui scriitor englez, *Matthew Gregory Lewis* (1775–1809) – cum vedem, contemporan cu Kleist și, asemeni lui, mort de tînăr. Datele se află în culegerea *Povestiri stranii* (Editura „Dacia", Cluj, 1973), în al cărei sumar traducătorii Mihai Rădulescu și Grigore Năstase au inclus proza lui Lewis (aproape un microroman) *Mistrust* (Suspiciune): descoperim o evasi-totală similitudine de subiect cu *Familia Schroffenstein*, personajele avînd alt nume, dar acțiunea petrecîndu-se... în Germania.

Va fi citit tînărul Kleist povestirea englezului la Paris, în franceză? Un prieten, E. v. Pfuel, nota mai tîrziu că a fost prelucrat, "poate, un subiect descoperit întîmplător". Puțin probabil să fi citit englezul piesa lui Kleist. Nu avem cum ști – și nu este important. Pe cînd istoria lui Lewis sună – azi – vetust, tragedia kleistiană, cinci acte în versuri, poartă – în ciuda tuturor stîngăciilor – amprenta inconfundabilă a poetului.

1802 (primăvară–toamnă) Prime consecințe ale asumării menirii de scriitor: pe o insulă a lacului elvețian Thun, într-o casă țărănească, Kleist definitivează *Familia Schroffenstein*; rupe (printr-o scrisoare fără echivoc) logodna cu Wilhelmine; începe, febril, lucrul la proiectul său dramatic cel mai ambițios, ce va

rămîne neterminat: *Robert Guiskard, Herzog der Normänner (Robert Guiscard, duce al normanzilor):* în timpul asedierii Bizanțului – sec. XII –, molipsit el însuși de ciuma care-i decimează oștirea, Guiscard încearcă să se opună destinului, rezistînd bolii.
Epuizat, Kleist zace bolnav la Berna, Ulrike venind să-l îngrijească. Convalescent, sfidează – împreună cu tînărul Wieland – autoritățile retrograde ce înfrînseseră temporar o guvernare progresist-democratică. În două ore va fi silit să părăsească Elveția: ca și Wieland, expulzat.

1802–1803 Se instalează la Weimar (noiembrie 1802). Nu există atestări ale unor întîlniri cu Goethe sau Schiller. Dar Wieland-bătrînul îl invită des la apropiata lui moșie din Ossmannstedt, unde (martie 1803) vine „ceasul fericit al unei după-amieze": Kleist recită din memorie lungi fragmente din *Guiscard*, Wieland este uimit și entuziasmat, proaspătul autor dramatic, în genunchi, îi sărută veneratului poet mîinile.
Cînd Gessner tipărește (tot martie 1803) *Familia Schroffenstein*, în Elveția, o revistă a vremii salută „Apariția unui nou scriitor", dar Kleist, convins de forța novatoare a lui *Guiscard* (în care Wieland vedea reunindu-se „spiritul lui Eschil, Sofocle și Shakespeare") se dezice de prima lui piesă.

1803 aprilie–noiembrie Perioada efortului disperat de a încheia *Guiscard.* Ea coincide cu necontenite drumeții. După Leipzig (unde ia lecții de recitare scenică, în vederea optimei stăpîniri a meșteșugului dramatic) și Dresda (unde discută cu istoricul de artă J. D. Falk despre viitorul comediei germane), revine (vara) în Elveția, acum calmă, în compania unui fost

camarad de arme, Ernst von Pfuel, căruia-i admiră frumusețea atletică. Împlinirea textului preferat i se refuză: „Infernul mi-a dat jumătăți de talente, cerul îți dă unul întreg, sau nici unul", îi scrie (octombrie) Ulrikei. Ajuns la Paris, se rupe de Pfuel și distruge manuscrisul *Guiscard* (pe care-l va reconstitui, fragmentar, peste ani). Străbate Franța, într-o „neliniște oarbă". Gest al unei deznădăjduite derute: cere să intre în serviciul militar francez. „Cerul îmi refuză gloria, mă arunc înspre moarte." Speră că va pieri pe cîmpul de luptă. Este respins, din pricina „relațiilor cu Prusia" (noiembrie). Obligat (prin ordinul consulului Prusiei) să se întoarcă în patrie, se oprește la Mainz și – cu încrederea în sine zdruncinată – se adăpostește în casa unui medic cunoscut, Georg Wedekind.

1803 (noiembrie)–1804 (aprilie) Cinci luni nu-și părăsește camera, aflat în tratamentul medicului: ceea ce azi am numi „psihoterapie".

1804 mai Napoleon se proclamă împărat. Este, probabil, motivul-cheie al renunțării lui Kleist la o slujbă – mijlocită de dr. Wedekind – în administrația franceză, căreia îi erau subordonate atunci ținuturile de la răsăritul Rinului.

iunie În nuvela *Kein Ort. Nirgends* (1979) Christa Wolf, cunoscuta scriitoare socotită dizidentă în fosta R.D.G., relatează o întîlnire – imaginară, dar întru totul verosimilă – ce ar fi avut loc la această dată între Kleist (însoțit de Wedekind) și poeta Karoline von Günderrode, contemporana lui (1780–1806) cu „destin paralel". Prietenă cu Clemens și Bettina Brentano, Günderrode, inteligentă și talentată, avea să se sinucidă la 26 de ani, măcinată nu numai de o iubire fără șanse, dar și de convențiile sociale opresive pentru o tînără femeie intelectuală, de extracție nobilă, lipsită de mijloace materiale. Proza Christei Wolf, dialog lucid între cei doi creatori inadaptabili la vremea lor, implicit meditație despre condiția artistului, a apărut (1990) și la Editura „Univers": *Nicăieri. Niciunde*, în românește de Ana Mureșanu, Prefață de Grete Tartler.

1804 vară–toamnă Scurtă oprire la bătrînul Wieland, protectorul din Weimar. La Potsdam – confruntarea cu familia (Ulrike, Leopold, Marie). De aici la Berlin, unde, pentru a-şi clarifica situaţia şi a cere o slujbă, solicită o audienţă la regele Prusiei, Friedrich Wilhelm III. E primit de aghiotantul regal, generalul von Köckeritz. Întrevederea (descrisă Ulrikei) este umilitoare. I se reproşează demisia din armată, peregrinările prin străinătate, dorinţa stabilirii în Elveţia, „comiterea" unor versuri şi recenta tentativă a înrolării sub steagul lui Napoleon I. I se sugerează chiar exilul. Kleist: „Am replicat că-mi îngădui să cer permisiunea de a rămîne în patrie." Îi scrie regelui – şi aşteaptă. În lunile de expectativă, frecventează saloanele literare berlineze, întîlnindu-i pe romanticii Friedrich de la Motte-Fouqué (viitorul autor al *Undinei*) şi Adalbert von Chamisso (viitorul autor al lui *Peter Schlemihl).* Spre finele lui 1804 i se dă o muncă de birou în Ministerul de Finanţe. Dovedeşte tragere de inimă; superiorul lui, baronul von Altenstein, descoperă în el „un tînăr (...) cum are patria nevoie".

1805–1806 La propunerea lui Altenstein, e trimis pentru un an la Königsberg, important centru al Prusiei de est. Scopul: instruirea în practica administraţiei de stat. Din mai 1805 lucrează la „Camera Domeniilor" şi aprofundează cunoştinţe de economie şi drept.
Pentru scriitor, perioada Königsberg este dintre cele mai rodnice. Început (1803) la Dresda, este încheiat aici *Amphitryon*, adaptare liberă după comedia lui Molière – la Kleist, mai degrabă o piesă gravă: în prim plan, tulburarea sentimentelor Alcmenei, soţie virtuoasă supusă de însuşi Jupiter unui adulter

inconştient. O comedie adevărată este *Der zerbrochene Krug (Ulciorul sfărâmat)*[1], cea mai des jucată piesă kleistiană, o „idilă" sătească olandeză; făptaşul, multiplu interesat să-şi ascundă păcatul, e chiar judecătorul căruia i se face plîngerea pentru spargerea ulciorului. Abordînd un alt gen, proza, Kleist îşi afirmă de la primele încercări stilul narativ singular, supratensionat: atît în două nuvele mai scurte, *Cutremurul din Chile* şi *Marchiza de O.* (deosebit de contestată în epocă, socotită „imorală" – şi foarte modernă azi), cît şi scriind întîia versiune dintr-un text amplu, *Michael Kohlhaas* („poate cea mai puternică povestire a limbii germane", după Thomas Mann), istoria unei absolutiste lupte pentru dreptate, încheiată cu moartea personajului titular pe eşafod. Un mic eseu, de certă iscusinţă ideatică: *Despre treptata elaborare a gîndurilor în timpul vorbirii.*

Urmează obişnuita reacţie (oboseală, stări maladive) şi o cerere de concediu (semănînd cu o demisie din slujbă) în iunie 1806.

1806 octombrie Înfrîngerea Prusiei de către armatele napoleoniene, la Jena. (În decembrie 1805, Napoleon zdrobise trupele austriece, la Austerlitz).

1806 *decembrie* Urmare a stării de război, curtea regală a Prusiei se refugiază la Konigsberg.

1807 ianuarie–iulie Rămas fără mijloace de subzistenţă, fără veşti despre manuscrisele sale expediate poştal în diverse direcţii, Kleist îşi decide plecarea. Gîndeşte să ajungă întîi la Potsdam (unde-l aştepta un stipendiu lunar mijlocit de Marie von Kleist), apoi la

[1] În româneşte de Ion Marin Sadoveanu, E.S.P.L.A., „Biblioteca pentru toţi", 1957.

Dresda. În Berlinul ocupat este însă oprit (cu însoțitorii săi, Ehrenberg și Gauvain) de autoritățile franceze, pașapoartele lor – declarate false. Bănuiți probabil de spionaj pentru Prusia, sunt expediați în stare de arest spre Franța. Chinuitoare – condițiile drumului, iarna; opririle – în închisori subterane sau încăperi fără aerisire. Martie: ajung la „Fort de Joux"; celulele (individuale) sunt săpate direct în stîncă. Miracol: Kleist rezistă mai bine decît camarazii, cere ajutor medical cînd cei doi se îmbolnăvesc, obține – pledînd oral și în scris – mutarea în lagărul Châlons sur Marne (aprilie); aici sunt asimilați prizonierilor de război; dobîndesc permisiunea să iasă uneori în oraș. În aceste condiții, Kleist începe lucrul la cea mai dificilă piesă a sa, *Pentesilea*. În iulie este eliberat.

1807–1808 La 15 august îl aflăm la Berlin, de unde pleacă la Dresda. Rühle von Lilienstern, amicul din tinerețe, activa aici ca educator al prințului Bernhard, fiul ducelui Karl August de Saxa-Weimar; își adusese ca asistenți pe Ernst von Pfuel și pe tînărul filozof Adam Müller (autorul unei prefețe laudative la *Amphitryon*, tipărit la Dresda în timpul detenției lui Kleist). Bine primit, Kleist găsește în oraș o ambianță stimulatoare (precum, adineaori, în Elveția); contacte rodnice cu filozoful naturist G. H. Schubert, cu directorul Galeriei de Artă F. Hartmann, cu pictorii Tischbein și Kügelgen. O scurtă idilă cu Julie Kunze (întîlnită în casa tutorelui ei, juristul Chr. G. Körner, tatăl poetului Theodor Körner), relație repede curmată, fiindcă abordată prea vijelios, este totuși prielnică – și ea – creației literare. Kleist încheie *Pentesilea*, tragedia iubirii devoratoare a reginei

amazoanelor; într-o foarte des citată scrisoare către Marie von Kleist (din toamna tîrzie 1807) mărturisește că piesa reflectă „cea mai intimă esență a ființei lui." Din aceeași perioadă datează *Käthchen din Heilbronn*, în concepția autorului o „dramă cavalerească de mare montare" (cum anunță subtitlul piesei): Käthchen, fată din popor, îl urmează pe cavalerul Wetter vom Strahl cu supunere necondiționată: un basm medieval, la antipodul *Pentesileei* (în amintita scrisoare, Kleist le socotea interdependente, „precum + și – în algebră", reprezentînd două ipostaze ale dragostei feminine: „acțiunea" și „dăruirea totală").

Împreună cu Müller, Rühle și Pfuel, Kleist gîndește să deschidă o librărie, să întemeieze o editură. Proiectul librăriei eșuează, concurența locală fiind mare, dar la începutul lui 1808 tinerii tipăresc revista *Phoebus*, programatic orientată după modelul revistei literare *Hore (Die Horen)*, editată (1794–1797) de Schiller, în colaborare cu Goethe. În primul număr, Kleist include un „fragment organic" din *Pentesilea*; trimițînd revista lui Goethe, își oferă textul „în genunchii sufletului său". „Olimpianul" răspunde cu o precaut formulată, dar fermă distanțare; va evita și colaborarea la revistă. În schimb, pune în scenă (martie 1808) *Ulciorul sfărîmat* la Teatrul de curte din Weimar; greșit montată (împărțită, fără știința autorului, în cîteva acte), comedia – concepută în rapid ritm continuu – cade; Kleist nu-l va ierta pe Goethe niciodată.

Pentesilea este tipărită la Tübingen, dar *Phoebus*, lipsit de subvenții, nu va rezista mai mult de un an.

1807–1808 Filozoful Johann Gottlieb Fichte își rostește, la Berlin, vibrantele *Discursuri către națiunea germană.*

1808 În Spania, trupele imperiale franceze întîmpină o puternică rezistență.
Goethe publică *Faust*, Partea întîi (terminată din 1806).

1808–1809 Reflectînd crescînda stare de spirit antinapoleoniană ce străbătea statele germane, asociindu-se liricii patriotice a tînărului Theodor Körner și a mai vîrstnicului Ernst Moritz Arndt, Kleist scrie, spre finele lui 1808, arzătoarea sa odă *Germania către copiii săi*; ea prefigurează faimoasa dramă (din aceeași perioadă) *Die Hermannsschlacht* (*Bătălia lui Arminiu*), referire fără echivoc la contemporaneitatea imediată. Personalitate excepțională, Arminiu (Hermann), conducătorul vechiului trib germanic al cheruscilor, acționînd decis, unește semințiile germane divizate și înfrînge legiunile romane în bătălia din pădurea Teutoburg: Germania este eliberată. În vederea țelului final, șeful cherusc nu se sfiește să utilizeze nici viclenia, nici cruzimea. Trimițîndu-și piesa în Austria, în speranța publicării, Kleist îi scrie (20 aprilie 1809) autorului dramatic H. J. Collin la Viena: „O dăruiesc germanilor." Un dar primejdios: accentele violent-naționale – de înțeles în tensiunea momentului istoric – aveau să fie folosite, mai tîrziu, în scopuri propagandistice, de naționaliștii extremiști germani, culminînd cu perioada hitleristă.
I se atribuie lui Kleist, în acea vreme, legături secrete cu cercuri politico-militare potrivnice lui Napoleon, după unii chiar cu Andreas Hofer, conducătorul unei insurecții populare (1809) împotriva ocupanților francezi în sudul Germaniei (Tirol). Certă este prietenia cu secretarul legației austriece din Dresda, baronul Joseph de Buol-Mühlingen. Cînd reizbuc-

neşte războiul austro-francez, Kleist – în posesia unui paşaport austriac – părăseşte Dresda. Ajuns la Praga, îl reîntîlneşte pe Buol. Plănuieşte, plin de speranţe şi proiecte jurnalistice, editarea unui săptămînal patriotic, *Germania*. Dar aşteptata aprobare de la împăratul austriac, Francisc I, nu vine, iar Austria, victorioasă în iunie, este înfrîntă în iulie; urmează armistiţiul. „Niciodată pînă acum, scumpă Ulrike, n-am fost atît de zguduit. Nu atît în faţa timpurilor – ce s-a întîmplat, era cumva previzibil; ci pentru că am fost menit să supravieţuiesc." După pacea de la Schönbrunn (octombrie 1809) pleacă din Praga. Jean Paul publică scrierile politice *Predică de pace către Germania* (1808) şi *Zori de zi pentru Germania*(1809).

1810–1811 Din primele luni ale anului 1810: Berlin (unde se aflau Clemens Brentano, Achim von Arnim, Fr. de La Motte-Fouqué, Adam Müller). De la 1 octombrie 1810 Kleist editează *Berliner Abendblätter* („Foi de seară berlineze"), prima gazetă ce apare zilnic (cu excepţia duminicii) în capitala Prusiei. Dezvoltă surprinzătoare calităţi de ziarist: tipăreşte scurte reportaje, foiletoane, polemici, articole satirice, cînd şi cînd – eseuri şi povestiri. Iniţial foarte populară, gazeta – din motive financiare şi de cenzură – îşi încetează apariţia la 30 martie 1811: al treilea eşec publicistic în decurs de trei ani.
Uimitor: în această perioadă fără relaxări şi aproape fără suport material, Kleist are un ritm de lucru extraordinar. În 1810 concepe şi încheie capodopera sa dramatică, *Prinz Friedrich von Homburg* (*Prinţul Frederic de Homburg*), „cea mai polifonică şi cea mai

armonioasă creație" a sa (după Friedrich Gundolf)[1], „în ciuda spaimelor cuprinse și aici, cea mai senină, cea mai fericit alcătuită" (după Thomas Mann)[2]; „Kleist descoperise puterea calmă, ordonatoare și purificatoare, a legii liber acceptate" (Ovidiu Papadima)[3]. Tot atunci reia și definitivează capodopera sa în proză, *Michael Kohlhaas*, pe care i-o publică în volum, împreună cu alte două povestiri, editorul berlinez Reimer, care-i tipărește și *Käthchen din Heilbronn* (premieră: la Viena, 1810). Din prag de primăvară pînă-n vara timpurie 1811 scrie – avînd contract cu Reimer – încă cinci povestiri (*Cerșetoarea din Locarno*, *Logodna din St. Domingo*, *Copilul găsit*, *Duelul*, *Sfânta Cecilia* sau *Puterea muzicii*), ce apar în volum. În 1810 publicase în gazeta proprie și excepționalul său eseu *Despre teatrul de marionete* (apreciat de Thomas Mann ca „o strălucită demonstrație de estetică metafizică"). Un roman, proiectat în două volume, la care lucra în 1811, s-a pierdut.

„Țin la el, și la tot ce face. E autentic...", exclamă Rahel Levin (mai tîrziu măritată cu diplomatul K. A. Varnhagen von Ense), una din cele mai spirituale și mai instruite tinere femei ale vremii, după ce-l cunoscuse pe Kleist în salonul ei literar berlinez.

---

[1] Friedrich Gundolf, *Heinrich von Kleist*, ed. Georg Bondi, Berlin, 1922, ed. a II-a, 1924, studiu fundamental în primul rînd pentru o receptare modernă a creației dramatice kleistiene.

[2] *Thomas Mann*, *Heinrich von Kleist und seine Erzählungen* (H. v. Kleist și povestirile sale), Prefață la o ediție americană a prozelor kleistine din 1954 (în antologia *Thomas Mann*, *Über deutsche Literatur*, ed. Philipp Reclam jun., Leipzig 1968).

[3] Documentatul, cuprinzătorul studiu *Heinrich von Kleist* de Ovidiu Papadima (Ed. ptr. Literatură Universală, București, 1967) reprezintă o remarcabilă contribuție românească la analiza operei kleistiene în contextul istoric, social și literar al epocii sale.

1810 August Wilhelm von Schlegel încheie elaborarea tălmăcirilor din Shakespeare, începută în 1797, în colaborare cu Ludwig Tieck.

1811 vara-toamna Însingurat în vara berlineză (Müller plecase la Viena, Fouqué – la țară, Arnim era proaspăt însurat cu Bettina Brentano), încearcă zadarnic să se angajeze la vreun ziar. În septembrie, Marie von Kleist intervine pentru el la Curte: ea speră într-o punere în scenă a lui *Homburg* – înmînînd un exemplar cu dedicație Prințesei Amalia Marie Anne de Prusia –, într-o eventuală reprimire în armată (Kleist, în perspectiva unui război contra Franței, era de acord), măcar într-o mică rentă. *Homburg* nu e jucat, renta nu se acordă, războiul nu se declanșează, dimpotrivă, se pregătește o alianță între regele Friedrich Wilhelm III și Bonaparte. Trei sute de ofițeri iscălesc un memoriu și părăsesc definitiv Prusia. Kleist nu mai are puterea să le urmeze exemplul, dar socotește – în scrisoarea de adio către Marie – că „alianța nu este tocmai menită să mă rețină în viață".

Henriette Vogel, nevasta unui onorabil funcționar al Societății de asigurare contra incendiilor (cunoscută, cu cîtva timp în urmă, prin Adam Müller) îi oferă soluția: este de acord să moară cu dînsul. Bolnavă de cancer (fapt probabil neștiut de Kleist), ea își asigură intrarea în eternitate: la 21 noiembrie, se sinucid împreună lîngă Wannsee și sunt îngropați, conform dorinței exprimate în scrisorile lor de adio, la locul morții. Henriette avea 32 de ani; Kleist împlinise (în octombrie) 34. În eseul din care am citat, dovedind că-l înțelesese ca puțini alții, Thomas Mann nu-l socotea pe Kleist nici slab („are o tenacitate, o capacitate de maturizare ce sfidează maxima robustețe")

și nici înfrînt: „O existență nu trebuie să dureze optzeci de ani pentru a fi, în felul ei, pe deplin trăită și încheiată victorios".

1813–1815 Războaiele de eliberare antinapoleoniene.

1821 În anul morții lui Napoleon pe insula Sfînta Elena, are loc (octombrie) premiera *Prințului de Homburg* la Burgtheater din Viena. Versiunea stîngaci prelucrată, ce se joacă sub titlul „Bătălia de la Fehrbellin", este primită fără o reală înțelegere. Dar după doar două luni, punerea în scenă de la Dresda, cu grijă pregătită de Ludwig Tieck, care publică și o avancronică în presa locală, devine (în decembrie) un net succes.

1911 Centenarul morții lui Kleist a fost marcat prin includerea *Pentesileei* în repertoriul mai multor teatre germane. O punere în scenă remarcabilă a fost aceea a Teatrului German din Berlin. În revista teatrului, *Blätter des Deutschen Theaters*, protagonista Gertrud Eysoldt și-a expus (septembrie 1911) concepția despre rol: „Nicicînd personajul acesta nu va putea fi priceput decît pornind de la un anumit punct – precis delimitat – al conștiinței (...) Eu însă voi juca Pentesilea din pură voință actoricească, din curată voluptate artistică – pentru a-i simți cu uimire și spaimă bătaia inimii în propriu-mi piept (...). Vreau să-mi simt trupul încordat și supus pînă la durere temperamentului Pentesileei. Să mă ridic și să mă prăbușesc, prinzînd din zbor, în ritmul superbelor versuri, sentimentele în vîrtejul lor."

HERTA SPUHN

PENTESILEA

O TRAGEDIE

PERSONAJE:

PENTESILEA, *regina Amazoanelor*
PROTO[1]
MERO[2] } *prințese Amazoane*
ASTERIA
MAREA PREOTEASĂ *a Dianei*
AHILE
ODISEU
DIOMEDE } *regi danai*
ANTILOH
Greci și Amazoane

Locul acțiunii: Un cîmp de luptă în apropierea Troiei.

[1] În textul original Protoe. Am optat – și din rațiuni de ritm – pentru terminația în *o*: Proto (n. tr.).

[2] Și alte nume de Amazoane – Meroe, Arsinoe – au fost transcrise în versiunea românească folosindu-se terminația *o*, devenind Mero, Arsino etc. (n. tr.).

SCENA I

Odiseu, Diomede și alaiurile lor sosesc dintr-o parte a scenei, în timp ce Antiloh vine din partea cealaltă.

ANTILOH: Regi, bine v-am găsit! Ce mai e nou,
de cînd ne-aflam deunăzi la Troia?
ODISEU: Rău, Antiloh! Zăreşti pe aceste cîmpuri
oştirea greacă şi cea amazoană,
cum se-ncleştează ca doi aprigi lupi,
deşi – pe Jupiter! – nu ştim pricina?
De nu-şi azvîrle Mars cu indignare,
ori Deliotul[1], sceptrul între ei
şi tunetele nu-i bolovănesc,
s-or prăbuşi în moarte încă azi,
încrîncenaţi... cu dinţii-n beregată.
Aduceţi-ne apă-n coif!...
ANTILOH: Urgie!
Şi ce poftesc aceste Amazoane?

[1] Epitetul lui Apolo, născut în insula egeană Delos, unde avea şi un celebru sanctuar. Ca şi Ares, zeul războiului (Mars, la romani), a fost de partea troienilor, opunîndu-se grecilor veniţi să cucerească oraşul lui Priam. (Notele referitoare la mitologie au fost alcătuite de Ion Acsan.)

ODISEU: Ahil şi eu, la sfatul lui Atrid,
porniserăm cu ceata mirmidonă
fiindcă – se zvonea – Pentesilea
ar fi înălţat în codrul scit oştiri
de Amazoane încinse-n piei de şarpe
ce şiruie prin munţi, străbat viroage
şi-atît de-nflăcărat doresc războiul
că-n Troia, Priam însuşi s-a-ngrozit.
Iar Deifobus[1], pus de Priamizi,
se-apropia de fluviul Skamandros[2],
pornit din Ilion cu ceata lui
spre-a-ntîmpina în chip prietenos
regină şi-ajutoare. Ne grăbeam,
ca să ne afle-n calea joncţiunii
nepotrivite între doi potrivnici.
În marş forţat deci străbăturăm noaptea...
Dar la lumina celor dintîi zori,
mirarea ne-a fost mare, Antilohus,
cînd pe cîmpia ce se deslușea
zărirăm Amazoanele... Luptau
cu iliacii! Iar Pentesilea,
mînînd din urmă şiruri de troieni,
părea un vifor ferfeliţînd norii,
vrînd parcă dincolo de Helespont[3]
să-i zvîrle! Peste capetele lumii...
ANTILOH: Pe zei, ce curios!
ODISEU: Ne-am adunat
să ţinem piept troienilor. Veneau
furtună!... Năvăleau spre partea noastră
ca-ntr-un atac. Făcurăm zid de suliţi.
Primejdia văzînd-o, Priamidul

[1] Unul dintre fiii regelui Troiei, fratele lui Hector şi Paris.

[2] Fluviu din Troada, curgînd în apropierea cetăţii lui Priam, numită de poeţi Ilion (de aici, *Iliada*).

[3] Strîmtoarea dintre Asia şi Europa (azi Dardanele).

s-a potolit. Iar noi ţinurăm sfat
şi-am hotărît să salutăm regina
biruitoare. Ea se domolise.
Nu era gîndul ăsta prea firesc?
Atena, de-o-ntrebam, nu ne şoptea
cu iscusinţa ei, acelaşi sfat?
Pe Hades[1]: trebuie fecioara asta,
de vreme ce-i picată ca din cer,
împlătoşată, şi se vîră-n harţă,
ea *trebuie* să-i ţină cuiva partea!
Şi nu-i firesc să crezi că e cu noi,
cînd teucriţilor[2] le e duşmană?...

ANTILOH: Păi da. Păi, altfel cum?

ODISEU: Stai şi-ai să vezi.
M-am dus deci cu Ahil. Ca să aflăm
regina scită-n straşnica-i splendoare:
călare-n fruntea cetei de femei,
în poale scurte, coif cu lung panaş,
iar calu-i tropotea năbădăios
sub purpură şi ciucurii de aur.
Obrazul ei semeţ, de nepătruns,
căta spre pîlcul nostru, gînditor,
ca înspre nişte stînci cam necioplite...
În palma asta netedă – ţi-o jur –
citeşti mai mult decît pe faţa ei...
Cînd... ochii-i cad pe fiul lui Peleu[3].
Şi-atunci, văd cum o prinde-o fierbinţeală
pînă la gît. Se-îmbujorează toată
de parc-ar sta în pălălaia lumii!
Într-un fior, cu-o singură mişcare,

---

[1] Zeul împărăţiei subpămîntene este invocat drept chezaş în jurăminte.

[2] Urmaşii lui Teucru, fiul zeului-fluviu frigian Skamandros şi al nimfei muntelui Ida, miticul strămoş al familiei regale din Troia (deci, troienii).

[3] Tatăl lui Ahile. Era regele oraşului tesalian Phtia.

– spre Ahil mereu întunecat privind –
o văd cum sare de pe cal şi-ntreabă.
dînd hăţurile-n seama însoţitoarei,
„ce vrem cu acest alai sărbătoresc?"
Eu: „cum că noi, aheii, bucuroşi,
neaşteptat dăm de-un duşman al Troiei...
şi că e prea ştiută ura veche
arzînd în piept grecesc pentru dardani[1]...
şi deci, că bine ar fi o alianţă...
şi... tot ce mi-a trăznit atunci prin cap.
Dar vorbele curgînd, băgai de seamă
că nici nu m-asculta. Ci sta mirată
ca o copilă de vreo şaispe ani
ce-ntîia oară la un joc olimpic
ne vede trupul gol[2]. Şi-aud cum strigă:
„O, Proto, un asemenea bărbat
nici maica mea Otrere n-a întîlnit!"
... Prietena ei tace stingherită.
Ahil şi eu, cu zîmbet ne privim...
Dar ea, pierdută, are ochi doar pentru
strălucitorul trupeş din Egina[3].
Sfios însoţitoarea-i aminteşte
că încă ni-e datoare un răspuns.
Atunci îmbujorată de mînie
– sau poate de ruşine? – pîn-la brîu,
dar tot trufaşă deşi încurcată,
ne spune: „cum că ea-i Pentesilea,
regină între Amazoane, şi-om primi
răspunsul ei din tolbe. Prin văzduh..."

---

[1] Troienii se trăgeau din Dardanus, ginerele lui Skamandros, al cărui nume a fost eternizat de strîmtoarea Dardanele.

[2] La jocurile olimpice, unde erau admişi îndeobşte numai bărbaţii, atleţii practicau nudismul, fapt deloc surprinzător pentru grecii antici.

[3] Insulă din dreptul Pireului, unde a domnit Eac, regele mirmidonilor şi bunicul lui Ahile, eroul la care, de fapt, se referă Kleist.

ANTILOH: Aşa istorisit-a solul vostru
în tabăra grecească. N-am găsit
un om să-l înţeleagă.
ODISEU: Nu, nici noi...
Nepricepînd deci cum să-i luăm răspunsul
ne întoarserăm jigniţi şi supăraţi.
Iar teucriţii bănuiesc ofensa
şi ne batjocoresc şi rîd de noi.
Şi-n grabă iar se strîng, triumfători,
nătîngii! socotind că-s ei aleşii...
că numai o greşeală trecătoare
le-ar fi stîrnit fecioarelor mînia...
Deci: iute un mesager, oferind mîna
şi inima o dată refuzate!
Dar solul lor nici bine nu s-a-ntors,
n-a apucat să-şi scuture armura,
că ea se năpusteşte-n urma lui...
Pare-o centaură, pare-un torent
ce vine tăvălug, tîrînd, zdrobind
la fel de bine grecii şi troienii.
ANTILOH: Danailor[1], e nemaipomenit!
ODISEU: Şi-abia atunci începe-o încăierare
cum nu a mai fost alta de la Furii[2].
Pe cîte ştiu există în natură
ciocniri între contrarii. Alt nimic.
Ce stinge focul nu preface apa
în abur. Nici invers. Însă aici
duşmanu-i amîndorura potrivnic,
încît, se-ntreabă focul: „cum să curg?"
şi apa: „cum pot oare să scot flăcări?"
Troianu-nghesuit de Amazoane

[1] Deşi doar locuitorii Argosului erau socotiţi urmaşii regelui Danaus, denumirea de danai revenea şi celorlalţi greci.

[2] Genii ale răzbunării care pedepseau fărădelegile pămîntenilor, denumite de greci Erinii.

se ascunde sub un scut grecesc; danaiul
îl scapă de-o fecioară ce îl strînge
îndeaproape... Grecii şi troienii
uniţi – deşi răpită e Elena –
dau piept cu-acelaşi nemilos duşman.

(I se aduce un coif de apă).

...Mi-e limba iască. Mulţumesc.

DIOMEDE: De-atunci,
măcelul şi-a făcut pe-aici sălaşul,
tunînd neîntrerupt, netrecător,
ca o furtună agăţată-n stînci
împădurite... Ieri cînd am sosit
cu întăriri din oastea-mi etoliană[1]
era în toi nebunul... Bubuia
parc-ar fi vrut întregul nostru neam
grecesc să-l facă una cu pămîntul...
Cununii noastre, floarea: Ariston,
Astyanax, i-a prăpădit urgia!
Menandros zace-n cîmpul de război,
hrănind cu trupu-i laurii cununii
acestei mîndre fete a lui Ares[2].
Atîţia prinşi ne-a luat în scurt răstimp,
cîţi nu ne-au mai rămas nici ochi nici braţe
să-i căutăm şi să-i recucerim.

ANTILOH: Dar pentru ce?... Nu-i nimeni să-nţeleagă?

DIOMEDE: Nu, nici un om. Oricum o iei şi-o-ntorci
vrînd judecata firului de plumb...
Adeseori, ciudata înverşunare
cu care caută-n învălmăşeală
fiul zeiţei Thetis[3], pare-a spune

---

[1] Etolia era patria eroului Diomede.

[2] Pentesilea, regina Amazoanelor care descindeau din zeul războiului.

[3] Mama lui Ahile, fiica zeului marin Nereu.

că ura, numai împotriva lui
îi umflă pieptul. Mai înfometată
nu-i nici lupoaica urmărindu-şi prada
ce şi-a ales-o-n codrii înzăpeziţi,
pe cît e ea gonind după Ahile
de-a lungul şi de-a latul bătăliei...
Dar ieri, a încăput în mîna ei –
urca-n Infern, de nu l-ar fi oprit –
şi-atunci surîzătoare i-a dat viaţa!

ANTILOH: Cum? Cine, cui?... Regina? Lui...?

DIOMEDE: Chiar ea...
Căci se-ntîlniseră către amurg
Pentesilea cu Ahile. Cînd,
în toiul luptei, Deifobus vine
grăbit şi se alătură fecioarei
izbind vîrtos – încît vuiesc şi ulmii! –
pe-Ahile-n piept, de-i spulberă armura.
Pălind, regina lasă două clipe
să-i cadă braţul vlăguit. Dar chica
şi-o scutură şi, înroşind de ciudă,
noi numai ce-o vedem cum se înalţă
în şa, iar paloşul, parcă din stele
se înfige-n gît, celui ce-o apăra.
...Îi cade nepoftitul la picioare
feciorului zeiţei Thetis! El
vrea lovitura să i-o-ntoarcă fetei
drept mulţumire. Însă ea se pleacă
spre coama roibului năbădăios
ce joacă-n frîu şi mişcă din copite,
muşcînd zăbala şi zvîrlind în lături...
Parează lovitura, strînge hăţul,
priveşte-n jur, surîde... şi s-a dus.

ANTILOH: E nemaipomenit!

ODISEU: Ce-aduci din Troia?

ANTILOH: Trimis sunt de-Agamemnon să vă întreb:
n-ar fi mai înțelept să vă retrageți,
cînd pricina-i nesigură? iar noi
vrem năruirea zidurilor Troiei,
nu să-ncurcăm o liberă prințesă
pornită-n cine știe ce campanii...
De poți afla că, fără îndoială,
nu spre-a-i aduce Troiei ajutor
veni Pentesilea, el ar vrea
să vă întoarceți grabnic în tranșee,
fie ce-o fi și cu oricare preț!
Iar de vă urmărește, chiar Atridul[1]
în fruntea armiilor, va vedea
spre cine se decide-n fața Troiei
ăst sfinx misterios.

ODISEU: Pe Jupiter!
Părerea este negreșit și-a mea...
Ce credeți despre fiul lui Laerte?
Că-mi plac astfel de tîmpe bătălii?
Dar nu-l urnim pe Ahile Peleanul.
El e precum dulăul la vînat
cînd încolțește un iute căprior.
Zadarnic fluieri și degeaba-l chemi,
că stă înfipt în mîndrul animal
și îi aleargă alături; trece munți,
pîraie, pînă piere prin coclauri.
Așa-i și-Ahil, bezmetic, asmuțit,
de cînd – țîșnind grăbit dintr-un hățiș –
războiul l-a făcut să-ntrezărească
o astfel de sălbăticiune rară.
Străpungeți-i cu o săgeată coapsa!

[1] Patronimicul lui Agamemnon, descendentul lui Atreus, regele Micenei, comandantul suprem al aheilor în războiul de cucerire a Troiei. Abia mai tîrziu, prin ahei, grecii înțelegeau doar pe locuitorii din Ahaia (Peloponez).

Legați-l!... Căci el jură să se țină
strîns de călcîiul ei; să nu se lase
pînă ce înfigîndu-i mîna-n bucle
o va putea răpune de pe cal.
Încearcă, Antiloh, dacă pofteşti.
Ia vezi ce-ți poate vorba măiestrită,
cînd face spume şi e ca turbat...

DIOMEDE: Să ne unim, o, regi! Toți laolaltă,
făcînd din rațiune o măciucă,
i-om năruí, socot, înverşunarea.
Tu, Odiseu; ai născocit atîtea:
ai să găseşti şi-o hibă-n acest zid.
Iar de nu izbuteşti, ei, bine-atunci,
pun doi etolieni să-l ia pe sus,
ca pe o buturugă fără minte
şi să-l azvîrle-n tabăra ahee.

ODISEU: Veniți!

ANTILOH: Ba... stați puțin... Cine soseşte
alb, tremurînd ca varga? Nu-i Adrast?

SCENA II

Aceiaşi. Intră un căpitan.

ODISEU: Ce-aduci?

DIOMEDE: Vreo veste?

CĂPITANUL: Cea mai fără noimă
din cîte-ați auzit.

ODISEU: Ci spune...

DIOMEDE: Ce e?

CĂPITANUL: Ahil e-n mîna Amazoanelor!
...Şi nu se năruie pe loc Pergamul[1]?!
DIOMEDE: Zei din Olimp!
ODISEU: O, mesager funest!
ANTILOH: Cum, cînd s-a întîmplat nenorocirea?
CĂPITANUL: La ultimul asalt cu vîrf de trăznet
pe care aceste fete ale lui Mars
l-au repezit în şirul cel destoinic
de etolieni, topindu-l... Ei, spre noi,
au revărsat neînvinşii mirmidoni[2].
Am vrut talazului să-i ţinem piept.
Zadarnic... Goana sa înspăimîntată
ne smulge de pe cîmpul de bătaie!
Tîrziu am pus piciorul la pămînt,
cînd Peleanul era hăt, departe...
Încercuit de suliţi, îl vedem
ieşind din noaptea luptei la lumină
pe-o culme. Dar se lasă binişor
spre noi, şi-ndreaptă caii cu noroc,
îl şi credeam scăpat, se-aud urale,
dar strigătele ne îngheaţă-n piept,
cînd carul îi e stăvilit de-o rîpă...
Cabrîndu-se, cei patru armăsari
privesc din vîrful cerului, adîncul...
Degeaba-i măiestria cîştigată
în cursele vestite din Corint[3],
căci atelajul său întoarce capul,
dă îndărăt sub plesnetul de bici.
încît, cu hamurile încurcate

[1] Citadela Ilionului.

[2] Popor tesalian avînd drept erou eponim pe Mirmidon, fiul lui Zeus. Mirmidonii au luptat viteţeşte la Troia, sub conducerea nebiruitului Ahile.

[3] Concursurile panelenice, desfăşurate în preajma istmului ce lega Peloponezul de Grecia continentală şi celebrate de Pindar în odele *Istmicelor* sale, excelau în întrecerile de care, fără a se rezuma numai la ele.

sub carul răsturnat, şi prins sub cai.
la margine de hău, fiul zeiţei
zăcea în laţ...

ANTILOH: Nebunul! Ce căta...?

CĂPITANUL: Automedon, celebrul vizitiu,
sări în vălmăşag s-ajute caii
şi se-opinti să-ntoarcă iar cvadriga.
Dar n-apucase încă să dezlege
din jurul coapselor atîtea noduri,
cînd aprig năvăli-n văgăună
regina şi războinicele ei,
să-i taie calea spre scăpare...

ANTILOH: Ceruri!

CĂPITANUL: Oprind în nori de praf sprinţarul salt,
cu calul în buiestru, o vedem
cum faţa sclipitoare şi-o întoarce
ca să măsoare stînca pînă sus...
Chiar şi panaşu-i tremura de groază!
Iar coiful parcă o trăgea-ndărăt...
Ea, nu... Cînd, deodată, scapă frîul
şi vlăguită – ai zice – de-ameţeli
îşi lasă fruntea cea-necată-n plete
în voia celor două palme mici.
Iar celelalte fete par uimite,
şi-o înconjoară toate cu mişcări
stăruitoare şi fierbinţi de rugă...
Ba una – rudă, cred, apropiată –
o prinde-n braţe strîns... Pe cînd o alta
ia calul de căpăstru, hotărîtă
şi vrea să o reţină: e-n zadar...

DIOMEDE: A cutezat...?

ANTILOH: Ce spui?...

CĂPITANUL: Cum auziţi!
Degeaba stăruieli şi rugăminţi...
Fără mînie, dar neşovăind,

se scutură de ele şi-o porneşte
în trap neliniştit de-a lungul rîpei,
în sus şi-n jos... Pîndeşte un drumeag
pentru o patimă ce n-are aripi,
şi scoasă e din minţi... Ba o vedem
cum se agaţă de pereţii stîncii,
cînd ici tînjind de poftă, cînd colea,
nădăjduind nesăbuit o cale
să-nhaţe prada ce s-a prins în laţ.
Încearcă cea mai mică ieşitură
săpată-n piatra netedă, de ploi.
Prăpastia-i un prag de netrecut,
o vede bine, însă nu pricepe...
Şi-o ia de la început. Iară şi iar...
Şi stăruie într-atît, că-ntr-adevăr
găseşte-un drum ce sperie piciorul,
ca să se-avînte un pic mai sus spre culmi,
urcînd cam de doi stînjeni. Nimereşte
pe-un vîrf de cremene, lat, cît să-ncapă
o capră neagră. Hău era-mprejur,
încît nu mai putea să-şi pună pasul
mai sus şi nici să vină înapoi...
Se învolbura de ţipete văzduhul,
cînd în desferecatul grohotiş
porniră rostogol către Infern
deopotrivă cal şi călăreaţă,
trezindu-se îndărăt, la poala stîncii...
S-a prăvălit. Dar ea nu-şi frînge gîtul,
şi nici nu se învaţă minte... Ci
sculîndu-se, porneşte de la capăt...

ANTILOH: E o hienă lacomă de sînge!

ODISEU: Ei! Dar Automedon?...

CĂPITANUL: Mă rog... Şi el
îşi rînduise hăţurile, caii
– cred că-n atîta timp, Hefaistos

ar fi făurărit altă trăsură! –
...în fine, iată-l sus pe capră... și
o piatră de pe inimă ne pică
nouă aheilor. Dar stai să vezi:
pe cînd el tot trebăluia cu caii,
dușmancele-au găsit neașteptat
o trecere mai lină spre înălțimi
și chiotele lor umplură valea...
Chemau regina... Fără să-nțeleagă,
ea se încăpățîna să darme stînca...
Văzînd și pricepînd, întoarce calul
și-ntinsă ca pantera își urmează
în trap grăbit privirea. Peleanul
scăpă, dînd atelajul îndărăt;
dar l-am pierdut din ochi în fundul văii
și nu mai știm defel ce-a devenit...

AUTOMEDON: Pierdut e!

DIOMEDE: Ce e de făcut, prieteni?

ODISEU: Imboldul inimii să-l ascultăm...
Sus, regi! Să-l smulgem ghearelor reginei..
Pe viață și pe moarte chiar de-o fi
Încăierarea... Cea cu Agamemnon,
o iau asupra mea!

SCENA III

Căpitanul. O parte din ostașii greci s-au urcat pe un dîmb.

UN MIRMIDON: Hei, ce mișește
acolo după creștetul de munte?
Nu-i un alt creștet, îmbrăcat în fier?
Și nu răsare, adumbrit de pene,

tot coiful? Și grumazul care-l poartă?
Și umerii? Și brațele? Prieteni,
priviți! Acum tot pieptu-mplătoșat
pînă la brîu: un trup încins cu aur...

CĂPITANUL: Al cui?

MIRMIDONUL: Al cui? Ahei, visez ori ba?
Acum răsar și frunțile-nstelate
ale-armăsarilor... Doar pîn-la șold,
pîn-la copite îi ascunde stînca...
Și-i nălucire? Ori, pe-ntregul cer
s-a înălțat un mîndru car de luptă
precum un soare-n zi de primăvară?

GRECII: Victorie! E-Ahil... Este feciorul
zeiței! Însuși el mînă cvadriga...
E mîntuit!

CĂPITANUL: O, zei olimpieni,
slăviți să fiți!... Dar unde-i Odiseu?
S-alerge după regele din Argos[1]
vreunul dintre voi...

(Un ostaș grec pornește în grabă. Către cei ce continuă să urmărească scena cu privirea.)

Mai e departe?

UN MIRMIDON: Ia uite...

CĂPITANUL: Ce-i?

MIRMIDONUL: Mă-năbuș, căpitane!

CĂPITANUL: Ci spune-odată!

MIRMIDONUL: Uff! Cum mai strunește
cu stînga telegarii săi... Și cum
învîrte din harapnic... Iar ei numa
de pocnete-aîțați, cum bat, cum bat
dumnezeiești cai pămîntul! Trag
de frîie, ai jura! Și poartă carul

[1] Diomede, fiul lui Tydeu, cel mai bun prieten al lui Odiseu, după ce și-a părăsit Etolia natală, a devenit regele Argolidei.

cu aburul gîtlejurilor. Par
mai iuți ca-n codru cerbii hăituiți!
Iar roțile se-nvîrt, încît privirea
în loc de spițe vede cîte-un disc...

UN ETOLIAN: Dar colo, după el...

CĂPITANUL: Ce-i?

ETOLIANUL: ... Pe sub munte...

MIRMIDONUL: Vîrtej de praf ca norul de furtună!
Și-acum, țîșnind ca fulgerul...

ETOLIANUL: O, zei!

MIRMIDONUL: Pentesilea...

CĂPITANUL: Ce spui?

ETOLIANUL: Chiar regina!
Urmează-ndeaproape Peleanul...
E după el, cu-alaiul de muieri!

CĂPITANUL: Gorgonă[1]-ngrozitoare!

GRECII *(strigă):* Hei! Pe-aici...
Suntem aici... Îndreaptă-ncoace carul,
fecior zeiesc!

ETOLIANUL: Ia uită-te la ea,
cum își mai strînge calul între pulpe...
Lipită e de coama lui, și bea
setoasă aerul ce-o-ncetinește.
Din corzi de arc scăpată parcă e...
Mai iute-i ca săgețile numide!
Alaiul o urmează gîfîind
ca niște javre o cățea de rasă,
și-abia penetul i se poate ține
de coif...

CĂPITANUL: E lîngă el?

UN OSTAȘ DIN DOLOPIA[2]: Pe-aproape...

---

[1] Mitice fecioare monstruoase care sălășluiau la capătul lumii, cu zeci de șerpi încolăciți în jurul capetelor, avînd puterea să pietrifice pe cel ce le întîlnea privirile.

[2] Parte a Tesaliei locuită de pelasgicul popor al dolopilor.

MIRMIDONUL: Ba
nu încă...
DOLOPIANUL: Este... Fiecare salt
înghite cu înfrigurată foame
încă puțin din drumul ce-o desparte
de Pelean...
MIRMIDONUL: Zei care ne vegheați!
Ia uite-o! Și-i crescu lui deopotrivă!...
Pesemne, înghite-acum, întors de vînt,
tot colbul ce-l stîrnește fuga lui,
în timp ce calu-i roib și-izbește piepții
de bulgării învîrtoșați de goană
și, ca-ntr-o scoică goală-i zvîrle-n car...
ETOLIANUL: Dar el, poftim: zănaticul, trufașul
se mai și joacă... Mînă ocolit...
Păzea, că Amazoana-ntinde arcul.
I se va pune-n drum, pe Jupiter!
MIRMIDONUL: E lîngă el... îl năruie cu umbra-i
sporită uriaș de zorii zilei.
ETOLIANUL: Dar stați puțin, că el trage de hățuri...
DOLOPIANUL: Smucește, răsucind tot atelajul,
și-ntoarce-n loc...
ETOLIANUL: Și zboară către noi...
MIRMIDONUL: Vicleanul! Ehe-hei, a înșelat-o...
DOLOPIANUL: Ea trece – și e de nestăvilit –
pe-alături...
MIRMIDONUL: Se izbește, sare-n șa...
s-a poticnit...
DOLOPIANUL: ...Și cade!
CĂPITANUL: Cum?
MIRMIDONUL: Regina
s-a prăbușit. Și-o fată după dînsa,
orbește...
DOLOPIANUL: Alta...
MIRMIDONUL: Și-ncă una...

DOLOPIANUL: Iar...
CĂPITANUL: Prieteni, cad?
DOLOPIANUL: Cad!
MIRMIDONUL: ...Toate, căpitane!
Ca în cuptorul unui făurar
se contopiră cai și călărețe,
făcîndu-se morman...
CĂPITANUL: Vedea-le-aș scrum!
DOLOPIANUL: Prin colb, ici-colo, scînteie armuri...
Mai mult deocamdată nu-mi văd ochii...
Totu-i un caier încîlcit de fete,
de cai... încît mai limpede era
și haosul inițial din care
țîșni lumina!
ETOLIANUL: Dar sporește vîntul
și-i ziuă iar... O fată se ridică.
DOLOPIANUL: Hei, ce mai forfotă prin furnicar!
Își caută ba chivere, ba lăncii
sărite hăt-departe prin cîmpie...
MIRMIDONUL: Trei cai încă mai zac. Și-o călăreață
întinsă parcă-i moartă...
CĂPITANUL: Nu-i regina?
ETOLIANUL: Pentesilea – întrebi?...
MIRMIDONUL: Să fie ea?
Ași! Da' de unde... Mă trădară ochii...
Ea-i colo...
DOLOPIANUL: Unde?
CĂPITANUL: Zi-mi!
MIRMIDONUL: Fiu al lui Cronos[1]!
E chiar unde-a picat. Lîngă stejar.
Grumazul calului îi stă în sprijin,
iar creștetul e dezgolit... Vezi coiful

[1] Zeus (Jupiter, la romani), căruia îi era consacrat stejarul, este invocat în calitatea lui de stăpîn al universului. Tatăl său, Cronos, era divinitatea Timpului.

pe jos?... Prin păr slăbită-şi trece mîna,
ştergînd din frunte sîngele, ori praful...
MIRMIDONUL: Pe zei, o văd!
CĂPITANUL: E de nezdruncinat...
ETOLIANUL: Căzînd aşa, pisoii îşi frîng gîtul.
Ea, nu!
CĂPITANUL: Dar Peleanul?
DOLOPIANUL: E-apărat
de zei. Şi-acum de trei săgeţi departe-i.
Ea doar de-l mai ajunge din priviri
şi însăşi pofta ei mistuitoare
opritu-i-s-a-n piept...
MIRMIDONUL: Victorie!
Soseşte dintr-acolo Odiseu...
Şi trupele danae toate ies
din codru sumbru la lumina zilei.
CĂPITANUL: Vin Odiseu şi Diomed? Zei, slavă...
Dar el? Cam cît mai e încă departe?
DOLOPIANUL: Doar cît azvîrli piatra, căpitane!
E sus pe rîpe, chiar lîngă Skamandros.
Pe malul unde oastea stă în rînd,
el trece ca furtuna...
VOCI *(din depărtare):* Bun sosit!
DOLOPIANUL: Aheii strigă...
ACELEAŞI VOCI: Bun sosit, Ahile!
Hei, Peleanule, fiu al zeiţei,
noroc! Noroc, noroc...
DOLOPIANUL: Din goană-adastă
în faţa principilor adunaţi.
Iată-l pe Odiseu. Noul venit,
murdar cum este sare de pe capră,
îşi scoate coiful cel apăsător
şi regii toţi în juru-i se adună...
Danaii însă strigă şi-l ridică,
bătîndu-se să-l prindă de genunchi.

Pe cînd Automedon le merge alături
și duce caii fumegînd la pas.
Acum alaiul vine valvîrtej
spre noi. Fecior zeiesc, bine-ai venit!
Priviți, e teafăr. Stă în fața noastră.

SCENA IV

Sosește Ahile. E urmat de Odiseu, Diomede și Antiloh. Automedon apare, purtînd cvadriga. Oaste grecească.

ODISEU: Eroule aheu, salut fierbinte!
Tu, cel ce învingi dînd chiar bir cu fugiții...
Pe zei! De poți așa, întors cu dosul,
să-ți prăbușești dușmanca în țărînă
numai cu iscusința-ți mai grozavă,
ce i se va-ntîmpla cînd față-n față
vei izbuti, divinule, s-o prinzi?...

AHILE *(își ține coiful într-o mînă și își șterge cu cealaltă năduşeala de pe frunte. Doi greci îi prind, fără ca să bage de seamă, un braț rănit și încep să-l panseze):*
Ce e? Ce s-a-ntîmplat?

ANTILOH: Ai biruit
în cursă, și-n duel, cu o iuțeală
pe care vijeliile ce-n șuier
aleargă peste boltă, nu-s în stare
s-o-ntreacă. Lumile stau gură-cască...
Pe Furii! Jur c-aș izbuti să fug
de propria-mi căință de-aș avea
trăsura-ți ageră... Făgașul vieții
chiar de l-aș fi trecut hurducăind,

și-n scoica pieptului chiar de-aș închide
toate păcatele cetății Troia!

AHILE *(despre grecii care îl plictisesc, pansîndu-l)*:
Smintiții!

UN PRINCIPE GREC: Cine?

AHILE: Gîdilă...

UN GREC *(pansîndu-i brațul)*: Stai! Sîngeri...

AHILE: Ei și?

AL DOILEA GREC: Ci stai...

PRIMUL GREC: Să ți se lege rana...

AL DOILEA GREC: Sfîrșim degrabă.

DIOMEDE: Toți mi-au spus întîi
că neamurile mele s-au retras
silindu-te astfel s-o iei la fugă.
Ci eu și cu Ulise, ascultîndu-l
pe Antiloh ce ne-adusese vești
de la Atrizi, nu ne-am aflat de față.
Dar ce-am văzut apoi mă-ncredințează
că îndrăzneței curse i-ar fi stat
un plan la temelie. Pot să-ntreb,
în zori, cînd noi ne pregăteam de luptă,
de nu te și gîndeai la bolovanul
de care se va-mpiedica regina?
Cu-atîta siguranță ai condus-o
la piatră – jur pe zeii cei eterni!

ODISEU: Dar cred că vei binevoi acuma,
eroule – de n-ai altă părere –
să o tulești spre tabăra ahee
cu noi. Ne cheamă fiii lui Atrid.
Dînd parcă înapoi, vom căuta
în lunca apei s-o ademenim,
unde-Agamemnon, stînd pitit la pîndă,
îi pregătește-o strașnică bătaie.
Acolo doar – ți-o jur! – sau nicăieri,
ți-oi ostoi năduful ce te arde,

te-mpunge ca un tînăr lăncier...
Şi-atunci ai binecuvîntarea mea!
Căci silă mi-e şi mie de Megera[1]
ce-ţi dă tîrcol. De moarte ură-i port.
Ne-ncurcă treaba şi, mărturisesc,
mi-ar place mult o urmă de călcîi
s-apeşi pe faţa ei trandafirie.

AHILE *(priveşte caii. Către Automedon):*
Au năduşit...

ANTILOH: Cum?

AUTOMEDON *(cercetînd grumazul cailor):*
Gîtul li-e ca plumbul.

AHILE: Preumblă-i. Spală-le mai pe răcoare
în vin perechea coapselor şi piepţii...

AUTOMEDON: Burdufele-s pe drum...

DIOMEDE: Aici, vezi bine,
superbule, luptăm fără folos.
De cete muiereşti acoperite-s
colinele, hăt cît cuprinzi cu ochii.
Mai des nu e nici norul de lăcuste
căzute pe-un ogor cu spice-n pîrg.
Izbînzile – ce vrei! – nu-s cum vrea omul.
Şi-apoi, putut-am, în afara ta
centaura să o vedem vreunul?
Degeaba toţi în poleite armuri
o provocăm, şi rangul princiar
ni-l anunţăm în sunete de goarnă:
ea nici nu se clinteşte din cvartir...
Cel ce-ar dori măcar să-audă glasul
ei argintiu adus pe-aripi de vînt,
găseşte-n faţă, gata pentru lupta
pierdută dinainte, toată hoarda
ce stă şi o păzeşte ca un cerber.

[1] Una dintre Erinii sau Furii, sora lui Alecto şi a Tisiphonei (denumiri romane).

AHILE *(privind în zare):*
E tot pe loc?
DIOMEDE: De cine-ntrebi?
ANTILOH: Regina?
CĂPITANUL: Nu văd... Voi de colea, căştile jos!
OSTAŞUL GREC *(care-i oblojeşte lui Ahile braţul):*
Mai stai o clipă...
UN PRINCIPE GREC: Da, neîndoielnic!
DIOMEDE: Ce vezi?
PRINCIPELE GREC: E încă tot lîngă copac.
Panaşul însă-i flutură pe creştet
şi amintirea rea parcă-i uitată...
PRIMUL GREC: Ei, în sfîrşit...
AL DOILEA GREC: ...acum poţi să-ţi mişti braţul.
PRIMUL GREC: Şi poţi pleca.
(Cei doi mai fac un ultim nod la faşă, înainte de a da drumul braţului.)

ODISEU: Ai ascultat, Ahile,
tot ce ţi-a fost descris?
AHILE: Ce mi-aţi descris?
Nu. Zău nu ştiu... Ce e? Ce vreţi?
ODISEU: Ce vrem?
Ciudat mai eşti! Noi ţi-am adus porunca
Atrizilor... Chiar Agamemnon vrea
să revenim în tabăra grecească.
Şi Antiloh – nădăjduiesc că-l vezi! –
e sol. Conducătorii-armatei noastre
ţinură sfat. Şi vor, conform cu planul,
s-ademenim regina spre cetate,
ca să o prindem între două oşti.
Atunci va trebui, strînsă de-aproape,
de ni-i prietenă, să se arate.
Încît şi noi – aleagă orice-o vrea –
vom şti ce ne rămîne de făcut.
Cred în deşteptăciunea ta, Ahile,

și vei urma-nțeleptele porunci.
Pe Jupiter, curată nebunie-i
cînd ne grăbim, și e război la Troia,
noi să intrăm în joc cu-aceste fete
mai înainte de a ști ce vor
și nici măcar de vor ori nu ceva...

AHILE *(în timp ce își pune din nou coiful):*

Luptați voi ca scopiții, de vă place!
Că eu mă simt bărbat și-am să înfrunt
muierile, chiar de nu-i altu-n oaste...
De da ori ba v-ațineți pe sub cetini,
nevolnici, dacă dați ori nu tîrcol
îndepărtat în jurul bătăliei,
totuna mi-e. Pe Styx[1], ba chiar doresc
să vă-nturnați la Ilion cu toții!
Ce vrea zeița asta? știu prea bine.
Căci prea mulți petitori înaripați
mi-au fost trimiși – dorința să n-o aflu,
ucigător șoptită la ureche...
În viața mea, prieteni, n-am respins
frumoasele... De cînd îmi cresc mustăți,
mă știți, eu tuturor le fac pe voie...
și ăsteia de m-am împotrivit
– pe zeul tunetelor! – a fost numai
că n-am găsit locșorul încă unde
s-o-ntind sub crengi și pe-așternut de fier...
Pe scurt, plecați, din parte-mi. Vă urmez
curînd... Ora întîlnirii e aproape.
Dar luni întregi dacă mi-ar trebui,
ori ani, ei bine, carul meu de-acolo
nu-l mișc și nu-l întorc către amici,
vă jur – așa să nu revăd Pergamul! –

[1] Cel mai solemn jurămînt rostit pînă și de olimpieni, imposibil de călcat fără o pedeapsă aspră, chema ca martor principalul fluviu al Infernului.

pînă ce ea nu mi-a ajuns mireasă
şi fruntea nu i-o înfloresc de răni
şi n-o tîrăsc în urma mea pe stradă!

UN GREC *(intrînd):* Pentesilea vine spre Ahile...

AHILE: Iar eu mă-ndrept spre ea. E sus pe cal?

GRECUL: Nu, încă-i jos... Dar roibul cel bălţat
îi tropăie alături...

AHILE: Asta-i bine.
Sunt gata... Vreau şi eu un cal, prieteni!
Iar voi, urmaţi-mă, bravi mirmidoni...

(Oastea porneşte.)

ANTILOH: Turbatul...

ODISEU: Ei? Poftеşte-acum şi-ncearcă-ţi
oratoria, meştere Antiloh.

ANTILOH: Cu forţa haidem...

DIOMEDE: S-a şi dus!

ODISEU: Blestem
e-acest război cu Amazoanele!

(Ies toţi.)

SCENA V

În tabăra războinicelor. Pentesilea, Proto, Mero, Asteria, o ceată de Amazoane.

AMAZOANELE: Biruitoareo! Glorioaso! Slavă!
Regina preasfinţitei sărbători
a trandafirilor...

PENTESILEA: Nu! Nu-mi vorbiţi
de biruinţă, despre trandafiri,
cînd încă mă mai cheamă-n bătălie
un zeu războinic, nedomesticit...

Prietenelor, zece mii de sori
strînși într-un ghem de foc nu-s luminoși
cît o victorie asupra lui.

PROTO: Iubito, te conjur...

PENTESILEA: Mă lasă-n pace!
Ți-am spus ce-am hotărît. Și mai degrabă
îndiguiești puhoaiele din munți
decît furtuna sufletului meu.
Vreau să mi-l văd în praf, jos la picioare,
pe-obraznicul cel ce ca nimeni altul
îmi tulbură mîndria militară
și-mi strică pînă și această zi
de glorie... oare sunt eu, cumplita
regină peste mîndrele Amazoane,
al cărei chip, cînd este el aproape,
se oglindește-n platoșa-i de fier?
Și dacă da, de ce-s eu blestemată
– atunci cînd împrejur danaii fug
și n-a rămas decît eroul ăsta –
să fiu atît de slabă dintr-o dată,
bătută și învinsă? Prăbușită?...
Pe unde – cînd nu-i sîn – e ascunzișul
simțirii ce mă pune la pămînt?
Vreau să m-arunc în vălmășagul luptei,
acolo unde-i el, zeflemitor,
și să îl birui ori să nu trăiesc!

PROTO: O, creștetul, iubita mea regină,
hai, sprijină-l de pieptu-mi credincios...
Căzînd, pesemne te-ai lovit prea tare...
Ți-e sîngele aprins; te-ai zdruncinat,
ești ametită... uită-te cum tremuri!
Nu hotărî nimic, te implorăm,
cît nu te-ai limpezit și-ți vii în fire.
Ci, hai să te-odihnești în cortul meu...

PENTESILEA: Cum? Dar de ce? Ce s-a-ntîmplat?...
Ce-am spus?
Oare-am... ce am...?
PROTO: Doar pentru un cîştig
ce sufletul tău tînăr îl aţîţă,
dar care-i trecător, pui totu-n joc?
Cînd o dorinţă nu ştiu de ce fel
rămîne neîmplinită, zvîrli harul
– fetiţă mofturoasă – răsplătind
după atîtea rugi norodul nostru?
PENTESILEA: Afurisit norocu-acestei zile!
Cum se unîră vicleniă sorţii
şi cu prietenele mele dragi
ca să mă chinuie, să mă jignească...
Oriunde mîna lacom mi-o întind
să prind zeiţa gloriei de plete,
cînd trece fîlfîind, dau de o forţă
ce mă împiedică... îmi stă în cale!
Mi-e sufletu-nciudat şi înăcrit...
Plecaţi!
PROTO *(pentru sine)*: O, cerul să te aibe-n pază!....
PENTESILEA: Mi-e gîndul doar la mine? Cheful meu
mă trage îndărăt în bătălie?
Ori e norodul? Oare nu auzi
prin turbureala beată a izbînzii
pierzania foşnind grăbit din aripi?
Cu ce prilej dormim după-amiază,
ca şi cum lucrul nostru s-a sfîrşit?
A fost cosită şi e strînsă-n snopi
– ce-i drept – comoara sfîntă a recoltei
şi-i pusă la păstrare în hambar.
Dar o-nconjoară ca o piază-rea
o negură... şi tunete ameninţă.
Nu, ceata noastră de flăcăi învinşi
şi-ncoronaţi cu flori, nu o veţi duce

în sunete de trîmbiți și țimbale
spre plaiul patriei înmiresmat...
Pe drum, din orișice ascunzătoare,
pîndind șerpește, văd cum Peleanul
stă gata să se-azvîrle peste-alai.
Vă va urma pe voi și tot convoiul
de prizonieri chiar pînă-n Temiscyra[1].
ba pînă și în templul consacrat
lui Artemis... Iar lantul de petale
smulgîndu-l de pe încheietura lor,
va cetlui cu-oțele glezna noastră...
Aș fi nebună să îl las în pace
taman acum, cînd de cinci răsărituri
trag de căderea lui. mă țin de el...
acum, cînd aburul unui atac
pesemne poate fi îndeajuns
ca să îi pice ca o poamă coaptă,
strivită, calului între copite.
Nu, pînă cînd ăst mîndru început
nu îl desăvîrșesc, pînă nu prind
coroana ce-mi foșnește-n jurul frunții
și pînă nu duc fetele lui Mars
către extaz pe culmi făgăduite,
rămîn... chiar dacă piramida lui
s-o prăbuși-ngropîndu-ne! Blestem
pe inima ce nu știe să-aștepte!...

PROTO: Ce ochi lucioși și stranii ai, stăpînă...
Misterioși!... Mi se frămîntă-n piept,
ieșind din veșnicia nopții parcă,
cumplite gînduri, negre presimțiri.
Ciudat: oștirea ce te înspăimîntă
fugí ca pleava spulberată-n vînt.

[1] Oraș din regatul Pontului, aproape de fluviul Thermodon, capitala Amazoanelor care și-au ales drept divinitate protectoare pe Artemis sau Diana, feciorelnica zeiță a vînătorii și a lunii.

Nu se mai vede-o spadă-n jur... Ahile?
Înspre Skamandros drumul i-e tăiat,
conform poziției armatei noastre.
Nu-l ațîța, pieri de sub ochii lui,
și-ntîiul pas, pe Jupiter ți-o jur,
el îl îndreaptă spre tranșeea greacă.
Voi face parte eu din ariergardă...
Vezi? pe toți zeii din Olimp! Nici unul
din prinși nu ți-l va smulge. N-o luci
la leghe depărtare nici o armă
înspăimîntîndu-ți ceata. Și nici trapul
copitelor nu o să-ți întrerupă
din rîs măcar o fată: îmi pun capul...

PENTESILEA (*întorcîndu-se către Asteria*):
Ce crezi, Asteria? Poate fi astfel?

ASTERIA: Stăpîno...

PENTESILEA: Oare pot s-ajung cu oastea-mi
netulburată pîn-la Temyscira?

ASTERIA: Mă iartă, dar în cazul meu, prințesă...

PENTESILEA: Vorbește-mi cu-ndrăzneală, mă auzi?

PROTO (*cu timiditate*):
N-ai vrea să chemi soborul de
prințese la sfat?

PENTESILEA: Pe-al ei îl vreau. Oare ce fac
de-atîtea ore?
(*Pauză, în care încearcă să-și adune gîndurile.*)
Oare vom putea
– Asteria, răspunde-mi – liniștite
să ne-nturnăm în patrie cum vrea
Proto?

ASTERIA: Întîi îngăduie-mi, stăpîno,
să-ți spun cum m-am mirat – n-am vrut să cred –
dînd de priveliștea de-aici cu ochii...
Din Caucaz cu neamul meu, cum știi,
plecasem mai tîrziu cu-o aurora,
încît grăbitul marș al oștii tale
pornite-n iureș nu-l putui ajunge

decît abia acum, către-asfinţit.
Şi iată-mă-s... Sosesc, vrînd să mă bat.
Dar ce îmi strigă sute de gîtlejuri?
O ştire: laurii sunt cuceriţi!
Cică împlinită-i legea care cere
războiul Amazoanelor, deplin...
Desigur veselă că rugămintea
norodului s-a împlinit uşor
şi că de mine nu mai e nevoie,
mă pregătesc de-ntoarcere... Dar totuşi,
mi-s curioasă şi eu să descopăr
cam cum arată prada de război...
Şi ce zăresc? O mînă de argaţi
tremurători şi palizi... Văd gunoaie
zvîrlite de Ahei pe cînd fugeau,
culese şi purtate-apoi pe scuturi
cu veneraţie-n alai de voi...
Întregi la poala zidurilor Troiei
stau oştile greceşti: stă Agamemnon,
stă Menelaos, Ajax, Palamed,
Ulise, Antiloh şi Diomede...
Toţi îndrăznesc făţiş să-ţi dea cu tifla,
iar Peleanul, care-i hărăzit
să fie încoronat de mîna ta
cu trandafiri, te înfruntă, îndrăzneţul!
Călcîiul vrea – şi-o spune răspicat –
să-l pună pe grumazul tău regesc.
Mai poate-o fată mîndră a lui Ares
să-ntrebe dacă-i timpul să pornim
ceremonia întoarcerii?

PROTO (*pătimaş*): Perfido!
Regina noastră a învins eroi
frumoşi, bravi şi de neam...

PENTESILEA: Taci, urîcioaso!
Asteria-i ca mine: unul singur

e demn să îmi cedeze! Şi-acest unul
mai stă pe cîmp acolo şi mă-nfruntă...

PROTO: Pui patimă! N-ar trebui, stăpînă,
să te...

PENTESILEA: Năpîrco, ţine-ţi limba-n frîu!
Ori vrei să-nfrunţi mînia mea regală?
Să piei!

PROTO: Prea bine-atunci: cutez s-o-nfrunt.
Şi mai degrabă vreau să nu-ţi văd chipul
decît stîndu-ţi alături să fiu laşă,
să te trădez, să linguşesc, să mint.
Cum judeci de aprins, mai eşti în stare
să porţi războiul nostru fecioresc
aşa precum se poate măsura
un leu beat de otravă cu tăişul
întins de iscusitul vînător!
Nu pe Ahile – jur pe zeii veşnici –
ai să-l cîştigi în starea-n care eşti,
ci-n patima-ţi bolnavă, pîn-la noapte,
băieţii ăştia prinşi şi subjugaţi
cu-atîtea jertfe şi cu osteneli
de braţul nostru, cred că îi vei pierde...

PENTESILEA: Ce straniu! Ce ciudat... Cum dintr-o dată
ai devenit fricoasă?

PROTO: Eu? Cum sunt...?

PENTESILEA: Care-i învinsul tău? Numele lui?

PROTO: E Lycaon. Un nobil arcadian[1]...
Doar l-ai văzut, îmi pare.

PENTESILEA: Nu-i acela
cu coif turtit şi care dîrdîia
ieri, pe cînd prinşii mi-i...

PROTO: Ba nicidecum.
Stătea la fel de dîrz ca Peleanul,
cînd l-a crestat săgeata-mi, şi l-a-mpins

[1] Din Arcadia, regiune situată în centrul Peloponezului.

silindu-l să îmi cadă la picioare.
Ca altu-i demn să fie dus la templu
de sărbătoarea florii de măceş.

PENTESILEA: Adevărat? Cum te-ai aprins şi tu...
Ei, lasă. O să-l ai şi n-o să-ţi scape.
Hei, dintre prizonieri, numaidecît
să vină-arcadianul Lycaon!
Fecioară nerăzboinică, poftim,
ţi-l ia, şi fugi de larma bătăliei.
Vezi să nu-l pierzi pe drum... Să vă ascundeţi
prin tufăriş de soc înmiresmat,
prin scorburile înalte unde-ajung
doar glasurile de privighetori...
Îndată, pofticioaso de mistere
pe care nu le mai poţi aştepta,
începe... dar din faţa mea să piei,
şi din cetate-n veci eşti surghiunită!
Săruturile unui amorez
să-ţi fie mîngîiere-atunci cînd pier
în tine patria, pofta de slavă,
regina ta, iubirea ei... şi totul!
Hai, descotoroseşte-mă de-un chip
ce-mi face silă. Să nu-l văd...

MERO: Regină!

O ALTĂ PRINCIPESĂ DIN SUITĂ: Ce vrei să spui?

PENTESILEA: Taci! am să mă răzbun
pe-oricine-mi cere să mă-ndur de dînsa...

O AMAZOANĂ (*intră în scenă*): Ahile se apropie, stăpîno!

PENTESILEA: Se-apropie... Deci, fetelor, la luptă!
Să-mi daţi din lăncii cea mai ascuţită,
şi dintre paloşe cel mai tăios.
O, zei, veţi trebui să-mi faceţi voia
şi pe-acest tînăr arzător dorit
să mi-l trîntiţi în praf, jos, la picioare!

Să-l văd învins... cu drag vă las în schimb
deplinul fericirilor din viață.
Asteria: cu ceata-ți treci în frunte...
Veți hărțui convoiul grec. Dar vezi
vîltoarea luptelor să nu mă-ncurce.
Și nu uitați: nici una dintre voi
nu luptă cu Ahile. Am în tolbă
săgeata pentru cine îi atinge
doar creștetul – ce spun? – un fir de păr...
Eu, numai eu știu cum să îl dobor.
Iar fierul – o, tovarășe de luptă! –
va trebui cu-o blîndă-mbrățișare,
de-i legea să-l îmbrățișez cu fier,
la piept să mi-l coboare viu și teafăr...
Flori, înălțați-vă căderii sale!
Să nu-și pricinuiască nici un rău...
Mai drag decît al meu mi-e al său sînge.
Dar n-am odihnă pînă nu-l dobor
asemeni unui șoim miraculos
cu aripi îndoite, o, fecioare!
Iar de îl am astfel și nu-i lipsește
un fir din purpura de la manta,
toți fericiții ce-s asemeni mie
am să-i poftesc atunci la sărbătoarea
victoriei... Plecînd, voi fi regina
ceremoniei celei mai dulci flori.
Hai...

(*Dă să plece, dar o zărește pe Proto plîngînd și întoarce capul tulburată. Îmbrățișînd-o deodată*).

Sora sufletului meu, Proto,
nu mă urmezi?

PROTO: Ba vin și în Infern!
La fericiți m-aș duce fără tine?

PENTESILEA: Mai buno-ntre toţi oamenii: primeşti?
Deci, vom lupta şi-nvinge, împreună!
Noi două – ori nici una... Iar deviza-i:
ori trandafiri pentru eroii noştri,
ori flori de chiparoasă pentru noi!

(*Ies*).

SCENA VI

Soseşte marea preoteasă a Dianei împreună cu ajutoarele ei, călăuzind o seamă de copile purtînd cunuri de flori şi în braţe coşuri pline de trandafiri sălbatici. În urma lor, apar de asemeni şi cîţiva prizonieri păziţi cu străşnicie de Amazoane înarmate.

MAREA PREOTEASĂ: Veniţi, gingaşi boboci de trandafiri,
să-mi arătaţi recolta drumeţiei.
Aici, la singuratecul izvor,
în umbra pinului, suntem ferite...
Aşterneţi dinainte-mi ce-aţi cules.

O COPILIŢĂ (*golindu-şi coşul*):
Atîţi măceşi am strîns, măicuţă sfîntă.

O ALTA: Eu, fusta asta plină...

O A TREIA: Eu, pe-aceasta.

A PATRA: Şi toată primăvara asta, eu.

(*Celelalte copile le imită.*)

MAREA PREOTEASĂ: Culori, ca peste vîrful Hymettos[1]
în zori... Mai minunată zi – Diana! –
n-a răsărit nicicînd peste-acest neam.
Vin mame, vin şi fete cu ofrande;
din două părţi orbită-s de splendori
şi nu ştiu cui s-aduc sporite laude...
Dar, fetelor, spuneţi-mi: asta-i tot?

[1] Munte din Atica, renumit pentru mierea produsă de albinele care îi cutreierau pajiştile înflorite.

PRIMA COPILIȚĂ: Mai mult, cu neputință-i să găsești!
MAREA PREOTEASĂ: Deci, mamele au fost mai silitoare...
A DOUA COPILIȚĂ: Pe-aceste plaiuri, maică preoteasă,
strîngi prizonieri mai mulți decît măceși.
Crescută des jur împrejur pe dealuri
vezi semințiа tinerilor greci.
Cer numai seceri și secerătoare...
În schimb, mă crede, parcă prea zgîrcit
au înflorit măceșii-n văi. prin șanțuri.
La ei, mai lesne prin săgeți și suliți
decît prin spinii deși puteam răzbate.
Privește, rogu-ți, degetele mele...
A TREIA COPILIȚĂ: Cu greu m-am cățărat pe-o ieșitură
spre a-ți culege-un fir mai singuratic,
abia boboc, ce palid în potirul
de verde începuse-a lumina
neînflorit deplin pentru iubire.
Îl iau, mă-mpiedic, și mă prăbușesc
într-un abis. Mă și vedeam pierdută,
picată drept în poala sumbrei morți...
Dar nu. Avui noroc, pentru că-n vale,
am dat de valuri de măceși în floare,
atîți cît să serbăm zece victorii!
A PATRA COPILIȚĂ: Eu, sfîntă preoteasă, ți-am cules
doar o corolă singură, doar una...
Dar unică precum o vezi, e demnă
să-mpodobească fruntea unui rege...
Pentesilea n-ar putea-o vrea
mai mîndră pentru-Ahile, de-l doboară.
MAREA PREOTEASĂ: Prea bine. Deci, cînd îl va doborî
îi vei întinde roza ta regală.
Păstreaz-o și-ngrijește-o pînă-atunci...
PRIMA COPILIȚĂ: Cînd iarăși vor porni, printre țimbale,
un nou război oștirile-amazoane,
vom reveni... dar nu – făgăduiește-mi –

doar ca să strîngem flori pentru coroane
și biruința să vi-o proslăvim.
Vezi brațu-acesta? Mînuiește lăncii...
Cu șuier zvîrle prastia în țintă...
Nu-i drept? Poate cununa-mi crește-n crîng
și poate se și află-n bătălie
flăcăul brav spre care-am să-ntind arcul.

MAREA PREOTEASĂ: Așa crezi? Hei, desigur, știi mai bine...
Ți-ai și cătat măceșii prin hățiș?
Cei ce vor fi în pîrg la primăvară,
cînd ai să îți alegi și tu flăcăul?
Dar fie orice-ar fi, deocamdată
vin mamele. Făceți-le cununi.

FETIȚELE (*gălăgioase*):
La lucru! Haidem!... Oare cum
să-ncepem?

PRIMA COPILIȚĂ (*către a doua*): Vin', Glaukoto!

A TREIA (*către a patra*): Da, haidem, Charmion.

PRIMA COPILIȚĂ: Noi împletim pentru Oryntia.
L-a-nvins pe-Alcest, cel cu panaș înalt.

A TREIA: Noi, pentru Partenion, de Atheneos
– cel ce și-a pus pe scut chipul Meduzei[1]
vrem astfel s-o legăm.

MAREA PREOTEASĂ (*către Amazoanele înarmate*):
De ce pe oaspeți
nu îi înveseliți, ci stați degeaba,
fecioarelor? Vreți eu să vă învăț
cum este rînduiala în iubire?
Nu îndrăzniți o vorbă mai plăcută
să spuneți? Pe războinicii osteniți
nu-i întrebați ce vor? Ce au nevoie?

PRIMA AMAZOANĂ: Spun că nu vor nimic, măicuță sfîntă.

A DOUA: S-au supărat.

[1] Cea mai cunoscută dintre Gorgone.

A TREIA: Cînd ne-apropiem de ei
se-ntorc botoşi... se strîmbă cu dispreţ.
MAREA PREOTEASĂ: S-au supărat? Hei, pe zeiţa noastră,
atuncea împăcaţi-i! Chiar: de ce
i-aţi scuturat atît de rău în luptă?
Dar povestiţi-le ce îi aşteaptă
în schimb, şi n-or fi de ne-nduplecat.
PRIMA AMAZOANĂ (*către un prizonier grec*):
Flăcăule, nu vrei pe moi covoare
să te-odihneşti? Din iarbă şi din flori
să îţi aştern – pari foarte ostenit! –
culcuş înmiresmat colea sub dafini?
A DOUA (*idem*): Vrei cel mai aromat ulei persan
şi apă de izvor neîncepută
să-ţi răcorească talpa prăfuită?
A TREIA: N-ai să respingi un suc de portocală
de-o mînă drăgăstoasă pregătit?
CELE TREI: Cum să vă fim pe plac?
UN GREC: Nu vrem nimic.
ÎNTÎIA AMAZOANĂ: Străini ciudaţi, de ce sunteţi mîhniţi
şi ne priviţi cu groază? Nu ne sunt
săgeţile în tolbă? Vă e teamă
de blănile de leu ce ne încing?
Tu, cel cu brîu de fier: ce-aveţi? Vorbeşte!
GRECUL: (*după ce a privit-o pătrunzător*):
Cui împletiţi cununi? Ia să-mi răspunzi.
ÎNTÎIA AMAZOANĂ: Cui? Vouă... Altfel cum...?
GRECUL: Şi-o mai şi spune!
Ce crude-s. Vreţi să ne mînaţi cu flori
ca vitele de jertfă la tăiere?
ÎNTÎIA AMAZOANĂ: Ba-n templul lui Artemis. Ce-ţi închipui?
Şi-apoi la sfîntul codru de stejari
spre voluptăţi prescrise şi supreme.
GRECUL: (*uimit, cu vocea scăzută către ceilalţi prizonieri*):
... E-un vis pestriţ, ori e adevărat?!

SCENA VII

O căpitană. Cei dinainte.

CĂPITANA: Cum? Te găsesc aici, preasfînto, cînd
oştirea noastră-i strînsă pentru lupta
hotărîtoare?
MAREA PREOTEASĂ: Nu se poate! Unde?
CĂPITANA: În lunca netezită de Skamandros.
Cînd bate vîntul, poţi deosebi
un strigăt ca de tunet: e-al reginei.
Şi clinchete... şi nechezări... răsună
trompete, goarne, trîmbiţe, ţimbale...
războiul cu-a lui voce de aramă...
O PREOTEASĂ: Pe deal cin-se cocoaţă?
COPILELE (*urcă pe o culme.*): Eu, eu, eu...
MAREA PREOTEASĂ: Regina... Spune-mi – nu îmi vine a crede
de ce, cînd încă tot mai e măcel,
ne-a poruncit să pregătim serbarea?
CĂPITANA: Serbarea? Cui i-a poruncit?
MAREA PREOTEASĂ: Chiar mie.
CĂPITANA: Cînd, şi-n ce loc?
MAREA PREOTEASĂ: Să vezi: mai adineaur
stăteam în umbra unui obelisc
cînd au trecut ca vîntul: Peleanul,
şi ea urmîndu-l pas cu pas. Întreb:
„Cum merge" şi, pe cînd ea se grăbeşte,
„Către serbare – strigă – precum vezi!"
Şi trece-n zbor. Şi chiuind îmi spune:
„Preasfînto, vezi să nu-mi lipsească flori..."
ÎNTÎIA PREOTEASĂ (*către copiliţe*): E-acolo? Spuneţi...
PRIMA COPILIŢĂ (*pe deal*): Nu zărim nimica
Cum poţi deosebi vreun penet.
cînd creşte peste plai cît vezi cu ochii
o umbră întrecută de nori grei?

Mormane de războinici încleștați
apar doar, dîndu-și ghes pe cîmpul morții.
PREOTEASA A DOUA: Retragerea o fi acoperind-o.
ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Da, cred și eu...
CĂPITANA: Ba-i gata de război,
vă spun. Stă față-n față cu Ahile,
neostenită ca și roibul ei...
Cabrîndu-se, înalt o poartă calul,
iar ea, cătînd sub gene pătimaș,
răsuflă-n voie, chiuind de parcă
întîia oară pieptul ei războinic
simte-adierea luptei.
MAREA PREOTEASĂ: Zei! Ce vrea,
cînd codrul mișună de prizonieri
și-s strînși cu sutele în jurul nostru?
Ce-a mai rămas? Ce e necucerit?
CĂPITANA: Ce a rămas necucerit?
COPILELE (*pe deal*): O, zei!
ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Ce-i nou? Spuneți-ne. Se duse umbra?
ÎNTÎIA COPILIȚĂ: Preasfintelor, veniți!
A DOUA PREOTEASĂ: Vorbește-odată...
CĂPITANA: Ce i-a rămas și vrea să cucerească?
ÎNTÎIA COPILIȚĂ: Priviți: prin nori se face o spărtură
și soarele aruncă în șuvoi
lumina pe Ahile Peleanul...
MAREA PREOTEASĂ: Pe al cui creștet?
ÎNTÎIA COPILIȚĂ: Pe al său, desigur.
Cum stă pe-un dîmb și strălucește, parcă
ar fi turnat,cu calul, în oțele...
Safirul n-are astfel de scîntei!
Pămîntu-împestrițat cu flori, din jur,
e învelit în negura furtunii
și pare un fundal întunecos,
un cadru, pentru-o unică splendoare...
MAREA PREOTEASĂ: Norodului nu-i pasă de Ahil.
Cuviincios e, cînd este fiica

lui Ares, şi-i regină, să dea lupta
pentru un singur nume?
(*Unei amazoane.*)
Arsino,
aleargă dinaintea ei, vesteşte-o
în numele Dianei, cum că Mars
s-a pus în drum logodnicelor sale,
şi – pe mînia lui! – îi poruncesc
să-ntoarcă zeul, încărcat cu flori,
spre patrie, pentru-a începe-n templu
ceremonia florii de măceş!
(*Amazoana porneşte.*)
Ce nebunie nemaipomenită!

ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Copilelor, tot nu zăriţi regina?

PRIMA COPILIŢĂ (*pe deal*): Ba da. Se luminează cîmpul:
iat-o!

ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Pe unde-i?

COPILIŢA: Stă în fruntea fetelor.
Vezi cum luceşte-armura lui de aur?
Ea-i joacă dinainte, bătăioasă,
geloasă şi pe soarele din cer,
care-i sărută fruntea lui Ahile...
Nici de-ar dori s-o urce pîn-la zborul
cerescului rival, calul n-ar şti
să-i facă mai înaripat pe voie...

MAREA PREOTEASĂ: (*către căpitană*):
Nu s-a găsit nici una dintre fete
să-ncerce s-o oprească? S-o prevină?

CĂPITANA: Cum nu. Întreg alaiul ei regesc
s-a pus în drum. Şi chiar în locu-acesta
Proto făcut-a tot ce a putut.
Oratoria noastră-a istovit,
vrînd s-o întoarcem către Temyscira.
Dar surdă-i glasului înţelepciunii.
Cu o săgeată otrăvită, Eros
pe cît se pare pieptul i-a pătruns.

MAREA PREOTEASĂ: Ce spui?
PRIMA COPILIȚĂ (*pe deal*): Păzea: acum se întîlnesc...
O zei! țineți-vă pămîntul bine!
Acum, în clipa cînd vorbesc, se-aruncă
unul spre altul, parcă-s două stele...
MAREA PREOTEASĂ: (*către căpitană*):
Spui de regină? Nu e cu putință,
prieteno! Săgeata lui Amor?
Cum? Cînd?... E purtătoarea cingătorii
de nestemate! Fiică-i e lui Mars
– el sînul i-a atins – și-acum, ea! ținta
săgeților înaripate?
CĂPITANA: Astfel
se zice. Taina mi-a încredințat-o
și mie, Mero...
MAREA PREOTEASĂ: E cumplit!
(*Amazoana se întoarce.*)
ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Ce-aduci?
MAREA PREOTEASĂ: Mesajul l-ai predat? Ce-a spus regina?
AMAZOANA: Mă iartă, sfînto, dar era tîrziu...
Roia în jur alaiul femeiesc.
Era, cînd ici, cînd colo... N-am putut
s-o întîlnesc, ci numai pe Proto
o-ntrevăzui, și ei i-am dat de știre
voința ta. Iar dînsa mi-a răspuns
ceva, ce-n iureș – cred – n-auzii bine.
MAREA PREOTEASĂ: Anume ce?
AMAZOANA: Și-oprise-o clipă calul
și, pare-mi-se, cu privirea-n lăcrimi
căta înspre regină. I-am descris
mînia-ți pentru-această întîrziere
și-acest măcel smintit, pentru un cap.
Dar mi-a răspuns: „Te du la preoteasă,
și-ndeamn-o să implore în genunchi
căderea ăstui singur cap în luptă...
De nu, suntem pierdute: Noi, și ea!"

MAREA PREOTEASĂ: O, cît de drept e drumul spre Infern!
Duşmanul cel din piept o s-o doboare,
nu va-ntîlni mai vajnic adversar...
Pe toate ne va trage în abis!
Văd nava care-n lanţuri spre Elada,
prin Helespontu-n spume, ne-o purta
batjocorite, sclave şi gătite
cu panglici...
ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Vine-un mesager funest.

SCENA VIII

Intră una dintre comandantele oştii. Cei dinainte.

COMANDANTA: Salvează prizonierii, preoteaso!
Fugi... Toată oastea greacă dă năvală.
MAREA PREOTEASĂ: O, zei olimpieni! Ce s-a-ntîmplat?
ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Regina unde-i?
COMANDANTA: A căzut în luptă.
şi-armata noastră fuge risipită.
MAREA PREOTEASĂ: Ce-ai spus? Nu aiurezi?
ÎNTÎIA PREOTEASĂ: (*către Amazoanele înarmate*):
Hai, duceţi prinşii!
(*Prizonierii sunt scoşi din scenă.*)
MAREA PREOTEASĂ: Acuma lămureşte-mă: cînd? unde?...
COMANDANTA: Pe scurt cumplita mea înştiinţare:
ea şi Ahil, cu suliţe plecate,
ca două aşchii lucii de furtună
ce fug una spre alta, s-au ciocnit.
Iar armele, mai slabe decît piepţii,
sar ţăndări. El stă drept... Pentesilea,
alunecă din şa în gheara morţii.
Şi-acum cînd el se poate răzbuna,

căci ea se zbate-n praf, ne-nchipuiam
că o va cufunda-n Infern cu totul.
Ci straniul acesta, pal și el
ca o stafie, strigă doar: „O zei!
cum m-a străpuns privirea-n agonie!"
Și sare de pe cal numaidecît
pe cînd noi ţintuite stam de groază,
ba amintindu-ne și de porunca
reginei, nu-ndrăzneam să tragem spada...
Obraznicul ţipa: „Pentesilea!"...
A ridicat-o-n braţe mai apoi
și blestemîndu-și cu glas tare fapta,
o tot jelea, chemînd-o iar la viaţă...

MAREA PREOTEASĂ: Cum, însuși el?

COMANDANTA: „În lături, ucigașe!"
tună al oștii glas. „Să-i mulţumim
prin moarte!" ne-ndemna Proto. „Să plece,
ori va cădea sub ploaia de săgeţi!..."
Și cu copita calului alungă
eroul, de i-o smulge pe regină.
Iar ea trezindu-se, nefericita,
e dusă sfîșiată, horcăind,
cu părul încîlcit curgînd din creștet,
spre rîndul ultim, unde își revine...
Dar el – ăst om ciudat din Dolopia[1] –
(de-un zeu pesemne pieptul ghintuit
și inima i-au fost pe loc topite) –
„Prietenţilor, staţi puţin! ne strigă.
Vreau pașnic să v-aduc salutul meu..."
Se leapădă de pavăză, de paloș,
își smulge de pe umeri chiar armura
– încît putea ghioaga, ori chiar mîna,
să-l biruie, dar ne era oprit...
și urmărește neînfricat regina

[1] Tesalianul Ahile.

de parcă-ar fi știut, cutezătorul,
că sfîntă-i viața lui, săgeții noastre.

MAREA PREOTEASĂ: A cui era bezmetica poruncă?

COMANDANTA: Chiar a reginei. Altfel cum...?

MAREA PREOTEASĂ: Ce jalnic!

ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Priviți-o cum, tîrîtă de Proto,
cu chipul stins, se clatină spre noi.

A DOUA PREOTEASĂ: O, ce-mi văd ochii, veșnici zei din ceruri?!

SCENA IX,

Intră Pentensilea, ajutată de Proto și Mero. O parte din suită.

PENTENSILEA (*cu voce stinsă*):
Să-mi asmuțiți dulăii-asupra lui!
Împungeți elefanții cu jăratic
spre el... Trimiteți carele de luptă
cu seceri, să-i cosească mîndrul trup!

PROTO: Iubito, te implor...

MERO: Vrei să ne-asculți?

PROTO: Soseşte... Vine... E în urma ta...
Fugi, dacă îți mai este dragă viața!

PENTESILEA: El, Proto, el să îmi zdrobească pieptul?
Nu este ca și cum m-aș mînia
pe-o liră și-aș călca-o în picioare
cînd ea, încet, în adierea nopții,
îmi cheamă numele? M-aș ghemui
pe lîngă urs, aș mîngîia pantera
de s-ar apropia cu simțăminte
cum i le port eu lui...

MERO: Nu vrei să scapi?

PROTO: Să fugi?

MERO: Să te salvezi?

PROTO: Dorești ceva
ce n-are nume, să ți se întîmple?
PENTESILEA: E oare vina mea că sunt silită
să mi-l pețesc pe cîmpul de bătaie?
Ce vreau, cînd palosul mi-ndrept spre el?
Doresc să îl azvîrlu în Infern?
Nu mă trudesc – mi-s martori zeii! – numai
ca să mi-l culc aici, pe acest piept?
PROTO: Vorbește aiurea...
MAREA PREOTEASĂ: O, nefericita!
PROTO: Nici nu-și dă seama...
MAREA PREOTEASĂ: Gîndu-i doar la el.
PROTO: E zdruncinată de la căzătură...
PENTESILEA (*silindu-se să pară calmă*):
Prea bine, fac cum vreți. Mă stăpînesc.
Da, inima mi-o voi sili să facă
de bunăvoie ce este nevoie...
Așa și e! De ce, ca un copil,
s-o mînii pe zeiță? Poate-anume
nu mi-a făcut hatîrul. Să plecăm.
Noroc de-aveam – spun drept – mi-ar fi plăcut.
Dar dintre nouri, pare-se, nu-mi pică,
și n-am să dau nici eu năvală-n cer...
Scoate-ți-mă de-aici... Dați-mi un cal
și vă voi duce îndărăt în țară.
PROTO: De trei ori binecuvîntate fie
cuvîntul și decizia regală.
Hai! Totu-i pregătit ca să fugim.
PENTESILEA (*zărind cununile trandafirilor sălbatici în mîinile copilelor*):
Cum?... Cine v-a cerut să strîngeți flori?
PRIMA COPILIȚĂ: Ne mai întrebi, uituco? Cine alta
decît...
PENTESILEA: ... Decît?
MAREA PREOTEASĂ: Serbarea biruinței
atît de așteptate-o pregăteam.
Nu chiar din gura ta veni porunca?

PENTESILEA: Mîrşavă, blestemată nerăbdare!
Fii blestemat, gînd care-n plin măcel,
prin mări de sînge, mi-arătai orgia!
Blestem – în pieptul virginal al fetei
războiului – pe-aceste pofte, javre
cu glas de trîmbiţi şi bojoci de-aramă,
ce-mi latră, întrecînd încăierarea!
Am izbutit, eu? Pentru ce triumful
mă-ntîmpină, rînjindu-mi infernal?
Pieriţi din ochii mei!...
(*Biciuieşte cununile de flori.*)
PRIMA COPILIŢĂ: Ce faci, stăpîno?
A DOUA COPILIŢĂ (*adunînd florile*):
Pe zeci de leghe-n primăvara asta
nu mai găsim nimic pentru serbare...
PENTESILEA: Usca-s-ar primăvara! De-ar zăcea
zdrobit precum măceşii astrul ăsta
pe care răsuflăm! Aş sfîşia
cununa luminilor ca-mpletitura
de flori... O, Afrodita!
MAREA PREOTEASĂ: E pierdută.
ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Nefericita...
A DOUA PREOTEASĂ: Sufletul i-e pradă
Eriniilor[1]!
O PREOTEASĂ (*pe colină*): Iute, vă conjur,
căci fiul lui Peleu este aproape
cît zvîrlitura unui arc...
PROTO: Fugi! Scapă!
Iubito, te implor... cad în genunchi!
PENTESILEA: Uf! ostenit mi-e sufletul, de moarte!...
(*Se aşază.*)
PROTO: Ce faci? E-ngrozitor...

[1] Sau Furiilor (vezi nota 2 de la pag. 7).

PENTESILEA: Fugiți, de vreți.
PROTO: Dorești...
MERO: ... să-ntîrzii?
PROTO: Vrei...?
PENTESILEA: Rămîn aicea.
PROTO: Nebună-i!
PENTESILEA: Nu mă țin nici pe picioare...
Vreți să le frîng? Lăsați-mă cum sunt!
PROTO: Pierduto! Nu auzi că Peleanu-i
la o aruncătură de săgeată?
PENTESILEA: Să vină. Mă-nvoiesc. Vreau să-mi așeze
călcîiul oțelit peste grumaz...
De ce obrajii mei să nu se-ntoarcă
iar în noroiul ce i-a zămislit?
Să vină! Să mă tîrîie cu caii
și trupu-mi de viață clocotind
să zacă – mă-nvoiesc! – printre ocări,
în cîmp deschis, dulăilor spre hrană
și păsărilor... Pulbere s-ajungă,
decît, fiind femeie, să nu plac!
PROTO: Regino!
PENTESILEA (*smulgîndu-și colanul de la gît*):
O, zorzoane blestemate!
În lături...
PROTO: Zei!... Aceasta-i stăpînirea
pe care-o promiseseși adîncauri?
PENTESILEA: (*continuă să-și scoată restul podoabelor*):
Iar voi? De ce vă legănați pe creștet,
mai proaste ca obrazul și săgeata...?
Fiți blestemate! Cum blestem și mîna
care m-a-mpodobit, și vorba lașă
ce-mi murmura că plec la biruință!
Fățarnicele... Cum mă cuprindeau
între oglinzi, slăvindu-mi plăsmuirea
zeiescului meu trup încins cu fier...
Lovească ciuma vrăjile drăcești!

GRECII (*din culise*):
Ahile, vino, hai... și – fii pe pace –
doar cîțiva pași mai sunt, și e a ta!

PREOTEASA (*pe colină*):
Regină – o, Diana! – ești pierdută,
de nu pleci...
Inimioara, viața mea,

PROTO:
nu vrei să fugi? Nu vrei să te urnești?
(*Pentesilea tace, în timp ce îi țîșnesc lacrămi. Se sprijină de un arbore. Proto, dintr-o dată, foarte mișcată, se așază alături de ea și spune:*)
Prea bine. De nu poți, și nu vrei... fie!
Hai, nu mai plînge... vezi? și eu rămîn.
Ce nu se află-n sferele puterii
și nu se poate, mă ferească zeii
să-ți cer să faci. Voi, fetelor, plecați!
Duceți-vă pe plaiurile noastre.
Regina și cu mine adăstăm...

MAREA PREOTEASĂ: Cum? Încă-i sprijini vrerea?
Te-ai smintit?

MERO: Atît de greu îi e?

MAREA PREOTEASĂ: Cu neputință...
Și totuși n-are ce s-o țină-n loc.
Nici un Destin... Doar inima-i nebună!

PROTO: Așa-i e soarta. Nu îți vine greu
să frîngi un lanț? Ci ea l-ar frînge poate,
dar nu și vraja ce-o batjocorești...
Ce e-n străfundul inimii, ea știe.
În orice piept simțirea-i un mister...
A năzuit supremul bun al vieții,
îl atinsese-aproape, îl avea..
Nu poate să se-ntindă după altul.
Hai vin' ... Nu poți la sinu-mi să-l găsești?
Ce îți lipsește? De ce plîngi?
Mă doare!

PENTESILEA:
Mă doare...

PROTO: Unde?
PENTESILEA: Ici...
PROTO: Pot să te-alin?
PENTESILEA: Nu, nu... nimic, nimic.
PROTO: Fii liniştită,
mai e puţin şi s-a sfîrşit...
MAREA PREOTEASĂ *(cu voce scăzută):* Voi două
sunteţi nebune!
PROTO: Taci, te rog.
PENTESILEA: Şi totuşi,
de-aş face-o... de-aş fugi... răspunde-mi, cum
aş proceda...?
PROTO: Ai lua-o către Pharsos,
pentru că într-acolo-am îndreptat
tot ce am mai putut să-adun din oaste...
Te-ai linişti, ţi-ai mai vedea de răni,
şi-n zori, din nou pornim – de ţi-o fi voia –
războiul fetelor de la-nceput.
PENTESILEA: De-aş fi în stare! O, de-aş mai putea...
Ce-am încercat, e de neînchipuit:
mai mult decît stă-n forţa omenească...
Tot ce-am avut, am azvîrlit în joc...
Dar a căzut – e jos – ultimul zar
şi pierd... Va trebui să o pricep!
PROTO: Nu, inimioară scumpă, te înşeli.
Nu-ţi socoti mult prea prejos averea.
Atît dispreţ ai pentru acest joc,
încît poţi crede uriaşa miză
la care e, zvîrlită pe deplin?
Să fie şirul roşu de mărgele
ce-ţi stăruie la gît tot ce mai ai
la sufletul tău? Nici nu ştii la Pharsos
cîte mai sunt, pe care le-ai uitat...
nespus de multe ce te duc la ţintă.
Desigur, e aproape prea tîrziu...

PENTESILEA (*se mișcă neliniștită*):
Numai de m-aș grăbi odată... turb!
Pe unde-i soarele?
PROTO: Drept peste creștet...
Nici nu s-ar înserа, și am ajunge...
Ferindu-ne de greci, ne-am alia
în taină cu dardanii, și-am atinge,
tăcute, golful unde-s ancorate
corăbiile lor. Pe întuneric
vor crește flăcările la un semn...
Noi, dăm asalt în tabără. Oștirea,
din două părți topită, sfîrtecată,
li se va spulbera... Vom căuta-o,
și prins și-ncoronat de noi va fi
orișice creștet după cum ni-e placul...
Ce fericită-aș fi s-o pot trăi!
Cu tine-alături, n-am să am răgaz,
nu-mi va păsa de arșiți, de-oboseală
– de aș ști bine că îmi mistui trupul! –
decît cînd dorul i se va-mplini
surorii, și-o să-i cadă la picioare
învins cu-atîta zbucium, Peleanul.
PENTESILEA (*a privit mereu către soare*):
Dacă-aș întinde foșnitoare aripi,
ca să despic văzduhul?
PROTO: Cum?
MERO: Ce zice?
PROTO: Ce vrei, domnița mea?...
MERO: La ce privește?
PROTO: Iubito, spune...
PENTESILEA: Știu, e mult prea sus...
Se-nvîrte-n cer, și-mi pune-un cerc de foc
în jurul pieptului, și mi-l încinge.
PROTO: Regină scumpă, cine?

PENTESILEA: Să lăsăm...
Pe unde-i drumul?
(Caută să se stăpînească şi se ridică.)
MERO: Deci te-ai hotărît?
PROTO: Te scoli în fine? Fii acum, regino,
puternică, nu te mai prăbuşi,
de-ai şti că te-apasă-ntreg Infernul!
Fii cît un uriaş, stai precum bolta,
pe care toţi încearcă s-o clintească,
dar cheia bolţii, fruntea şi-o ridică
sub trăznetul zeiesc, strigînd: „Loveşte!"
Şi de te-ar despica pînă la tălpi,
tu stăruie în tine cît ai suflet,
destul să lege piatra cu mortarul
în zidul tînăr al acestui piept!
Dă-mi mîna: vino...
PENTESILEA: Dar pe unde-i drumul?
PROTO: Poţi creasta – că-i mai fără de primejdii –
poţi valea muntelui să o alegi.
E mai uşor. Cum vrei?
PENTESILEA: Da, către creastă...
Mă mai apropie de el. Să mergem!
PROTO: De cine?
PENTESILEA: Dragelor, voi, daţi-mi braţul.
PROTO: De-ndată ce vom trece peste culme
vei fi la adăpost.
MERO: Hai,vin'!
PENTESILEA *(face cîţiva paşi pînă la un podeţ, dar se opreşte brusc):*
...Ascultă:
mai pot, pînă nu plec, să încerc una...
PROTO: Să mai încerci...?
MERO: Ce?
PROTO: O, nefericita!
PENTESILEA: Mai e, iubitelor – şi-aş fi turbată,

veţi recunoaşte, dacă tot tărîmul
posibilului nu l-aş cerceta...

PROTO: *(nemulţumită):*
Mai bine am intra-n pămînt pe
loc!
Nu văd scăpare.

PENTESILEA: Ce-i? De ce te superi?
Ce i-am făcut, fecioarelor? Spuneţi-mi...

MAREA PREOTEASĂ: Doreşti...

MERO: Mai vrei să-ntîrzii?

PENTESILEA: Nu, defel...
Nu vreau nimic ce-o poate mînia.
Doar creasta Idei peste culmea Ossei[1]
s-o-mping, şi liniştită să aştept.

MAREA PREOTEASĂ: Cum, creasta Idei?

MERO: S-o împingi pe Ossa?

PROTO: O, apăraţi-o, zei!

MAREA PREOTEASĂ: Este pierdută.

MERO *(timid):* E-o muncă de gigant, regina mea.

PENTESILEA: Ei da. Şi ce? Sunt oare mai prejos?

MERO: Tu – decît ei?

PROTO: Zei!

MAREA PREOTEASĂ: Dar să presupunem...

MERO: Presupunînd că ai înfăptuit-o...

PROTO: Presupunînd... Ce faci?

PENTESILEA: Sunteţi neroade!
Îl prind pe el de plete şi îl trag
spre mine...

PROTO: Care el?

---

[1] Ca să poată ajunge pînă la cer, să se războiască cu zeii, giganţii Otus şi Ephialtea, fiii lui Poseidon, care crescuseră nemăsurat, au pus unul peste altul Ossa şi Pelionul, munţi tesalieni înalţi. Pentesilea îşi propune să împingă Ida, munte din preajma Troiei, peste un pisc din patria lui Ahile, ambii situaţi la o distanţă uriaşă şi separaţi de mări şi ţări. De aici şi justificata uimire a Amazoanelor, speriate de nebunia reginei lor, gata să înşface şi pletele lui Helios (Soarele), trăgîndu-l spre pămînt.

PENTESILEA: Pe Helios
cînd îmi va trece-n zbor sus peste creştet...
(Principesele se privesc mute de groază.)
MAREA PREOTEASĂ: Tîrîţi-o cu de-a-sila!
PENTESILEA *(priveşte în apă):* Sunt năucă?
E-n rîu... mi-e la picioare: iată-l. Ia-mă!
(E gata să se lase să cadă în apă. Proto şi Mero o reţin.)
PROTO: Sărmana...
MERO: Cum se lasă fără viaţă
în mîna noastră, parcă-i un veşmînt.
O PREOTEASĂ *(pe deal):* A apărut Ahile, principese.
şi ceata noastră nu îl poate-opri.
O AMAZOANĂ: Zei, ajutor... feriţi-ne regina
de-acest cutezător...
MAREA PREOTEASĂ: Noi vom pleca.
N-avem ce căuta în toiul luptei.
(Marea Preoteasă, celelalte slujitoare ale Dianei, precum şi copilele încărcate cu flori, ies din scenă.)

SCENA X

O ceată de Amazoane cu arcurile întinse apar, retrăgîndu-se. Cele dinainte.

ÎNTÎIA AMAZOANĂ *(strigă din culise):*
Obraznicule, îndărăt!
A DOUA: N-aude...
A TREIA: De nu ni-e-ngăduit să îl lovim,
nu-i vom opri turbata înaintare...
A DOUA: Ce facem? Spune, Proto...
PROTO *(aplecată asupra reginei):*
Azvîrliţi-i mii de săgeţi...

MERO (*Amazoanelor din suita Pentesileei):*
Aduceți-ne apă!
PROTO*(idem):* ...Numai atît vă cer: să nu-l ucideți.
MERO*(idem):* Un coif cu apă v-am rugat...
O PRINCIPESĂ *(din suita reginei):* Poftim! *(Aleargă să scoată apă din rîu și se întoarce.)*
A TREIA AMAZOANĂ *(către Proto):* Nu. fii pe pace.
PRIMA AMAZOANĂ: Haideți. strîngeți rîndu
Țintiți pe lîngă față și prin păr.
Să simtă doar fugar sărutul morții...
(Își pregătesc arcurile.)

SCENA XI

Apare Ahile. neînarmat și fără coif. E însoțit doar de cîțiva greci.

AHILE: Hei. împotriva cui întindeți arcul?
Nu înspre-un piept lipsit de apărare?
Să-mi smulg chiar și pieptarul de mătase,
pentru ca inima-mi bătînd cinstit
să mi-o vedeți?
PRIMA AMAZOANĂ: Dă-l jos!
A DOUA AMAZOANĂ: Nu. nu-i nevoie
A TREIA: Îl săgetez taman unde-i e mîna...
PRIMA AMAZOANĂ: ...și inima-i, străpunsă. ca pe-o frunză
i-o smulg în zbor!
MAI MULTE AMAZOANE: Lovește-l! Dă-i...
(Săgețile zboară deasupra capului Peleanului.
AHILE: Lăsați.
Mai fără greș mă săgetați cu ochii...
Pe Zeus! Nu glumesc. M-ați nimerit
adînc. O simt. Mă iată dezarmat

în orișicare înțeles, cum cad
în fața micilor voastre picioare.

A CINCEA AMAZOANĂ: *(cade lovită de o suliță aruncată din spatele scenei):*
Zei milostivi!

A ȘASEA *(idem):* Vai mie! *(Se prăbușește.)*

A ȘAPTEA *(la fel):* Artemis! *(Același joc.)*

PRIMA AMAZOANĂ: Cumplitul!

MERO *(în același timp, dînd ajutor reginei):*
Biata...

A DOUA AMAZOANĂ: *(despre Ahile):*
Fără apărare își zice...

PROTO *(în același timp, despre regină):*
...E sărmana fără viață.

A TREIA AMAZOANĂ: Pe cînd ostașii lui ne nimicesc!

MERO *(în același timp):* În vreme ce războinicele pier!
Ce-i de făcut?

PRIMA AMAZOANĂ: Dați drumul la dulăi.

A DOUA: La carele cu seceri...

A TREIA: Elefanții
aruncă-n ei mormane de pietroaie!

O PRINCIPESĂ *(părăsind-o brusc pe regină):*
Prea bine. Am să-ncerc o lovitură...
(Își aruncă arcul de pe umăr și îl încordează.)

AHILE *(întorcîndu-se ba spre una, ba spre alta):*
Nu pot să cred: ăst clinchet argintiu
din glasul vostru vorba vi-o dezminte.
Nu poți fi tu, tu cea cu ochi albaștri,
ce de dulăi mă vede sfîșiat...
Și nici tu, cea cu păr ca borangicul!
De-ar năvăli acum la o poruncă
nesăbuită, toate-ar trebui
cu trupurile voastre să-ocrotiți
un suflet de bărbat ce vă iubește.

PRIMA AMAZOANĂ: Ce-nchipuit e...

A DOUA AMAZOANĂ : Cum se mai făleşte.
PRIMA AMAZOANĂ : Cu linguşeala crede...
A TREIA AMAZOANĂ : *(o strigă în taină pe prima):*
Hei, Oterpe!
PRIMA AMAZOANĂ : *(întorcînd capul):*
Priviţi, săgetătoarea de elită...
Femei, încet... Deschideţi cercul.
A CINCEA AMAZOANĂ : Ce e?
A PATRA AMAZOANĂ : Taci şi-ai să vezi.
A OPTA AMAZOANĂ : Îţi dau săgeata mea.
PRINCIPESA *(punînd săgeata în arc):*
Am să-l străpung prin amîndouă coapse.
AHILE *(către un grec de lîngă el, care îşi ţine arcul pregătit):*
Loveşte-o!
PRINCIPESA: Ceruri... *(Cade.)*
PRIMA AMAZOANĂ : Ucigaş hain.
A DOUA AMAZOANĂ : Ea însăşi e rănită...
A TREIA AMAZOANĂ : Zei! De-acolo se-apropie o altă ceată greacă.

SCENA XII

Sosesc Diomede cu etolienii săi, venind dintr-o altă parte a scenei. Sunt urmaţi la scurt interval de Odiseu, venind din direcţia din care a apărut Ahile cu suita.

DIOMEDE: Aici, etolieni viteji! Încoace...
Da, e aici... *(Trece cu oamenii lui peste podeţ.)*
PROTO: Ajută, Artemis!
S-a isprăvit cu noi... *(Împreună cu alte cîteva Amazoane, transportă regina în mijlocul scenei.)*
AMAZOANELE *(vorbesc de-a valma):* Iată-ne prinse!

Încercuite! Drumul ni-e tăiat.
Să scape cine poate...

DIOMEDE *(către Proto):* Vă predați?

MERO *(Amazoanelor care fug):*
Ce faceți? Vă pierdurăți mintea? Stați...
Te uită, Proto!

PROTO *(care a rămas lîngă regină):* Du-te! Fugi și tu...
Întoarce-te de poți și ne salvează.
(Amazoanele se risipesc. Mero le urmează.)

AHILE: Unde-i acum? Oare-o vedeți?

UN GREC: E-acolo.

AHILE: Lui Diomed îi dau zece coroane!

DIOMEDE: Dați-vă prinse...

PROTO: Celui ce-a învins
i-o voi preda. Nu ție. Ce pofțești?
E-a lui Ahile. Lui îi aparține.

DIOMEDE: Deci, dați-o încoace.

UN ETOLIAN: Sus!

AHILE *(respingînd etolianul):* Prefac în umbră
pe-oricine-atinge cît de cît regina!
E-a mea... Plecați acum... Ce treabă-aveți?

DIOMEDE: A ta? Pe pletele lui Zeus! Cum,
și din ce pricină? Cu care drepturi?

AHILE: Din două pricini: dreapta mea, și stînga!
Hai, dă-o...

PROTO: Ia-o! Ești mărinimos
și nu mă tem...

AHILE *(luînd-o pe regină în brațe):* Nu, nu... *(Lui Diomed.)*
Tu, pleacă iute,
să urmărești femeile... să învingi...
Eu mai rămîn o clipă. Taci! Te du
de dragul meu... Ascultă: și cu Hades
m-aș bate pentru ea. Dar nu cu tine...
(O culcă la rădăcinile unui stejar.)

DIOMEDE: Ei, hai, veniți...

ODISEU (*trecînd cu oastea de-a curmezișul scenei):*
Ahile, noroc bun!
Vrei să-ți trimitem de îndată carul?
AHILE *(plecîndu-se către regină):*
Lăsați! Nu încă...
ODISEU: Bun. Eu mă grăbesc,
oștirea de muieri să nu se-adune...
(Odiseu și Diomede ies din scenă cu oastea, urmărind Amazoanele.)

SCENA XIII

Pentesilea, Proto, Ahile, suita lor de greci și Amazoane.

AHILE *(desface armura reginei):*
E moartă...
PROTO: O, de i-ar rămîne ochii
închiși pe veci acestei lumi pustii!
Dar foarte teamă mi-e că se trezește...
AHILE: Unde-am lovit-o?
PROTO: Își mai revenise
din izbitura ce-i frînsese pieptul
și clătinîndu-se-am putut-o-aduce
aici... Să trecem muntele gîndeam.
Cînd – poate mădularele rănite
și sufletul rănit nu au putut
să-ndure că ți-a fost prejos în luptă –
picioarele-i s-au frînt... nu s-au supus.
Și vorbe fără rost cu pale buze
rostind, s-a prăbușit a doua oară...
AHILE: A tresărit, văzuși?

PROTO: O, zei din cer!
Deci n-a golit în întregime cupa?
Priviți cît e de jalnică...
AHILE: Răsuflă...
PROTO: Ah, de cunoști, Ahile, îndurarea,
în suflet o simțire dacă-i porți
și nu vrei s-o ucizi, scoasă din fire
cum e, să se-ncîlcească-n nebunie,
îngăduie-mi o rugă...
AHILE: Spune iute.
PROTO: Îndepărtează-te, om bun ce ești.
Dispari. Dispari din fața-i!... La trezire
nu fiți aici nici tu nici ceata ta,
și pînă la o nouă aurora,
de-aci și pînă-n munți jur împrejur
să n-o salute nimeni ucigaș
numind-o prizoniera lui Ahile.
AHILE: Atîta mă urăște?
PROTO: Nu-ntreba.
Dar cînd voios, de mînă cu speranța
deschide ochii, nu învingătorul
și jalea să le vadă mai întîi...
În inima unei femei atîtea
se zbat, ce nu-s pentru lumina zilei!
Va trebui, precum îi e ursita,
să te salute ca o prizonieră
la urmă. Dar te rog, nu prea curînd,
ci doar cînd cugetul i-e pregătit...
AHILE: Țin să îți spun că am de gînd să-i fac
ce i-am făcut feciorului lui Priam[1].
PROTO: Ce-ai spus, nelegiuitule?
AHILE: I-e teamă?
PROTO: Vrei – nu pot spune ce – să se întîmple?
Vrei trupu-i tînăr, plin de însușiri,

[1] După ce l-a răpus în luptă pe Hector, Ahile i-a legat cadavrul de carul lui, tîrîndu-l prin pulbere înainte de a-l duce în tabăra aheană.

ca un copil împodobit cu flori,
vrei mîrșav, ca pe-un stîrv, om crud ce ești...

AHILE: Să-i spui că o iubesc!

PROTO: Cum? Ce-a fost asta?!

AHILE: Pe legea mea!... Cum? Ca orice bărbat
femeia lui: cast. Totuși plin de dor...
Cinstit – dar cu dorința s-o posed.
Vreau să mi-o fac regină...

PROTO: Veșnici zei!
Mai spune-o înc-o dată... Ce dorești?

AHILE: Acum pot să rămîn?

PROTO: Acum, mă lasă,
fiu al zeiței, să-ți sărut piciorul!
De nu ai sta aici, te-aș căuta
după coloanele lui Hercule[1].
Dar vezi? deschide ochii...

AHILE: S-a mișcat!

PROTO: Acu-i acu! Să piară toți bărbații...
Iar tu ascunde-te după stejar.

AHILE: Duceți-vă, prieteni...
(Suita lui Ahile iese.)

PROTO *(către Ahile, care se ascunde după stejar):*
Mai departe...
Și te implor: să te arăți abia
chemat de mine. Vrei? Făgăduiește-mi!

AHILE: Așa voi face.

PROTO: Bagă deci de seamă...

SCENA XIV

Pentesilea. Proto. Ahile. Suita de Amazoane.

PROTO: Pentesilea, dulce visătoare,
pe unde-ți rătăcește oare duhul

[1] Strîmtoarea Gibraltar se afla la extremitatea apuseană a lumii, potrivit credinței anticilor care socoteau că dincolo de coloanele înălțate de eroul grec se întinde neantul apelor circumterestre.

zburdalnic? Prin ce luminoase lunci,
de parcă nu i-ar place casa lui?
În timp ce că un tînăr prinț norocul
ți-a poposit la sîn, și cu mirare,
găsind lăcașul fermecat pustiu,
s-a și întors și-i gata către ceruri
să își îndrepte iar fugarii pași?
Zănateco, nu vrei să-l prinzi de aripi?
Ridică-te la pieptu-mi...

PENTESILEA: Unde sunt?

PROTO: Cum? Vocea sorei nu o recunoști?
Și înapoi cărarea, stînca, puntea,
ținutul înflorit nu te aduc?
Nu vezi fecioarele ce te înconjoară?
Precum la poarta altei lumi mai bune
te-așteaptă, și îți spun: bine-ai venit!
Oftezi? Ce te apasă?

PENTESILEA: Ah, Proto!
Visasem un coșmar îngrozitor.
E-atît de dulce, că îmi vine-a plînge,
să simt acum pe inima-mi sleită,
ce se trezește, inima surorii!
Mi se părea că m-a lovit Ahile
într-o ciocnire... Eu, încinsă-n fier
cum sunt, mă prăbușisem zornăind,
încît se auzise pînă-n zare...
În timp ce oastea-mi fuge înspăimîntată,
eu – se făcea – ca ferecată zac,
iar el, atunci, descalecă și-n grabă
se-apropie cu pași triumfători
și mă ridică-n brațele lui tari.
Orice mișcare ca să-mi smulg pumnalul
din cingătoare e-n zadar. Sunt prinsă,
batjocorită, dusă-n cortul lui...

PROTO: Regină scumpă, nu... Străin disprețul
de cel cu suflet drept, mărinimos...

Să-ţi fie visul – crede-mă – aievea
şi tot te-aşteaptă clipe de extaz
în care vei vedea fiul zeiţei
cum se prosternă-n praf spre-a te-adora.

PENTESILEA: M-aş blestema dacă-aş trăi ocara!
M-aş blestema! Cum pot primi bărbatul
necucerit cu spada, în chip demn?

PROTO: Regină, stăpîneşte-te...

PENTESILEA: De ce?

PROTO: Nu eşti la pieptul meu plin de credinţă?
Orişice soartă te-ar ameninţa
vom duce-o amîndouă... Hai, fii calmă!

PENTESILEA: Eram, Proto, mai calmă decît marea
dormind adăpostită printre stînci,
netulburată de vreo presimţire...
Dar vorba asta mă neliniştеşte
ca uraganul valurile lumii!
De ce vrei să mă stăpînesc? Şi voi
ce-aveţi? Atît de palide, ciudate,
mă-nconjuraţi şi tot priviţi – pe zei! –
de parcă m-ar ameninţa din spate
ceva nespus de fioros... un demon.
A fost un vis, şi-acum s-a dus... Nu este.
Sau poate...? Cum? Să fie chiar astfel?
Unde-s Megaris? Mero?
(Se întoarce şi îl zăreşte pe Ahile.)
Ce cumplit!
E-n urma mea. El! Înspăimîntătorul...
Pe loc, cu mîna asta voi... *(Scoate pumnalul.)*

PROTO: Sărmana!

PENTESILEA: De ce, nemernico, mă mai opreşti?

PROTO: Ahile, scap-o!

PENTESILEA: Ţi-ai ieşit din minţi?
Îmi va strivi grumazul cu călcîiul!

PROTO: Lunatico, călcîiul...

PENTESILEA: La o parte!
PROTO: Ci uită-te la el, biată năucă:
nu stă în urma ta și-i dezarmat?
PENTESILEA: Cum? Ce...?
PROTO: Da, și e gata la poruncă
să-și dea grumazul lanțului de flori.
PENTESILEA: Ce spui?
PROTO: Nu crede... Spune-i tu, Ahile!
PENTESILEA: Să fie-n mîna mea?
PROTO: Nu vezi? Nu-i astfel?
AHILE: *(care a înaintat între timp):*
În înțelesul cel mai pur, regină...
Și-s gata viața toată s-o petrec
legat, încătușat privirii tale...
(Pentesilea își acoperă fața cu mîinile.)
PROTO: Poftim, ți-a spus-o chiar cu gura lui.
Căzuse-n praf și el cînd v-ați ciocnit!
Iar noi, pe cînd zăcea fără simțire,
îl dezarmarăm... nu?
AHILE *(pune un genunchi la pămînt)*: Sunt dezarmat,
și ție la picioare...
PENTESILEA: *(după o scurtă tăcere)*: De-i așa,
binevenit fii, tînăr, chipeș zeu!
Tu, farmec și îndemn la nouă viață...
De-acum alungă-ți, inimă, prea plinul
de sînge, ce se-oprise așteptîndu-l
în cele două încăperi din piept...
Porniți, înaripați soli ai plăcerii,
desfaceți-vă seva tinerește
și alergați-mi chiuind prin vine,
duceți-mi ca pe-un steag îmbujorat
spre plaiurile-obrajilor mei știrea:
fiul zeiței Thetis mi-aparține!...
(Se ridică.)
PROTO: Regină, domolește-ți înfocarea...

PENTESILEA: *(înaintînd)*: Puteţi veni, fecioare-încoronate,
fiicele lui Mars, din tălpi la creştet
înfăşurate-n colbul bătăliei...
Puteţi veni, de mînă cu Aheul
pe care fiecare l-a învins.
Copilelor, aduceţi-mi măceşii!
Unde-s cununile atîtor frunţi?
Vă poruncesc: daţi fuga prin ponoare
şi cu suflarea creşteţi-mi bobocii
păstraţi de prea zgîrcita primăvară.
La lucru, preotese-ale Dianei,
gemînd, scrîşnind să se deschidă poarta
spre templul sclipitor, plin de tămîie,
precum o trecere spre Paradis.
Un taur mai întîi, gras, scurt la coarne,
să-mi puneţi pe altar, şi pe tăcute
în loc prescris să se prăvale fierul
şi trupul să i-l năruie pe loc...
La templu, harnicelor slujitoare,
şi sîngele spălaţi-l... Unde sunteţi?
Peste tăciuni, pe suprafaţa pietrei,
turnaţi ulei de Persia degrabă,
veşmintele prea lungi vă sumecaţi!
Pocalele doresc să fie pline...
Sunaţi, voi goarne! Trîmbiţaţi, trompete!
Melodioasa noastră bucurie
să zguduie în cer vînjoasa boltă!
O, Proto, tu să mă ajuţi la chiot,
la jubilare... află-mi, născoceşte-mi
– prieteno şi sora mea de suflet –
cum să petrec zeieşte, ca-n Olimp,
răschiuind şi prea slăvind nuntirea
peţită de război, între-Amazoane
şi greci! Megaris, unde eşti? Vin', Mero!

PROTO *(mișcată, dar nevrînd să o arate):*

Văd că te vatămă și bucuria,
precum durerea... Înspre nebunie
te trag la fel... Te crezi la Temyscira?
Păi, dacă astfel depășești hotarul,
mă simt datoare să îți spun o vorbă
ce-ți va slei aripa: unde ești?
Și unde-s preotesele? Poporul?
Asteria, Megaris, Mero unde-s?
Privește, nu te mai minți, răspunde-mi.

PENTESILEA: *(căzîndu-i la piept):*

O, lasă-mi, Proto, inima, hai las-o
ca pe-un copil mînjit, să se scufunde
cîteva clipe-n undele plăcerii.
Cu fiece mișcare valul spală
o pată de pe pieptul meu și fug
Eumenidele[1]-nspăimîntătoare.
Vecinătatea zeilor adie
acum în jurul meu, și aș intra
de-a dreptu-n corul lor... N-am fost de moarte
nicicînd aproape ca în clipa asta...
Dar mai întîi: mă ierți?

PROTO: Stăpîna mea...

PENTESILEA: Știu, știu... doar jumătatea cea mai bună
a sîngelui din mine e a ta.
Nefericirea – zice-se – te face
mai înțelept. Eu una, n-am simțit-o!
Ci, împotriva zeilor și-a lumii
o patimă ciudată m-a-ndîrjit...
Ce straniu. Am urît pe orice chip
din jurul meu, un semn de bucurie.
Din poala mumei bănuiam copilul
că unelteşte împotriva mea.

[1] „Binevoitoarele" – denumire eufemistică prin care grecii antici sperau să îmblînzească temutele Erinii sau Furii (vezi n. 2 de la p. 7).

Acum cu drag aș vrea să-i știu pe toți
trăind în mulțumire... ah, iubito!,
poți să fii om, erou, în suferință,
dar zeu te simți doar cînd ești fericit...
Acum, de-ajuns. La muncă! Cer oștirea
s-o pregătiți de-ntoarcere acasă.
Odihnă cetelor. Apoi, vom face
din oameni, vite, care, un convoi
sărbătoresc spre patrie cu prinșii.
...Dar, unde-i Lycaon?

PROTO: De cine-ntrebi?

PENTESILEA *(cu drăgăstoasă supărare):*
De-arcadian. De tînărul erou
pețit de spada ta. De ce nu vine?

PROTO *(încurcată):* Regină, e prin codru... laolaltă
cu prizonierii. Cer îngăduința
să nu mi se arate pînă-n țară,
așa cum cere legea...

PENTESILEA: Nicidecum.
Să vină. Cum să zăbovească-n codri,
cînd locul său îi este la picioare
lui Proto? Cheamă-l, rogu-te, iubito.
Te simt, precum un ger în luna mai
și bucuria-mi de-a trăi îngheață...

PROTO *(către sine):* Vai, biata! *(Tare.)*... Fie. Mergeți
și-mpliniți
(Îi face semn unei Amazoane. Aceasta pleacă.)
toate poruncile reginei noastre...

PENTESILEA: Unde-s micuțele culegătoare
de trandafiri sălbatici?
(Vede florile risipite.)
Dar ce văd?
Corolele-s zdrobite?

(Duce mîna la frunte.)
Ah, coşmarul...
A fost pe-aicea Marea Preoteasă?
PROTO: Nu, pe cît ştiu, regină...
PENTESILEA: Dar, de unde
sunt trandafirii?
PROTO *(iute)*: Ştiu eu? Ia te uită...
Fetiţele tot răscolind cîmpia
le-or fi pierdut, socot, din coşuleţe.
Prielnică-i o astfel de-ntîmplare.
Vrei din aceste flori înmiresmate
să-i împletesc cunună lui Ahile?
(Se aşază la umbra stejarului.)
PENTESILEA: Ce minunată eşti... Mă simt mişcată.
Iar eu, la rîndu-mi, am să-l încunun
pe Lycaon. Vrei?
(Adună de asemeni flori şi se aşază lîngă Proto.)
Muzică, femei!
Cîntaţi... cîntaţi: mă simt neliniştită.
O FECIOARĂ *(din suită)*:
Ce ţi-ai dori?
O ALTA: Vrei imnul biruinţei?
PENTESILEA: Da, imnul.
FECIOARA *(tare)*: Fie. *(Încet.)* Ce-o mai păcălim...
CORUL FETELOR: Se-ndepărtează Ares!
Vezi: trăsura
şi caii lui bălani merg spre Infern.
Eumenidele întredeschid,
cumplitele, o clipă greaua poartă
şi-o zăvoresc...
O FATĂ: Sosește, Hymeneu[1]!
Aprinde-ţi torţele... Ne luminează...

[1] Zeul căsătoriei, conducătorul cortegiului nupţial.

CORUL: Se-ndepărtează Ares... etc. *(Pe muzică.)*
AHILE (se apropie între timp de Proto și-i șoptește tainic):
Răspunde-mi: la ce bun sunt toate astea?
Aș vrea să știu...
PROTO: O, suflet generos,
răbdare, te implor, și vei vedea...
(Cînd au isprăvit de împletit, Pentesilea și Proto fac schimb de cununi și le admiră. Se îmbrățișează. Muzica se oprește. Amazoana plecată se întoarce.)
PENTESILEA: I-ai spus?
AMAZOANA: În scurtă vreme Lycaon,
arcadianul prinț, o să apară...

SCENA XV

Pentesilea. Proto. Ahile. Amazoanele.

PENTESILEA: Acum, vin', dulce fiu de nereidă[1],
hai, la picioare mi te-așează strîns...
Curaj! Doar nu te temi de mine? Spune-mi,
mă mai urăști pentru că te-am învins?
De cea ce te-a zvîrlit în praf, ți-e teamă?
AHILE *(la picioarele ei):* Ca florilor de soare...
PENTESILEA: Bine zis.
Să mă privești ca pe un soare-al tău.
Dar ce văd? Pe Diana! Ești rănit?
AHILE: Doar zgîriat la braț. Un fleac și-atît.
PENTESILEA: Să nu crezi, Peleanule, te rog,
că am dorit o clipă să-ți iau viața.
Lovit-am bucuros, ce-i drept, cu brațul,

[1] Thetis făcea parte din rîndul fiicelor lui Nereu (vezi n. 3 de la p. 8).

dar inima-mi a pizmuit şi praful
ce te primea, atunci cînd ai căzut.

AHILE: Ştii ce? Dacă ţi-s drag, hai, schimbă vorba...
Vezi? A trecut aproape...

PENTESILEA: Deci mă ierţi?

AHILE: Din suflet.

PENTESILEA: Ei, dar ştii să-mi spui: Amorul,
feciorul cel înaripat cum poate
să prindă-n laţul său un aprig leu?

AHILE: De-l mîngîie pe asprii săi obraji,
e de-ajuns... El stă.

PENTESILEA: N-ai să te mişti
nici cît hulubul căruia o fată
îi pune la gît funde. În piept
simţirile-mi, cu degete subţiri,
şi ele te mîngîie blînd, voinice...
(Îl înconjoară cu un lanţ de flori.)

AHILE: Femeie minunată, cine eşti?

PENTESILEA *(către Proto):* Dă-mi! *(Lui Ahile.)*
Stai şi taci puţin. O vei afla...
Această vaporoasă-mpletitură
pe creştet mai întîi şi pe grumaz,
spre braţe-n jos, pe mîini, pîn-la picioare
şi către frunte iarăşi... S-a făcut.
Simţi?...

AHILE: Simt aroma dulce-a gurii tale.

PENTESILEA *(ferindu-se):*
Măceşii sunt. Ei răspîndesc
parfumul.
Nu-i altceva...

AHILE: I-aş încerca pe creangă...

PENTESILEA: Cînd o să înflorească pe deplin
ai să-i culegi, iubite...
(Îi aşază o cunună pe creştet şi-l îndepărtează încetişor.)

Gata! Uite
ce bine-i cade pe obraz lumina
printre măceşi. Întunecatul chip
s-a-nseninat. Un tînăr Zori-de-zi,
cînd e adus din munţi, şi diamante
şi perle i-aştern Horele[1] sub paşi,
nu pare blînd şi bun ca el, mă jur!
Iar ochii-i scapără. Nu-s nestemate?
Încît aproape nu îţi vine-a crede
cînd se arată astfel, că-i tot el...

PROTO: Anume cine?

PENTESILEA: Dînsul... Peleanul.
Să-mi spui: tu l-ai răpus la zidul Troiei
pe cel mai mare dintre Priamizi?
Tu i-ai străpuns, şi cu aceste mîini,
piciorul? Spune-mi!... L-ai purtat apoi
legat de osie, tîrîş, în jurul
oraşului natal?!... De ce te tulburi?

AHILE: Sunt eu...

PENTESILEA *(după ce l-a privit scrutător):*
Zice că-i el...

PROTO: El e, regină,
Vestitele-i podoabe o confirmă.

PENTESILEA: Cum?

PROTO: Uită-te: a îmbrăcat armura
pe care-a obţinut-o linguşind
cerească-i mamă, Thetis, de la zeul
Hephaistos[2]...

PENTESILEA: Atunci o sărutare,
bărbat neîmblînzit şi-al meu... Salut!

---

[1] Ocrotitoarele anotimpurilor şi a ordinii din natură.

[2] Întrucît fiul ei rămăsese fără armură, împrumutată lui Patroclus, răpus şi despuiat de Hector pe cîmpul de luptă, Thetis l-a convins pe zeul focului să-i făurească lui Ahile alte arme, şi mai frumoase decît cele pe care le pierduse.

Zeu tînăr, află că îmi aparții.
Și de te-ntreabă al cui ești norodul,
numește-mă...

AHILE: O, umbră luminoasă,
ce-mi vii lăsînd ținuturi eterate,
dar cine ești? Chip de neînțeles...
Cînd sufletu-mi prea fericit întreabă
al cui sunt, cu ce nume să-i răspund?

PENTESILEA: Cu-o hieroglifă: cu această față.
Ea-i numele sub care mă gîndește,
și ține și acest inel de aur,
e-un semn cu care ești la adăpost:
cui îl arăți, te va-ndrepta spre mine...
Dar uiți un nume, poți să pierzi inelul,
și-atunci... ai oare chipul meu în suflet?
Poți să-l gîndești chiar și cu ochii-nchiși?

AHILE: Îl port parcă săpat cu diamantul!

PENTESILEA: Eu sunt regina Amazoanelor.
Doi frați, Mars și-Artemis, mi-au născut neamul.
Otrere-i muma mea. Și-ntreg poporul
mă-ntîmpină strigînd: Pentesilea!

AHILE: Pentesilea...

PENTESILEA: Da, precum auzi.

AHILE: Și-n moarte, lebădă, „Pentesilea!"
îmi va cînta...

PENTESILEA: Îți dărui libertatea.
Poți să te duci, să vii cum vrei la oaste.
Socot că te va ține un alt lanț,
ca florile ușor, ca fierul trainic,
strîns înnodat de sufletele noastre.
Dar pînă fiece inel al lui
nu va fi fost călit cu simțăminte
mai tari ca întîmplările și timpul,

urmează-mă, prieten drag. Pricepi?
Îți dau ce vrei, ce-mi ceri. Dar tu în schimb
te lași în voia mea...

AHILE: Ca mînjii ieslei
înmiresmate care îi hrănește.

PENTESILEA: Cred în cuvîntul tău... Și-acuma haidem
degrabă înapoi la Temyscira,
întreaga herghelie-ți aparține.
Din purpură ți se va face-un cort.
Cît despre sclavi destui să te slujească
n-ai să duci lipsă. Este vrerea mea!
Dar cum lîngă convoi – vei înțelege –
mă țin atîtea griji, la rîndul tău,
pe lîngă prizonieri te vei ține.
Din toată inima, fecior de zei,
pot fi a ta abia la Temyscira.

AHILE: Așa să fie.

PENTESILEA *(către Proto):* Ei, unde rămîne
arcadianul?

PROTO: Lasă-l, principesă!

PENTESILEA: Proto! iubita mea! Aș vrea să-l văd
încununat de tine...

PROTO: Vine el,
n-ai grijă... n-o să-și piardă el coroana!

PENTESILEA *(pornind):*
Deci, pentru că mă cheamă mii de treburi,
îngăduie-mi să plec.

AHILE: Ce?

PENTESILEA: Să mă duc...

AHILE: Cum? Vrei să fugi? Mă lași? Mă părăsești?
Și dorului din piept nu-i dai, iubito,
vreo lămurire pentru ciudățenii?

PENTESILEA: La Temyscira.

AHILE: Nu, regina mea.

PENTESILEA: Prietene, ba da, la Temyscira...
Ci lasă-mă...
PROTO *(reținînd-o, îngrijorată):* Regino, unde pleci?
PENTESILEA *(uimită):* Să-mi inspectez oștirea.
Ce se-ntîmplă?
N-o văd pe Mero și nici pe Megaris.
Ce-ați vrea? Să tot sporovăiesc? N-am treabă?
PROTO: Oștirea-i urmărește pe danai,
iar Mero e în frunte... Lasă-i grija
și odihnește-te. De cum dușmanul
e aruncat deplin peste Skamandros
armata ți se va înfățișa.
PENTESILEA *(cumpănind):* Aici, pe loc? Ești chiar încredințată?
PROTO: Dacă ți-o spun... Ce, nu mă crezi?
PENTESILEA *(lui Ahile):* Fii scurt.
AHILE: Femeie stranie, din ce pricină,
în fruntea oștii gata de război
căzuși fără motiv, precum Atena
din nori, în cearta noastră pentru Troia?
Din creștet la călcîi încinsă-n fier,
O Furie părînd, de ce mînia
te-ndreaptă-anume spre poporul grec?
Tu care liniștit poți frumusețea
și grația să ți-o arăți, ca-ndată
să-ți cadă-n praf tot neamul bărbătesc?
PENTESILEA: Fiu al lui Thetis, nu mi-e îngăduit
alt meșteșug mai blînd, mai femeiesc.
Nu din serbări – precum e-n țara ta,
cînd vesel să se-ntreacă-n exerciții
dă floarea tineretului năvală –
pot să-mi aleg iubitul. Cu buchete,
cu ochi plecați stînd nu știu cum, n-am voie
să îl atrag. Și nu pot printre rodii
în crîngul cu privighetori să-i spun
topită lîngă pieptul lui în zori.

că el și numai el... Ci prin măcele
și sînge nevoită sunt să-l caut
pe cel ales. Cu braț de-oțel să-l prind,
ca să-l primesc la pieptu-mi cu blîndețe...

AHILE: Dar cum, de unde vine-această lege
nefemeiască – iartă-mă! – străină
și nefirească celorlalte neamuri?

PENTESILEA: Din urna cea mai sfîntă și mai veche,
voinice. De pe culmile de vremi,
scăldate-n nouri, care-nfruntă cerul
cu taina lor uitată. Hotărîrea
e-a mamelor dintîi. La vorba lor
tăcem – fecior de nereide – cum
vi-e sfînt cuvîntul taților și vouă...

AHILE: Nu prea pricep.

PENTESILEA: Ei bine-atunci, ascultă:
Pe unde-al Amazoanelor norod
domnește azi, trăia slujindu-și zeii
o ramură de sciți războinici, liberi,
hălăduind ca orișice popor.
Prin secole, numit-a Caucazul
mănos și înflorit, meleagul său.
Cînd Vexoris, etiopianul rege,
sosind la poala muntelui, degrabă
ne-a nimicit bărbații într-o luptă
și-a năvălit prin văi cu spada trasă,
tăind bătrînii, pruncii ce-i găsea,
întreaga floare-a neamului s-a stins.
Iar în bordeie, cum e obiceiul
barbar, se lăfăiau învingătorii
neobrăzați, hrăniți din roada holdei,
și întregindu-ne deplin rușinea
ne-au smuls săruturi și îmbrățișări,
gonind soțiile de pe mormîntul
bărbaților spre mîrșavul lor pat.

AHILE: Ce soartă jalnică stătu, regină,
la căpătîiul ţării de femei!
PENTESILEA: Dar vine-un timp cînd zvîrle de pe umeri
tot omul ceea ce nu poate duce!
Şi îndurat are o măsură...
Zăcură nopţi la rînd în mare taină
femeile în templul dat lui Mars.
Toceau cu lăcrimi treptele, cerînd
scăpare... În culcuşul siluit
pitiră, ascuţite din podoabe,
din nasturi, cataramе şi inele,
cioplite-n focul vetrei, zeci de arme
ce aşteptau nunta lui Vexoris
cu Tanaïs, regina, să-i sărute
pe oaspeţi drept în inimă... Alaiul
s-a şi ivit. Iar cea dintîi, regina
în pieptul mirelui şi-a-nfipt cuţitul,
şi-a împlinit cu Mars misterul nunţii...
Deci în aceeaşi noapte întreg neamul
de ucigaşi simţi tăişul armei.
AHILE: Te înţeleg şi-mi pot închipui...
PENTESILEA: Pe urmă, stînd la sfat întreg norodul
a hotărît că de acum încolo
femeile ce s-au luptat croic
sunt libere... că spiţa bărbătească
n-or mai sluji-o... Vor o ţară nouă
în care n-or mai răsuna pe veci
voci aspre de bărbaţi poruncitori.
O ţară demnă, făurindu-şi legea
şi ascultînd de ea şi apărînd-o.
Iar Tanaïs va fi regina ei...
Bărbatul care va vedea cu ochii
ţinuturile noastre, îi va-nchide.
Iar pruncul cel născut din sărutarea
tiranilor, ei bine, să-şi urmeze

sălbaticii săi taţi drept în Infern!
Venise-n templul consacrat lui Ares
mulţime de popor, pe Tanaïs,
străjuitoarea legii, s-o-ncunune...
Dar iată că în clipa mai solemnă
cînd se urca spre-altar ca să ia arcul
cel mare şi-aurit al ţării scite,
purtat pînă atunci numai de regi,
din mîna preotesei în odăjdii,
s-a ridicat un glas spunînd că est
de rîsul lumii, demn de zeflemea,
regatul ce la cel dintîi atac
va fi supus de tribul de alături.
Căci niciodată arcul cu puterea
bărbatului nu-l poate mînui
femeia: prea o strîmtorează sînii...
Atunci regina a pîndit o clipă
cum sunt în jur primite-asemeni vorbe,
iar cînd simţi o îndoială lașă,
îşi smulse sînul drept. Şi înainte
de a desăvîrşi, a botezat
femeile ce vor lupta cu arcul:
fără-de-sîni: adică, Amazoane...
Abia pe urmă i s-a pus coroana.

AHILE: Pe Zeus, nici nu-i trebuiau ei sîni,
Ar fi strunit şi un popor bărbat.
Mă plec mişcat !...

PENTESILEA: Crescu – la aşa faptă –
în templu, Peleanule, tăcerea...
Doar arcul zbîrnîia şi zăngănea,
scăpat din mîini de Marea Preoteasă,
ce-nţepenise albă ca un duh.

Căzuse, marele şi dauritul,
ciocnindu-se de trepte de trei ori
cu dangăte de clopot. Şi-adăstă,
tăcînd ca mort, reginei la picioare...

AHILE: Cred că nu au urmat această pildă
şi celelalte?

PENTESILEA: Nu chiar pe deplin.
Cu fapta nu au mers aşa departe.

AHILE *(uimit):* Cum? Chiar? Nu pot să cred...

PENTESILEA: Ce vrei să spui?

AHILE: Deci adevăr e zvonul monstruos?
Şi toate fetele acestea-n floare,
aceste nestemate-ntre femei,
făcute pentru dragoste, şi coapte
să fie duse la altar nu au...
nelegiuit să le fi fost furate,
neomenos...?

PENTESILEA: Nu ai ştiut?

AHILE *(punîndu-şi obrazul pe pieptul ei):* Regină,
lăcaşul tinereştilor simţiri
tăiat de-un rit barbar...?

PENTESILEA: Fii liniştit,
simţirile-s salvate ici, pe stînga.
De inimă sunt mai aproape-aşa.
Nu le vei duce lipsa, trag nădejde...

AHILE: La drept vorbind, un vis în zori de zi
îmi pare mai aievea-n clipa asta!
Dar încă...

PENTESILEA: Ce-i?

AHILE: Mă-ntreb cum s-a sfîrşit
şi cum această prea semeaţă ţară
născută fără sprijin bărbătesc
se înmulţeşte-aşa, fără bărbaţi?

Doar nu azvîrle Deucalion[1]
din slăvi spre voi cu oasele-ancestrale.

PENTESILEA: Cînd an de an, după numărătoare,
regina vrea să-nlocuiască gintei
ceea ce moartea i-a răpit, şi-adună
femeile mai mîndre...
(Se-opreşte, privindu-l atent.)
Dar... surîzi?

AHILE: Eu?

PENTESILEA: Dragule, de ce zîmbeai?

AHILE: Mă iartă!
De vină-i frumuseţea ta... Năuc
mă-ntreb de nu eşti tu fata din lună!

PENTESILEA *(după o tăcere):* De cîte ori, după numărătoare,
regina vrea să-nlocuiască gintei
ceea ce moartea i-a răpit, şi-adună
femei din toate colţurile ţării
la Temyscira, şi-o imploră-n templu
pe Artemis, ca să blagoslovească
în numele lui Mars pîntece caste.
Ceremonia blîndă se numeşte
„sărbătorirea florilor fecioare".
Noi, aşteptăm hlamida de omăt
s-o sufle primăvara de pe sînul
naturii, şi-apoi slujnica Dianei
pătrunde-n templul consacrat lui Mars
spre a-i înfăţişa lui, la altar,
dorinţa prea-nţeleptei mume-a ţării.
Iar zeul, dacă vrea, de se-nvoieşte
– se-ntîmplă să ne-oprească, dacă munţii

[1] Fiul lui Prometeu, unicul supravieţuitor al potopului dezlănţuit de Zeus spre a pedepsi ticăloşia pămîntenilor, a refăcut neamul omenesc aruncînd peste umăr, înapoia lui, pietrele întîlnite în cale („oasele mamei lui"), aşa cum fusese povăţuit de un oracol.

înzăpeziți n-au dat destulă hrană –
atunci prin preoteasă ne numește
un alt popor superb ce, pentru el,
înlocuindu-l, o să ni se-arate.
Iar de-i știut și numele și locul,
un chiot trece prin oraș, prin văi;
miresele lui Mars sunt onorate;
fecioarele din mîna mamei lor
primesc săgeți, pumnale, și pe trupuri,
din multe mîini dînd harnic ajutor
se-așază, din oțel, veșmîntul nunții.
Se hotărăște ziua de plecare...
Atunci, înăbușit goarnele sună,
iar fetele încalecă pe cai
și pe tăcute, ca pe tălpi de pîslă,
străbatem noaptea, codrii, trecem văi,
și-ajungem lîngă tabăra aleasă.
La poarta țării stăm vreo două zile,
să-și vină-n fire oamenii și caii,
și-apoi ca focul întețit de vînt
ne avîntăm în codru spre bărbați.
Pe-nvinșii cei mai zdraveni îi suflăm
ca pe semințele din vîrf de creste
și-i ducem spre a patriei livadă.
Odată-ajunși, sunt petrecuți în templul
Dianei pentr-un lung șir de mistere
din care am aflat doar primul nume:
„Serbarea florii de măceș", căci nimeni
nu se apropie – pedeapsa-i moartea! –
de-acest sălaș al mirilor perechi
pînă ce n-a-ncolțit în noi sămînța...
Regește-i dăruim atunci pe soți;
iar ei se-ntorc în mîndre atelaje
din sărbătoarea mamelor depline.
E un prilej, ce-i drept, nu prea voios
și multe lacrămi curg, fecior de zei!

Ici-colo cîte-o inimă se frînge
și suferă neînțelegînd de ce
o tot slăvim mereu pe Tanaïs...
La ce visezi?

AHILE: Eu?

PENTESILEA: Tu...

AHILE *(preocupat):* E mult prea mult,
iubito, ca să-ncapă în cuvinte.
Dar... și pe mine ai să mă gonești?

PENTESILEA: Nu știu, iubite... Nu-ntreba!

AHILE: Ce straniu.
(Cade pe gînduri.)
Aș mai avea să-ți cer o lămurire...

PENTESILEA: Cu drag. Cutează...

AHILE: Cum să înțeleg
că tu m-ai urmărit mereu pe mine?
Părea că mă cunoști...

PENTESILEA: Așa și este.

AHILE: Dar cum?

PENTESILEA: Nu ai să rîzi de-un cap zevzec?

AHILE *(zîmbind):* Nu cred să spun ca tine...

PENTESILEA: Ei, atunci
ți-oi povești: de douăzeci de ori
și încă trei, trăit-am doar serbarea
corolei de măceș din depărtare
și auzisem numai dulci ecouri
răzbind din templu de după stejari
cînd Ares m-a chemat să-i fiu mireasă,
la moartea lui Otrere, muma mea...
Prințesele din casta mea regală
nu pot intra dintr-un îndemn al lor
în rîndul fetelor în pîrg și-n floare:
ci zeul, dacă vrea, ne face semn
grăind prin gura Marei Preotese.
Zăcea Otrere palidă, pe ducă,
și-n brațe o țineam, pe cînd mesajul

solemn trimis de Mars intra-n palat,
chemîndu-mă să mă îndrept spre Troia
şi-ncununat să-l readuc pe zeu.
Ori, tocmai, n-a fost înlocuitor
primit mai cu plăcere de mirese
ca neamul grec luptînd pe-acest meleag!
Răschiote urcau de pretutindeni,
cetatea răsuna de melopee
slăvind atîtea fapte de război.
De Paris, despre măr, furtul Elenei,
de comandantul oştilor, Atrid,
de cearta pentru Briseis, de focul
corăbiilor, moartea lui Patrocle,
şi cît de fastuos l-ai răzbunat,
istoriseau[1]... Topindu-mă de lacrămi
în ceasul morţii mumei, ascultam
cu gîndul dus, şi jalnic, mesagerul.
„O, lasă-mă, strigam, cu tine, mamă!...
Vederea ta în ultimul tău ceas
mi-e necesară... Fetele să plece!"
Dar ea de mult dorea să merg la luptă,
căci fără moştenire ar fi fost
la moartea-i tronul, şi spre el ţinteşte
o ramură vecină. Deci, regina
mi-a zis: „Te du, copilo! Mars te cheamă...
Mergi, Peleanul să îl încununi
şi mamă mîndră fii, precum sunt eu!"
Apoi s-a stins, strîngîndu-mi, blîndă, mîna...

PROTO: Aşa a fost? Otrere l-a numit?

PENTESILEA: Da, Proto. Şi dă-i voie unei mame
să îi vorbească-n taină fetei ei.

AHILE: Cum? Pentru ce? Cumva-i oprit de lege?

PENTESILEA: Logodnica lui Mars, nu se prea cade
să-şi ştie adversarul dinainte.

---

[1] Vezi Homer, ultimele cînturi ale *Iliadei*.

Cel ce-i trimis de zeu se-alege-n luptă.
Dar bine-i ea să stăruie acolo
unde-o întîmpină cei mai frumoşi.
Aşa-i, Proto?

PROTO: Aşa-i.

AHILE: Şi?

PENTESILEA: Multă vreme,
o lună-ntreagă am bocit şi-am plîns
peste lăcaşul moartei. De coroana
rămasă-a nimănui nu m-am atins
nici cu un deget. În sfîrşit, chemarea
norodului nerăbdător, campat
în cerc lîngă castel, gătit de luptă,
m-a dus pe tron cu sila. Apăream
îndurerată, plină de-o simţire
potrivnică, în templu... Mi-au dat arcul
zăngănitor al ţării amazoane.
Cînd îl luai, mi-a fost de parcă maica-mi
plutea în jur... Şi n-am avut mai sfînt
nimic, decît să-i împlinesc dorinţa...
Din nou am presărat pe sarcofag
flori cît mai pline de parfum... Şi-n fine,
pornii la drum cu oştile-amazoane
spre Troia – nu aût să-i fiu pe plac
lui Mars, prea sfîntul zeu ce mă chemase,
cît umbrei lui Otrere mai ales...

AHILE: Durerea ţi-a răpus doar trecător
vigoarea ce stă bine-n pieptul tînăr.

PENTESILEA: Eu o iubeam...

AHILE: Şi ce-a mai fost?

PENTESILEA: Cu cît
înaintam, veneam către Skamandros,
şi auzeam prin văi trecute-n iureş
ecourile certei de la Troia,
durerea îmi pierea. Sufletul meu

se-obișnuia cu adierea luptei.
Mi-am zis așa: chiar dacă aș trăi
eu însămi toate clipele mărețe
ale istoriei, și toată ceata
eroilor slăviți de epopee
mi-ar coborî din aștri, n-aș găsi
bărbat mai nimerit cununii mele
decît pe cel ales de muma mea.
Pe dragul, dulcele, pe asprul, cruntul
ce l-a învins pe Hector. Peleene,
cînd nu dormeam mi te purtam în gînd;
în somn mi-erai un veșnic vis... iar lumea
părea o-mpletitură dezlînată
și-n orice ochi, vedeam o faptă-a ta.
Iar toate-n inima-mi ca borangicul
neînceput, sunt scrise cu arnici...
În minte te vedeam cum ai învins
la Ilium fugarul Priamid[1],
și cum înflăcărat de biruință
îți întorceai obrazul, pe cînd el
se zvîrcolea și se tîra-n țărînă...
Cum ți-a venit în cort, cerșindu-l, Priam...
Și cîte lacrămi n-am vărsat la gîndul
că pieptul tău marmorean a fost
străpuns – om nemilos! – de o iubire...

AHILE: Regină scumpă...

PENTESILEA: Dar ce-a fost cu mine,
prieten drag, atunci cînd te-am văzut!
Cînd dintre-atîți eroi din neamul tău
– luceafăr printre pale constelații –
mi-ai apărut pe mal, lîngă Skamandros.
La fel, cred, aș simți și dacă zeul

[1] Hector a înconjurat zidurile Troiei, fugărit de Ahile, înainte de a-și înfrunta adversarul în lupta care i-a fost fatală.

căzînd ca tunetul chiar din Olimp
– războinicul zeu Mars – ar pogorî
să-ntîmpine mireasa. Stam orbită
de-o viziune ca un trăznet noaptea
drumețului în față... Tu plecaseși...
De parcă strălucind s-ar fi deschis
porți elizee să-mi primească duhul
și iar s-ar fi închis scrîșnind. Pe loc
am priceput că îmi foșnea în suflet
iubirea: zeul ei mă ajunsese...
Și-am hotărît din două lucruri, unul:
să te cîștig – ori dacă nu, să mor!
Azi ce e mai plăcut s-a împlinit.
La ce te uiți?
(De undeva se aude un zăngănit de arme.)

PROTO: *(în taină):* Acum, fecior de zei!
E clipa să-i mărturisești. Te rog!

PENTESILEA *(ridicîndu-se):* Femei! Se-ntorc aheii... Sus!

AHILE *(o reține):* Oprește!
Sunt prizoniere-acum, regina mea.

PENTESILEA: Prizoniere? Ce fel?

PROTO *(lui Ahile în taină):* Jur pe Styx!
E chiar Ulise. Strînși îndeaproape
de Mero, grecii fug...

AHILE *(își mormăie în barbă):* Face-s-ar stînci!

PENTESILEA: Ce se petrece?

AHILE *(cu veselie prefăcută):* Îmi vei naște-un zeu,
iar Prometeu se va scula din jilțu-i,
vestind întregii firi de pe pămînt
că s-a născut un om pe placul său...
Dar nu te voi urma la Temyscira,
ci tu la Phtia[1] mă vei însoți,
pe dată ce se va sfîrși războiul.

---

[1] Patria lui Ahile (vezi n. 3 de la p. 5).

Și bucuros, acolo, lîngă mine
te urc, te-așez pe tronul părintesc.

(Zgomotul se înteține.)

PENTESILEEA: Cum? Nu-nțeleg o vorbă...

FEMEILE *(neliniștite):* Pe toți zeii!...

PROTO: Fiu al lui Thetis, vrei...

PENTESILEEA: Ce se aude?

ACHILE: Nimic, regină, nu te speria.
Dar timpul ne grăbește... Deci ascultă
destinul ce ți-e hărăzit de zei:
deși-s al tău, prizonier iubirii,
și lanțul pe vecie vreau să-l port,
norocul armelor mi te-a dat mie;
tu mi-ai căzut în luptă, prea frumoaso,
în colb și la picioare, nu eu ție...

PENTESILEEA *(sculîndu-se brusc):* Taci, om cumplit!

ACHILE: Nu, rogu-te, iubito!
Ce s-a-ntîmplat nici Jupiter nu schimbă...
Fii tare ca o stîncă și ascultă
un sol ce-acolo – dacă nu mă-nșel –
sosește, aducîndu-ne vești proaste...
El ție – să pricepi! – nu-ți poate-aduce
nimic. Destinul tău e încheiat.
Ești prinsă, și în veci nu te-ar păzi
un cerber mai înverșunat ca mine.

PENTESILEEA: Eu – prinsa ta?

PROTO: Așa este, regină!

PENTESILEEA *(înălțînd brațele):*
Cerești puteri, vă chem în ajutor!

SCENA XVI

Intră un căpitan, precum și suita lui Ahile, aducîndu-i armele. Cei dinainte.

AHILE: Ce-aduci?
UN CĂPITAN: Fugi, Peleene! N-aștepta...
Norocul bătăliei, schimbător,
împinge Amazoanele-nainte.
Ele se-avîntă, năvălesc încoace,
deviza lor fiind: Pentesilea!
AHILE *(se ridică și își smulge coroana de flori):*
Încoace armele! Aduceți caii!
Sub roata carului le voi zdrobi...
PENTESILEA *(cu buze tremurînde):*
Ce fioros arată. E același?
AHILE *(crunt):* Mai sunt departe?
CĂPITANUL: Chiar aici în vale
se vede semiluna lor de-argint.
AHILE *(despre Pentesilea, în timp ce se înarmează):*
Duceți-o!
UN GREC: Încotro?
AHILE: La noi în corturi.
Iar eu vă voi urma peste puțin.
UN GREC *(Pentesilcei):* Ridică-te!
PROTO: Regina mea...
PENTESILEA *(scoasă din fire):* O, Zeus,
cum nu trimiți un trăznet peste mine?

SCENA XVII

Odiseu și Diomede. Oștirea. Cei dinainte.

DIOMEDE *(trece prin scenă alergînd):*
Retrage-te, erou din Dolopia!
Fugi... Drumul singur ce-ți mai e deschis

îl taie oastea de femei îndată.
Grăbește-te!
(Iese.)

ODISEU: Greci, luați cu voi regina!

AHILE *(căpitanului):* Alexis! Rog, de dragul meu, ajut-o!

UN GREC *(căpitanului):* Nu mișcă...

AHILE *(suitei sale):* Dați-mi lancia și scutul.
(Strigînd, către regină care se împotrivește.)
Pentesilea!...

PENTESILEA: O, fiu al lui Thetis,
spre Temyscira n-ai să mă urmezi?
Nu vrei să vii acolo unde templul
se-nalță peste creste de stejari?
Hai, vino: toate nu ți le-am spus încă...

AHILE *(înarmat pînă-n dinți se oprește dinaintea ei și îi dă mîna):*
Regina mea: la Phtia!...

PENTESILEA: Temyscira!
Prietene, la Temyscira spun.
Printre steajari, la templul sfînt Dianei.
Toți fericiții de i-aș ști la Phtia,
eu tot la Temyscira te-aș chema,
spre templul ce se-nalță sus pe creste...

AHILE *(luînd-o în brațe):*
Atunci, mă iartă, scumpo. Ți-oi clădi
alt templu sfînt la mine în cetate!

SCENA XVIII

Mero, Asteria, oastea Amazoanelor. Cei dinainte.

MERO: Zdrobiți-l!

AHILE *(lasă regina din brațe și, întorcîndu-se):*
Oare călăresc furtuna?

AMAZOANELE (*năvălesc în scenă și caută să-l despartă pe Ahile de Pentesilea*):
Salvați regina!
AHILE: Stați! Pe dreapta mea... (*Înalță arma, tîrînd cu stînga regina după el.*)
PENTESILEA (*trăgîndu-l la rîndu-i*):
Nu mă urmezi? Nu vii?
(*Amazoanele îl amenință cu arcul.*)
ODISEU: Nebune, fugi!
Aici nu mai poți face pe grozavul! (*Îl silește să plece. Toți grecii ies.*)

SCENA XIX

Marea Preoteasă a Dianei și slujitoarele ei. Cele dinainte.

AMAZOANELE: Triumf, triumf, triumf! Este salvată!
PENTESILEA: (*după o tăcere*):
Blestem acest infam triumf! Blestem
orișice glas care-l sărbătorește.
Blestem peste văzduhul care-l poartă...
Prin dreptul obicei, cavalerește,
norocul luptei nu mă dase lui?
Cînd cearta e-ntre oameni, cînd nu este
cu lupii și cu tigrii, vreo lege
e-n stare să despartă, vă întreb,
în astfel de războaie prizonierul
de-nvingătorul său? Cînd s-a predat?
Fiu al lui Thetis...
AMAZOANELE: Zei, ni se năzare?
MERO: Slăvită preoteasă a Dianei,
vin-mai aproape, rogu-te...
ASTERIA: Fiindcă
din josnica selavie am scăpat-o,
se supără...

MAREA PREOTEASĂ (*ieșind din mulțimea femeilor*):
Jignirile-ți, regină,
sosesc la timp, spun drept, și încununã
purtarea ta și faptele-ți de azi.
Nu numai că nedemn, nesăbuit,
în plin război tu ți-ai ales rivalul
și nu-i de-ajuns că-n loc să îl dobori
te dai bătută lui, nu numai că
îl înconjori cu trandafiri în schimb,
ci încă-ți certi poporul credincios
venit să-ți smulgă lanțul; ba te-ntorci
spre-nvingător și-l chemi să mai revină...
Atunci, fiică-a mîndrei Tanaïs,
ne iartă, rogu-te. E o greșeală.
și-atît... da, recunosc, ne-am cam pripit.
Mă doare numai sîngele pierdut
și prinșii părăsiți spre-a te salva.
Pe ei i-aș vrea din suflet îndărăt.
Pe tine te dezleg de legea gintii.
Poți să-ți îndrepți piciorul unde vrei...
Aleargă, fugi cu fusta fluturînd
după cel ce te-a înrobit. În mînă
dă-i capătul de lanț unde s-a rupt.
Așa, firește, vrea onoarea luptei!
Cît despre noi, permite-ne, regină,
să încheiem războiul. Ne întoarcem
în patrie. Plecăm la Temyscira.
Pe greci, degeaba, nu-i putem ruga
să stea puțin și să n-o ia la fugă,
și nici nu vrem cu flori și coroniție
să-i implorăm duios, precum faci tu...
(*Tăcere.*)

PENTESILEEA (*clătinîndu-se*): Proto!

PROTO: Da, sufletele...

PENTESILEEA: Stai cu mine.

PROTO: O știi: pînă la moarte. Te cutremuri?
PENTESILEEA: Nu, nu-i nimic... Am să-mi revin.
PROTO: O mare
durere te-a lovit. Fii și tu mare!
PENTESILEEA: Cum? Toți sunt chiar pierduți?
PROTO: Regină, cine?
PENTESILEEA: Superba ceată. Tinerii învinși...
Din vina mea? Eu...?
PROTO: Lasă. Știm: curînd
ai să ni-i dărui într-un alt război.
PENTESILEEA *(la pieptul ei):* O, niciodată!
PROTO: Ce spui?
PENTESILEEA: Niciodată.
În noaptea veșnică vreau să m-ascund!

SCENA XX

Apare un crainic. Cei dinainte.

MERO: Regină, vine-un crainic.
ASTERIA: Ce poftește?
PENTESILEEA *(cu slabă bucurie):*
Trimis de Pelean e. Ce-mi aduce?
Să plece, Proto! Ah... Nu vreau...
PROTO: Ce spui?
CRAINICUL: Regină, mă trimite Ahileus,
feciorul Nereidelor ce poartă
pe creștet stuf. El, dar prin gura mea,
îți dă de veste: pofta de te mînă
prizonier să-l duci în țara ta,
iar el la rîndul său dorind pe tine
să te tîrască-n plaiul său natal,
chemată ești din nou pe cîmpul luptei

la un duel pe viață și pe moarte.
Tăioasa limbă-a morții va decide
în fața dreptilor stăpîni din cer
pe cel mai demn din voi – ori tu, ori el –
să lingă pulberea de pe piciorul
dușmanului, după-obiceiul sfînt.
Ai poftă să primești această luptă?

PENTESILEA: *(palidă și agitată)*:
Limbut afurisit! N-am priceput.
O, dezlegați-ar mai întîi furtuna
cu trăznet limba! ... Mai ușor ascult
un bolovan cînd se rostogolește
și bocăne de-a dura printre stînci...
(Către Proto.)
O iei de la-nceput, vorbă cu vorbă...

PROTO *(tremurînd)*: Odrasla lui Peleu, cred că-l trimite
să te provoace-n cîmp deschis. Zi-i: nu!
Respinge-l scurt.

PENTESILEA: Nu pot să îmi închipui!

PROTO: Regino, ce?

PENTESILEA: Odrasla lui Peleu,
m-a provocat în cîmp deschis?

PROTO: Refuzul
i-l pot da eu. Vrei să îi spun să plece?

PENTESILEA: Odrasla lui Peleu m-a provocat...?

PROTO: Da... să vă măsurați. Precum ți-am spus...

PENTESILEA: Acum cînd știe cît sunt de slăbită,
dorește să mă bat în cîmp deschis?
Și credincioasa-mi inimă nu-l mișcă
decît străpunsă de un vîrf de paloș?
Din ce i-am spus, urechea lui a prins
doar îngînarea vorbelor? De templul
din munți nu-i pasă? Oare mîna mea
a-ncununat un chip cioplit în piatră?

PROTO: Să-l uiți. E un nepăsător.

PENTESILEA *(înflăcărîndu-se):* Atunci
am să găsesc puterea să-l înfrunt
şi se va prăbuşi în praf, chiar dacă
îl apără Lapiţii[1] şi Giganţii[2]!
PROTO: Regină, draga mea...
MERO: Crezi că e bine?
PENTESILEA *(întrerupînd-o):*
Voi, o să vă vedeţi prinşii-napoi.
CRAINICUL: Deci, cum ţi-e voia? Lupta...?
PENTESILEA: O primesc!
În faţa zeilor – dar chem să vină
şi Furiile – ne vom întîlni...
(Răsună un tunet.)
MAREA PREOTEASĂ: Te-a mîniat ce-am spus, Pentesilea?
Nu mă îndurera...
PENTESILEA *(stăpînindu-şi lacrimile):*
Preasfînto, lasă...
nu mi-ai vorbit zadarnic, ai să vezi.
MERO: De ai putere-asupră-i, preoteaso,
vorbeşte-i...
MAREA PREOTEASĂ: ...Îl auzi? E furios!
PENTESILEA: Pe el îl chem, cu tunetele sale.
O COMANDANTĂ *(agitată):* Ce spuneţi, principese?
A DOUA: Nu se poate...
A TREIA: Cu neputinţă-i!
PENTESILEA *(scuturată de friguri):* Vin', Ananke, paznic
peste dulăi!
PRIMA COMANDANTĂ: Ne-am risipit, slăbite...
A DOUA: Am ostenit!
PENTESILEA: Tu, adă elefanţii,
Tyro!
PROTO: Doreşti, regină, ca prin cîini
şi elefanţi să-l...

---

[1] Străvechi locuitori ai Tesaliei, care s-au războit cu nedomoliţii centauri, izbutind să-i alunge din muntele Pelion.

[2] Uriaşi semidivini.

PENTESILEA: Carele cu seceri!
Hai, lucitoarelor, voi ce-n măcel
serbați culesul roadelor, tăișuri
cumplite!... Și tot ceea ce zdrobește
sămînța omenească, bobul, paiul,
făcîndu-l una... Haideți-mi alături,
voi cetelor călări. Azi strig și chem
încoace, ca să-mi fie aliat,
războiul fioros cu tot dichisul!

(Ia arcul cel mare din mîna unei Amazoane. Alte războinice sosesc, aducînd de lanț haite de cîini. Elefanții, făcliile aprinse, carele cu seceri se vor profila mai tîrziu.)

PROTO: Iubita sufletului meu, ascultă...
PENTESILEA *(întorcîndu-se către cîini):*
Șo, Tigris, tu îmi trebuiești! Leone!
Melampus, șo, tu, coamă încîlcită...
Șo, Aklé, ce prinzi vulpea... Și tu, Sfinx...
Alektor, șo, tu ce întreci căprioara,
și Oxus, tu care dărîmi mistrețul,
și Hyrcaon, nesperiat de leu!
(Tună puternic.)
PROTO: O, și-a ieșit din minți...
ÎNTÎIA COMANDANTĂ: Vai, s-a smintit!
PENTESILEA *(îngenunche, dînd semne vădite de rătăcire, în timp ce cîinii urlă cumplit):*
Pe tine te invoc, zeu aprig, Ares,
tu, întemeietor al castei mele:
o, carul tău de-oțel... spre mine-n vale...
cum ziduri, porți, cetăți sub roată macini,
zeu exterminator... pe străzi zdrobind
în șiruri oamenii! O, dă-mi și mie...
o, carul tău de-oțel adă-mi-l jos,
ca în ghioaca lui să-mi pun piciorul.
Iau hățurile, zbor peste cîmpii
și dinspre nori apoi sunt tunet, ghioagă,

şi cad pe creştetul acestui grec!
(Se ridică.)

ÎNTÎIA COMANDANTĂ: Staţi, principeselor...

A DOUA: Păzea, nebuna!

PROTO: Regina mea măreaţă...

PENTESILEA: Are haz!
Ia să-mi încerc niţel cu ea săgeata...
(Îşi încordează arcul şi îl îndreaptă asupra ei.)

PROTO *(se aruncă la pământ)*: O, zei!

O PREOTEASĂ *(trecînd iute în spatele reginei)*:
Te strigă-Ahile!

A DOUA *(idem)*: Peleanul!

A TREIA: E-n urma ta...

PENTESILEA *(se întoarce)*: Da? Unde-i?

PRIMA PREOTEASĂ: Nu e el?

PENTESILEA: Nu. Furiile încă nu s-au strîns...
Nu încă! Hai,Ananke!... Şi voi toate!
(Iese însoţită de tot alaiul războinic. Se aud mereu tunete puternice.)

MERO: E înspăimîntătoare! *(O ridică pe Proto.)*

ASTERIA: După ea, femei, degrabă...

MAREA PREOTEASĂ: *(palidă de moarte)*:
Zei, ce ne-aţi ursit?

(Ies toate.)

SCENA XXI

Intră Ahile cu Diomede. Apoi crainicul.

AHILE: Ascultă, fă-mi plăcerea, Diomede:
lui Odiseu, posacul moralist,
nu-i spune cele ce-ţi încredinţez.

Îmi vine rău, chiar mi se face greață
să-l văd cum se încruntă și se strîmbă...
DIOMEDE: Trimisu-i-ai un crainic, Peleene?
Nu zău? E-adevărat?
AHILE: Ci stai să-ți spun,
amice... Lămurindu-te, tăcea-vei!
Tăcea-vei mîlc. Femeia minunată,
jumate Furie, dar pe jumate
și Grație, ei bine: mă iubește!
Și tuturor femeilor în ciudă,
– pe Styx jur! Pe Infern! – și eu pe ea.
DIOMEDE: Ce?
AHILE: Cum auzi. Dar gărgăuni preasfinți
Îi cer cu spada să mă-nvingă-n luptă:
de nu, cu drag nu pot să fiu primit.
Deci, i-am trimis...
DIOMEDE: Ai căpiat?
AHILE: N-ascultă!
Ce n-a trăit de cînd se știe el,
ce n-a văzut cu ochii lui albaștri,
în minte nu îi poate încăpea.
DIOMEDE: Vrei? Spune... Nu? Chiar vrei...
AHILE *(după o tăcere):* Ei, ce-i? Ce vreau?
Ce ți se pare nemaipomenit?
DIOMEDE: Ai provocat-o în arenă, numai
ca să...
AHILE: Îți jur pe Jupiter Cronidul,
nu îmi va face nici un rău... Cu brațul
izbește mai curînd în pieptul *ei,*
țipînd „victorie", cînd vede sînge! –
decît să mă rănească în duel...
O lună cel mult am să-i fac pe voie...
Ori vor fi două?... Doar pentru atît
nu vi se prăbușește dintr-o dată
bătrînul istm ferfeliț it de valuri!

Apoi sunt liber – știu din gura ei –
ca fiarele-n hățiș... De mă urmează
– pe Jupiter! – voi fi prea fericit
să o așez pe tronul părintesc.
(Soseşte Odiseu.)

DIOMEDE: Te rog, Ulise, vino!

ODISEU: Peleene,
ai provocat regina-n cîmp deschis?
Vrei să-ncerci iar, cu cetele-ostenite,
neizbutita-ți faptă temerară?

DIOMEDE: Nu fapte temerare, și nici lupte,
prietene... Vrea doar să se predea!

ODISEU: Cum?

AHILE *(se înroşeşte de furie):*
Bine! Rogu-te, întoarce-ți fața.

ODISEU: Vrea...?

DIOMEDE: Cum auzi! Doar coiful să-i turtească,
să se mînie, să se uite-urît
ca la duel, în scut să o izbească
de-i sar scîntei, și-apoi făcînd pe-nvinsul
să i se culce la picioare mut.

ODISEU: Bărbatul ăsta e în toată mintea?
Odrasla-a lui Peleu, ai auzit?

AHILE *(stăpînindu-se):*
Mai ține-ți buzele în frîu, Ulise,
te rog... Mă molipsești, și-ți jur pe zei,
mi-ajunge pînă-n pumni furnicătura...

ODISEU *(cu sălbăticie):*
Pe toată apa din Infern! Doresc
să știu de mi-e întreg ori nu auzul!
Iar tu să-mi întărești cu jurămînt,
fecior al lui Tydeu, ce-am priceput.
...Vrea prizonier să i se dea reginei?

DIOMEDE: Precum auzi.

ODISEU: La Temyscira vrea...

DIOMEDE: Așa-i.
ODISEU: Și cum rămîne cearta greacă
din fața Troiei? Vrea s-o lase baltă,
nebunul, ca pe-un joc copilăresc,
cînd vede altul mai atrăgător?
DIOMEDE: Pe Jupiter, ți-o jur!
ODISEU *(încrucișîndu-și brațele):*
Tot nu pot crede.
AHILE *(despre Odiseu):*
Vorbește despre Troia...
ODISEU: Ce?
AHILE: Cum ce?
ODISEU: Spuneai parcă ceva...
AHILE: Eu?
ODISEU: Tu!
AHILE: Am spus,
„vorbește despre Troia!"
ODISEU: Se-nțelege.
Întreb, lovit de streche, de-ai uitat
întreaga ceartă greacă pentru Troia.
Ori ți se pare-un vis din zori de zi?...
AHILE (*apropiindu-se de el):*
Să știu de bine că se-neacă Troia
– pricepi, Ulise? – astfel, că, în loc,
răsfrînge soarele un lac albastru,
iar de cocoșii ei de tablă-și prind
pescari bătrîni, sub raza lunii, lotca...
să știu că-n loc de Priam îi e rege
o știucă, și-o pereche de guzgani
se-mbrățișează-n pernele Elenei...
nu mi-ar păsa mai mult decît acum!
ODISEU: Pe Styx! Spunînd-o, crede... Diomed!
AHILE: Pe Styx ți-o jur! Pe mlaștinile Lernei[1]!

[1] Lac din Peloponez, ale cărui ape erau otrăvite de Hydra răpusă de Hercule.

Pe Hades! Lumi adînci! Superioare...
Şi orişice alt loc! Da, cred ce-am zis!
Vreau al Dianei templu să-l zăresc.

ODISEU *(pe şoptite):*
Să-l ţii. Să nu se mişte, Diomede.
Fii bun...

DIOMEDE: Voi fi, dar numai să se poată
Îndură-te şi dă-mi încă un braţ.
(Apare crainicul.)

AHILE: Ei? A primit? Ce-aduci? Se învoieşte?

CRAINICUL: Se învoieşte, Peleene. Vine...
Dar o-nsoţesc dulăii, elefanţii,
şi-o groază de sălbatice călări
ce nu-şi au rostul în duel, socot.

AHILE: Bun, bun! I-o fi cerînd-o obiceiul.
Urmaţi-mă. Cît este de şireată...
Spui, cu dulăi...?

CRAINICUL: Da.

AHILE: Şi cu elefanţi

CRAINICUL: S-o vezi, te-apucă groaza, Peleene!
Nici de-ar dori să-atace toţi Atrizii
din tabăra troiană nu ar fi
mai fioros, mai sumbru înarmată...

AHILE: *(şoptindu-şi în barbă):*
Pun rămăşag că-s blînzi precum e ea.
Din palmă-mi vor mînca... Hai!
(Iese cu suita.)

DIOMEDE: S-a scrîntit!

ODISEU: Căluş să-i punem, greci, şi să-l legăm!

DIOMEDE: Vin Amazoanele! Vin... La o parte!
(Pleacă toţi.)

SCENA XXII

Intră palidă și îngrozită Marea Preoteasă. O însoțesc cîteva alte slujitoare ale Dianei. Amazoane.

MAREA PREOTEASĂ: Femei, aduceți funii!
ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Cum, preasfînto?
MAREA PREOTEASĂ: Trîntiți-o la pămînt... și s-o legați!
O AMAZOANĂ: Vorbești despre regină?
MAREA PREOTEASĂ: De cățeaua
turbată... Mîini de om n-o stăpînesc!
O AMAZOANĂ: Preacuvioaso, ți-ai ieșit din fire...
MAREA PREOTEASĂ: Mînia ei făcut-a praf trei fete
pe care le-am trimis să-i stea în drum.
Pe Mero, ce-i căzuse în genunchi
și conjurînd-o și vorbindu-i dulce
voia s-o țină, asmuțit-a cîinii.
Cînd de departe doar m-am arătat,
a smuls de jos cu mîinile-amîndouă
o piatră... M-a țintit. Eram pierdută,
dacă-n mulțime nu mă ascundeam...
ÎNTÎIA PREOTEASĂ: O, ce cumplit!
A DOUA: O, ce îngrozitor...
MAREA PREOTEASĂ: Acum printre dulăi hălăduiește
cu balele la gură. Cînd ei urlă,
le strigă: „Surioare!" și dansează
ca o bacantă, peste cîmp, cu arcul.
Asmute haita care-o înconjoară
adulmecînd omoruri, și îi cere
să prindă „cea mai minunată pradă
văzută pe pămînt..." cum spune ea.
AMAZOANELE: Zei din Infern, ce greu ați pedepsit-o!
MAREA PREOTEASĂ: Aduceți sfori deci, fete-ale lui Ares!
Și-ntindeți iute lațuri la răscruci
și tufe azvîrliți pe unde trece...

Apoi trîntiți-o cînd s-o poticni
– turbata – ca pe-un cîine, jos... S-o ducem
așa legată, îndărăt în țară.
Acolo vom vedea ce-i de salvat.

OȘTIREA AMAZOANĂ *(din afara scenei)*:
Triumf, triumf, triumf... Ahile cade!
Eroul este prins. Învingătoarea
o să-i încingă fruntea cu măceși!
(Pauză.)

MAREA PREOTEASĂ (*Încurcată dar bucuroasă*):
Cum? Auzit-am bine?

PREOTESELE ȘI AMAZOANELE: Zei slăviți!

MAREA PREOTEASĂ : Ăst chiot să fi fost de bucurie...?

ÎNTÎIA PREOTEASĂ : E-al biruinței strigăt, cuvioaso,
atît de fericit cum n-a mai fost!

MAREA PREOTEASĂ : Fecioare, cine îmi aduce vești?

A DOUA PREOTEASĂ : Hai, Terpi, suie-te pe deal: ce vezi?

O AMAZOANĂ *(care s-a suit între timp pe o colină, cu spaimă)*:
Zei infernali ai groazei, fiți-mi martori!
Vă chem... O, ce-mi văd ochii?

MAREA PREOTEASĂ: Hai odată!
Taci împietrită? Ce-ai văzut? Meduza...?

PREOTESELE: Vorbește, spune, ce-i?!

AMAZOANA: Pentesilea,
întinsă printre cîini, le e părtașă.
Ea – cea de oameni zămislită – rupe
din trupul Peleanului bucăți...

MAREA PREOTEASĂ : Oroare! Groază...

TOATE: E-nspăimîntător!

AMAZOANA: Dar, iată, și sosește pal ca moartea
răspunsul dat oribilei enigme.
(*Coboară de pe înălțime.*)

SCENA XXIII

Intră Mero. Cele dinainte.

MERO: Voi slujitoare sfinte-ale Dianei,
voi, fete-ale lui Mars, luați aminte:
în Africa-s născută... sunt Gorgona!
Privindu-mă, vă veți preface-n stînci!...
MAREA PREOTEASĂ: Vorbește. Mă-nfiori... Ce-i?
MERO: Precum știți,
ea – care nu mai poartă nume – ea
și-a-ntîmpinat flăcăul ce-l iubește,
și-n zăpăceala tinerelor simțuri
și-a înarmat dorința ei aprinsă
de a-l avea, cu arme fioroase.
Urlîndu-i cîinii-n jur, și elefanții
urmând-o, tot venea cu arcu-n mână.
Războiul cînd dă iama printre oameni,
scăldat în sînge, cînd făptura lui
feroce-și poartă umbletul prin lume
și-azvîrle torțe-aprinse prin cetăți,
nu-i mai cumplit ca ea; nu-i mai sălbatic.
Ahile care – se zvonea prin oaste –
o provocase ca de bunăvoie
să se declare-nvins, sărman bezmetic,
deoarece și el – că mari sunt zeii! –
mișcat de tinerețea-i, o iubea,
și pregătit era să o urmeze
în templu, la picioarele Dianei,
venea cu pieptul plin de așteptări.
Și numai ce-l zărim că-n urmă-și lasă
prietenii... Acum însă, văzînd
grozava ei venire către dînsul,
cînd el, copilăros, era-narmat
părelnic cu o lancie, ezită...

Întoarce gîtul său prelung, ascultă,
şi fuge uluit... Stă – fuge iar.
Un tînăr cerb părea, ce-n văi, departe,
aude leul mînios urlînd.
Cu glas neliniştit: „Ulise!" strigă.
Priveşte sperios, chemînd: „Tydid![1]"
Ar vrea să fugă încă spre prieteni,
dar dă de-o ceată care-i taie drumul
şi-atunci înalţă braţele, se saltă
şi se ascunde, bietu-ntr-un molid
întunecos, cu crengile-aplecate.
Regina, în ăst timp, înaintează
– dulăii-s lîngă ea – privind în zare,
prin văi şi munţi, cum face vînătorul.
Şi, pe cînd el e gata din frunziş
să-i cadă la picioare, dînsa strigă:
„Hei, coarnele-l trădează că e cerb!"
Şi cu turbată forţă-ntinde arcul
încît un vîrf de alt vîrf se ating...
Săgeata şi-o înalţă, lung ţinteşte,
şi i-o trimite, străpungîndu-i gîtul.
El cade. Aspru strigătul şi-nalţă
norodul nostru femeiesc. Dar el
trăieşte încă – omul ăsta jalnic – ...
Se scoală cu săgeata în grumaz
şi horcăind se-mpiedică... se-nalţă,
încearcă iar să fugă... Însă: „Şo!"
îndeamnă ea. „Şo, Tigris, Sfinx, Leone,
şi Hyrkaon, Melampus...!" şi pe el
se-azvîrle, o, Diana! lîngă haită,
să-l prindă. Sare la panaş precum
căţeaua printre cîini – acesta-l rupe
de piept, şi cestălaltul de grumaz –;
toţi îl trîntesc de duduie pămîntul!...

[1] Tydid = Diomede.

În purpura de sînge tăvălit,
el îi atinge fața blînd și strigă:
„Mireasa mea, ce faci? Pentesilea!
Așa serbare mi-ai făgăduit?"
Ci dînsa – n-ar fi fost atît de surdă
leoaica hămesită, după prăzi
urlînd pe lungi întinderi de zăpadă –
ci dînsa-i smulge-armura de pe trup,
și-nfige colții-n carnea lui cea albă,
și mușcă printre cîini pe întrecute...
Sfinx, Oxus, și-i-nfig colții-n partea dreaptă
și-n stînga-i ea... Cînd m-am apropiat,
se prelingea în valuri-valuri sînge
din gura ei pe mîini...

(Pauză îngrozită.)

M-ați auzit?
Femei, răspundeți, dați un semn de viață!
(Tăcere.)

ÎNTÎIA PREOTEASĂ *(plîngînd la pieptul alteia):*
O astfel de fecioară, Hermia!
Cuminte, pricepută-n meșteșuguri,
fermecătoare... Cum cînta, juca
și ce-nțeleaptă-a fost, ce grațioasă!

MAREA PREOTEASĂ: Nu din Otrere s-a născut. Gorgona
a zămislit-o în palatul ei.

ÎNTÎIA PREOTEASĂ *(continuînd):*
Părea născută de privighetoarea
din cuib în templul consacrat Dianei,
de-aceea ce-n stejar stă legănată
și ciripește, cîntă, ciripește
întreaga noapte... Orișice drumeț
de-o auzea se aprindea de doru-i.
N-ar fi strivit măcar tărcatul vierme
trecîndu-i sub călcîi. Chema-ndărăt
săgeata ce pornise spre mistreț
fiindcă ochii-i, asfințind spre moarte,

ar fi topit-o toată de căință
și în genunchi ar fi putut să-i cadă...

(Pauză.)

MERO: Acum cumplita nu mai scoate-un sunet.
Stă lîngă stîrv și haita îl miroase...
Biruitor și-a pus pe umeri arcul,
privește țintă ca-ntr-o filă goală
spre nesfîrșite depărtări, și tace...
Noi, părul ni-e măciucă! Și-o-ntrebăm:
„Ce a făcut?"... Ea tace. „Ne cunoaște?"
Ea tace: „Vrea să ne urmeze?..." Tace.
Pe mine m-a prins groaza, și-am fugit.

SCENA XXIV

Pentesilea. E adus cadavrul lui Ahile, acoperit cu o scoarță roșie. Proto și celelalte Amazoane îl urmează.

ÎNTÎIA AMAZOANĂ: Uitați-vă, femei! Iat-o cum vine.
Încununată e cu mărăcini.
Uscata roadă de măceș e-n locul
cununilor de laur. După mort
se ține, fiara, și își poartă arcul
sărbătorește ca după-un dușman
de moarte!

A DOUA PREOTEASĂ: Mîinile!...

ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Întoarceți capul.

PROTO *(căzînd la pieptul Marii Preotese):*
O, maica mea...

MAREA PREOTEASĂ: Diana, te invoc!
Nu-s vinovată de spurcata faptă...

ÎNTÎIA AMAZOANĂ: *(despre Pentesilea):*
Se-oprește, vezi? în fața Preotesei...

A DOUA: ... şi-i face semn.
MAREA PREOTEASĂ: Să pleci, nefericito!
Locuitoareo din Infern, să pleci!
Luaţi năframa mea şi-acoperiţi-o.

(Îşi smulge vălul şi îl azvîrle drept în obrazul reginei.)

ÎNTÎIA AMAZOANĂ: Ai zice-o moartă vie... Nu tresare.
A DOUA: Doar face semn...
A TREIA: ...da, face-ntruna semn...
ÎNTÎIA: ... către piciorul Marii Preotese.
A DOUA: Priviţi, priviţi...
MAREA PREOTEASĂ: Ce vrei? Să pleci, îţi zic!
La corbi... Hai, umbră, piei şi te destramă,
tu liniştea vieţii mi-o răpeşti.
ÎNTÎIA AMAZOANĂ *(despre procesiunea mortuară):*
Au înţeles-o, vezi?!
A DOUA: ...E mulţumită.
ÎNTÎIA: Să fie Peleanul aşezat
mai Marii Preotese la picioare.
Atît voia...
A TREIA: De ce anume ei?
A PATRA: Ce vrea să spună?
MAREA PREOTEASĂ: Ce poftеşti cu asta?
De ce pui mortu-n faţa mea? Aruncă-l,
hăt, peste munţi – făptură neînţeleasă –
odată cu-amintirea faptei tale...
Tu, care nu eşti om – deci cum să-ţi spun? –
gîndeşti că ţi-am pretins această crimă?
Dacă-o dojană spusă cu iubire
împinge la asemeni grozăvii,
să învăţăm blîndeţea de la Furii!
ÎNTÎIA AMAZOANĂ: Necontenit priveşte preoteasa...
A DOUA: Şi, drept în faţă...
A TREIA: Nemişcată... Ţintă...
de parcă-ar sfredeli-o cu privirea...

MAREA PREOTEASĂ: Hai, Proto, vino, rogu-te, şi ia-o,
îndepărteaz-o... Nu mai pot s-o văd!
PROTO *(plîngînd):* Vai...
MAREA PREOTEASĂ: Hotărăşte-te!
PROTO: Nu eu. Mă lasă.
E mult prea crîncen ce a săvîrşit.
MAREA PREOTEASĂ: Ai milă... Mama ei a fost frumoasă...
Dă-i ajutor, şi sprijin-o, şi ia-o.
PROTO: Nu vreau să o mai văd în ochi vreodată.
A DOUA AMAZOANĂ: Ia uite-şi cercetează-acum săgeata...
ÎNTÎIA AMAZOANĂ: O-ntoarce, o sucește...
A TREIA: O măsoară...
ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Cred că-i săgeata care l-a ucis.
A DOUA AMAZOANĂ: Aşa-i, femei!...
ÎNTÎIA AMAZOANĂ: O curăţă de sînge,
şi ce-i mai freacă fiecare pată...
A TREIA: Ce-o fi gîndind?
A DOUA: Penetul i-l usucă
şi-l încreţeşte, îl cîrlionţează
– ce drăgălaş! – aşa cum se cuvine...
Vedeţi?
A TREIA: E felul ei obişnuit?
ÎNTÎIA AMAZOANĂ: Lucrează singură?
ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Arc şi săgeată
le curăţa mereu cu mîna ei.
A DOUA PREOTEASĂ: Da, cu sfinţenie ţinea la ele,
ce-i drept e drept.
A DOUA AMAZOANĂ: Ia tolba de pe umăr,
îşi vîră-n teacă, iar la loc, săgeata...
A TREIA: ...şi-acum e gata.
A DOUA: Da, a isprăvit.
ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Deci poate liniştit privi în lume!
MAI MULTE FEMEI: Ce jalnică-i priveliştea. Pustie,
precum pustiul fără fir de viaţă!
Grădinile sub un pîrjol de lavă

ivit din adîncimi şi răvăşind
răzorul şi toţi mugurii în floare,
par mai plăcute ca acest obraz.

(Pentesilea se înfioară şi scapă arcul din mîini.)

MAREA PREOTEASĂ: O, urgisita!
PROTO *(speriată)*: Ce-i? Ce s-a întîmplat?
ÎNTÎIA AMAZOANĂ: Nu vezi? Din mînă i se smulge arcul...
A DOUA: Se leagănă...
A PATRA: ...şi cade zăngănind.
A DOUA: ...Şi mai tresare-o dată...
A TREIA: ...şi-a murit,
aşa cum s-a născut pentru Tanaïs.

(Pauză.)

MAREA PREOTEASĂ *(întorcîndu-se brusc către Pentesilea)*:
Măreaţa mea stăpînă, cer iertare!
Diana s-a-mbunat. E mulţumită.
I-ai potolit mîniile.. şi nici
slăvita întemeietoare-a ţării,
da, recunosc acum, nici Tanaïs
nu a purtat mai demn ca tine arcul.
ÎNTÎIA AMAZOANĂ: Ea, tace...
A DOUA: I se umflă doar pleoapa.
A TREIA: Şi-nalţă degetul însîngerat...
Ce vrea?
A DOUA: Priveliştea mă taie-n suflet
ca un cuţit!
ÎNTÎIA AMAZOANĂ: O lacrimă îşi şterge...
MAREA PREOTEASĂ *(căzînd la pieptul lui Proto)*:
Diana, dar ce lacrimă...
ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Precum
adesea, cuvioaso, cîte una
se furişează-n piepturi omeneşti
şi trage clopotele unui simţămînt,
sunînd alarma. Strigă: „Jale!"... Pînă

în fine toată spița curgătoare
din ochi sărind se face lac și plînge
ruina sufletului...

MAREA PREOTEASĂ *(cu o expresie amară)*: Nici Proto
de n-o ajută, va pieri de jale.

PROTO *(pe față i se citește o cumplită luptă sufletească. Dar pînă la urmă se apropie de Pentesilea și îi vorbește cu o voce întretăiată de lacrămi)*:
Vrei să te-așezi puțin, regina mea?
De pieptu-mi credincios vrei să te sprijini?
Mult ai luptat! A fost o zi cumplită
și prea ai suferit... De suferință
vrei lîngă pieptul meu să te-odihnești?

(Pentesilea se întoarce, căutînd parcă un loc să se așeze.)

Aduceți-i un jeț. Vedeți? Dorește...

(Amazoanele împing un bolovan. Pentesilea se așază, ținînd-o pe Proto de mînă. Aceasta ia loc lîngă ea.)

Mă recunoști, așa e, surioară?

(Pentesilea o privește, și chipul i se luminează puțin.)

Eu sunt, Proto, cea care te iubește!

(Pentesilea o mîngîie blînd pe obraz.)

O, inima-mi îți cade în genunchi...
Mă-nduioșezi... *(Sărută mîna reginei.)*
Ești foarte ostenită?
O, dragă, cum se vede c-ai muncit!
Ce-i drept, să-nvingi nu-i lucru prea ușor
și meseria meșteru-și îmbracă,
dar ce-ar fi dacă te-ai mai curăța

pe mîini și pe obraz? Vrei niște apă,
iubita mea regină?

(Pentesilea se privește și aprobă.)

Da, ar vrea...

(Le face semn Amazoanelor. Ele pleacă după apă.)

Te-nviorează. Ai să te simți bine.
Pe urmă-ncetișor, pe moi covoare,
de lucrul zilei ai să te-odihnești.

ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Luați aminte: de-o stropiți cu apă,
și-o aminti!

MAREA PREOTEASĂ: Așa nădăjduiesc.

PROTO: Nădăjduiești? Ba mie mi-este teamă.

MAREA PREOTEASĂ *(ezită):*
Hmm! Cu puțin curaj, ar trebui
s-o-ndepărtăm de trupul lui Ahile...

(Pentesilea o străfulgeră cu privirea.)

PROTO: Lăsați!

MAREA PREOTEASĂ: Nimic, regina mea, nimic...
E-al tău, și va rămîne-așa cum este!

PROTO: Dar ia-ți din creștet laurul spinos
pe care-l porți. Știm doar: ai biruit.
Desfă-te și la gît... Așa-i mai bine.
Ia uite-o rană! Și destul de-adîncă...
Sărman-de tine, nu ai căutat
victoria ușoară... dar triumful
e cu atît mai mare, pe-Artemis!

(Două Amazoane au adus un jgheab mare din marmură.)

Lăsați aicea jgheabul. Să-ți stropesc
eu fruntea? Părul? N-ai să te-nspăimînți?

Ce vrei să faci?

(Pentesilea se lasă să alunece și cade în genunchi. Începe să-și ude creștetul.)

Regino, ești vinjoasă.
pe legea mea! Îți face bine, nu...?

PENTESILEA *(privește în jur):*
Ah, Proto!

(Își toarnă din nou apă.)

MERO: A vorbit.
MAREA PREOTEASĂ: Voi ceruri, slavă!
PROTO: Bun. Bine.
MERO: Înviază...
PROTO: Minunat!
Să-ți vîri în apă capul tot, iubito,
precum o lebădă... Așa... și iar!
MERO: Ce dulce e.
ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Căpșorul cum și-l pleacă.
MERO: Se scutură de picuri...
PROTO: Deci, acum
ai terminat?
PENTESILEA: Ah, jur, e o minune!
PROTO: Atunci întoarce-te la loc în jeț.
Un văl degrabă dați-mi, preotese,
cosițele muiate să-i usuc.
Dă-mi, Phania, pe-al tău... Terpi, m-ajută
să-i învelim cu totul capul, gîtul...
Așa! Și-acum la jeț să ne întoarcem.

(O înfășoară pe regină, o ridică pe bolovan și o strînge la piept.)

PENTESILEA: Mi-e... cum?
PROTO: Ți-e bine, nu?
PENTESILEA: Încîntător.
PROTO: O, inima mea! Soră pe viață!

PENTESILEA: Ci spune: oare-s în Elysium[1]?
Din veşnic tinerele nimfe eşti
vreuna ce regina o slujeşte,
cînd tainic, dintre creste de stejari,
coboară-n grota mută de cristal?
Ţi-ai luat, ca să mă bucuri numai, chipul,
înfăţişarea dragei mele Proto?
PROTO: Ba nu, regină dragă, nu-i astfel.
Sunt Proto, sunt chiar eu, aceea care
e-a ta, te ţine-n braţe... iar ce vezi
e încă lumea, lumea noastră slabă,
spre care zeii cată de departe.
PENTESILEA: Aşa? Şi-aşa e bine... Nu-i nimic.
PROTO: Ce spui, stăpîna mea?
PENTESILEA: Sunt mulţumită.
PROTO: Vorbeşte lămurit, ca să-nţeleg.
PENTESILEA: Mă bucură că sunt... şi vreau odihnă.

(Pauză.)

MERO: Ciudat!
MAREA PREOTEASĂ: Ce-ntorsătură minunată.
MERO: Cu-ndemînare dacă am putea
să-i smulgem...
PROTO: Dar ce te-a făcut să crezi
că eşti o umbră-n celălalt tărîm?
PENTESILEA *(după o tăcere, ca într-un soi de vrajă):*
O, sora mea, cît sunt de fericită!
De fericire aş putea să mor...
Nu ştiu ce s-a-ntîmplat, dar – pe Diana! –
de aş muri, aş fi încredinţată
c-a fost învins de mine Peleanul.
PROTO *(pe ascuns către Marea Preoteasă):*
Degrabă! Luaţi cadavrul...

---

[1] Regiune subpămînteană, unde ajungeau după moarte umbrele celor virtuoşi.

PENTESILEA *(ridicîndu-se cu vioiciune):*
Cui vorbești,
Proto?
PROTO *(deoarece Amazoanele care poartă targa se mișcă prea încet):*
Plecați odată. V-ați smintit?
PENTESILEA: Diana! Deci e-adevărat?
PROTO: Ce-ntrebi,
iubita mea?... Strîngeți-vă grămadă!
(Le face semn preoteselor să ascundă cu trupurile lor targa ridicată.)
PENTESILEA (își prinde fața în palme, bucuroasă):
O, zei! Nu am curaj să mă întorc!
PROTO: Ce crezi? Ce ți s-a năzărit, regină?
PENTESILEA *(privind în jur):* Iubito, te prefaci.
PROTO: Ba nicidecum,
pe zeul lumii!
PENTESILEA *(cu nerăbdare crescîndă):*
Haideți, femei sfinte,
lăsați-mă să-l văd...
MAREA PREOTEASĂ *(făcînd zid împreună cu celelalte femei):*
Scumpă regină...
PENTESILEA *(ridicîndu-se):*
Diana! Pentru ce să nu... Diana,
doar mai stătuse îndărătul meu...
MERO: Vezi, a cuprins-o groaza.
PENTESILEA *(către Amazoanele care transportă trupul lui Ahile):*
Stați! Opriți!
Ce duceți? Voi de colo... vreau să aflu!
(Își face loc printre femei pînă la targă.)
PROTO: Nu cerceta, regină.
PENTESILEA: Este dînsul?
Fecioarelor, e el?

O AMAZOANĂ *(în timp ce e coborîtă targa):*
De cine-ntrebi?
PENTESILEA: Cu neputință nu e, recunosc...
Deși o aripă de rîndunică
pot frînge astfel ca s-o vindec iar,
și pot să-ndrept un cerb către grădină
doar din săgeți... Dar meșteșugul ăsta
trădează vînătorii, și de-i vorba
măiestru să îți nimerești norocul,
pot mîna să ți-o țină zei vicleni.
L-am nimerit prea rău, prea dureros,
spuneți-mi? El e?
PROTO: Vai, nu ne-ntreba,
pe demonii olimpici!
PENTESILEA: La o parte!
Chiar dacă-n loc de răni sunt guri de iad,
vreau să îl văd!
(Ridică scoarța.)
Făpturi îngrozitoare,
care din voi a săvîrșit aceasta?
PROTO: Ne mai întrebi?
PENTESILEA: Acum, o, Artemis,
preasfînto, s-a sfîrșit cu fata ta!
MAREA PREOTEASĂ: Se prăbușește!
PROTO: Vezi? Pe zei, ți-am spus-o...
Mai bine ți-ar fi fost, nefericito,
să rătăcești pe veci de veci de veci,
în lumea-ntunecată-a minții tale,
decît să vezi cu ochii-această zi!
Iubito, mă auzi...?
MAREA PREOTEASĂ: Regina mea!
MERO: Împarți durerea ta cu mii de inimi...
MAREA PREOTEASĂ: Ridică-te!
PENTESILEA *(pe jumătate ridicată):* Ah, sîngeroși măceși!
Cununa rănilor pe a sa frunte!

Ah, muguri cu miresme de mormînt
împodobindu-l pentru o nuntire
cu viermii...

PROTO *(cu tandreţe):* Dragostea l-a-ncununat...

MERO: ... prea strîns, şi-atît...

PROTO: ...luînd din flori doar spinii,
în graba ei de a-l avea cu totul.

MAREA PREOTEASĂ: Te du acum...

PENTESILEA: Întîi aş vrea să ştiu
un lucru: din voi, care mi-e rivala?
Nu vă întreb de cine-a fost lovit
pe cînd trăia... Pe zei vă jur, aceea
e slobodă să plece, dinspre mine...
Pe mort să-mi spuneţi cine l-a ucis.
Proto, răspunde-mi tu!

PROTO: Dar cum adică,
stăpîno?

PENTESILEA: Înţelege-mă, nu vreau
să ştiu din pieptul lui cine-a furat
scînteia prometeică. Nu-mi place
s-o aflu, nu doresc şi nu îmi pasă.
Iertată fie. Poate deci fugi.
Dar cine, Proto, săvîrşit-a jaful
mîrşav şi ocolind deschisa poartă
prin toţi pereţii albi de alabastru
a năvălit în templu? Pe-acest tînăr
aidoma cu zeii, ciopîrţindu-l,
încît putreziciunea şi viaţa
nu se mai pot certa cui aparţine!
Ci l-a sluţit, că nu-l mai plînge mila...
Iar veşnica iubire, ca o tîrfă
necredincioasă-n moarte, e silită
să-ntoarcă ochii! Vreau să mă răzbun
pe-aceea... Spune-mi!

PROTO *(Marii Preotese):* Ce să-i spun nebunei?

PENTESILEA: Ei? Cît să mai aştept?
MERO: Regină dragă,
dă simţi vreo uşurare în durere,
răzbună-te pe orişicare vrei...
Aici suntem: stăm gata pentru jertfă...
PENTESILEA: Să vezi, pînă la urmă zic că-s eu!
MAREA PREOTEASĂ *(sfios):*
Nefericito, doară cine alta?
PENTESILEA: Regina iadului în alb veşmînt,
cum îndrăzneşti?
MAREA PREOTEASĂ: Diana, te invoc!
Mi-s martore şi fetele din juru-ţi:
a ta-i săgeata care l-a lovit.
Şi, ceruri! de-ar fi fost numai săgeata!
Dar cînd căzu, te-ai aruncat sălbatic,
cu simţuri zăpăcite, pătimaşe,
printre dulăi şi înfigîndu-ţi colţii
ai... gura-mi se-nfioară să rostească
ce ai făcut! Nu mă-ntreba, ci hai...
PENTESILEA: Ba nu, întîi vreau s-o aud pe Proto.
PROTO: Nu mă-ntreba, regino, nici pe mine...
PENTESILEA: Cum, eu printre dulăi?... Adevărat?
Cu-aceste mîini micuţe, eu – pe dînsul...?
Şi gura asta plină de iubire,
făcută pentru alte slujbe sfinte,
ea – şi cu ele? Conlucrînd voios?
Cînd gură şi cînd mîini? Cînd mîini, cînd gură?
PROTO: Regină...
MAREA PREOTEASĂ: Strig, vai ţie!
PENTESILEA: Ascultaţi,
eu încă nu pot crede-aşa ceva...
De-ar fi înscris cu fulgere pe noapte
şi de ar bubui-o glas de tunet,
eu tuturora le-aş striga: minţiţi!
MERO: Credinţa asta fie-ţi cît un munte:
noi nu vom căuta să o clintim.

PENTESILEA: De ce n-a încercat vreo apărare?
MAREA PREOTEASĂ: Nefericito, te iubea! Şi prins
a vrut să ţi se dea. Venea de-aceea
la luptă. De aceea te-a chemat.
Cu pacea-n inimă pornea spre noi
şi hotărît era să te urmeze
în templu... Însă tu...
PENTESILEA: ...aşa?
MAREA PREOTEASĂ: ...lovind...
PENTESILEA: L-am sfîşiat?...
PROTO: Regino, vai!
PENTESILEA: Ori altfel?
Zi-mi: cum a fost? L-am sărutat de moarte?
MERO: Ce cruntă-i!
ÎNTÎIA PREOTEASĂ: Ceruri...
PENTESILEA: Sărutînd, am rupt?
Într-adevăr? Vorbiţi...
MAREA PREOTEASĂ: Vai, vai, te-ascunde
pe veci, şi-n bezna nopţii te-nfăşoară!
PENTESILEA: Ei da. Muşcat şi sărutat rimează.
Se-ntîmplă cînd iubeşti să mai încurci
aceste vorbe. N-am băgat de seamă.
MERO: O, veşnici zei!
PROTO *(o prinde şi încearcă să o îndepărteze):*
Te du...
PENTESILEA: Lăsaţi, lăsaţi!

(Se desface din braţele lor şi îngenunchează lîngă cadavru.)

Tu singur înţelegi, om demn de jale!
A fost o bîlbîială, şi atît...
Am buze iuţi şi neastîmpărate,
dar – pe Diana! – iată deslușit
ce-am vrut să spun: atît a fost, iubite...

(Îl sărută apăsat.)

MAREA PREOTEASĂ: Luați-o de aici!
MERO: Ce rost mai are?
PENTESILEA: De cîte ori nu spune cîte una
de gît cu dragul ei, că îl iubește
pînă-ntr-atît că l-ar putea mînca.
Dar e neroadă, și-apoi vorba asta
i se oprește-n gît și-i face silă.
Iubite, vezi? eu nu am fost așa...
Ia uită-te, de gîtu-ți aninată,
cum am crezut în fiece cuvînt;
deci nu-s – precum cred unii – o nebună...
MERO: E nemaipomenită. Monstruoasă!
Ce-a spus?
MAREA PREOTEASĂ: Prindeți-o! Luați-o!
PROTO: Vin', regină!
PENTESILEA *(se lasă smulsă de lîngă cadavru):*
Sunt gata... Iată-mă!
MAREA PREOTEASĂ: Deci, ne urmezi?
PENTESILEA: Pe voi, nu... Voi plecați la Temyscira...
Fiți fericite
dacă mai puteți
Și Proto mai ales...
Dar și voi toate...
Încă ceva, un ultim, tainic sfat:
zvîrliți în vînt cenușa lui Tanaïs!
PROTO: ...Dar, surioara mea, tu ce vei face?
PENTESILEA: Eu?
PROTO: Tu.
PENTESILEA: Pe loc, Proto, am să ți-o spun:
de legea femeiască azi mă lepăd
și, prizonieră, pe acest flăcău
îl voi urma...
PROTO: Ce spui?
MAREA PREOTEASĂ: Nefericito!
PROTO: Vrei?

MAREA PREOTEASĂ: Ai de gînd...?
PENTESILEA: Ce? Se-nțelege...
MERO: Ceruri
PROTO: O vorbă numai, sora mea de suflet.
Stai...

(Încearcă să-i smulgă pumnalul.)

PENTESILEA: Ce-i? Ce-mi cauți pe la cingătoare?
Da... văd. Așteaptă... Nu te-nțelesesem.
Cuțitul? Ia-l...

(Își scoate pumnalul de la cingătoare și îl trece lui Proto.)

Săgețile? Dorești...

(Își scoate tolba de pe umăr.)

să îmi răstorn aici întreaga tolbă?

(Azvîrle săgețile pe jos.)

Deși, pe de-altă parte-ar fi plăcut...

(Ridică vreo cîteva săgeți.)

pentru că-i asta, nu? ori ceastălaltă?...
Da, asta-i!... Nu-i nimic, ia-le pe toate...
Nu-mi trebuiesc munîții.

(Le strînge pe toate mănunchi și le așază în mîinile Protoei.)

PROTO: Le țin eu.
PENTESILEA: Fiindcă-n galeriile din pieptu-mi
cobor acum adînc, și-am să dezgrop
un rece simțămînt ca minereul
de fier; și, limpezit la foc de jale,
călesc din el oțelul, și îl moi
în apriga otravă a căinței.
Spre-a deznădejdii nicovală-l port.
Îl bat apoi, l-ascut, îmi fac pumnalul,

și-acum ofer pumnalului ăst piept...
Așa... așa și-așa... Acum e bine!

(Cade moartă.)

PROTO *(prinzînd-o pe regină în brațe)*: Se duce...
MERO: Îl urmează-ntr-adevăr.
PROTO: Mai bine! Nu putea să mai rămînă...

(O culcă în țărînă.)

MAREA PREOTEASĂ: O, șubred mai e omul, veșnici zei!
Ce mîndru se-avîntă – ea, cea zdrobită –
deunăzi pe culmile vieții...
PROTO: Crescu prea dreaptă, prea înfloritoare.
Stejarul cel uscat stă în picioare...
Cel plin de sevă-l năruie furtuna,
că-i poate prinde mai vîrtos cununa!

PRINȚUL FREDERIC DE HOMBURG

O dramă

PERSONAJE:

FREDERIC WILHELM, *principe elector de Brandenburg*
PRINCIPESA
PRINȚESA NATALIA DE ORANIA, *nepoata lui; comandantă de onoare a unui regiment de dragoni*
MAREȘALUL DÖRFLING
PRINȚUL FREDERIC ARTHUR DE HOMBURG, *comandantul general al cavaleriei*
COLONELUL KOTTWITZ, *din regimentul prințesei de Orania*

HENNINGS
CONTELE TRUCHSS } *colonei de infanterie*

CONTELE DE HOHENZOLLERN, *din suita principelui elector*

CĂPITANUL CAVALERIST DE LA GOLZ
CONTELE GEORG DE SPARREN
STRANZ
SIEGFRIED DE MÖRNER } *colonei de cavalerie*
CONTELE REUSS

UN SERGENT MAJOR

Ofițeri, subofițeri și simpli cavaleriști; domni și doamne de onoare; paji; husari; servitori; femei, bărbați, popor de toate vîrstele.

ACTUL I

SCENA I

Acțiunea se petrece la Fehrbellin. Un parc în stil vechi franțuzesc. În fund, un castel dinspre care coboară treptele unei terase. E noapte. Prințul de Homburg, fără chipiu și cu cămașa descheiată, e așezat la poalele unui stejar și, pe jumătate veghind, pe jumătate visînd, își împletește o cunună. Principele elector de Brandenburg împreună cu soția sa, prințesa Natalia, contele Hohenzollern, căpitanul de cavalerie Golz și alții ies pe ascuns din castel și îl privesc de sus, de pe balustrada terasei. Paji poartă torțe.

CONTELE DE HOHENZOLLERN:

Viteazul nostru văr, prințul de Homburg,
cel ce, cu călăreții lui, trei zile
a urmărit fugarul suedez
atît de sprinten, și-abia azi sosit-a
suflînd din greu aici.la Fehrbellin
în cartierul general... poruncă
nu i-ați dat voi să-ntîrzie trei ore
de ravitaliere, și-mpotriva
lui Wrangel, care s-a-ntărit pe Rin,
iar să pornească? Peste munții Hackel?...

PRINCIPELE ELECTOR: Așa-i!

HOHENZOLLERN: Ei, bine: el și-a instruit
toți comandanții săi de escadroane
– precis și conform planului – la zece
din noapte s-o pornească din oraș...
Apoi ca un ogar căzu pe paie
sleit, spre-a trage-n oase noi puteri
pentru măcelul zorilor de mîine...

PRINCIPELE ELECTOR: Da, mi s-a spus... Ei, şi?
HOHENZOLLERN: Dar sună ora,
şi toată cavaleria-i în şa
strivind răzorul dinaintea porţii,
cînd... cine-i lipsă? Homburg! Comandantul!
Cu torţe, cu lumini, cu felinare
pornim după erou... găsindu-l, unde?

(Ia o torţă din mîna unui paj.)

Lunatic, pe o bancă adormit...
Măria-ta, n-ai vrut să crezi... dar iată-l,
momit de raza lunii... Împletindu-şi
prin vis – precum cîndva posteritatea –
cunună gloriei şi slavei sale...
PRINCIPELE: Cum?
HOHENZOLLERN: Da... Plecaţi-vă: el şade-acolo...

(De sus, de pe terasă, îndreaptă lumina spre Homburg.)

PRINCIPELE ELECTOR: E cufundat în somn? Nu pot să cred...
HOHENZOLLERN:
În somn adînc. De-l strigi pe nume, cade!

(Pauză.)

PRINCIPELE: Flăcăul ăsta e bolnav, vă jur.
PRINŢESA NATALIA: Chemaţi un medic...
PRINCIPESA: ... Ba, zic, ajutaţi-l!
Nu pierdeţi vremea cu zeflemiseli...
HOHENZOLLERN *(restituind torţa):*
E sănătos, o, prea miloase doamne,
ca mine... şi-o s-o simtă suedezul
pe pielea lui chiar mîine, colo-n cîmp.
Vă dau cuvîntul meu: nu e nimica
decît o nesupunere a minţii.

PRINCIPELE ELECTOR:

Aşa-i! Credeam că-i basm... Veniţi, prieteni,
să îl privim niţel mai de aproape.

(Coboară toţi de pe terasă.)

UN CAVALER DE ONOARE *(către paji):*

Plecaţi cu torţele...

HOHENZOLLERN: Lăsaţi! Lăsaţi-i!

De s-ar topi în flăcări tot răzorul
el n-o resimte-n cugetu-i, nici cît
ăst solitar pe care-l poartă-n deget.

(Toţi îl înconjoară pe Homburg, iar pajii apropie de el lumina.)

PRINCIPELE ELECTOR *(aplecat către el):*

Ce frunze împleteşte?... De prin sălcii?

HOHENZOLLERN:

Aş, salcie, măria-ta: e laur,
precum purtau eroii din portrete
în panopliile de la Berlin.

PRINCIPELE: De unde-l are-n Brandenburgul nostru
plin de nisipuri?

HOHENZOLLERN: Asta o ştiu zeii...

CAVALERUL DE ONOARE:

Din spatele grădinii, cred. Acolo
un grădinar cultivă flori străine...

PRINCIPELE ELECTOR:

Ciudat, vă jur!... Însă mă prind că ştiu
ce-l arde-n piept pe tînărul zănatic.

HOHENZOLLERN:

Ce? Luptele de mîine, seniore!
Îi şi zăreşte-n duh pe astrologi
din sori făcînd cununi gloriei sale...

(Prinţul de Homburg pare să-şi cerceteze coroana.)

CAVALERUL DE ONOARE: A isprăvit.
HOHENZOLLERN: Păcat... În veci păcat
că nu-i pe-aici pe-aproape şi-o oglindă.
Şi-ar încerca fudul în faţa ei
cununa, cînd pe-o parte, cînd pe alta,
ca fata mare scufele de voal.
PRINCIPELE ELECTOR:
Zău! Trebuie să văd unde-o să-ajungă...

(Principele îi ia prinţului de Homburg coroana din mîini. Acesta îl priveşte, ruşinîndu-se. Principele elector anină atunci propriul său colan printre frunzele cununii şi o trece prinţesei Natalia. Homburg se ridică iute. Principele elector de Brandenburg se retrage apoi împreună cu prinţesa Natalia, care a înălţat cununa foarte sus. Prinţul de Homburg îi urmează cu braţele întinse.)

PRINŢUL DE HOMBURG *(în şoaptă):*
Natalia! Mireasa mea... Iubito!
PRINCIPELE ELECTOR:
Hai să fugim.
UN CAVALER DE ONOARE: Ce-a spus?
HOHENZOLLERN: Ce-a spus, nebunul?

(Toţi urcă din nou pe terasă.)

PRINŢUL DE HOMBURG:
O, suveran şi tată: Frederic...
HOHENZOLLERN: La dracu'!
PRINCIPELE ELECTOR *(se fereşte, dînd înapoi):*
Descuiaţi-mi poarta!
PRINŢUL DE HOMBURG *(către principesă):* Mamă...
HOHENZOLLERN: Este bezmetic...
PRINCIPESA: Cui îi spune astfel?

PRINȚUL DE HOMBURG *(încercînd să înhațe cununa):*
Natalia... iubito, de ce pieri?

(Izbutește doar să-i înhațe o mănușă Nataliei.)

HOHENZOLLERN: Ah, Dumnezeule, ce-a prins în mînă?
CAVALERUL DE ONOARE: Cununa?
PRINȚESA NATALIA: Nu...
HOHENZOLLERN (*deschide poarta*):
Intrați aicea, sire,
să îi dispară-ntreaga viziune...
PRINCIPELE ELECTOR:
Neant... totu-i neant, prințe de Homburg...
întoarcă-se-n neant... Ne-om revedea
cu voia dumitale-n bătălie!
Visînd, nu dobîndești așa comori...

(Toți ies, în afara prințului. Zăngănind, poarta se închide iute dinaintea lui. Pauză.)

SCENA II

Cu o expresie cam mirată, prințul de Homburg rămîne cîteva clipe nemișcat în fața porții. Coboară apoi de pe terasă gînditor, apăsîndu-și fruntea cu mîna în care continuă să țină mănușa. Ajuns la capătul scării, se mai răsucește o dată și privește către intrare.

SCENA III

Contele de Hohenzollern reintră în scenă, printr-o portiță cu grilaj a grădinii. Un paj îl urmărește. Prințul de Homburg.

PAJUL: (*încet*):
Hei, domnu... ascultați, domnule conte!
HOHENZOLLERN (*nemulțumit*):
Taci, greiere! Ce vrei?

PAJUL: Am fost trimis...

HOHENZOLLERN: Încet!... să nu-l trezești cu țîrîitul.
Ei ... ce e?

PAJUL: Principele elector
vă cere, nu cumva să afle prințul
o iotă, cînd se va trezi, de gluma
ce și-a îngăduit-o azi cu el.

HOHENZOLLERN: Hai, du-te-n fîn și dormi pe cea ureche!
Știam. Deci, pici! Poți trage-un pui de somn...

(Pajul pleacă.)

SCENA IV

Contele de Hohenzollern și prințul de Homburg.

HOHENZOLLERN (*oprindu-se la o oarecare distanță, în spatele prințului, care tot mai privește țintă în sus, către terasă*):
Arthur!

(Prințul se prăbușește.)

Na, parcă l-a izbit un glonte,
așa s-a prăbușit.

(*Se apropie de el; aparte.*)

Sunt curios
ce basme va scorni, să-mi lămurească
din ce pricină s-a culcat aici.

(*Se apleacă spre el.*)

Arthur! Hei, dracu' te-a luat? Vorbește:
ce faci? Ce cauți noaptea-n acest loc?

PRINȚUL DE HOMBURG: Aaa... dragă!

HOHENZOLLERN: Ca să-ți spun tot adevărul,
păi, cavaleria ce o comanzi

a şi plecat... de-o oră e-n mişcare,
iar tu, tu dormi în pace printre flori.

PRINŢUL DE HOMBURG: Ce cavalerie?

HOHENZOLLERN: Păi, mamelucii. –
Să nu am viaţă dacă n-a uitat
că el comandă toată călărimea
marcatului de Brandenburg.

PRINŢUL DE HOMBURG: (*se ridică strigînd*):
Armura!
Şi coiful, iute...

HOHENZOLLERN: Da, dar unde sunt?

PRINŢUL DE HOMBURG:
La dreapta, Heinz. Pe taburel...

HOHENZOLLERN: Pe care?
Ce taburel?

PRINŢUL DE HOMBURG: Aici cred că le-am pus...

HOHENZOLLERN (*îl priveşte*): Atuncea ia-ţi-le!

PRINŢUL DE HOMBURG: Ce-i cu mănuşa?

(*Cercetează mănuşa pe care o ţine în mînă.*)

HOHENZOLLERN: De unde vrei să ştiu?

(*Către sine.*)

Afurisit!
I-a smuls-o, cred, nepoatei lor, prinţesei...

(*Schimbînd vorba.*)

Mai repede! Ce-aştepţi?

PRINŢUL DE HOMBURG (*azvîrle mănuşa*): Sosesc... sosesc...
Hei, Franz! De ce nu m-ai trezit, mîrlane?

HOHENZOLLERN: (*îl priveşte*):
A-nnebunit de tot!

PRINŢUL DE HOMBURG: Iubite Heinrich,
pe jurămîntul meu de cavaler,
că nu ştiu unde sunt.

HOHENZOLLERN: La Fehrbellin,
biet rătăcit în visuri: pe-o alee
pierdută-n parcul de după palat.
PRINȚUL DE HOMBURG (*către sine*):
Uf! Înghiți-m-ar bezna! Fără voie
am colindat din nou sub raza lunii.

(*Se stăpînește.*)

... Da, iartă... mi-amintesc acum... căldura
era, cum știi, greu de-ndurat în pat.
Sleit m-am strecurat deci în grădină,
iar noaptea m-a înfășurat atît
de dulce-n pletele-i înmiresmate
și lungi – precum pe mirele persan
mireasa lui... I-am adormit în poală.
Cît bate ceasul?
HOHENZOLLERN: Este unsprezece
jumate.
PRINȚUL DE HOMBURG:
Escadroanele-au pornit,
spui...?
HOHENZOLLERN:
Se-nțelege... După plan... La zece!
Ba chiar, cu avangarda, regimentul
„Prințesa de Orania" e-acum
neîndoielnic sus pe culmi, la Hackel,
acoperind astfel tăcutul marș
al grosului oștirii către Wrangel...
PRINȚUL DE HOMBURG:
Totuna-i. E cu el bătrînul Kottwitz.
El știe întreg planu-acestui marș.
Eram, oricum, silit în zori, la două,
să fiu la Cartierul General
fiindcă trebuie primit consemnul.
Mi-am zis deci, să rămîn pe loc mai bine.
Hai... Știe principele elector?

HOHENZOLLERN:

Aș... Cred că e de mult în pat și doarme.

(Se pregătesc să plece, dar prințul ezită, se întoarce și ridică mănușa de pe jos.)

PRINȚUL DE HOMBURG:

Ce vis ciudat mi-a fost dat să trăiesc...
mi-era, de parcă în lumini de aur
și-argint, se deschisese un castel.
Apoi, de sus, pe scări marmoreene,
încet a coborît întregul cerc
al oamenilor dragi inimii mele:
deci principele, soața lui... și-a treia...
stai, cum o cheamă...?

HOHENZOLLERN: Cine?

PRINȚUL DE HOMBURG (*pare să caute*):

Doar o știi.
Și-un mut ar fi în stare s-o numească!

HOHENZOLLERN: Pe domnișoara Platen?

PRINȚUL DE HOMBURG: Aș...

HOHENZOLLERN: Pe Ramin?

PRINȚUL DE HOMBURG: Nu, dragă, nu!

HOHENZOLLERN: Pe domnișoara Bork?
Pe Winterfeld?

PRINȚUL DE HOMBURG:

Nu, nu... Mărgăritarul
nu-l poți deosebi într-un inel?

HOHENZOLLERN:

La naiba! Spune, o cunosc la față?
Ce doamnă e... ?

PRINȚUL DE HOMBURG: Mă rog... indiferent!
Vezi, numele, de cînd sunt treaz, îmi scapă...
Și are-nsemnătate-n acest caz.

HOHENZOLLERN: Continuă atunci...

PRINȚUL DE HOMBURG: Nu mă-ntrerupe...
Măria-sa, cu fruntea precum Zeus,

drept dinaintea mea se așezase,
ținînd în mîini un splendid cerc de laur,
de care – sufletul să mi-l aîțe –
a prins colanul ce-l purta la gît...
și-apoi, spre a mi-l așeza pe plete
l-a-ntins... ah, dragă!...

HOHENZOLLERN: Cui?

PRINȚUL DE HOMBURG: Ah, dragul meu...

HOHENZOLLERN: Vorbește!

PRINȚUL DE HOMBURG:

... Poate domnișoarei Platen.

HOHENZOLLERN:

Cînd ea e-n Prusia? Aș! Ce tot spui...

PRINȚUL DE HOMBURG:

Zău, Platen... sau mai știi: o fi fost Ramin?

HOHENZOLLERN:

Aș, Ramin, roșcovana? Platen, totuși...
Cu ochii ei ștrengari ca vioreaua
e cunoscut că-ți place.

PRINȚUL DE HOMBURG: Da, îmi place.

HOHENZOLLERN: Și cum spuneai? Ea ți-a întins cununa?

PRINȚUL DE HOMBURG:

În slăvi a ridicat-o, cum ar sta
o zînă bună vrînd să încunune
eroul. Iar colanul scînteia...
Și-n timp ce eu, mișcat peste măsură,
întind spre dînsa mîinile, să-l prind,
și-s gata-n fața ei să-mi plec genunchii,
fugar – cum aburul trecînd prin văi
e-mprăștiat de-o boare răcoroasă –
tot grupul se ferește... suie lin
pe-un parapet... terasa se întinde
cînd vreau să urc, la nesfîrșit... spre cer...
eu mă agăț la dreapta și la stînga,

vreau să reţin din dragele-arătări
una măcar... Vai! Poarta se deschide
şi-un trăsnet parcă-i mistuie pe toţi.
Apoi, cu zgomot se trînteşte poarta,
iar eu ce-i urmăream, n-apuc decît
mănuşa dulcii mele năluciri,
şi – pentru Dumnezeu! – tot o mănuşă
găsesc aici în mînă, la trezire...

HOHENZOLLERN:

Pe tot ce am mai sfînt: crezi că-i a ei?

PRINŢUL DE HOMBURG: A cui?

HOHENZOLLERN: A cui? A domnişoarei Platen.

PRINŢUL DE HOMBURG: Aşa e... Platen, da... sau poate Ramin...

HOHENZOLLERN *(rîde):*

Ştrengarule, aiurea viziuni!...
Mai ştiu eu după ce-ntîlniri trăite
în carne şi în oase, pe trezie,
ţi s-a lipit de palmă o mănuşă?...

PRINŢUL DE HOMBURG:

Cui? Mie?... Jur pe ce-am mai scump...

HOHENZOLLERN: La dracu'!

Ce-mi pasă? Fie Platen, fie Ramin...
Spre Prusia avem poştalion
duminică... Poţi repede să afli
frumoasei de-i lipseşte o mănuşă...
E noaptea jumătate. Ce mai stăm?

PRINŢUL DE HOMBURG (*pierdut în visuri*):

Da, ai dreptate, haidem la culcare.
Dar, ia stai, dragă! Ce voiam să spun?...
Mai sunt aicea oare principesa
şi cu nepoata ei, cu graţioasa
prinţesă de Orania, venită
deunăzi în tabără?

HOHENZOLLERN: De ce?

(*Aparte.*)

Nebunul!...

PRINȚUL DE HOMBURG: Știi de ce? Primisem ordin
să dau treizeci de cavaleri, escortă
spre a le-ndepărta de locul luptei.
Ramin le va-nsoți...

HOHENZOLLERN: De mult sunt duse,
ori gata să pornească... Toată seara
Ramin le-a așteptat lîngă intrare.
Dar hai, e jumătatea nopții, vreau
să mai și dorm pînă la bătălie.

(*Pleacă amîndoi.*)

SCENA V

Decorul: în aceeași urbe. O sală din castel. Zgomot îndepărtat de împușcături. Principesa și prințesa Natalia, ambele în costum de voiaj, intră conduse de un cavaler de onoare și iau loc într-un colț al scenei. Doamne de onoare. Apar apoi: principele elector, mareșalul Dörfling, prințul de Homburg purtînd mănușa prinsă în vestonul uniformei sale de ofițer de cavalerie, contele de Hohenzollern, contele Truchss, colonelul Hennings, căpitanul de cavalerie de la Golz, precum și mulți alți generali, colonei și ofițeri superiori.

PRINCIPELE ELECTOR:
Ce-mpușcături se-aud? E Götz? Se știe?

MAREȘALUL DÖRFLING:
Măria-ta, e colonelul Götz
cu avangărzile călări. De-aseară
pornise. Și-a trimis un ofițer
cu un mesaj, spre a te preveni:
a dat peste un avanpost dușman
de-o mie de bărbați în munții Hackel,
dar Götz stă chezășie pe-nălțimi

și spune că poți acționa de parcă
poziția se află-n mîna lui.

PRINCIPELE ELECTOR (*către ofițeri*):
Deci: mareșalu-i la curent cu planul...
Luați condeiul, domnilor, notați!

(*Ofițerii se strîng în colțul opus al sălii,*
îl înconjoară pe mareșalul Dörfling și
își scot tăblițele de luat note.)

PRINCIPELE ELECTOR (*se întoarce către un cavaler de onoare*):
Ramin a tras caleașca lîngă scară?

CAVALERUL DE ONOARE:
O clipă, domnul meu: înhamă caii...

PRINCIPELE ELECTOR (*ia loc pe-un scaun în preajma*
principesei și a prințesei Natalia):
Ramin te duce, draga mea Eliza,
cu alți treizeci de cavaleri vînjoși,
spre casa cancelarului meu, Kalkhuhn,
În Havel, peste hăt, văi, munți și ape...
pe unde nu-i picior de suedez.

PRINCIPESA: Pontonu-i refăcut?

PRINCIPELE: Spre munții Havel?
Da... s-au luat măsuri. Și, de altminteri,
e ziuă, cînd sosiți...

(*Pauză.*)

De ce-i tăcută
Natalia, copila mea? ce ai,
fetiță dulce?

PRINȚESA NATALIA: Unchi drag, mă cutremur!

PRINCIPELE ELECTOR:
Și totuși fata mea e apărată
cum n-a fost nici la sînul mamei sale.

(*Pauză.*)

PRINCIPESA: Cînd crezi că ne vom revedea?

PRINCIPELE ELECTOR: Dea Domnul
să biruim – cum nu mă îndoiesc –
și poate încă zilele acestea...

(*Intră cîțiva paji, aducîndu-le doamnelor o gustare. Mareșalul Dörfling dictează. Cu tăblița și condeiul în mînă, prințul de Homburg privește fix către doamne.*)

MAREȘALUL DÖRFLING:
Stimați domni comandanți, tot planul luptei
gîndit chiar de măria-sa, țintește
să taie – pentru-ntreaga sfărîmare
a oștii suedeze – acel cap
de pod pe Rin, ce-o apără din spate.
Deci, colonelul Hennings...

COLONELUL HENNINGS: Sunt aici! (*Scrie.*)

MAREȘALUL: Avînd, din voia Domnului, comanda
pe flancul drept, va încerca, sub Hackel,
să înfășoare stînga inamică
spre-a se plasa, brav, între el și poduri...
Apoi, unit cu contele de Truchss... –
de Truchss!

CONTELE TRUCHSS: Aici! (*Scrie.*)
... Unit cu domnul conte –

MAREȘALUL (*se oprește scurt*):
... Care-între timp lui Wrangel i-a postat
de pe-nălțime tunurile-n față...

CONTELE TRUCHSS (*scrie*):
Postat cu tunurile...

MAREȘALUL: Ați notat?

(*Continuînd.*)

Va căuta să-mpingă suedezii
în mlaștina de după flancul drept.

UN HUSAR (*intrînd*):
Înaltă doamnă, a sosit caleașca.

(*Doamnele se ridică.*)

MAREȘALUL: Iar prințul Homburg...
PRINCIPELE ELECTOR (*se ridică de asemeni*):
Unde-i domnul Ramin?
HUSARUL: Așteaptă-n fața porții. E în șa.

(*Familia principelui elector își ia rămas bun.*)

CONTELE TRUCHSS (*scrie*):
În mlaștini... inamicul către dreapta...
MAREȘALUL: Iar prințul Homburg... Unde este prințul?
CONTELE DE HOHENZOLLERN (*în ascuns*): Arthur!
PRINȚUL DE HOMBURG (*tresare*): Aici!
HOHENZOLLERN: Ce, ai înnebunit?
PRINȚUL DE HOMBURG: La ordin, mareșale!...

(*Roșu de fistîceală, se prezintă cu filă și condei. Scrie.*)

MAREȘALUL DÖRFLING: Lui, i-a dat
Măria-sa, ca și la Rathenow,
conducerea întreagă, glorioasă,
a cavaleriei de Brandenburg –

(*Se oprește o clipă.*)

Firește totuși colonelul Kottwitz
o să îi stea cu sfatul la-ndemînă...

(*Nu prea tare către colonelul Golz.*)

Este prezent?
CĂPITANUL DE CAVALERIE DE LA GOLZ:
Nu, dar îi țin eu locul,
domnule mareșal. Am fost trimis
ca să ascult cînd veți rosti consemnul...

(*Prințul privește iar către doamne.*)

MAREŞALUL (*continuă*):

... El, se plasează-n şes aici, pe dreapta,
şi-arìpei inamice peste drum.
Dar mult mai în afara canonadei,
la satul Hackelwitz...

CĂPITANUL DE LA GOLZ (*scriind*):

Mult în afară...

(*Principesa îi leagă prinţesei o năframă în jurul gîtului. Prinţesa Natalia, vrînd să-şi îmbrace mănuşile, priveşte în jur, ca şi cum ar căuta ceva.*)

PRINCIPELE ELECTOR(*se apropie de ea*):

Ce cauţi, fata mea?

PRINCIPESA: Ce îţi lipseşte?

PRINŢESA NATALIA:

Mănuşa mea, mătuşă dragă. Nu ştiu...

(*Toţi cercetează în jur.*)

PRINCIPELE: (*către doamnele de onoare*):

Frumoaselor, vreţi să vă osteniţi... ?

PRINCIPESA (*către Natalia*): N-o ţii în mînă?

PRINŢESA NATALIA: ... Dreapta... dar n-am stînga...

PRINCIPESA:

Nu ai lăsat-o oare-n dormitor?

PRINŢESA NATALIA:

Hai, dragă Bork...

PRINCIPELE ELECTOR (*către această domnişoară*):

Degrabă...

PRINŢESA NATALIA: Vezi pe sobă...

(*Domnişoara pleacă.*)

PRINŢUL DE HOMBURG (*către sine*):

O, Dumnezeule, să cred ce-aud?

(*Scoate mănuşa din veston.*)

MAREŞALUL DÖRFLING: (*cercetează hîrtiile pe care le ţine în mînă*):
... Deci în afară mult de canonadă...

(*După o scurtă pauză.*)

Alteţa-sa...

PRINŢUL DE HOMBURG (*aparte*): Îşi caută mănuşa...

(*Se uită pe rînd ba la prinţesă, ba la mănuşă.*)

MAREŞALUL DÖRFLING: Măria-sa dă ordinul formal...

CĂPITANUL DE CAVALERIE DE LA GOLZ (*scrie*):
Măria-sa dă ordinul formal...

MAREŞALUL: Orice întorsături o să ia lupta,
el să nu schimbe locul hotărît...

PRINŢUL DE HOMBURG (*aparte*):
Degrabă!... Ia să-ncerc de n-o fi asta!

(*Scapă din mîini batista şi, odată cu ea, şi mănuşa. Ridică apoi batista, lăsînd totodată mănuşa la vedere.*)

MAREŞALUL DÖRFLING: (*uimit*):
Ce faci, alteţa-ta?

HOHENZOLLERN (*încet*): Arthur!

PRINŢUL DE HOMBURG: Aici!

HOHENZOLLERN: Eşti descîntat?...

PRINŢUL DE HOMBURG: La ordin, mareşale!

(*Prinde în mîini tăbliţa şi condeiul. Mareşalul îl priveşte o clipă întrebător. Pauză.*)

CĂPITANUL DE LA GOLZ (*după ce şi-a însemnat*):
... să nu îşi schimbe locul hotărît...

MAREŞALUL (*continuînd*):
decît cînd strîns de Hennings şi de Truchss...

PRINŢUL DE HOMBURG (*încet, căpitanului Golz, privind în ascuns însemnările sale*):
Cum? Cine, dragă Golz? Eu?

CĂPITANUL DE LA GOLZ: Dumneavoastră...
păi cine?
PRINȚUL DE HOMBURG: Nu-mi schimb locul?
CĂPITANUL DE LA GOLZ: Se-nțelege...
MAREȘALUL: Ați scris?
PRINȚUL DE HOMBURG (*tare*):
Deci, nu-mi schimb locul hotărît...

(*Scrie.*)

MAREȘALUL: ... decît cînd Truchss și Hennings, împungînd
și spulberînd pe flancul stîng dușmanul,
vor prăvăli spre dreapta toată droaia
oștenilor, îngrămădind-o-n smîrcul
în ale cărui mlaștini sepulcrale
– acesta-i planul – o vom nimici.
PRINCIPELE ELECTOR:
Paji, dați lumină!... Brațul vostru, doamnă...

(*Pornește, împreună cu principesa și cu prințesa Natalia.*)

MAREȘALUL DÖRFLING: Atunci, semnalul o să-l dea fanfara...
PRINCIPESA (*cîtorva ofițeri care se înclină*):
Cu bine, domnilor! Nu vă-ntrerup...

(*Mareșalul Dörfling se înclină la rîndul său.*)

PRINCIPELE ELECTOR (*se oprește dintr-o dată*):
Mănușa domnișoarei... colo! Iute!
UN CAVALER DE ONOARE: Cum? Unde?
PRINCIPELE: ... Prințului lîngă picior.
PRINȚUL DE HOMBURG (*cavalerește*):
Cum? La piciorul meu? Mănușa voastră?

(*O ridică și o înmînează prințesei.*)

PRINȚESA NATALIA: Vă mulțumesc, nobile prinț.
PRINȚUL DE HOMBURG (*tulburat*): E-a voastră?

PRINȚESA NATALIA: A mea... Chiar cea pe care-o căutam.

(*O ia și o îmbracă.*)

PRINCIPESA (*către prinț, plecînd*):
Cu bine... Mult noroc! Izbîndă! Faceți
să ne reîntîlnim, curînd, voioși!

(*Principele elector pleacă, însoțind cele două doamne. Cavalerii, doamnele de onoare, pajii îi urmează.*)

PRINȚUL DE HOMBURG (*rămîne o clipă înmărmurit, apoi, cu pași triumfători, se îeapropie de cercul ofițerilor*):
Fanfara va suna dînd semn, atunci... (*Se preface că scrie.*)

MAREȘALUL DÖRFLING (*își cercetează însemnările*):
Da... cum spuneam. Va răsuna fanfara...
Dar, spre a nu porni mult prea devreme
cumva, dintr-o greșeală, lovitura,
Măria-sa...

(*Se oprește.*)

CĂPITANUL DE LA GOLZ (*scriind*):
Deci, spre a nu porni
prea iute...

PRINȚUL DE HOMBURG (*contelui de Hohenzollern, încet și foarte agitat*): Heinrich!

HOHENZOLLERN (*nemulțumit*): Ce-i? Ce e cu tine?

PRINȚUL DE HOMBURG:
Cum? N-ai văzut?

HOHENZOLLERN: Nu, nu... Și taci, la naiba!

MAREȘALUL (*continuă*):
... notați! – va mandata un ofițer
de legătură, să predea comanda
formală de pornire la atac.
Mai înainte, să nu se dea semnalul!

(*Visător, nemișcat, prințul de Homburg își pleacă privirea.*)

Ați însemnat... ?

CĂPITANUL DE LA GOLZ (*scriind*):
Pornim doar la semnal...

MAREȘALUL (*insistent, ridicînd vocea*):
Ați scris, alteță? Prințe...

PRINȚUL DE HOMBURG: Mareșale?

MAREȘALUL: Ați însemnat ce-am spus?

PRINȚUL DE HOMBURG: Despre fanfară...?

HOHENZOLLERN (*încet, nervos și răspicat*):
Fanfară... Ce blestem! Abia, cînd el...
el însuși...

CĂPITANUL DE LA GOLZ (*același joc*):
... în persoană...

PRINȚUL DE HOMBURG (*îl întrerupe*):
Înțeleg.
Și-apoi va da semnalul prin fanfară...

(*Scrie. Pauză.*)

MAREȘALUL: Baroane Golz, pe colonelul Kottwitz
– veți raporta – aș mai dori să-l văd
pe cît posibil înaintea luptei.

CĂPITANUL DE LA GOLZ (*cu gravitate*):
Fiți fără grijă. Îl înștiințez.

(*O scurtă tăcere.*)

PRINCIPELE ELECTOR (*întorcîndu-se*):
Ei, domnii generali și colonei
și-au însemnat?... Acuși se face ziuă!

MAREȘALUL DÖRFLING:
Măria-ta, totu-i comunicat
și planu-i împărțit cu de-amănuntul.

PRINCIPELE ELECTOR (*luîndu-și mănușile și pălăria*):
Iar ție-ți cer, de Homburg, să fii calm!

Deunăzi, pe Rin, două victorii
mi-ai prăpădit, cum știi; fii stăpînit.
Nu mă lipsi și de-o a treia care
mai scumpă mi-e ca tronul și coroana.

(*Către aghiotanți.*)

Hai! Franz!...

UN GRĂJDAR (*intrînd*): Aici!

PRINCIPELE ELECTOR: Mi-aduci bălanul. Vreau s-ajung pe cîmp cît n-a mijit de ziuă.

(*Iese. Generalii, coloneii și ceilalți ofițeri îl urmează.*)

SCENA VI

PRINȚUL DE HOMBURG (*ieșind în avanscenă*):
Sosește-acum, călare pe-o ghiulea,
făptură stranie căreia vîntul
îi smulge-o clipă vălul de pe chip,
făcîndu-l pînză de catarg... Prin plete
mi te-ai jucat ades, Noroc! În zbor,
zîmbind, mi-ai dat din cornul abundenței
și-un gaj... Acum, fugar copil de zei,
am să te-nhați pe cîmpul de bătaie,
ca să-mi răstorni tot harul la picior,
chiar dacă ești legat cu șapte noduri
de carul biruinței suedeze!
(*Iese.*)

ACTUL II

SCENA I

Acțiunea se petrece pe cîmpul de luptă de la Fehrbellin. Colonelul Kottwitz, contele Hohenzollern, căpitanul de la Golz intră împreună cu alți ofițeri din fruntea călărimii.

COLONELUL KOTTWITZ (*din culise*):
Stai, cavalerie! Descălecarea...
HOHENZOLLERN ȘI GOLZ (*intrînd*):
Stai!... Stai!
COLONELUL KOTTWITZ (*același joc*):
Cine-mi ajută să descalec?
HOHENZOLLERN ȘI GOLZ (*se retrag pentru o clipă în culise*):
Bătrîne, noi...
COLONELUL KOTTWITZ (*afară*):
Mulțam... Lovi-m-ar ciuma!
Iar vouă vă doresc la fiecare
un fiu, să vă dea sprijin cînd slăbiți.

(*Intră în scenă. Hohenzollern, Golz și alții îl urmează.*)

Cît sunt pe cal, zău, mă simt foarte tînăr.
Dar cum cobor, mă prinde un cîrcel
de parcă se desparte trup de suflet...

(Privind de jur împrejur)

Dar unde-i prințul, comandantul nostru?...

HOHENZOLLERN: Se-ntoarce-ndată.
COLONELUL KOTTWITZ: Unde e?
HOHENZOLLERN: S-a dus
în satul cel pitit printre tufişuri,
zărit în drum. Numaidecît se-ntoarce.
UN OFIŢER: Am auzit că de pe cal, azi-noapte,
căzu...
HOHENZOLLERN: Aşa e, cred...
COLONELUL KOTTWITZ: O căzătură?
HOHENZOLLERN (*se întoarce către el*):
Nimic de seamă... Colo-n faţa morii
se speriase murgul. A căzut
uşor, pe-o parte, fără stricăciune...
Nu are rost să ne neliniştim.
COLONELUL KOTTWITZ (*urcînd pe-un deal*):
Ce zi frumoasă, zău, pe cinstea mea...
De Dumnezeu făcută pentru lucruri
cu mult mai dulci decît pentru măcel.
Din nori, se vede-un soare rubiniu
şi chiuind s-ar avînta simţirea
precum o ciocîrlie către ceruri...
GOLZ: L-ai întîlnit pe mareşalul Dörfling?
COLONELUL KOTTWITZ (*înaintînd*):
Nici gînd... Ce crede excelenţa-sa?
Săgeată sunt, ori gînd, ori porumbel,
să mă trimeată-n zbor peste-ntreg cîmpul?
Am fost pe Hackel, sus la avanposturi,
am fost în vale către ariergărzi:
şi cine nu era? Chiar mareşalul...
Deci m-am întors la călăreţii mei.
GOLZ: Va regreta. Părea că vrea să-ţi spună
Ceva-nsemnat şi confidenţial.
UN OFIŢER: Soseşte comandantul nostru, prinţul!

SCENA II

Prințul de Homburg, cu brațul înfășurat într-o cîrpă neagră. Cei dinainte.

COLONELUL KOTTWITZ: Distins și tînăr prinț, eu te salut!
Privește cum, pe cînd erai în sat,
S-a ordonat în cîmp cavaleria:
socot că vei fi mulțumit de mine.
PRINȚUL DE HOMBURG: Prieteni, Kottwitz, bună dimineața!
... Știi doar că laud orice întreprinzi.
HOHENZOLLERN: Ce-ai căutat, Arthur, în satu-acela?
Îmi pari așa sever!...
PRINȚUL DE HOMBURG: Eu? Am zărit
strălucinînd, prin tufe, o capelă
– chemau la slujbă tocmai cînd treceam –
și am simțit nevoia, deodată,
să cad cu-o rugăciune la altar.
COLONELUL KOTTWITZ:
Și tînăr, și pios... N-ai nici o grijă,
un lucru început cu-o rugăciune
e-ncununat de glorie și slavă...
PRINȚUL DE HOMBURG:
Ascultă, Heinrich – ce voiam să-ți spun –
(*Îl trage pe conte puțin mai la o parte.*)
Ce-a zis referitor la mine Dörfling
ieri, la consemn...?
HOHENZOLLERN: Așa-i, erai distrat,
mi-am dat eu seama...
PRINȚUL DE HOMBURG: Da, distrat pesemne,
ori zăpăcit... Nu știu ce-aveam... Nu-mi place
să mi se uite cineva în toc.
HOHENZOLLERN: Din fericire n-ai mult de făcut
de astă dată: singuri Truchss și Hennings
vor fi cu pedestrașii la atac.

Iar ţie ţi s-a dat, să te ţii gata
cu cavaleria aici în şes
şi să porneşti abia cînd primeşti ordin.

PRINŢUL DE HOMBURG (*după o tăcere, în care timp a rămas visător*):
Ciudată întîmplare...

HOHENZOLLERN: Care, dragă?

(*Îl cercetează mai atent. Se aude întîia lovitură de tun.*)

COLONELUL KOTTWITZ: Hai, domnilor, pe cai! Urcaţi, urcaţi...
E Hennings... iată-l! Bătălia-ncepe.

(*Cei din faţă urcă pe un dîmb.*)

PRINŢUL DE HOMBURG: Cine-i?

HOHENZOLLERN: Arthur, e colonelul Hennings!
S-a furişat prin spatele lui Wrangel.
Hai, vino! Sus, cuprinzi cu ochii totul...

GOLZ (*pe înălţime*):
Priviţi cît de grozav se desfăşoară...

PRINŢUL DE HOMBURG (*îşi duce mîna streaşină la ochi*):
Cum? Hennings colo-n flancul nostru drept?...

ÎNTÎIUL OFIŢER: Da, Înălţimea-voastră!

PRINŢUL DE HOMBURG: Dar, ce naiba,
stătea la stînga oştii noastre, ieri!
(*Tunurile bubuie în depărtare.*)

COLONELUL KOTTWITZ:
Să mă trăznească! Wrangel trage-n Hennings...
şi din douăsprezece guri de tun!

ÎNTÎIUL OFIŢER:
Aşa mai zic şi eu fortificaţii!

AL DOILEA OFIŢER:
Clădiră suedejii, pîn-la turla
cătunului ce se zăreşte-n spate...
(*Se aud împuşcături mai apropiate.*)

GOLZ: Ăsta e Truchss!
PRINȚUL DE HOMBURG: Cum, Truchss?...
COLONELUL KOTTWITZ: Da, Truchss desigur,
lui Hennings aducîndu-i ajutor.
PRINȚUL DE HOMBURG:
Dar cum de se găsește azi la mijloc?...
(Canonada devine puternică.)
GOLZ: Priviți, pe legea mea, ia foc cătunul...
AL TREILEA OFIȚER:
Pe viața mea, că arde...
ÎNTÎIUL OFIȚER: Arde! Arde...
și flăcările mușcă turla...
GOLZ: Hei,
cum zboară curierii suedezi
și-n dreapta și în stînga...
AL DOILEA OFIȚER: Se retrag!
COLONELUL KOTTWITZ: Zău? Unde?
ÎNTÎIUL OFIȚER: ...Ici pe flancul drept...
AL TREILEA OFIȚER: De-a rîndul,
trei regimente... pare-se că vor
să întărească stînga...
AL DOILEA OFIȚER: Zău, sosesc
și călărețiii, ca să-nvăluiască
mișcarea-n flancul drept...
HOHENZOLLERN *(rîzînd):* Ha, ce-or să fugă,
zărindu-ne ascunși aici, în vale...
(Focuri de flintă.)
COLONELUL KOTTWITZ: Priviți, frați!
AL DOILEA OFIȚER: Auziți?
ÎNTÎIUL OFIȚER: Focuri de armă!
AL TREILEA OFIȚER:
Acum sunt în tranșee, corp la corp...
GOLZ: Pe Dumnezeu! Așa o canonadă
n-am auzit de cînd sunt eu pe lume.

HOHENZOLLERN:
Hai, trageți!... Să pleznească tot pământul!
În gropile de-obuz vă e mormîntul...

(Tăcere. Strigăte victorioase în depărtare.)

ÎNTÎIUL OFIȚER: Stăpîne-n slăvi... tu care dai victorii:
păi Wrangel a și șters-o...
HOHENZOLLERN: Cum? Ce spui?
GOLZ: Prieteni: colo-n flancul stîng... O, ceruri!
își scoate tunurile din tranșee.
TOȚI: Victorie! Triumf... Am biruit!
PRINȚUL DE HOMBURG *(coboară dealul):*
Hai, Kottwitz! Vino...
COLONELUL KOTTWITZ: Liniște, copii!
PRINȚUL DE HOMBURG:
Fanfara să răsune! După mine...
COLONELUL KOTTWITZ: Calm, vă repet...
PRINȚUL DE HOMBURG *(sălbatic):*
Pe iad, pămînt și cer!

COLONELUL KOTTWITZ:
Măria-sa ne-a poruncit aseară
să așteptăm un ordin. Dragă Golz,
citește-i domnului din nou consemnul.
PRINȚUL DE HOMBURG:
Un ordin? Kottwitz, călărești la pas?
Nu ți-a dat încă inima poruncă?
COLONELUL KOTTWITZ: Poruncă...?
HOHENZOLLERN: Te implor...
COLONELUL KOTTWITZ: Inima mea?
HOHENZOLLERN: Pricepe-Arthur!
GOLZ: Ascultă, comandante...
COLONELUL KOTTWITZ *(jignit):*
Oho, așa-mi vii, tînărul meu domn?
Poți la nevoie să-ți agăți mîrțoaga
pe care călărești, de calul meu.
Hai, domnilor! în marș... Trompeți: fanfara!
Pornim! La luptă! Kottwitz e cu voi...

GOLZ *(către Kottwitz):*

În ruptul capului nu, colonele...

AL DOILEA OFIȚER:

Doar Hennings încă n-a ajuns la Rin!

ÎNTÎIUL OFIȚER: Luați-i sabia...

PRINȚUL DE HOMBURG: Sabia? Mie?

(Îl respinge.)

Soldații au aci-n Marcat, băiete,
precum văd că nu știi, zece porunci.
Ți-o iau pe-a ta, cu teaca dimpreună!

(Îi smulge sabia cu centironul.)

ÎNTÎIUL OFIȚER *(buimăcit):*

E-o faptă, prințe...

PRINȚUL DE HOMBURG *(înaintează amenințător):*

Mai deschizi și gura?

HOHENZOLLERN *(ofițerului):*

Taci! Ai înnebunit?...

PRINȚUL DE HOMBURG *(predînd cuiva sabia ofițerului):*

Străjeri!... Porniți la cartierul general cu prinsul.

(Către Kottwitz și ceilalți ofițeri.)

Și-acum, consemnul, domnilor! Mișel
e cine nu-și urmează generalul!
Rămîne careva?

COLONELUL KOTTWITZ: De ce te-nfurii?

Ascultă...

HOHENZOLLERN *(alăturîndu-i-se):*

Noi ți-am dat numai un sfat...

COLONELUL KOTTWITZ: Răspunderea – ți-o iei?...

Vin după tine!

PRINȚUL DE HOMBURG *(potolindu-se):*

Iau totu-asupra mea. Să mergem, frați...

(Toți ies.)

SCENA III

Decorul reprezintă o încăpere țărănească. La o masă un țăran cu nevasta lui lucrează. Intră un cavaler de onoare, purtînd cizme și pinteni.

CAVALERUL DE ONOARE: Noroc, măi oameni buni.
E loc în casă?
Puteți primi niscaiva musafiri?
ȚĂRANUL: Din toată inima...
FEMEIA: Mă rog, pe cine?
CAVALERUL DE ONOARE: Pe însăși muma nobilă a țării...
Se rupse osia de la trăsură
pe cînd intram în sat. Dar am aflat
că biruința-i gata cucerită,
așa încît oprim călătoria.
AMÎNDOI ȚĂRANII *(ridicîndu-se):*
Am biruit? O, ceruri!
CAVALERUL DE ONOARE: N-ați știut?
Oștirea suedeză-i nimicită,
de nu pe veci, dar pe mai mult de-un an...
Marcatu-i liniștit dinspre-acea parte.
...Dar iată, vine însăși principesa.

SCENA IV

Principesa intră, albă la față și foarte tulburată. Prințesa Natalia și cîteva doamne de onoare o urmează. Cei dinainte.

PRINCIPESA *(în cadrul ușii):*
Bork, Winterfeld, un sprijin! Dați-mi brațul...
NATALIA *(alergînd spre ea):*
Vai, mamă...

DOAMNELE DE ONOARE:
... Doamne! A pălit... Leşină...

(O susţin.)

PRINCIPESA: Vreau să m-aşed. Aduceţi-mi un scaun.
A zis că-i mort? Mort...?
NATALIA: Maică! Scumpa mea...
PRINCIPESA: Să-mi spună chiar funestul mesager.

SCENA V

Intră căpitanul de cavalerie de Mörner. Este rănit şi se sprijină pe doi cavalerişti. Cei dinainte.

PRINCIPESA: Ce-mi aduci, ah! crainic al nefericirii?
MÖRNER: Ce ochii, din păcate, scumpă doamnă,
spre veşnica mea jale, au văzut.
PRINCIPESA: Vorbeşte! Soţul meu...
MÖRNER: Vai, nu mai este!
NATALIA: O, ceruri! Într-aşa fel ne loveşti?

(Îşi acoperă faţa.)

PRINCIPESA: Istoriseşte cum s-a prăbuşit!
Şi ca un trăznet, ce ultima oară
luceşte-n lume pentru cel sortit
cumplitei lovituri, să-ţi fie vorba.
Apoi în beznă vreau să mă scufund.
MÖRNER *(purtat de cei doi călăreţi, se opreşte dinaintea ei):*
Împins de Truchss, duşmanul se mişcase
de pe poziţii. Avansa în şes,
spre generalul Wrangel, prinţul Homburg...
Prin două linii călăreţii săi
trecuseră, punîndu-le pe fugă,

cînd s-a izbit în cîmp de o redută.
Aici l-a-ntîmpinat potop de gloanţe
atît de ucigaş, că-ntreaga ceată
s-a frînt ca holdele la seceriş,
şi nevoit a fost să se oprească,
să-şi strîngă trupa prin tufişul coastei.

NATALIA *(principesei):*
Fii tare, scumpa mea...

PRINCIPESA: Nu, dragă, lasă..

MÖRNER: În clipa-aceea, printr-un nor de praf,
chiar pe măria-sa-l vedem cum vine
sub flamurile trupelor lui Truchss,
pe calul său bălan, superb în soare,
strălucinînd făgaşul biruinţei.
Văzînd aceasta, noi ne-am strîns pe creastă
îngrijoraţi că îl vedem astfel
în însuşi miezul focului... Şi iată
că principele, cal şi călăreţ,
se prăbuşesc deodată-n faţa noastră,
iar peste ei se-aruncă doi stegari,
acoperind căderea lor cu steaguri.

NATALIA: Ah, scumpă mamă...

O DOAMNĂ DE ONOARE: Ceruri!

PRINCIPESA: Mai departe..

MÖRNER: Nemăsurat priveliştea trezi
durerea-n pieptul prinţului... Ca ursul,
de ură şi turbare îmboldit,
cu noi se năpusteşte către ziduri,
zburînd peste tranşee, peste val,
şi spulberînd ca pleava garnizoana
şi nimicind-o-n cîmp şi capturînd
stindarde, tunuri, flamuri, tobe, tot
echipamentul suedez de luptă.
De nu l-ar fi oprit un cap de pod
pe Rin, n-ar fi scăpat de nimicire

vreun om, spre-a zice-acasă: am văzut
căzînd eroul de la Fehrbellin...

PRINCIPESA: O biruință mult prea scump plătită...
Nu-mi trebuie. Vreau prețul îndărăt.

(Leșină.)

ÎNTÎIA DOAMNĂ:
Ajută, Doamne: cade-n nesimțire!

SCENA VI

Apare prințul de Homburg. Cei dinainte.

PRINȚUL DE HOMBURG: O, scumpa mea Natalia!

(Îi prinde mîna cu întristare și o așază pe inima lui.)

NATALIA: Deci, este
adevărat?...

PRINȚUL DE HOMBURG: Cu drag ți-aș spune nu...
Cu drag, dînd sîngele acestei inimi
leale, eu l-aș rechema pe el...

NATALIA *(ștergîndu-și lacrimile):*
A fost găsit și trupul?

PRINȚUL DE HOMBURG: Vezi, aveam
în clipele acelea alte treburi:
mă răzbunam pe Wrangel... N-aveam vreme
să mă dedic atunci acestei griji.
Dar am trimis pe țarinile morții
o ceată de bărbați ca să-l găsească...
îl vor aduce, pînă-nspre amurg.

NATALIA: De-acum încolo, cine-i stăvilește
pe suedezi în lupta asta grea?

Ce braţ ne ocroteşte de duşmanii
atraşi de faima şi norocul nostru?

PRINŢUL DE HOMBURG *(luîndu-i mîna într-a sa):*
O să preiau eu totul, domnişoară.
Arhanghelul cu spada lui de flăcări
voi fi, pe lîngă tronul pustiit.
Dorise principele să îşi vadă
Marcatul liber încă-n acest an...
îi împlinesc eu ultima dorinţă...

NATALIA: Ah, vere scump şi drag...

(Îşi retrage mîna.)

PRINŢUL DE HOMBURG: Natalia!

(Tace o clipă.)

...Dar, spune-mi: cum ţi-nchipui viitorul?

NATALIA: Vai, după greaua lovitură care
îmi năruie pămîntul, ce să fac?!
La Amsterdam, părintele-mi şi muma
dorm în mormînt. Moloz numai şi scrum
e moştenirea casei mele, Dortrecht.
Pe Mauriciu de Orania
l-au izgonit tiranii spanioli
şi-abia de şi-a putut salva copiii.
Acum s-a prăbuşit ultimul sprijin,
arac de care-mi agăţam norocul...
Rămîn orfană pentru-a doua oară!

PRINŢUL DE HOMBURG *(o înconjoară cu braţul):*
Prietenă, de n-ar fi ceasul ăsta
îndoliat, ce multe-aş vrea să-ţi spun!
Aici de pieptul ăsta prinde-ţi ramul...
De el, ce-n dorul fragedelor flori,
a înflorit atîţi ani singuratic.

NATALIA: O, vere scump şi bun!

PRINŢUL DE HOMBURG: Vrei, spune-mi? Vrei?

NATALIA: Pot creşte-n miezul său? Pe dinăuntru?

(Îşi sprijină fruntea de pieptul său.)

PRINȚUL DE HOMBURG:
Ce vrei să spui...?
NATALIA: Mă duc...
PRINȚUL DE HOMBURG (o reține): În însuși miezul,
în sîmburele inimii, iubito!

(O sărută. Ea se smulge din îmbrățișarea lui.)

De-ar fi aici acel pe care-l plîngem,
să vadă legămîntul! De-am putea
să-i spunem: tată, binecuvîntează!
(Își îngroapă fața în palme, în timp ce Natalia se îndreaptă iar către principesă.)

SCENA VII

Un sergent major sosește în fugă. Cei dinainte.

SERGENTUL:
Abia-ndrăznesc, pe Dumnezeu! alteță,
să raportez ce zvon s-a răspîndit.
Măria-sa e viu...
PRINȚUL DE HOMBURG: Cum?
MAJORUL: Pe toți sfinții!
Așa vestește contele de Sparren.
NATALIA: Stăpîne-al vieții noastre! Auzi, mamă?

(Se aruncă la picioarele principesei și o cuprinde în brațe.)

PRINȚUL DE HOMBURG: Nu... cine spune?
SERGENTUL MAJOR: Contele de Sparren
l-ar fi zărit în satul Hackelwitz
cu ochii lui, viu și nevătămat.

(Sergentul major iese.)

SCENA VIII

Intră contele Sparren însoțit de sergentul major. Cei dinainte.

PRINCIPESA:
De n-aș cădea-n abis a doua oară...
NATALIA: Nu, scumpă mamă.
PRINCIPESA: Frederic e viu?
NATALIA *(o susține cu amîndouă mîinile):*
Ești iarăși sus, pe culmile vieții!
SERGENTUL MAJOR *(intrînd):*
Acesta-i ofițerul...
PRINȚUL DE HOMBURG: Conte Sparren,
Măria-sa e teafăr? Sănătos?
Și l-ai văzut cu ochii dumitale?
CONTELE SPARREN:
Alteță, da, în curtea parohiei,
înconjurat de statul său major,
dădea porunci să se îngroape morții
din cele două oști...
DOAMNELE DE ONOARE: La pieptul tău!...
Ah, Doamne!
(Își cad una alteia în brațe.)
PRINCIPESA: Fata mea...
NATALIA: Nu, fericirea
prea mare-i parcă!
(Își ascunde obrazul în poala mătușii.)
PRINȚUL DE HOMBURG: Nu-l văzui chiar eu,
cînd călăream, căzut în depărtare
cu cal cu tot? Zdrobit de un obuz?
CONTELE SPARREN:
Bălanul a căzut, ce-i drept, alteță.
Dar nu stăpînul care-l călărea...
PRINȚUL DE HOMBURG: Nu el?

NATALIA: Ce bucurie...

(Se ridică, rămînînd în picioare alături de principesă.)

PRINȚUL DE HOMBURG: Povestește!
Orice cuvînt ca aurul-i de preț...

CONTELE SPARREN: E cea mai mișcătoare povestire
din cîte v-au ajuns pîn-la urechi...
Surd la avertismente, suveranul,
pe calul său strălucitor ca neaua,
adus deunăzi din Englitera
de Froben, era iar, întruna, ținta
întregii artilerii inamice.
Abia dacă puteau cei din suită
să se apropie la zece pași.
Granate, gloanțe, focuri de mitralii
veneau în iureș larg, în tăvălug,
și tot ce mai trăia fugea spre maluri...
Ci el, înotătorul curajos,
nu șovăia, făcea semn spre prieteni
și liniștit vîslea către izvor.

PRINȚUL DE HOMBURG:
Așa-i, vă jur! Te-nfiorai văzîndu-l.

CONTELE SPARREN: Comisul Froben, cel ce în suită
îi sta alături, îl aud cum strigă:
„Afurisit, acest bălan plătit
la Londra cu-atît aur pentru lustru.
Acum aș da și cincizeci de ducați
să-l fac să fie sur ca șobolanii..."
Se-apropie îngrijorat și spune:
„Măria-ta, e calul speriat...
Îngăduie-mi să-l mai strunesc oleacă!"
Spunînd aceasta, sare de pe roib,
ia calul principelui de căpăstru.
Măria-sa coboară surîzînd
și zice: „Greu îl mai strunești, bătrîne,
așa cum ai dori, cît e lumină.
Du-l dincolo de deal, unde dușmanul

nu mai zăreşte viciile lui!"
Încalecă apoi pe roib şi pleacă
la slujba sa... Dar Froben, dar comisul
nici nu urcase bine pe bălan,
şi-un plumb ucigător dinspre redută
doboară-n pulberi cal şi călăreţu!
leal, căzut pe-altarul datoriei.
Noi n-am mai auzit un singur geamăt...

(Scurtă pauză.)

PRINŢUL DE HOMBURG:
E răsplătit. Nu viaţa mea, ci zece
vieţi n-aş cheltui mai cu folos.

NATALIA: Ah, bravul Froben!

PRINCIPESA: Ce om admirabil!
L-am plînge, să fi fost chiar mai prejos...

(Plîng amîndouă.)

PRINŢUL DE HOMBURG:
Destul... Şi-acuma principele unde-i?
S-a încartiruit la Hackelwitz?

CONTELE SPARREN: Ba, să mă ierţi, defel... Toţi generalii
poftiţi sunt să-l urmeze la Berlin.
Măria-sa a şi pornit...

PRINŢUL DE HOMBURG: Cum asta?
Războiul s-a sfîrşit? Cum, la Berlin?

CONTELE SPARREN: Mă mir, zău, pari a fi străin cu totul!...
Doar a intervenit un armistiţiu
în tabără, odată cu venirea
contelui suedez, domnul de Horn.
Lăsa să se-nţeleagă mareşalul
că ar fi început negocieri.
Nu m-ar mira de-aici să iasă pacea...

PRINCIPESA: O, Doamne, ce superb se-nseninează!

(Se ridică.)

PRINȚUL DE HOMBURG:

Hai să-l urmăm cu toții la Berlin!
Îmi faceți, ca să pot pleca mai iute,
un loc și mie în caleașca voastră?
Scriu numai două rînduri către Kottwitz
și-s gata să pornim numaidecît.

(Ia loc și scrie.)

PRINCIPESA: Din toată inima...

PRINȚUL DE HOMBURG *(împăturește scrisoarea, o predă sergentului, apoi se întoarce iar către principesă și spune blînd, înconjurînd-o cu brațul pe Natalia):*

Sfios, de altfel,
aș vrea să vă destăinui o dorință...
mi-aș ușura deci inima pe drum...

NATALIA *(se desprinde):*

Bork, iute, șalul meu...

PRINCIPESA: Tu? O dorință?

ÎNTÎIA DOAMNĂ DE ONOARE:

Prințesă, șalul îl aveți la gît.

PRINȚUL DE HOMBURG:

Cum? Nu ghiciți?

PRINCIPESA: Nimic...

PRINȚUL DE HOMBURG: Nu? Nici o iotă?

PRINCIPESA *(întrerupîndu-l):*

E tot atît... oricum, azi, nimănui
nu-i pot răspunde nu! Orice mi-ar cere.
N-am să refuz învingătorul zilei.
Veniți...

PRINȚUL DE HOMBURG:

O, mamă, ce cuvînt ai spus?
Pot să mi-l tălmăcesc precum mi-ar place?

PRINCIPESA: Veniți, zic! În caleașcă mai vorbim.
Oferă-mi brațul tău...

PRINCIPELE DE HOMBURG: O, Caesar divus!
Îmi sprijin scara azi de steaua ta!

(Iese, conducînd doamnele. Ceilalți îi urmează.)

SCENA IX

Acțiunea se petrece la Berlin. Parcul din fața vechiului palat. În fund, treptele care duc înspre capelă. Biserica e puternic luminată. Dangăt de clopote. Trupul lui Froben trece purtat, spre a fi așezat pe un impresionant catafalc. Principele elector, mareșalul Dörfling, colonelul Hennings, contele Truchss și mai mulți alți comandanți și ofițeri superiori intră în scenă. Alți cîțiva ofițeri se opresc dinaintea principelui, aducîndu-i misive. În capelă, ca și în piațeta din fața ei, se văd oameni din popor, femei și bărbați de toate vîrstele.

PRINCIPELE ELECTOR: Oricine a condus cavaleria
în ziua luptei, samavolnic dînd
atacul, fără a-i da timp lui Hennings
să nimicească punțile, și-a pus
pe fugă inamicul fără ordin,
e vinovat de moarte... o declar
și îl defer azi Curții Marțiale.
Nu a condus chiar generalul Homburg?

CONTELE TRUCHSS: Nu, luminate domn.

PRINCIPELE ELECTOR: De unde știi?

CONTELE TRUCHSS: Pot s-o confirme niște călăreți.
Susțin că, încă înaintea luptei
ar fi căzut cu calul prințul Homburg
și, greu rănit la frunte și la coapsă,
văzurăm că-l pansau într-o capelă.

PRINCIPELE ELECTOR: Oricum, izbînda zilei strălucită-i,
iar mîine-l vom cinsti pe Dumnezeu.
Dar să fi fost de zece ori mai mare,
nu-l scuză pe acel ce-a cîștigat
din întîmplare... Alte bătălii

voi mai avea de dus. Vreau disciplină.
Oricine-a comandat în lupta asta
– repet – acela capul şi-a jucat
şi îl poftesc la Curtea Marţială!
Urmaţi-mă, prieteni, în capelă...

SCENA X

Intră prinţul de Homburg, aducînd trei steaguri suedeze, colonelul Kottwitz cu alte două, contele Hohenzollern, căpitanul de cavalerie de la Golz, contele Reuss, fiecare cu cîte un steag, în fine mai mulţi alţi ofiţeri, subofiţeri, călăreţi, cu steaguri, tobe şi stindarde. Cei dinainte.

MAREŞALUL DÖRFLING *(de îndată ce îl zăreşte pe prinţ):*
Truchss! Prinţe Homburg! Spuneţi: ce-aţi făcut?
PRINCIPELE ELECTOR *(oprindu-se în faţa lui, neştiind ce să creadă):*
Dincotro, prinţe?
PRINŢUL DE HOMBURG *(înaintînd cu cîţiva paşi):*
Dinspre Fehrbellin,
Măria-ta, şi îţi aduc trofee.
(Aşază cele trei steaguri dinaintea principelui. Ofiţerii, subofiţerii şi ceilalţi cavalerişti îl urmează, fiecare cu trofeul său.)
PRINCIPELE ELECTOR *(şovăie, nemulţumit):*
Dar mi s-a spus că ai fi fost rănit!
Truchss?...
PRINŢUL DE HOMBURG *(voios):*
Ba, iertare...
CONTELE TRUCHSS: Sunt uimit, vă jur.

PRINȚUL DE HOMBURG:

Da, înaintea luptei roibul meu
s-a-mpiedicat, dar mîna mi-a pansat-o
un felcer... n-are rost să-i spunem rană.

PRINCIPELE ELECTOR: Deci, cavaleria tu ai condus-o?

PRINȚUL DE HOMBURG *(îl privește):*

Eu, negreșit! O afli de la mine?
Nu zac dovezile în fața ta?

PRINCIPELE ELECTOR: Atunci, ești arestat. Luați-i spada!

MAREȘALUL DÖRFLING *(speriat):*

Cui?

PRINCIPELE ELECTOR *(apropiindu-se de steaguri):*

Kottwitz, te salut...

CONTELE TRUCHSS *(pentru sine):* Afurisit!...

COLONELUL KOTTWITZ:

Pe Dumnezeu, sunt foarte...

PRINCIPELE ELECTOR: *(îl privește scrutător)*

Ce anume?...

Ia uite ce recoltă glorioasă...!
E steagul gărzii suedeze, nu?
(Ridică un drapel, îl desfășoară și îl examinează.)

COLONELUL KOTTWITZ: Măria-ta...?

MAREȘALUL DÖRFLING: Cum, sire?

PRINCIPELE ELECTOR: Da, desigur...
e-a marelui lor rege, Gustav-Adolf...
Ce-i scris?

COLONELUL KOTTWITZ: Cred că...

MAREȘALUL: *Per aspera ad astra*[1].

PRINCIPELE ELECTOR:

La Fehrbellin n-au respectat deviza.
(Pauză.)

COLONELUL KOTTWITZ *(sfios):*

Măria-ta, o vorbă...

PRINCIPELE ELECTOR: Ce poftești?

---

[1] Pe căi anevoioase spre stele (lat.).

Luați tot, steaguri, tobe și stindarde,
le punem sub pilaștrii din capelă:
vor folosi sărbătoriii, mîine...
(Principele se îndreaptă către curieri, ia o depeșă, o desface și citește.)

COLONELUL KOTTWITZ:
Pe Dumnezeu, e prea din cale-afară!
(Colonelul ia, după oarecari ezitări, cele două steaguri ale sale. Ceilalți ofițeri și cavaleriști îl urmează. În sfîrșit, cele trei steaguri ale prințului rămînînd culcate, Kottwitz le ridică de asemeni, așa încît duce acum cinci.)

UN OFIȚER *(înaintînd către prințul Homburg):*
Predați-mi spada, prințe...

HOHENZOLLERN *(purtînd în brațe steagurile sale, se alătură prințului):*
Mai încet,
prietene!

PRINȚUL DE HOMBURG: Sunt viu? Sunt mort? Visez?...

GOLZ: Îți dau un sfat; taci, prințe, și dă-i spada.

PRINȚUL DE HOMBURG:
Eu, arestat?

HOHENZOLLERN: Așa-i.

GOLZ: Precum auzi.

PRINȚUL DE HOMBURG:
De ce, pot ști?

HOHENZOLLERN: Nu-i clipa potrivită... *(Apăsat.)*
Prea timpuriu, cum îți spusesem noi,
te-ai îmboldit la luptă. Aveam ordin
să nu plecăm din loc fără apel...

PRINȚUL DE HOMBURG: Nu... sunt nebun! Dați ajutor, prieteni...

GOLZ *(întrerupîndu-l):* Taci!

PRINȚUL DE HOMBURG:
E învins Marcatul Brandenburg?

HOHENZOLLERN (*bate din picior):*
Oricum există un regulament.
PRINȚUL DE HOMBURG: *(plin de amărăciune):*
Așa... Așa, deci...
HOHENZOLLERN*(se îndepărtează de el):*
Nu plătești cu capul.
GOLZ *(același joc):* Scapi mîine, poate...
(Principele elector împăturește scrisorile și se reîntoarce la cercul ofițerilor săi.)
PRINȚUL DE HOMBURG: *(după ce și-a dezlegat spada):*
Vărul Frederic
ar vrea să fie Brutus. Se și vede
pe jețul senatorial, ales
cu cretele pe pînză... Dinainte-i
sunt steaguri suedeze, și pe masă,
regulamentul nostru de război...
Nu și-a găsit în mine însă fiul
să îl admire chiar și sub secure...
O inimă din soiul vechi german
m-a învățat iubirea, și iertarea...
Iar dacă, în această clipă, dînsul
mă-ntîmpină ca în antichitate,
sever... îmi pare rău și îl deplîng!
(Predă spada ofițerului și pleacă.)
PRINCIPELE ELECTOR: Porniți spre Fehrbellin! Să se convoace îndată Tribunalul de Război.
(Intră în catedrală. În urma lui sunt purtate steagurile. Și, pe cînd principele îngenunchează la catafalcul lui Froben, trofeele sunt agățate de pilaștri. Muzică funebră.)

ACTUL III

Acțiunea se petrece la Fehrbellin. O închisoare.
Prințul de Homburg. În depărtare, doi cavaleriști stau de strajă.
Intră contele de Hohenzollern.

PRINȚUL DE HOMBURG:
Ce văd? Amicul Heinrich. Bun venit!
Deci am scăpat? Mi-au anulat arestul?
HOHENZOLLERN:
Ei, slavă Domnului!
PRINȚUL DE HOMBURG: Ce spui?
HOHENZOLLERN: Ești liber?
Ți-a fost trimisă spada îndărăt?
PRINȚUL DE HOMBURG:
Cui, mie? Nu...
HOHENZOLLERN: Nu?
PRINȚUL DE HOMBURG: Nu!
HOHENZOLLERN: Atunci, cum „liber"?
PRINȚUL DE HOMBURG *(după o tăcere):*
Credeam că mi-o aduci tu... În sfîrșit...
HOHENZOLLERN:
Nu știu nimic.
PRINȚUL DE HOMBURG: Indiferent, îți spun!
Îmi va trimite vorbă printr-un altul.

(Se duce să aducă scaune.)

Așează-te și spune-mi ce se-aude.
S-a-ntors măria-sa de la Berlin?
HOHENZOLLERN *(cu gîndul în altă parte):*
Aseară, da...
PRINȚUL DE HOMBURG: Și... cum a fost parada?
Precum era de așteptat? Firește...
A fost prezent în catedrală deci
chiar principele?

HOHENZOLLERN: El, cu principesa
și cu Natalia... Lumină mare
ardea-n biserică. Dinspre palat
sunau grav salvele pentru *Te Deum,*
iar steaguri și stindarde sucdeze
din bolta cu pilaștri coborau.
Și-anume-a dat măria-sa poruncă
să-ți fie numele-n amvon rostit
ca înfăptuitor al biruinții.

PRINȚUL DE HOMBURG:
Da, mi s-a spus... Ce mai aduci altminteri?
Prietene, nu-mi pari deloc senin.

HOHENZOLLERN:
Cu cine ai vorbit?

PRINȚUL DE HOMBURG: Chiar adineauri
cu Golz, sus la castel, după anchetă.

(Tăcere.)

HOHENZOLLERN *(îl privește îngrijorat)*:
Ce spui de situația ta? Ce crezi,
Arthur, de cînd cu strania schimbare?

PRINȚUL DE HOMBURG:
Eu? Ce crezi tu și Golz... Ce cred și juzii.
El a făcut ce-i cere datoria,
acum și inima o să-și asculte.
„Da, ai greșit", îmi va grăi sever
Măria-sa, va pomeni de moarte,
de lanțuri, „dar îți dărui libertatea!"
și spada ce i-a cucerit izbînda
va-mpodobi-o poate cu un dar.
Iar dacă nu, tot bine e. Nu-l merit...

HOHENZOLLERN: Arthur! *(Se oprește.)*

PRINȚUL DE HOMBURG: Ce-i?

HOHENZOLLERN: Oare ești încredințat?

PRINȚUL DE HOMBURG:
Așa cred. Știi doar că mă prețuiește

ca pe un fiu. De cînd eram copil
mi-a dat mii de dovezi inima lui.
Ce îndoială, oare, te frămîntă?
Nu a părut, mai bucuros ca mine,
părtaș la sporul junei mele glorii?
Nu datorită lui sunt azi ce sunt?
Și, nemilos acum, să vrea tulpina
de el crescută – pentru că puțin
a dat prea iute, prea bogat în floare –
dizgrația-i s-o calce în picioare?
N-aș crede-o nici de la dușmanii lui!
Îl știi, ți-e drag, deci n-ai să mi-o poți spune...

HOHENZOLLERN *(apăsat):*

Ești judecat de Curtea Marțială,
Arthur, și totuși crezi...

PRINȚUL DE HOMBURG:

Chiar de aceea.
N-ar merge nimeni chiar așa departe,
de nu ar plănui o grațiere.
În fața barei chiar, mi-am regăsit
deplin nădejdea. Pentru Dumnezeu,
e-ntr-adevăr o vină capitală
pe suedezi să-i faci praf, două clipe
mai înainte de-a primi porunca?
Ce altă culpă oare mă apasă?
Și m-ar chema la masa judecății
să îmi ascult severii juzi și cobe
cîntînd prohodul meu, vorbind de gloanțe,
de n-ar voi să intre-n cercul lor,
precum un zeu, cu-o vorbă suverană?
Prietene, nu! Nu mi-ar strînge norii
atît de sumbru peste creștet, dacă
precum un soare, n-ar vrea să răsară
prin neguri. Hai să-i facem deci pe voie...

HOHENZOLLERN:

Dar tribunalul – zice-se – și-a dat
verdictul.

PRINȚUL DE HOMBURG:

Da, am auzit: la moarte.

HOHENZOLLERN *(uimit):* Ai și aflat?

PRINȚUL DE HOMBURG:

A fost de față Golz.
Mi-a raportat cum a sunat sentința.

HOHENZOLLERN:

Pe Dumnezeu, și faptul nu te mișcă?

PRINȚUL DE HOMBURG:

Defel. Pe mine...?

HOHENZOLLERN: Ți-ai ieșit din minți!
Și pe ce sprijini liniștea aceasta?

PRINȚUL DE HOMBURG:

Pe simțul meu. *(Se ridică.)* Nu, lasă-mă te rog!
La ce bun chinul falsei îndoieli?

(Se stăpînește și se reașază. Pauză.)

A fost silită Curtea să condamne
la moarte. Asta-i litera de lege.
Dar mai curînd decît să împlinească
sentința, fluturînd batista, dînd
piéptu-mi iubitor, plin de credință,
pe seama gloanțelor... nu! mai curînd
și-ar sîngera în praf inima lui,
dînd ultimul ei strop...

HOHENZOLLERN: Arthur, te-asigur...

PRINȚUL DE HOMBURG *(sîcîit):* Nu, dragă...

HOHENZOLLERN: Mareșalul...

PRINȚUL DE HOMBURG *(același joc):*

Nu, dă-mi pace!

HOHENZOLLERN:

Doar două vorbe, și-apoi tac chitic...

PRINȚUL DE HOMBURG *(se întoarce iarăși către el):*

Ai auzit: știu totul. Ei, ce este?

HOHENZOLLERN: Ciudat e că verdictul adineauri
i-a fost remis chiar lui, de mareşal.
Era deci liber să mai hotărască
o graţiere. Dar în loc de asta,
a poruncit să-i vină la semnat.
PRINŢUL DE HOMBURG:
Ai auzit: nu-mi pasă...
HOHENZOLLERN: Nu îţi pasă?
PRINŢUL DE HOMBURG: Semnează?
HOHENZOLLERN: Pe onoarea mea. Te-asigur.
PRINŢUL DE HOMBURG: Hîrtia? Cu... sentinţa?
HOHENZOLLERN: Condamnarea.
PRINŢUL DE HOMBURG: De unde ştii?
HOHENZOLLERN: Chiar de la mareşal.
PRINŢUL DE HOMBURG:
Ţi-a spus... cînd?
HOHENZOLLERN: Adineauri.
PRINŢUL DE HOMBURG: Şi... ieşise
de la măria-sa?
HOHENZOLLERN: Venea pe trepte,
şi-a zis, văzînd încremenirea mea,
că încă nu-i nimic pierdut... e vreme
şi mîine încă pentru graţiere,
dar buza palidă îl dezmintea.
Şi-a murmurat: „Mă tem că n-o s-o facă..."
PRINŢUL DE HOMBURG *(se ridică):*
Nu cred... el, să nutrească-n sinea sa
o hotărîre-atît de monstruoasă?
Fiindcă-n diamantul nou primit
e-o lipsă ce de-abia o vezi cu lupa,
să-l calce-n praf pe cel ce i l-a dat?
O faptă care l-ar albi cu totul
pe beiul din Alger, cu arîpi de-argint
împodobindu-l precum heruvimii
chiar pe Sardanapal, şi ar trimite
tot şirul vechilor tirani romani
de-a dreapta tatălui, precum stau pruncii
nevinovaţi, strînşi mumelor la sîn?...

HOHENZOLLERN *(se ridică şi el):*
Nu te-ndoi, prietene, aşa e...
PRINŢUL DE HOMBURG:
Şi mareşalul? El n-a zis nimic?
HOHENZOLLERN: Ce să fi spus?
PRINŢUL DE HOMBURG: Speranţa mea!... O, ceruri!
HOHENZOLLERN: Răspunde-mi, ai făcut cumva vreun pas,
fie cu voie, fie fără voie
prin care ai jignit mîndria lui?
PRINŢUL DE HOMBURG:
Defel.
HOHENZOLLERN: Ia aminteşte-ţi.
PRINŢUL DE HOMBURG:
Niciodată.
Şi umbra frunţii sale mi-a fost sfîntă.
HOHENZOLLERN: Arthur, eu mă-ndoiesc, să nu te superi...
Trimisul suedez e-un conte Horn,
venit, se zice, cu o misiune
privind prinţesa de Orania.
Dar principesa a scăpat o vorbă
ce l-a durut pe principe grozav.
Ar fi ales, se pare, domnişoara...
Nu-i mîna ta cumva în acest joc?
PRINŢUL DE HOMBURG:
O, Doamne, ce spui?
HOHENZOLLERN: Eşti în joc sau nu eşti?
PRINŢUL DE HOMBURG:
Sunt, dragul meu, şi totu-i lămurit.
Această declaraţie mă pierde.
Eu sunt de vină în refuzul ei.
Prinţesa-mi promisese mîna, află!
HOHENZOLLERN:
Bezmeticule!... Ce e de făcut?
Devotamentul meu te prevenise...

PRINȚUL DE HOMBURG:

Da, sunt pierdut... Prietene, ajută-mi!

HOHENZOLLERN:

Ah, nu e vreo ieșire din impas?
Îi poți vorbi mătușii, principesei?

PRINȚUL DE HOMBURG *(se întoarce)*:

Planton!

UN CAVALERIST *(din culise)*:

Aici sunt.

PRINȚUL DE HOMBURG:

Cheamă-ți ofițerul.

(Se înfășoară grabnic în mantaua agățată de perete și își pune pălăria cu boruri largi și pană, care zăcea pe masă.)

HOHENZOLLERN *(în timp ce îl ajută)*:

Cu-ndemînare, pasu-i salvator.
Iar principele-i dă regelui Karl
știutul preț. Ei doi încheie pacea.
De-ndată, inima lui se împacă
și, în puține ore, ești salvat...

SCENA II

Intră un ofițer. Cei dinainte.

PRINȚUL DE HOMBURG:

Stranz, sunt încredințat în paza ta...
Dă-mi voie – treburi grabnice mă cheamă –
să mă îndepărtez un singur ceas.

OFIȚERUL: Nu mie mi-ești încredințat, alteță.
Stă scris în ordinul pe care-l am,
să fii în orișice mișcare slobod.

PRINȚUL DE HOMBURG:
Ciudat. Nu-s prizonier deci?
OFIȚERUL: Ba, mă iartă,
Cătușa este chiar cuvîntul tău...
PRINȚUL DE HOMBURG *(pornind):*
Bun. Fie și așa. Rămîi cu bine...
HOHENZOLLERN: Cătușele se țin de prizonier...
PRINȚUL DE HOMBURG:
Da... plec doar la castel să-mi văd mătușa,
și în puține clipe-s înapoi.

SCENA III

Decorul reprezintă odaia principesei. Ea intră însoțită de Natalia.

PRINCIPESA:
Hai vino, vino fata mea, e ora!
Trimisul suedez, contele Horn,
a părăsit cu-alaiul său castelul.
În cabinetul unchiului lumină-i.
Ia-ți șalul, hai! strecoară-te la el
și-ncearcă să îți mai salvezi amicul...
(Se pregătesc să plece.)

SCENA IV

Intră o doamnă de onoare. Cei dinainte.

DOAMNA DE ONOARE:
Mărită doamnă, nu pot să-mi cred ochii:
în fața ușii este prințul Homburg!

PRINCIPESA *(uluită):* Vai, Doamne!
PRINCIPESA NATALIA: Însuşi el?
PRINCIPESA: Nu-i arestat?
DOAMNA DE ONOARE: E în manta, cu-o pălărie largă,
şi stăruie grăbit să îl primeşti.
PRINCIPESA *(agitată):*
Nechibzuitul! Nu-şi ţine cuvîntul?
PRINŢESA NATALIA: Nu ştim ce îl sileşte...
PRINCIPESA *(după o oarecare ezitare):* Fă-l să intre!

(Ia loc într-un jilţ.)

SCENA V

Prinţul de Homburg. Cele dinainte.

PRINŢUL DE HOMBURG:
Ah, mamă! *(Cade în genunchi în faţa ei.)*
PRINCIPESA: Prinţe! Oare ce te-aduce?
PRINŢUL DE HOMBURG:
Dă-mi voie, mamă, să-ţi cuprind genunchii...
PRINCIPESA *(ascunzîndu-şi tulburarea):*
Eşti arestat şi totuşi vii la mine?
De ce aduni noi vini la cele vechi?
PRINŢUL DE HOMBURG *(stăruitor):*
Ştii ce mi s-a-ntîmplat?
PRINCIPESA: Cunosc. Ştiu totul.
Dar ce pot face, biata, pentru tine?
PRINŢUL DE HOMBURG:
Ah, n-ai vorbi în felul ăsta, mamă,
să te-nfioare ca pe mine moartea.
Izbăvitoare şi cereşti puteri
îmi pare că aveţi – tu, domnişoara

și doamnele – voi toți din jur, grăjdarul
cel mai umil... Căzînd la gîtul său,
aș fi în stare să-l implor: scăpare!
Și numai singur eu, pe tot pămîntul,
nu pot nimic, sunt parcă slab, nevolnic...

PRINCIPESA: Dar ți-ai ieșit din fire! Ce se-ntîmplă?

PRINȚUL DE HOMBURG:

Pe drumul care m-a adus la tine,
vai! la lumina torțelor văzui
deschis mormîntul pregătit pe mîine
să îmi primească oasele. Mătușă,
cu noaptea vor să-ncercăneze ochii
cu care te privesc... vor să străpungă
cu gloanțe ucigașe sînul meu...
În piață s-au închiriat ferestre
dînd către panoramă. Și eu, care
mai pot privi din culmile vieții
spre viitor, ca-nspre un rai cu zîne,
voi zace mîine între două scînduri
și-o lespede va spune: el a fost...

(La auzul acestor cuvinte, prințesa Natalia care, cu privirea pierdută în depărtări, se sprijinise pînă atunci de umărul unei doamne de onoare, se prăbușește sfîșiată pe un colț de masă și plînge.)

PRINCIPESA: Vai, fiul meu! De vrea chiar asta cerul,
încearcă să fii brav și stăpînit.

PRINȚUL DE HOMBURG:

Dumnezeiasca lume-i prea frumoasă!
Nu mă lăsa, vai, mamă, să cobor
la sumbrele năluci, cît nu e ora...
Chiar dacă-s vinovat, pot căpăta
o altă ispășire. De ce glonțul?
Cînd pot fi degradat, destituit,
scos din armată... Dumnezeu din ceruri!

Tot ce vrea legea. Mi-am văzut mormîntul,
și tot ce vreau acum e să trăiesc!
Nu-mi pasă dacă glorios.

PRINCIPESA: Copile,
ridică-te, ridică-te, ce-ai spus?
Ești mult prea zdruncinat... vino-ți în fire.

PRINȚUL DE HOMBURG:
Mătușă, nu, cît nu-mi făgăduiești
că-ngenunchind, salvînd ființa mea,
ai să te-arăți înaltei sale fețe.
La Homburg, Hedwig m-a dat ție-n grijă,
„Fii mama lui cînd nu mai sunt!" ți-a spus
prietena ta din copilărie...
La patul ei te-ai aplecat mișcată
deasupra mîinii slabe și-ai răspuns:
„Va fi ca zămislit de mine însămi..."
Această vorbă, azi ți-o amintesc!
Fugi, parcă m-ai fi zămislit și cere-i:
„Iertare! Rog iertare! Lasă-l slobod!"
Ah, și întoarce-te, spunîndu-mi: „Ești!"

PRINCIPESA *(plînge):* Vai, fiule iubit, dar am făcut-o...
Zadarnice-au fost orice rugăminți.

PRINȚUL DE HOMBURG:
Nu mai pretind la nici o fericire.
Iar pe Natalia – vezi, nu uita
să-i spui – n-o vreau... Din inimă am șters-o,
cu tot ce-a fost iubire pentru dînsa...
E liberă s-aleagă, să-ndrăgească,
e ca un cerb în crîng, e ... parcă n-aș fi...
se poate da oricui, chiar și lui Gustav,
chiar regelui Suediei – aprob!
Iar eu am să mă duc, plec la moșie
pe Rin și-acolo stau, dărîm, clădesc,
ar, strîng și treier în sudoarea frunții
ca pentru o nevastă și-un copil.

Mănînc de unul singur şi iar semăm
şi strîng recolta, şi gonesc în cerc
Spre moarte... pînă la apusul vieţii.

PRINCIPESA: Întoarce-te acum la închisoare...
Atît îţi cer în schimb... pentru favoare...

PRINŢUL DE HOMBURG *(se ridică şi întorcîndu-se către prinţesa Natalia):*
Sărmană fată, plîngi... Lumina zilei
Îţi va purta nădejdile-n mormînt.
Tu m-ai ales cu cea dintîi simţire,
pe chipul tău din aur prea curat
citesc: nicicînd n-o să te aibe-un altul...
Ce pot, sărmanul, face să te mîngîi?
La schitul de fecioare mergi, pe Main,
mai ai o verişoară.... sau găseşte-ţi
prin munţi un băieţel bălai ca mine,
mergi, cumpără-l cu galbeni, cu arginţi,
şi ia-l în braţe, fă-l să-ţi spună mamă,
iar cînd va fi mai mare-apoi, învaţă-l
să-nchidă ochii celor care mor.
E toată fericirea ce te-aşteaptă...

NATALIA *(îmbărbătîndu-l curajoasă, pe cînd se ridică şi îşi aşază palma într-a lui):*
Mergi, tinere erou, la închisoare
şi-n cale mai priveşte-o dată drept
în groapa desfăcută pentru tine.
Nu-i cu nimic mai largă, nici mai sumbră,
e-ntocmai precum tu, de-atîtea ori,
o-ntrezăreai în luptă. Între-acestea,
eu, ţie credincioasă şi-n mormînt,
încerc să pun pe lîngă unchi o vorbă...
Ah, poate izbutesc să îl înduplec
şi să te scap de orişice necaz.

(Pauză.)

PRINȚUL DE HOMBURG *(o privește, împreunîndu-și mîinile):*
Fecioară, de-ai purta pe umeri aripi,
te-aș crede înger coborît din cer.
Vrei să-i vorbești? Zău? Auzit-am bine?
...Copilo, oare tolba elocinței
ți-era ascunsă pînă azi? Cutezi
să-i vii măriei-sale cu-acest lucru?
Speranța, o! din nou mă întremează...

NATALIA: Am să primesc săgeata nimerită
din mîna Domnului... Și totuși, dacă
Măria-sa nu poate să mai schimbe
sentința... de nu poate... ești un brav.
Te vei supune altui brav. Cel care
a-nvins de-atîtea mii de ori viața,
va birui și moartea...

PRINCIPESA: Hai, plecați,
se scurge-un timp prielnic...

PRINȚUL DE HOMBURG: Da, cu bine...
Cu bine! Să te ocrotească sfinții...
Dă-mi, orice-ai face, semn despre izbîndă!

(Ies cu toții.)

ACTUL IV

SCENA I

Acțiunea se petrece în apartamentele principelui elector. Principele șade dinaintea unor hîrtii la o masă de lucru plină de candelabre. Natalia pătrunde printr-o ușă laterală și se lasă în genunchi la oarecare distanță. Pauză.

NATALIA *(îngenuncheată):*
O, Frederic de Mark, unchi bun și nobil...
PRINCIPELE *(părăsindu-și hîrtiile):*
Natalia!
(Vrea să o ridice.)
NATALIA: Nu, lasă...
PRINCIPELE: Ce vrei, dragă?
NATALIA: Lîngă picior și-n praf cum se cuvine,
vreau să-ți cer milă pentru vărul Homburg.
Nu pentru mine-o cer, deși-o dorește
și inima mea, ți-o mărturisesc...,
nu pentru mine-ți cer să mai trăiască.
Din partea mea să-și ia femeie... alta!
Doresc atît, iubite unchi: să fie
așa cum e, nestînjenit și liber,
precum o floare care-mi este dragă.
Atît îți cer, prietene și sire,
și ai să-mi împlinești atîta rugă...

PRINCIPELE ELECTOR *(o ridică):*
Fetița mea, ce vorbe spui? Știi oare
de ce e vărul Homburg vinovat?
NATALIA: Vai, unchi iubit...
PRINCIPELE: Ce-i? Nu-i cumva de vină?
NATALIA: E-un pas greșit bălai cu ochi albaștri...
Chiar înainte de-ați fi spus „te rog"
ar trebui să-l fi-nălțat iertarea.
N-ai să-l alungi, lovindu-l cu călcîiul!
De dragul mamei care l-a născut,
îți vine să-l aduni la piept, să-i strigi:
„Nu plînge... îmi ești drag precum credința..."
Nu zelul pentru slava casei tale
în clipele ciocnirii l-a sedus?
Și, zvăpăiatul, ah! trecînd opreliști,
nu a strivit balaurul? Întîi
să-l încununi, pe urmă să-i tai capul
fiindcă-a biruit? Iubite unchi,
istoria nu-ți poate cere asta.
Ar fi măreț, dar și neomenos,
și nu-i pe lume om mai blînd ca tine...
PRINCIPELE ELECTOR:
Copilă dulce: chiar de-aș fi tiran,
și-o inimă de fier s-ar fi topit
în piept la vorba ta, o știu, o simt...
Și totuși, spune-mi: pot să-ncalc sentința
rostită de un tribunal întreg?
Ce se va întîmpla dacă fac asta?
NATALIA: Cui? Ție?
PRINCIPELE: Nu e vorba despre mine...
Nu știi ceva mult mai presus, copilă?
Îți e necunoscut cuvîntul sfînt
numit în taberele noastre „țară"?
NATALIA: De ce ți-e frică, sire? Țara asta
nu se va destrăma și nărui

fiindcă dai un semn de bunătate,
ci mai curînd ceea ce tu socoți
dezordine – crescut cazon cum ești –
în cazul cînd vei rupe-acest verdict,
îmi pare cea mai dreaptă așezare!
Știu, în război domnește-o disciplină,
dar cred că și firești le simțiri...
Iar patria pe care ne-ai clădit-o,
slăvite unchi, e ca un bastion,
ea poate înfrunta furtuni mai grele
decît o biruință în netimp.
Pe viitor, sub mîini de strănepoți
va înflori, va crește în splendoare,
bogată, mîndră-n soare, crenelată,
vrăjind prietenii, gonind dușmanii...
Nu-i trebuie, spre a dura mult peste
splendida toamnă-a unchiului meu blînd,
s-o oblojești cu sînge de prieteni...

PRINCIPELE ELECTOR:
Ce crede vărul Homburg?

NATALIA: Vărul Homburg?

PRINCIPELE: Socoate că-i totuna dacă-n țară
domnește ordinea, sau bunul plac?

NATALIA: E tînăr...

PRINCIPELE ELECTOR: Totuși.

NATALIA: Unchiule iubit,
nu-ți pot răspunde, vai, decît cu plînsul...

PRINCIPELE *(nespus de surprins):*
De ce, fetița mea? Ce se întîmplă?

NATALIA *(șovăind):*
I-e mintea la un lucru-acum: scăparea!
Atîtea țevi țintesc spre el sălbatic
pe umerii pușcașilor, încît
năuc, surprins, mai are-un dor: viața!
Azi, de-ar vedea prin trăznet și furtună

cum se scufundă Brandenburgu-ntreg,
n-ar întreba măcar ce se întîmplă...
Ah! Ce vitează inimă ai frînt!

(Întoarce capul şi plînge.)

PRINCIPELE ELECTOR *(peste măsură de mirat):*
Preascumpa mea Natalia, nu, nu cred...
E cu putinţă? Chiar? Cerşeşte milă?
NATALIA: Ah, cum doresc să nu-l fi osîndit...
PRINCIPELE ELECTOR:
Dar, pentru Dumnezeu, ce ai, copilă?
Nu zău, cerşeşte milă?... De ce plîngi?
Deci i-ai vorbit? Deci i-ai vorbit? Răspunde-mi!
NATALIA *(rezemată de pieptul său):*
Da, în cămările mătuşii unde
s-a strecurat în capă şi manta,
ascuns de asfinţit... Sfios şi parcă
fără de vlagă şi înspăimîntat.
Priveliştea era respingătoare!
N-aş fi crezut, să văd căzînd astfel
viteazul proslăvit, demn de legende...
Mă vezi, femeie sunt, mă înfior
de-un vierme care mi-a atins călcîiul,
dar chiar atît de-nspăimîntată, laşă,
zdrobită nu mă întîlneşte moartea
sub chipul fioros al unui leu!
Vai, ce-i mărirea!? Slava omenească!?
PRINCIPELE ELECTOR *(tulburat):*
Atunci, pe Dumnezeu din cer, fetiţo,
sus inima! Curaj!... Atunci e liber.
NATALIA: Cum, înălţimea-ta?
PRINCIPELE ELECTOR: E graţiat.
Voi face-ndată cele necesare.
NATALIA: O, bunule: e-adevărat?
PRINCIPELE ELECTOR: Ţi-am spus-o.

NATALIA: E pe deplin iertat? Nu va muri?

PRINCIPELE ELECTOR:

Îmi dau cuvîntul. Jur! Pot trece peste
părerea unui astfel de soldat?
Am, precum știi, pentru simțirea lui
considerația cea mai profundă.
Socoate că sentința e nedreaptă?
Casez articolul și este liber...

(Îi aduce un scaun.)

Vrei să te-așezi o clipă?

(Ia loc la masa de lucru și scrie. Pauză.)

NATALIA *(pentru sine):* Inimioară,
de ce bați, parcă mi-ai sări din piept?

PRINCIPELE ELECTOR *(scriind):*

E încă prințul în castel?

NATALIA: Nu, iartă,
s-a-ntors în carceră...

PRINCIPELE ELECTOR *(încheie și sigilează, apoi se întoarce cu scrisoarea către prințesă):*

Într-adevăr,
a lăcrimat fetița? Nepoțica?
Eu, păzitorul bucuriei ei,
să tulbur cerul ochilor albaștri?

(O ia în brațe.)

Vrei să-i predai tu singură scrisoarea?

NATALIA: În temniță? Eu?

PRINCIPELE ELECTOR *(îi înmînează scrisoarea):*

De ce nu?... Husari!

(Intră cîțiva ostași în uniformă de husari.)

La scări caleașca! Duce o misivă
prințesa, către comandantul Homburg...
(Husarii ies.)
Așa îți poate mulțumi pe loc.
(O ia în brațe.)
Copilă dulce, spune: m-ai iertat?

NATALIA *(după o tăcere):*

Măria-ta, nu știu, nu cercetez
ce ți-a trezit degrabă îndurarea,
și mai ales, vezi, inima îmi spune
că ești prea nobil ca să rîzi de mine.
Deci, orice-ar fi să fie în scrisoare,
cred în scăparea lui... și-ți mulțumesc!
(Îi sărută mîna.)

PRINCIPELE ELECTOR:

Desigur, fata mea... La fel de sigur
cum e că vărul Homburg o dorește.
(Ies amîndoi din scenă.)

SCENA II

Decorul: odaia prințesei. Natalia sosește urmată de două doamne de onoare și de căpitanul Reuss.

NATALIA *(grăbită):*

Ce-aduceți, conte? N-avem timp și mîine?
E de la regiment? E însemnat?

CONTELE REUSS *(îi predă o scrisoare):*

Misivă de la colonelul Kottwitz,
înaltă doamnă...

NATALIA: Iute! Daţi... Ce scrie?
CONTELE REUSS: E-o jalbă curajoasă, veţi vedea,
dar plină de respect... scrisă-n favoarea
Alteţei-sale Arthur prinţ de Homburg.
E către suveran...
NATALIA *(citeşte):* „Cu plecăciune,
suplica regimentului prinţesei
de-Orania..."
(Pauză.)
Compusă de ce mînă?
CONTELE REUSS: Precum trădează scrisul tremurat,
de colonelul Kottwitz. Totodată
puteţi citi sus nobilul său nume...
NATALIA: Şi cine-s cei treizeci de semnatari?
CONTELE REUSS: Verigă cu verigă, ofiţerii,
distinsă doamnă, toţi... şi după rang.
NATALIA: Şi, mie mi-e trimeasă?
CONTELE REUSS: Spre-a-ntreba
cu tot respectul, domnişoară, dacă
nu vreţi pe-ntîiul loc rămas nescris
să puneţi şi distinsul vostru nume,
ca şef al regimentului...
(Pauză.)
NATALIA: Se zice
că prinţul, vărul meu, va fi iertat
de suveran din propria lui voie,
deci pasul n-are rost...
CONTELE REUSS *(bucuros):* Adevărat?
NATALIA: ... Şi totuşi! Pentru că hîrtia poate
să tragă la cîntar în hotărîre,
şi bine folosită ar fi chiar
prilej binevenit măriei-sale
– pretextul necesar – n-am să refuz.

Precum doriți, îmi pun iscălitura
și mă așed în fruntea dumneavoastră.

(Se duce și scrie.)

CONTELE REUSS: Noi vă rămînem mult îndatorați.

(Pauză.)

NATALIA *(se întoarce către el):*

Văd numai regimentul meu. Dar, conte,
de ce lipsesc dragonii lui de Götz,
ori ai lui Pless, ori cuirasații Bomsdorf?

CONTELE REUSS: Nu pentru că lor inima le bate
mai rece, cum pesemne vă e teamă.
Se-ntîmplă, neprielnic pentru jalbă,
că-i prea departe Kottwitz cantonat.
E-n Arnstein, fără alte regimente
cu tabără în urbea de aici.
Deci n-a putut hîrtia suscita
nestînjenit rumoare pretutindeni.

NATALIA: Dar nu își pierde astfel greutatea?
Și de-ați vorbi aici, domnule conte,
– sunteți încredințat? – toți domnii-aceștia
ar accepta și-ar iscăli suplica?

CONTELE REUSS:

Cei din oraș? Desigur, domnișoară!
Da, călărimea-ntreagă, om cu om,
vă jur, și-ar pune numele... Ba încă
și o subscripție printre oștenii
marcatului întreg, ar izbuti...

NATALIA *(după o tăcere):*

De ce atunci, cu-această misiune
nu ați trimis vreo cîțiva ofițeri?

CONTELE REUSS: Să am iertare, n-a vrut colonelul.
Spunea că nu dorește să-ntreprindă
nimic din ce s-ar înțelege rău.

NATALIA:

Un domn ciudat: cînd slab, cînd îndrăzneț!
Dar, mi-am adus aminte... seniorul,
împovărat de alte griji, mi-a spus
din fericire să-i trimit lui Kottwitz
porunca de-a se pune în mișcare
spre noi... Acolo nu-s destule grajduri.
Deci mă așed și am s-o fac pe loc...

(Se așază și scrie.)

CONTELE REUSS: Nu zău, ce nimereală, domnișoară.
Se potrivește jalbei de minune!

NATALIA *(în timp ce scrie):*

Deci folosiți prilejul cît mai bine...

(Închide plicul, îl sigilează și se ridică.)

Se înțelege, domnule de Reuss,
că veți păstra în portvizit biletul.
Vă îndreptați spre Arnstein, către Kottwitz,
abia cînd v-am dat eu ordin precis.

(Îi predă hîrtia.)

UN HUSAR *(intrînd):*

Trăsura-i pregătită, domnișoară...
Așteaptă, cum a zis măria-sa.

NATALIA: Să tragă lîngă scări... Cobor îndată.

(Pauză, în timpul căreia Natalia, îngîndurată, se apropie de masă, punîndu-și mănușile.)

Vreți să mă însoțiți, domnule conte,
la prințul Homburg? Vreau să îi vorbesc...
Aveți un loc la mine în trăsură.

CONTELE REUSS: Onoarea, domnișoară, e prea mare...

NATALIA *(către domnişoarele de onoare):*
Veniţi, prietenelor... Poate-acolo
mă voi decide să trimit scrisoarea...
(Ies toţi.)

SCENA III

Acţiunea se petrece în celula prinţului de Homburg. Intrînd, acesta îşi agaţă pălăria şi mantaua de un cui în perete, apoi se lasă să cadă vlăguit la pămînt, pe o pernă.

PRINŢUL DE HOMBURG:
Viaţa, spun dervişii, e-o plimbare
prea scurtă. Aşa e!... La două palme
peste ţărînă, ori pe dedesubt.
Să stau puţin la jumătate cale...
Acel ce-şi poartă azi pe umeri capul,
îl duce mîine greu, tremurător,
iar poimîine îi zace la călcîie...
Şi dincolo luceşte-un soare, cică!
Ba încă peste cîmpuri mai pestriţe.
O fi... Păcat că ochii putrezesc,
deci n-am să pot vedea minunea asta.

SCENA IV

Intră prinţesa Natalia, condusă de căpitanul de cavalerie, contele de Reuss. Urmează doamnele de onoare. Înaintea lor, un crainic cu o torţă. Prinţul de Homburg.

CRAINICUL: Prinţesa de Orania, alteţă...
PRINŢUL DE HOMBURG *(se ridică):*
Natalia!

CRAINICUL: Şi, iat-o în persoană.

NATALIA *(se înclină către conte):*
Lăsaţi-ne, vă rog, o clipă singuri.

(Contele Reuss şi crainicul ies.)

PRINŢUL DE HOMBURG:
Preascumpă domnişoară...

NATALIA: Dragă vere...

PRINŢUL DE HOMBURG *(prinzînd-o de mînă, înaintează cu ea):*
Ce-aduceţi? Spuneţi-mi: ce mă aşteaptă?

NATALIA: E bine... bine... Totu-i cum ţi-am spus.
Eşti graţiat, eşti liber... Am scrisoarea
şi este scrisă chiar de mîna lui.

PRINŢUL DE HOMBURG:
Nu pot să cred... E-un vis! Nu-i cu putinţă.

NATALIA: Citeşte. Vei afla. Scrie-n scrisoare...

PRINŢUL DE HOMBURG *(citeşte):*
„Cînd v-am pus, prinţe Homburg, sub arest
pentru atacul vostru dat în pripă,
am socotit că-mi fac doar datoria
şi am contat că sunteţi de acord.
Vi s-a făcut – credeţi – o nedreptate?
Atunci, vă rog, spuneţi-o-n două vorbe
şi-ndată vi se-napoiază spada..."

(Natalia se sperie şi păleşte. Pauză. Prinţul o priveşte întrebător.)

NATALIA *(brusc, prefăcîndu-se voioasă):*
Vezi, scrie... Ai de spus doar două vorbe.
Ah, drag prieten...!

(Îi strînge mîna.)

PRINŢUL DE HOMBURG: Scumpă domnişoară!

NATALIA: O, am trăit acest ceas fericit!
Aici... ia pana. Ia-o, hai! şi scrie...

PRINȚUL DE HOMBURG:
A iscălit?
NATALIA: Un F. E semnul său.
Hai, bucură-te Bork. Neţărmurită
ca marea-i bunătatea lui... Ştiam eu...
Să scrie, iute! Aduceţi un scaun.
PRINȚUL DE HOMBURG:
Îmi cere să îmi dau părerea...?
NATALIA *(îl întrerupe):* Sigur!
Aşează-te degrabă. Îţi dictez.
(Împinge scaunul spre el.)
PRINȚUL DE HOMBURG:
Dar mai întîi aş reciti scrisoarea.
NATALIA *(îi smulge hîrtia din mînă):*
La ce bun? N-ai privit acolo-n schit
mormîntul tău cu fălcile deschise?
Nu-i vreme de pierdut... Ia loc şi scrie!
PRINȚUL DE HOMBURG *(surîzînd):*
Vă zbuciumaţi de parcă groapa-i gata
să-mi sară ca pantera de grumaz.
(Se aşază şi apucă pana.)
NATALIA *(întoarce capul şi plînge):*
Începe, dacă nu vrei să mă supăr.
(Prinţul sună un servitor. Acesta intră.)
PRINȚUL DE HOMBURG:
Toc şi hîrtie, ceară şi pecete!
(Servitorul aduce cele cerute şi pleacă. Prinţul scrie. Tăcere.)
PRINȚUL DE HOMBURG *(rupînd şi aruncînd sub masă scrisoarea începută):*
Prost început...
NATALIA *(ridică scrisoarea):* Ce-ai spus? Cum?... Excelent!
Dar, pentru Dumnezeu! e foarte bine...

PRINȚUL DE HOMBURG *(către sine, mormăind):*

Aș! Scrii astfel cînd ești un mizerabil,
nu prinț! Găsesc o altă-ntorsătură.

(Pauză. Încearcă să reapuce scrisoarea principelui elector, pe care prințesa o ține strîns în mînă.)

Ia să vedem: ce spune el de fapt?

NATALIA *(împotrivindu-se):* Nimic...

PRINȚUL DE HOMBURG: Dați-mi scrisoarea...

NATALIA: Ai citit-o.

PRINȚUL DE HOMBURG *(o apucă):*

Chiar dacă... Vreau să văd cum formulez.

(Despăturește scrisoarea și o parcurge.)

NATALIA *(către sine):*

S-a isprăvit cu el. O, Doamne sfinte!

PRINȚUL DE HOMBURG *(mirat):*

Ia uite... curios, pe cinstea mea!...
Tu n-ai băgat de seamă, mi se pare.

NATALIA: Nu, ce?

PRINȚUL DE HOMBURG:

De fapt, vrea eu să hotărăsc.

NATALIA: Păi, da.

PRINȚUL DE HOMBURG:

Într-adevăr, măreț și demn!
Se vede că-i un suflet generos.

NATALIA: Mărinimia lui nu are margini.
Acum fă și tu ce e necesar,
și scrie-i cum ți-o cere. E pretextul,
formalitatea numai, necesară.
De cum primește cîteva cuvinte,
s-a isprăvit cu cearta...

PRINȚUL DE HOMBURG *(lasă de-o parte scrisoarea):*
Nu, iubito!
Mă mai gîndesc la asta pînă mîine.
NATALIA: Ah, om ciudat, de ce ești schimbător?
Ce-i? Pentru ce?
PRINȚUL DE HOMBURG *(se ridică pătimaș):*
Nu întreba, fii bună!
N-ai cîntărit precis textul scrisorii.
Condiția-i să scriu că e nedrept.
Ori, asta nu pot... Dacă scriu de-a sila
în dispoziția în care sunt
răspund – pe Dumnezeu! – da, ai dreptate...
(Își încrucișează brațele, se reașază la masă și se apucă să reexamineze conținutul scrisorii.)
NATALIA *(palidă):* Nechibzuitule, ce vorbe-s astea?
(Se apleacă emoționată către el.)
PRINȚUL DE HOMBURG *(îi strînge mîna):*
Stai, stai o clipă... Parcă...
(Chibzuiește.)
NATALIA: Ce e, parcă...?
PRINȚUL DE HOMBURG:
Îndată am să știu cum să-i răspund.
NATALIA *(îndurerată):*
Homburg!
PRINȚUL DE HOMBURG *(luînd tocul);*
Aud? Ce-i?
NATALIA: Stai, prieten dulce...
Te-ndeamnă inima, spre cinstea ta.
Dar, jur, se și cunoaște regimentul
din ale cărui carabine mîine
îți vor cînta, în semn de împăcare,
deasupra gropii marșul funerar.
De nu poți, nobil precum ești, verdictul

să îl conteşti, să îl abrogi, de nu poţi
îndeplini ce-ţi cere-aici misiva,
atunci – ei bine! – dînsul, te asigur,
ţi-a priceput mîndria şi chiar mîine
în marea-i milă va împlini sentinţa.

PRINŢUL DE HOMBURG *(în timp ce scrie):*
Indiferent...

NATALIA: Indiferent?

PRINŢUL DE HOMBURG: Să facă
ce vrea... Eu am să fac ce se cuvine!

NATALIA *(se apropie înspăimîntată):*
Om nemaipomenit, ce văd: chiar scrie...

PRINŢUL DE HOMBURG *(se ridică):*
„... Homburg, la Fehrbellin... în doisprezece..."
Sunt gata. Franz!...

(Aşază scrisoarea în plic şi o sigilează.)

NATALIA: Ah, pentru Dumnezeu!

PRINŢUL DE HOMBURG *(se ridică):*
Duci asta la castel măriei-sale.

(Servitorul iese.)

Nu vreau – cînd el e demn – să-i stea în faţă
un altul mai puţin demn decît el.
O vină port... şi foarte însemnată.
Sunt nevoit s-o recunosc. Nu poate
ierta decît atunci cînd o contest?
Ei bine, n-am nevoie de iertare...

NATALIA *(îl sărută):*
Primeşte-o sărutare... Zeci de gloanţe
de te-ar răpune-n praf, nu m-aş lăsa:
rîzînd sub lacrămi, ţi-aş striga: îmi placi!
... Urmează-ţi inima. În timpul ăsta,
o să-mi îngădui s-o urmez pe-a mea.
...Domnule Reuss!

(Crainicul deschide ușa. Intră contele.)

CONTELE REUSS: Eu...
NATALIA: Duceți-mi scrisoarea
la Arnstein, către colonelul Kottwitz!
Va fi aici cu-ntregul regiment
la noapte. Ordinul măriei-sale...

(Toți ies.)

ACTUL V

SCENA I

Decorul: o sală din castel. Principele, pe jumătate dezbrăcat, apare din cabinetul alăturat. Sosesc după el: contele Truchss, contele Hohenzollern și căpitanul de la Golz. Paji aduc candelabre.

PRINCIPELE: Cum, Kottwitz e în urbe? Cu dragonii
prințesei?
CONTELE TRUCHSS *(deschizînd fereastra):*
Da, măria-ta. Vedeți-i
desfășurați aici, în fața porții.
PRINCIPELE: Ei bine, domnilor, cine-mi dezleagă
enigma? Cine l-a chemat?
HOHENZOLLERN: Nu știu.
Poziția fixată era Arnstein.
Degrabă: meargă unul să-l aducă
pe Kottwitz...
GOLZ: Sire, va veni îndată.
PRINCIPELE: Dar unde e?
GOLZ: La primărie, unde
aud că s-ar fi strîns întregul corp
de generali în slujba casei tale.
PRINCIPELE:
De ce? Și în ce scop?...
HOHENZOLLERN: N-am cunoștință.

CONTELE TRUCHSS:
Îngăduie-ne, principe-ntr-acolo
să ne-ndreptăm și noi pentru o clipă.
PRINCIPELE:
La primărie?
HOHENZOLLERN: Da. Ne-am dat cuvîntul
să fim la întrunirea dumnealor.
PRINCIPELE *(după o pauză):*
Puteți dispune...
GOLZ: Domniilor, veniți!
(Ofițerii pleacă.)

SCENA II

Principele. Mai tîrziu doi servitori.

PRINCIPELE: Ciudat. De-am fi-n Tunis și de-aș fi beiul,
m-ar mînia nelămuritul caz.
Pe parii de deasupra porții mele
mi-aș pune tunurile, obuzierii,
și jos, pe masă, sfoara de mătase.
Dar cum Hans Kottwitz, omul meu din Priegnitz,
e cel venit așa de capul său,
mă port după tipic brandenburghez:
din cei trei cîrlionți ce-i cresc pe țeastă,
am să-l apuc de cel mai argintiu,
și cu douăsprezece escadroane
îl port tiptil spre locul său din Arnstein...
La ce bun să trezim întreg orașul?
(Se mai apropie o clipă de fereastră, apoi se îndreaptă spre masă și sună. Intră doi servitori.)

PRINCIPELE *(către unul dintre ei):*
Dă fuga jos şi află pentru tine,
ce-i pe la primărie...
ÎNTÎIUL SERVITOR: Da, stăpîne.
PRINCIPELE *(către celălalt):*
Tu, adu-mi hainele să mă îmbrac.

(Servitorul iese şi le aduce. Principele se îmbracă şi îşi pune insignele princiare.)

SCENA III

Intră mareşalul Dörfling. Cei dinainte.

MAREŞALUL: Rebeliune, principe...
PRINCIPELE *(ocupat cu îmveşmîntarea):* Tăcere!
Nu pot să sufăr, şi o ştii prea bine,
să intri-n cameră neanunţat.
Ce vrei?
MAREŞALUL: Iertare, sire, un caz grav,
de mare-nsemnătate mă aduce.
Căci colonelul Kottwitz, fără ordin
pătrunde în oraş. În jurul lui
o sută de-ofiţeri se adunară
în sala mare... Umblă o hîrtie
făcută să conteste dreptul tău.
PRINCIPELE: Da, am aflat... Dar ce poate să fie?
Desigur o mişcare pentru prinţ,
fiindcă-i condamnat la împuşcare.
MAREŞALUL: Aşa-i, pe Dumnezeu! Aţi nimerit-o...
PRINCIPELE: Bun. Inima îmi e atunci cu dînşii.
MAREŞALUL: Se spune că nebunii încă astăzi
vor să aducă jalba la castel.
Şi-n caz că ne-mpăcat menţii sentinţa,

ei vor – abia-ndrăznesc să-ți raportez –
eliberarea lui... chiar și cu forța!

PRINCIPELE *(întunecat):*

Și... cine ți-a spus asta?

MAREȘALUL: Cine-a spus-o?
Madame Retzow, pe care poți s-o crezi,
– nevastă-mea i-e vară... Ea, aseară,
în casa subprefectului de Retzow,
un unchi al ei, a fost și-a ascultat
cum ofițeri trufași urzeau complotul
pe față...

PRINCIPELE ELECTOR: Dă-mi un nume de bărbat!
Cu cizma mea, în fața casei sale,
îl apăr de asemenea eroi.

MAREȘALUL: Stăpîne, te conjur, cumva de este
voința ta să-l grațiezi pe prinț,
hai!... înainte să se-ntîmple pasul
grozav de neplăcut. Orice oștire
– știi bine – are un erou. Nu face
scînteia ce-o străbate-acum să crească
în foc mistuitor... Nu știe Kottwitz,
ceilalți nu știu că vorba-mi te previne.
Trimite-i spada prințului din vreme...
Îi dai istoriei o faptă mare
și-o crimă mai puțin de povestit.

PRINCIPELE: Ar trebui să mai întreb și prințul
pe care, știi, nu samavolnicia
l-a-nchis... și deci nu-l poate libera.
Cînd vor sosi, vreau să vorbesc cu domnii...

MAREȘALUL *(pentru sine)*:

Blestem! Rezistă oricăror săgeți...

SCENA IV

Intră doi husari: Unul dintre ei ține în mîini o scrisoare. Cei dinainte.

ÎNTÎIUL HUSAR:
Vă cer să intre: colonelul Kottwitz,
Truchss, Hennings, și alți domni...
PRINCIPELE (*către celălalt husar, luîndu-i din mînă scrisoarea*):
E de la prinț?
AL DOILEA HUSAR: Așa-i, măria-ta.
PRINCIPELE ELECTOR: Cine ți-a dat-o?
AL DOILEA HUSAR:
Portarul care este azi dejurnă.
Valetul prințului i-a dat-o lui.
PRINCIPELE (*se sprijină de masă și citește. Isprăvind, se întoarce și cheamă un paj*):
Prittwitz, adu-mi sentința capitală
și pașaportul contelui de Horn,
trimisul suedez... Îmi trebuiesc.
(Pajul iese. Către întîiul husar.)
Să vină Kottwitz și alaiul său!...

SCENA V

Coloneii Kottwitz și Hennings, contele Truchss, contele Hohenzollern, contele Sparren, contele Reuss, căpitanii de cavalerie de la Golz și Stranz împreună cu alți ofițeri superiori intră în scenă. Cei dinainte.

COLONELUL KOTTWITZ (*cu petiția*):
Mărite principe, te rog, dă-mi voie
în numele întregii noastre oști,
să-ți înmînez, supus, hîrtia asta!...

PRINCIPELE ELECTOR: Kottwitz, mai înainte de-a primi-o
răspunde-mi: cine te chemă-n oraş?
KOTTWITZ (*îl priveşte atent*):
Pe mine cu dragonii?
PRINCIPELE: Regimentul...
Nu ţi-am fixat la Arnstein reşedinţa?
KOTTWITZ: Dar, sire, am din partea ta un ordin...
PRINCIPELE: Cum? Să văd ordinul!
KOTTWITZ: Acesta-i, sire.
PRINCIPELE ELECTOR (*citeşte*):
„Natalia... dat azi la Fehrbellin,
în numele lui Frederic, înaltul
meu unchi..."
KOTTWITZ:
Mărite principe, zău, sper
că nu îţi e străin!
PRINCIPELE: Nu, se-nţelege...
Dar cine l-a transmis?
KOTTWITZ: Contele Reuss.
PRINCIPELE (*după o pauză abia simţită*):
Chiar eşti binevenit, fiindcă mîine,
tu cu douăsprezece escadroane
îi veţi aduce prinţului de Homburg
după sentinţă, ultimul onor.
KOTTWITZ (*speriat*):
Vai, sire, ce spui?
PRINCIPELE ELECTOR (*restituindu-i ordinul*):
Regimentul şade
lîngă castel afară-n ceaţa nopţii?
KOTTWITZ: Nu... Noaptea, iartă...
PRINCIPELE: Dar de ce nu intră?
KOTTWITZ: Ba e intrat şi încartiruit,
precum ai dat măria-ta porunca.
PRINCIPELE (*întorcîndu-se către fereastră*):
Zău? Păi, acum o clipă... pe toţi sfinţii,
ţi-ai procurat grozav de iute grajduri.

Cu-atît mai bine! Deci, încă o dată
salut! Ce te aduce, şi ce-i nou?

KOTTWITZ: O jalbă a oştirii credincioase.

PRINCIPELE: Dă-mi.

KOTTWITZ: Sire, însă ţi-a scăpat o vorbă
ce-mi năruie pe loc orice speranţă.

PRINCIPELE ELECTOR: Un alt cuvînt o poate reclădi.
(*Citeşte.*)
„Suplică, îndurare cerînd pentru
conducătorul nostru, generalul
şi prinţul Frederic de Hessen-Homburg
într-o acuză gravă..." Mare nume!
(*Către ofiţeri.*)
Demn, domnilor, de toţi cîţi îl susţineţi.
(*Priveşte din nou hîrtia.*)
Petiţia de cine-i concepută?

KOTTWITZ: De mine...

PRINCIPELE ELECTOR: Prinţul este la curent?

KOTTWITZ: Nici pe departe. Strict în cercul nostru
e concepută şi pecetluită.

PRINCIPELE: Aveţi răbdare, rogu-vă, puţin...
(*Se apropie de masa de lucru şi parcurge rîndurile scrise. Tăcere îndelungată.*)
Ciudat. Eşti un războinic încercat
şi aperi fapta prinţului? Justifici
năvala fără ordin peste Wrangel?

KOTTWITZ: Măria-ta, da, Kottwitz face asta.

PRINCIPELE:
În luptă ai avut altă părere.

KOTTWITZ: Mărite doamne, cîntărisem prost.
Puteam urma fără de grijă prinţul,
el se pricepe bine la război.
Pe flancul stîng se retrăgeau duşmanii...
Pe dreapta, le veniseră-ntăriri...
Şi dacă el mai aştepta un ordin,

ei s-ar fi întărit în defileuri.
... N-ai mai fi fost nicicînd biruitor!

PRINCIPELE ELECTOR: Așa deci... Dar ce-mi spui sunt presupuneri.
Eu l-am trimis pe colonelul Hennings,
cum știi, cu misiunea să ocupe
un cap de pod în spatele lui Wrangel.
Și dacă voi n-ați fi călcat consemnul,
îi reușea lui Hennings lovitura.
Dădea foc punților în două ore,
și se proptea pe Rin... încît pe Wrangel
noi l-am fi nimicit din rădăcini,
pierzîndu-l în mormintele din mlaștini.

KOTTWITZ: Nu-i demn de tine, treabă-i de novice
să îi ceri sorții laurii supremi.
Tu totdeauna i-ai primit ce-a dat.
Balaurul ce-ți pustia marcatul
de Brandenburg, fugí scăldat în sînge...
Mai mult poți cere unei bătălii?
Ce-ți pasă dacă două săptămîni
lihnit mai zace-n praf, lingîndu-și rana?
Cunoaștem acum arta de-al învinge
și ne e poftă s-o mai încercăm.
Îngăduie să ne ciocnim cu Wrangel
iar, piept la piept, și vom desăvîrși-o!
În Baltica îl scufundăm cu totul.
Nu s-a clădit nici Roma într-o zi!

PRINCIPELE:
Om fără minte, cu ce drept spui asta,
cînd eu mîn carul luptei, dar oricine
îmi poate pune mîinile pe hățuri?
Crezi că va răsplăti mereu norocul
neascultarea, cum deunăzi?
Nu vreau victoria întîmplătoare
picată ca un prunc din flori. Vreau legea
– mumă coroanei mele – s-o susțin!
Ea îmi va naște șiruri de victorii...

KOTTWITZ: Seniore, legea mare și supremă
în pieptul tău de comandant de oști
nu-i drept să fie slova vrerii tale.
Ci patria întreagă, și coroana,
și ce-nsemni tu, cînd fruntea ta o poartă.
Ce-ți pasă, rogu-te, după ce reguli
se bate inamicul, dacă zace
în fața ta cu steagurile-n praf?
Suprema lege-i cea care învinge!
Oștirea te urmează cu-nfocare,
vrei s-o prefaci într-o unealtă moartă?
O spadă-n cingătoarea ta de aur?
Sărman duh și nepriceput în stele
e cel ce dă așa învățămînt!
Mioapă-i o politică ce uită
– pentru o dată, cînd simțirea poate
să fie stricătoare – alte zece
în mersul lucrurilor, cînd doar ea
mai poate să salveze! Oare jertfa
de sînge ce-ți aduc în ziua luptei
e pentru bani, onoare sau măriri?
Ferească cerul! E prea scump. Îmi place
neatîrnat și slobod, pentru mine,
să văd crescînd pe cer numele tău.
Aceasta-i plata căreia-mi vînd viața...
Să zicem că îl osîndești pe prinț...
pentru o biruință nechemată...
Iar mîine, eu, la fel, neașteptat,
cu escadroanele, precum păstorul
trecînd, dau printre stînci de-o biruință.
Pe Dumnezeu! Aș fi mișel să nu fac
fără să preget tot aceeași faptă.
Și de-ai rosti, în mîini cu cartea legii:
„Kottwitz, ți-ai jucat capul!" îți răspund:
„Știam, seniore. Ia-l! Poftim... De tine

cînd m-am legat din tălpi şi pîn-la plete,
n-am spus, jurînd: lăsăm de-o parte capul.
Nu ţi l-aş da, de nu ţi ar aparţine..."

PRINCIPELE: Cu tine, domn bătrîn şi curios,
n-o scot la capăt. Vorba-ţi mă seduce,
şi elocinţa ta fiind şireată,
eu, căruia cunoşti că îmi eşti drag,
îmi chem un avocat şi-i dau mandatul
să isprăvească cearta... (*Sună. Intră un servitor.*)
Prinţul Homburg!
Aduceţi-l aicea din arest. (*Servitorul iese.*)
El, te asigur, o să te înveţe
ce-i disciplina de război. Misiva
trimeasă, cel puţin, suna altminteri.
Nu-i un şiret sofism al libertăţii
pe care îl dezvolţi ca un copil.

(*Se sprijină iar de masa de lucru şi citeşte.*)

KOTTWITZ (*mirat*):
Pe cine-aduc?

COLONELUL HENNINGS: Pe el?

CONTELE TRUCHSS: Nu, imposibil!

(*Ofiţerii se strîng neliniştiţi şi discută între ei.*)

PRINCIPELE: Cui aparţine-acest al doilea scris?

HOHENZOLLERN:
E-al meu, măria-ta.

PRINCIPELE (*citeşte*): „Dovada, vinii
pe care principele Frederic...
în fapta prinţului..." Nu! ce-ndrăzneală!
Pe Dumnezeu... Cum? Îmi atribui mie
imboldul la greşelile din luptă?

HOHENZOLLERN:
L-ai îndemnat. Da, principe. Eu însumi...

PRINCIPELE: Zău, prea-i din cale-afară! Unul zice
că nu-i de vină prinţul, iară altul

susține că de vină sunt chiar eu!
Cum dovedești această afirmare?

HOHENZOLLERN:

Îți amintești, măria-ta, de noaptea
în care sub platanii din grădină
găsirăm prințul scufundat în somn?
Visa izbînda zilei următoare,
fiindcă-n mîini ținea un ram de laur.
Atunci măria-ta, ca să-l încerci,
zîmbind i-ai scos cununa și de frunze
ai aninat colanul de la gît.
Cununa și colanul, împletite,
i le-ai întins nepoatei, domnișoarei...
Iar prințul se-nroșește fermecat
și se ridică... Astfel de dulci daruri,
întinse de o mînă grațioasă,
firește vrea să-nhațe... dar tu, sire,
în grabă te retragi, luînd prințesa...
Se-nchide poarta... Doamnișoară, lanț,
cunună pier. Și singur, cu-o mănușă
pe care-a smuls-o nici nu știe cum,
se regăsi în miez de noapte Homburg...

PRINCIPELE:

Cu ce mănușă?

HOHENZOLLERN:

Sire, stai să-nchei...
Era o glumă. Însă, mi-am dat seama
nu peste mult, de ce însemnătate..
Fiindcă, revenind tiptil spre el,
m-am strecurat prin poarta din grădină
și-apoi, trezindu-l, și-a venit în fire,
și-a amintit, și l-a cuprins un val
de bucurie. Nu poți să-ți închipui,
pe legea mea, ceva mai mișcător!
Ca pe un vis întreaga întîmplare

mi-a povestit din fir a păr... Nicicînd,
nu a visat mai viu... Şi-ntr-însul creşte
credinţa neclintită că-i un semn.
Tot ce-a văzut în duh – colan, fecioară,
şi lauri – cerul îi va dărui
aievea-n ziua luptei următoare...

PRINCIPELE:

Hm! Curios... Şi-acea mănuşă?

HOHENZOLLERN: Asta-i.
Acel crîmpei de vis întruchipat,
îi şi strica, îi şi-ntărea părerea...
Întîi l-a cercetat cu ochii mari:
culoarea-i albă, felul şi croiala
par femeieşti... dar nu cunoaşte mîna
din care noaptea s-o fi scos în parc.
Cum n-a vorbit cu nimeni, se-ntrerupe...
Eu, la consemn îl chem către palat.
Iar el, uitînd ce n-a-nţeles, mănuşa
o vîră, zăpăcitul, în veston...

PRINCIPELE:

Apoi?

HOHENZOLLERN: ... Cu tablă şi condei aleargă
spre-a-l asculta atent, cuviincios,
pe mareşal, dînd ordinul de luptă.
Iar principesa tocmai cu nepoata
se află-n sală, gata pentru drum.
Şi cine-i poate măsura mirarea
cînd vede că prinţesei îi lipseşte
mănuşa care-i în veston la el?
Îi strigă mareşalul, îi repetă:
„De Homburg!..." „La poruncă, mareşale!"
răspunde, şi ar vrea să-şi vină-n fire...
dar e înconjurat doar de minuni...
Nici dacă ar fi coborît un trăznet...
(*Se opreşte.*)

PRINCIPELE: Era mănuşa domnişoarei?

HOHENZOLLERN: Sigur.

(*Principele cade pe gînduri.*)

El sta de piatră... Cu condeiu-n mînă,
părea desigur tuturora viu.
Dar, ca prin farmec, orișice senzații
pieriseră, și-abia a doua zi,
cînd tunurile bubuiau prin rînduri,
s-a-ntors pe lumea asta și-a-ntrebat:
„Ia spune-mi, dragă, ce-a dispus ieri Dörfling,
dînd planul luptei, privitor la mine?..."

MAREȘALUL:
Măria-ta, povestea o subscriu...
Da, știu că prințul n-auzea o vorbă
din ce spuneam. L-am mai văzut distrat,
dar nu pierdut într-o așa măsură,
pierit, absent cu totul, ca atunci.

PRINCIPELE:
Și-acuma, dacă te-nțeleg eu bine,
concluzia ți-o construiești astfel:
fără de gluma mea, cam nesărată,
pe seama tînărului visător,
n-ar fi fost vinovat. La adunare
n-ar fi fost zăpăcit... nici nesupus
în luptă. Nu? Aceasta ți-e părerea?

HOHENZOLLERN: Măria-ta poți singur să-nțelegi.

PRINCIPELE: Ești un năuc, și-un prost... Eu în grădină
venisem ascultînd părerea ta...
Altminteri n-ajungeam pînă la gluma
făcută numai ca să-l iscodesc.
Susțin deci cu egală-ndrituire
că tu porți vina în greșeala lui.
O-nțelepciune, domnilor, de-oracol!

HOHENZOLLERN: Tac, principe: cuvîntul meu, știu sigur,
în inima ta are greutate...

SCENA VI

Intră un ofiţer. Cei dinainte.

OFIŢERUL: Seniore, prinţul vine într-o clipă.
PRINCIPELE:
Mă rog! Să intre...
OFIŢERUL: Peste trei minute...
Trecînd grăbit, a pus numai portarul
să îi descuie iute cimitirul.
PRINCIPELE:
Cum? Cimitirul?
OFIŢERUL: Da, slăvite sire.
PRINCIPELE: De ce?
OFIŢERUL: Mărturisesc, nici eu nu ştiu...
Voia, cred, să privească în cavoul
ce din porunca ta i s-a deschis.

(*Comandanţii se apropie unii de alţii, discutînd.*)

PRINCIPELE: Indiferent! Cum vine, aduceţi-l.
CONTELE TRUCHSS: A şi sosit. Îl introduce garda.

SCENA VII

Intră în scenă prinţul de Homburg.
Un ofiţer cu garda. Cei dinainte.

PRINCIPELE ELECTOR: Cer ajutorul vostru, tînăr prinţ.
Vedeţi: mi-aduce colonelul Kottwitz
o jalbă pentru voi, semnată-n şir
de-o sută de bărbaţi distinşi... Oştirea,
se pare, vă pretinde liberarea

și nu admite condamnarea curții...
Citiți vă rog, luați la cunoștință. (*Îi dă hîrtia.*)

PRINȚUL DE HOMBURG (*după ce a aruncat o privire, se întoarce și privește în jurul său la ofițeri*):
Dă-mi mîna, Kottwitz, vechi și bun prieten!
Îmi dai, ce eu din ziua bătăliei
nu merit de la tine... Dar acum
întoarce-te de unde vii: la Arnstein.
Și nu te mai mișca. M-am răzgîndit.
Vreau să-mi îndur verdictul. Îmi vreau moartea...
(*Îi restituie hîrtia.*)

KOTTWITZ (*uluit*):
Nu, niciodată, prințul meu. Ce spui?

HOHENZOLLERN:
Vrea moartea?

CONTELE TRUCHSS: Nu, nu trebuie să moară...

MAI MULȚI OFIȚERI (*înaintînd*):
O, principe, ascultă-ne! O, sire...

PRINȚUL DE HOMBURG:
Fiți calmi: voința mea-i de neclintit.
Doresc prea sfînta lege marțială,
pe care am jignit-o-n fața oștii,
prin libera mea moarte s-o cinstesc!
Scumpi frați, ce-i o sărmană biruință
pe care i-o mai smulg lui Wrangel poate,
pe lîngă un triumf mai glorios
peste perfidul dușman ce se cheamă
trufia îndărătnică din noi?
Iar mîine, eu voi dobîndi-o! Piară
acest străin ce vrea să ne supună,
și slobod pe pămîntul părintesc
să stea brandenburghezul. Al său este
frumosul plai, și lui i-e hărăzit...

KOTTWITZ (*mișcat*):
Prieten! Fiu iubit... Cum îți pot spune?

CONTELE TRUCHSS: O, Doamne-n cer!
KOTTWITZ: Dă-mi mîna s-o sărut...
(*Toți se îngrămădesc în jurul său.*)
PRINȚUL DE HOMBURG (*se întoarce către principele elector*):
Tu, suverane, ce purtai un nume
odată dulce mie, azi pierdut:
mișcat mă plec în fața ta! Mă iartă
de ți-am slujit în ceas hotărîtor
cu zel prea mare. Moartea, vezi, mă spală
de orice vină și rămîn curat.
Dă-i inimii senine, împăcate,
supuse legii noastre, mîngîierea
că orice supărare ți-a trecut.
Și, drept dovadă-n ceasul despărțirii,
îngăduie-mi o ultimă favoare...
PRINCIPELE ELECTOR: Vorbește: ce vrei, tinere erou?
Ți se acordă orișice ai cere,
mă prind pe-onoarea mea de cavaler.
PRINȚUL DE HOMBURG:
Nu-i cumpăra lui Gustav-Carol pacea
cu a nepoatei mînă... Dă afară
mijlocitorul care ți-a făcut
propunerea dezonorantă! Scrie-i
răspunsul tău cu salve de obuz.
PRINCIPELE (*îl sărută pe frunte*):
Da, fiule... Cum spui. Acest sărut
ți-acordă ultima ta rugăminte...
La ce bun încă jertfa asta smulsă
de nenorocul nostru în război,
cînd fiece cuvînt al tău cuprinde
victoria... și el va fi zdrobit!
A fost mireasa prințului de Homburg,
voi scrie... osîndit la Fehrbellin.
Fantomei lui, plutind peste drapele,
să-ncerce să i-o smulgă-n cîmpul luptei!
(*Îl sărută iar și îl ridică.*)

PRINȚUL DE HOMBURG:

Acum – vezi – mi-ai dat viața iar. Și rog
toți serafimii bucuroși să verse
din tronul norilor, orișice har
turnat pe frunți eroice vreodată.
... Te du, cîștigă, biruie, să-ntreci
orbita lumii, principe... O meriți!

PRINCIPELE ELECTOR: Străjeri, duceți-l iar la închisoare...

SCENA VIII

Natalia și principesa se arată în cadrul ușii.
Doamne de onoare le urmează. Cei dinainte.

NATALIA: Nu, mamă, lasă-mă! Ce-i cuviința?

Suprem e-n ceasul ăsta, să-l iubesc!
... Nefericit prieten!

PRINȚUL DE HOMBURG (*mai face-un pas*): La o parte...

CONTELE TRUCHSS (*îl reține*): Nu, prințe, nu...

(*Mai mulți ofițeri îi taie calea.*)

PRINȚUL DE HOMBURG: Luați-mă de-aici.

HOHENZOLLERN:

Ai, sire, inima...?

PRINȚUL DE HOMBURG (*smulgîndu-se*):

Ce vor tiranii?
În lanțuri să fiu dus la eșafod?
Lăsați-mă, am încheiat cu lumea...

(*Iese, cu garda.*)

NATALIA (*la pieptul mătușii, ascunzîndu-și fața*):

Ah, ia-mă și înghite-mă, pămînt!
La ce bun să privesc lumina zilei?

SCENA IX

Cei dinainte fără prințul de Homburg.

MAREȘALUL:

Pe Dumnezeu! Cum de-am ajuns aici?

(*Principele elector vorbește în taină și stăruitor cu unul dintre ofițeri.*)

KOTTWITZ (*rece*):

Măria-ta și sire: după toate,
putem pleca?

PRINCIPELE: Nu, nu e încă ora.
Cînd veți putea dispune, vă comunic.

(*Îl privește o vreme țintă în ochi, pe urmă ia de pe masa de lucru hîrtiile aduse de paj și se întoarce cu ele către mareșal.*):

E pașaportul contelui de Horn.
O rugăminte-a vărului meu, prințul,
pe care-s obligat s-o-ndeplinesc.
Pornim războiul iarăși în trei zile...

(*Pauză. Aruncă o ultimă privire peste sentința de condamnare.*)

Da, judecați voi, domnilor: în anul
trecut, din țîfnă și nechibzuință,
de Homburg mi-a pierdut două victorii
și pe a treia mi-a făcut-o grea...
Trecînd prin școlile acestor zile
veți îndrăzni cu el a patra oară?

KOTTWITZ ȘI TRUCHSS (*buimăciți*):

Cum, prea iubitul, prea slăvitul nostru...?

PRINCIPELE ELECTOR: Deci, vreți... Mai vreți...

COLONELUL KOTTWITZ: Pe Dumnezeu din cer!
De-ai fi pe marginea unei prăpastii,
nu ți-ar sări în ajutor, n-ar trage
din teacă sabia, fără chemare.
PRINCIPELE ELECTOR (*rupe sentința*):
Prieteni, deci urmați-mă în parc...

SCENA X

Decorul: totul ca în primul act. Castelul cu terasa care coboară în grădină. E iarăși noapte. Prințul de Homburg, legat la ochi, e condus de căpitanul de cavalerie Stranz prin grilajul ușii de grădină. Ofițeri și strajă. Răsună în depărtare rîpîitul funebru al tobelor.

PRINȚUL DE HOMBURG:
Acum îmi aparții, o, nemurire!
Lucești prin pînza care-mi leagă ochii
cu strălucirea miilor de sori!
Arìpi îmi cresc pe cei doi umeri... Duhul
îmi și plutește pașnic în eter,
precum corabia cînd suflă vîntul...
Văd portul plin de lume lin pierind...
Așa-mi coboară spre apus viața...
Mai deslușesc doar umbre și culori,
apoi în ceață se scufundă totul.

(*Prințul ia loc pe banca din mijlocul pajiștei, înconjurînd un stejar. Căpitanul Stranz îl lasă singur și privește în sus către terasă.*)

...Ah, ce aromă dă regina nopții!
Nu simți?
STRANZ: Micsandre și garoafe sunt.
PRINȚUL DE HOMBURG:
Micsandre? Cum... Aici?

STRANZ (*revine lîngă el*):

Cum, nu-ţi pot spune.
Se pare că le-a semănat o fată.
Vrei o garoafă?

PRINŢUL DE HOMBURG: Bine, dragul meu.
Am să mi-o pun acasă într-o glastră...

SCENA XI

Principele, aducînd cununa de laur în jurul căreia a împletit colanul său de aur. Principesa, prinţesa Natalia, mareşalul Dörfling, colonelul Kottwitz, Hohenzollern, Golz şi ceilalţi. Doamne de onoare, ofiţeri purtînd torţe. Toţi apar pe terasa castelului. Hohenzollern se apropie cu o năframă de balustradă şi îi face semn căpitanului Stranz. Acesta îl părăseşte pe prinţul de Homburg şi se îndreaptă spre fundul scenei, unde stă de vorbă cu straja.

PRINŢUL DE HOMBURG:

Dar, dragă, ce lumini se răspîndesc?

STRANZ (*revine lîngă el*):

Eşti, prinţe, bun să te ridici?

PRINŢUL DE HOMBURG:

De ce?
Ce se întîmplă?

STRANZ: Nu, nu-ţi fie teamă...
Atît vreau numai: să-ţi dezleg iar ochii.

PRINŢUL DE HOMBURG:

Deci, mi se-ncheie zbuciumul?

STRANZ: Aşa-i...

(*Pauză. Îi scoate legătura de pe ochi.*)

Mărire! Slavă ţie!... Meriţi totul...

(Principele elector îi înmînează prinţesei cununa de care atîrnă lanţul de aur, apoi amîndoi coboară scările terasei. Doamnele şi domnii îi urmează. Înconjurată de torţe, prinţesa se opreşte dinaintea prinţului care se ridică uimit şi îi aşează pe creştet cununa, îi anină la gît colanul, apoi, luîndu-i mîna, o duce la inima ei. Prinţul de Homburg leşină.)

NATALIA: Vai, ceruri: bucuria l-a ucis!
HOHENZOLLERN: Săriţi!
PRINCIPELE ELECTOR: O să-l deştepte canonada...

(Bubuitul tunurilor. Se aude o muzică. Palatul se luminează.)

KOTTWITZ: Hei, slavă, prinţ de Homburg!
OFIŢERII: Slavă, slavă...
TOŢI: ... biruitorului din Fehrbellin!

(O clipă de tăcere.)

PRINŢUL DE HOMBURG: Nu... spuneţi: e un vis?
KOTTWITZ: Un vis! Cum, altfel?
MAI MULŢI OFIŢERI: La drum, la drum...
CONTELE TRUCHSS: La luptă!
MAREŞALUL: Spre victorii...
TOŢI: În praf, duşmanii Brandenburgului!

POSTFAȚĂ

(Comentarii libere la două piese de Kleist)

Sunt douăzeci de ani și mai bine de atunci. Era, spre a fixa data precis, în decembrie 1969. După o muncă istovitoare, traducătoarea pieselor de teatru alăturate descindea în urbea unde Heinrich von Kleist și sora sa Ulrike poposiseră și ei cu aproape 180 de ani în urmă.

Pe străzi zgribulite de frig, pe lîngă arbori sticloși în care se aprindeau alene primele becuri în preajma Crăciunului, am ajuns în Cartierul Latin unde unul din primii *poeți blestemați* (poate primul!), premergător al epocii moderne, își trăise cea dintîi criză existențială, suscitată, spun exegeții, de ideile kantiene și textele liberatoare ale unui Jean-Jacques Rousseau, dar – după părerea semnatarei acestor rînduri – provocată mai ales de sfîrșitul oricăror certitudini într-o societate închistată, prusacă, dominată de prejudecăți; precum și de o descoperire intimă: cea a propriilor sale ambiguități erotice...

De aici, ruptura logodnei și apariția – prin *sublimare* – a unei vocații literare ivită relativ tîrziu, la douăzeci și cinci de ani. De aici *Penteșilea* și *Homburg*, un drum care îl va conduce pe autor în mod firesc, după doar un deceniu, la „desprinderea de țărm", la dubla sinucidere... el și *alter ego*-ul său: femeia „*în sine*", „*în principiu*", o legătură *nonfizică*, pur sentimentală... Împreună cu ea, spre decolarea totală...„ ca două voioase aeronave"(*Wie zwei fröhliche Luftschiffe*).

Sublimare. Folosind acest termen din vocabularul curent al psihanaliștilor, am dat, sper, de înțeles tuturor celor pasionați de trecerea meteorică a acestui geniu complex că situarea operei lui, chiar și numai în

timp, nu se poate face decît pe două planuri, unul dintre ele atingîndu-ne pe noi direct, prin acuta sa modernitate.

Ce anume putea să-l determine pe acest fiu al unei familii de cadeţi prusaci, destinat unei cariere militare, născut într-un tipic orăşel de provincie, la Frankfurt pe Oder, nu departe de actuala graniţă poloneză, ca – înfrîngînd toate normele şi prejudecăţile – să prefere drumul fantezist al literelor, o cale pe care ai săi nu o puteau socoti decît derizorie şi compromiţătoare în cazul în care devenea *meserie* şi nu cum se mai întîmplase la alţi membri ai familiei Kleist, o simplă distracţie pentru orele libere?

Ce anume îl putea împinge, chiar şi în acest sector literar, dominat pe atunci de întoarcerea la clasicism a lui Goethe şi de teoriile lui Schiller, ca smulgînd măştile convenţiei, să arate, în *Amphitryon* de pildă, adevărata faţă a fervorii exagerat religioase şi a stării extatice (în fond, uneori, doar simple manifestări ale *erosului contrazis*)? Un fenomen la a cărui înţelegere va ajunge şi Freud, desigur, dar mai tîrziu cu un secol!

Ce îl putea îndemna pe Heinrich von Kleist ca, scormonind în stările subconştiente, să ajungă la forma de iubire masochistă a lui *Käthchen von Heilbronn*, o *grupi*, o *fan* cum ar numi-o azi americanii?... Sau, răscolind şi mai străfund, la ura-dragoste dintre Ahile şi Pentesilea, la canibalismul lor senzual, stadiu extrem al relaţiilor sado-masochiste?

Şi mai departe, odată ajuns la asemenea dezvăluiri abisale, de ce să le scoată la vedere, pe o scenă de teatru, cu alte cuvinte de ce să le acorde çu fiece spectacol un prezent permanent, un veşnic „aici şi acum"?

„Să ştii, îi scria autorul *Pentesileei* unei prietene, l-a mîncat de-a binelea pe Ahile, din atîta iubire..."

„Ce mocirlă!" a strigat indignată o berlineză din înalta burghezie, la ale cărei recepţii, după modelul „saloanelor" pariziene, se făceau şi se desfăceau carierele literare. Iar presiunile oculte exercitate asupra editorului piesei, chiar şi din partea marelui Goethe, vor face ca apariţia *Pentesileei* în volum să rămînă confidenţială, astfel încît la începutul acestui veac se mai afla disponibilă în catalog o bună parte din primele şapte sute de exemplare, şi anume la preţul lor iniţial!

De la Kant şi *Critica raţiunii practice* – la punerea sub semnul întrebării a tuturor certitudinilor morale inculcate de societate prusacă; de la Rousseau şi lumea sa *naturală* – la o altă lume, invizibilă, cea a stărilor de somnambulism şi a zvîcnirilor inconştiente, *naturale* şi ele, ce e drept,

dar depăşind cu totul intenţiile rousseauiste prin extremismul lor absolut; un lucru pare sigur: tabuurile privind motivările lui Kleist nu au fost depăşite nici astăzi. Recunoscîndu-i geniul, puţini analişti au avut îndrăzneala să pună clar în legătură omul şi opera.

Ori, datoria unui traducător este într-un fel aceeaşi cu cea a interpretului, a actorului în cazul unei opere dramatice. Cu deosebirea că nu în pielea personajelor trebuie el să se strecoare, înţelegîndu-le, ci în cea a autorului însuşi, pentru că eroii pieselor nu sunt decît proiecţiile propriilor lui fantasme, dramaturgul fiind mai întîi şi întîi primul lor public, într-un „teatru cu un singur spectator", după fericita formulă a regretatului Ion Sava.

„Fiinţa mea cea mai intimă e înscrisă în *Pentesilea*", îi va mărturisi el unei rude, Mariei von Kleist. „Toată mizeria şi strălucirea pe care le port în suflet."

Curios, scrisori ca acestea îmi amintesc de cele ale unui alt poet descins la rîndul său dintr-un străfund de provincie, din Charleville, în „oraşul lumină", la o vîrstă fragedă. Mă gîndesc la Arthur Rimbaud, scriind profesorilor săi Izambard şi Demeny celebrele *Lettres du Voyant* (*Scrisorile Vizionarului*), dar cu exact şapte decenii mai tîrziu. Rimbaud vorbea în ele despre asceza poetică, descriind-o – contrar concepţiilor curente – ca pe o „lungă, imensă şi raţională dereglare a tuturor simţurilor" (scrisorile din 13–15 mai 1871). Astfel, datorită dereglării, Poetul devine „marele criminal, blestematul tuturor timpurilor şi supremul savant!"... deoarece „răzbate pînă la Necunoscut... Lirica sa, expresia poetică, nu reprezintă în acest sens decît prelungirea unei stări autoprovocate pentru a atinge *clarviziunea*, cu alte cuvinte acea stare extatică permiţînd profeţia! La ea, la această facultate vizionară, şi nu la *poezie în sine* tinde poetul să ajungă. Pentru el, asta contează! ... A parvenit, a atins Necunoscutul. Şi cînd, din tulburarea îngrozită a minţii, a pierdut *inteligenţa* (din latinul *intellegere*: a înţelege n.n.) propriilor sale viziuni, rămîne totuşi faptul că *le-a putut vedea*! N-are decît să crape după această săritură... Veni-vor alţi oribili truditori, gata să înceapă la marginea de orizont unde premergătorul lor s-a prăbuşit!..."

*

Sublimare. De la o criză existenţială – la smulsul măştilor sociale şi descoperirea „adevărului absolut"... Atunci, în 1969, la sosirea mea în

Franța, îmi spuneam că acest procedeu nu mai este azi doar artistic și l-a depășit de mult pe individ.

Rătăcind pe străduțele din jurul Bisericii Julien-le-Pauvre, rămase în bună parte la fel ca pe vremea cînd le priveau pe fereastră Kleist și sora sa, *androgina* Ulrike, mă gîndeam cu o intimă satisfacție la cele cinci piese de teatru ale sale (zece mii de versuri), predate „Bibliotecii pentru toți" înainte de plecarea mea din România, ca la un limbaj secret, o manifestare a *sublimării* devenită – acolo de unde veneam – un procedeu cultural curent, un joc „de-a v-ați ascunselea" cu Cenzura, intrat în Istorie.

Pentru că într-adevăr: ce este *cenzura,* sau *autocenzura,* în sistemul psihanalitic elaborat de Freud? Nimic altceva decît o opreliște, o barieră, din teama de realități. Ea îi obligă pe cei ce vor să se exprime să-și travestească – conștient, inconștient, sau *pre-conștient* – gîndurile, acestea îmbrăcînd adesea costume de epocă, sau tot soiul de alte veșminte făcute să mascheze stricta lor legătură cu actualitatea.

În România exista însă de multă vreme practica vorbitului și scrisului *„printre rînduri".* Ea ne ajuta, într-un anume sens, să supraviețuim.

În țara în care nașterea, moartea, precum și dragostea fizică erau epurate din artă – ecranul prezentînd de pildă doi tineri într-o cameră de hotel așezați pe paturi diferite și făcînd politică! – Heinrich von Kleist reprezenta pentru mine și cei pe a căror părere mă bizuiam, un simbol. Era un nume de referință, precum încă alte cîteva a căror simplă evocare era suficientă pentru ca să ne înțelegem.

De-ajuns, îmi pare, să amintesc în acest sens un text cu care m-am întîlnit ani de zile după stabilirea mea în Franța, în 1978. Este vorba de *Jurnalul unui celibatar,* în care prozatorul și dramaturgul Deák Tamás evoca, într-un soi de „pseudo-memorii", scena întîlnirii noastre la Sinaia. Lucrurile s-ar fi petrecut la Pelișor, în modesta bibliotecă a acelei „case de creație" pusă pe atunci la dispoziția artiștilor... În capitolul intitulat *Suzuki,* aceasta, spune autorul, „intrînd ca o furtună, se apropie de mine și mă întrebă *dacă ar putea împrumuta nuvelele lui Kleist.* Regret, nu sunt bibliotecarul, mă scuzai, *dar îi voi recenza bucuros nuvelele lui Kleist,* dacă are poftă de o plimbare..."

Trebuie să-i mărturisesc cititorului acestor rînduri că eu mă ascundeam sub această apelațiune japoneză. Dar, pe de altă parte,

cititorul a înțeles, cred, singur, că numele autorului *Pentesileei* și a *Prințului de Homburg* avea în acest context un rol fetiș.

În realitate, desigur, nu putea să fie așa... În fapt, modestele și aseptizatele rafturi puse acolo la dispoziția noastră nu au adăpostit niciodată asemenea texte, la mii de leghe depărtare de *Teoria leninistă a reflectării în artă*. Într-adevăr, eu cerusem pur și simplu niște cărți pentru copii – un alt domeniu propice *sublimărilor*...

Și totuși se află în descrierea aceasta un *supra-* (sau *sub-*) adevăr. Pentru că așa este: aflat de mine și citit integral în 1958, în biblioteca sa din Cluj (unul din rarele orașe în care respectul cărții rezista presiunilor proletcultiste), Kleist a făcut ulterior cu totul parte din existența noastră, după cum și Deák Tamás l-a putut citi complet, în biblioteca mea din București, pe Ibsen (un alt mare absent din literatura română, cu excepția cîtorva piese de mai puțină însemnătate), ceea ce nu a rămas fără influență pentru creația sa ulterioară.

Adeseori cu prietena mea, traducătoarea și germanista Herta Spuhn, evocam drama neîncrederii în om din piesele lui Kleist, iscată de „ca și cum"-ul (*als ob*), de prefăcătoriile constante la care sunt constrînși eroii săi, sub presiunea moralei curente.

La „Podgoria", o cîrciumioară care exista pe atunci în preajma Pieții Romană, așezați în fața unui pahar de Cabernet-Sauvignon de Dealu-Mare, discutam împreună cu un critic și eseist ale cărui cunoștințe mă uimeau, despre superioritatea etică a Pentesileei, și despre stările paroxistice la care „cinstea contrariată" îl poate aduce pe *omul de bună credință* dintotdeauna – și oare pentru întotdeauna? – manipulat...

Cînd scriu aceste rînduri, Deák Tamás a dispărut fizic. Criticul în chestiune, al cărui curaj îl respectasem – făcuse ani de închisoare spre a-și păstra identitatea religioasă – a sfîrșit prin a ceda presiunilor lui *als ob*, cu alte cuvinte „a dispărut moral". Iar cele zece mii de versuri kleistiene pe care le lăsasem ca pe un fel de „testament", nu au putut ajunge timp de două decenii în mîna cititorilor, răpite și probabil pierdute în meandrele birocrației securiste.

Ar fi schimbat ele ceva din destinul lectorului și al spectatorului român? Nu vreau să par naivă afirmînd că da... Și totuși, Kleist, în ciuda opoziției șocate a privilegiaților epocii (Goethe îl numea: „*Ein nordischer Hypochonder*" – un ipohondru venit din Nord – și îl socotea un simplu

„meteor neprietenos", ivit pe cerul noii literaturi germane); şi totuşi Kleist, printr-o anumită atitudine interioară opusă concesiilor şi compromisurilor, prin protestul Individului împotriva opreliştilor societăţii sale, prin „nihilismul său pozitiv", Kleist, totuşi şi totuşi...

Influenţa sa asupra mentalităţilor a fost de atunci şi pînă acum enormă... de la Freud la Jung, la Kirkegaard şi Ludwig Wittgenstein, actualitatea sa este cu mult mai evidentă decît cea a unor texte dramatice inspirate concesiv din imediatul cotidian! Nu întîmplător *Prinţul de Homburg*, jucat de Gérard Philipe după cutremurul şi deruta morală ale celui de-al Doilea Război Mondial, a avut un atît de răsunător succes în Franţa.

Premergător al „poeţilor blestemaţi" Verlaine, Rimbaud, Baudelaire (ca şi ei, Heinrich von Kleist a acceptat să scrie cu propria lui existenţă), precursor al lui Kafka – iraţionalul, absurdul devenind în primul rînd sub pana sa teme dramatice –, al „trans-personalului" din textele lui Joyce, al lui Camus, din *Caligula* şi *Mitul lui Sisif*, se poate spune despre Kleist că n-a fost atît de înţelept ca Goethe, de cultivat ca Lessing, atît de general valabil ca Shakeaspeare, dar a descris curajos demonii care se ascund în sîngele nostru... şi, în acest sens, face parte din literatura acestui sfîrşit de veac.

*

Inutil să spun cît m-am zbătut după plecarea mea din România, de-a lungul a peste două decenii de exil, pentru ca traducerea operelor acestora să vadă totuşi lumina tiparului. Astăzi, graţie unor prieteni care-şi luaseră riscul de a-mi transporta cîteva ciorne în perioada cea mai sumbră a istoriei ţării noastre, pot pune la dispoziţia publicului, reconstituite, două din transpunerile mele de atunci. Este vorba de *Pentesilea* şi *Prinţul de Homburg*, piese nespus de semnificative atît pentru descifrarea mesajului codificat al autorului, cît şi pentru noi înşine şi propria noastră „cunoaştere".

Pentru că, efectiv, cine este *Pentesilea* şi ce vrea să spună, în fond, această piesă? Îndepărtînd de mine tentaţia de a mă aventura în labirintul comentariilor docte, aş dori să notez aici, oricît de sumar, cîteva puncte de reper pe care m-am sprijinit cînd am întreprins această traducere.

Este evident că dincolo de însușirile lor individuale, eroii piesei nu sunt decît reprezentanții obiceiurilor, educației și prejudecăților „neamului" lor.

Pentesilea poate fi *regina*, ea nu e mai puțin *prizoniera* mentalităților, a *ideologiei*... Încît ciocnirea veritabilă, concretă, nu e între ea și Ahile, ci între greci și Amazoane, pe o temă, între altele, nespus de arzătoare și acum: statutul social al femeilor.

Interesant e că acest conflict are o origină mai puțin mitică decît s-ar crede...

Într-adevăr, e bine de stabilit de la bun început că oamenii rafinați ai secolului al XVIII-lea, vorbitori de greacă veche și latină, erau mult mai la curent cu istoria și cultura antică decît suntem noi astăzi. Ori, dintr-una din cărțile de largă circulație pe atunci, din *Gründliches mythologisches Lexicon* (*Lexiconul fundamental al temelor mitologice*) de Benjamin Hedrich, de care s-a folosit destul de amplu și Goethe, se poate afla că Amazoanele au avut o existență *reală* din punct de vedere istoric, după cum și Gorgonele – înfățișate ulterior de eposul patriarhal grec ca niște ființe înspăimîntătoare – nu au fost la vremea lor decît niște simple războinice foarte de temut... Precum de altfel și Danaidele, pe care le găsim la originea neamului danailor. Ele nu erau decît niște femei măritate împotriva voinței lor cu fii lui Aegyptos... o sclavie contra căreia s-au revoltat! În ciuda acestei justificări, morala masculină, cea a danailor (a grecilor), a propriilor descendenți, a inspirat legendara lor condamnare la o pedeapsă exemplară, în Infern.

E limpede că toate aceste frămîntări au avut loc într-o zonă-limită: la fruntariile scăldate în neguri ale trecerii de la matriarhat la patriarhat, o perioadă greu de situat precis într-o Istorie scrisă, ca întotdeauna, de învingători. Unii, din păcate, neagă cu totul această realitate. Dar și existența Troiei a fost contestată pînă la descoperirea ei de către Schliemann pe colinele din Isarlîc.

Un lucru e cert, mai ales: Kleist credea în mod ferm în trecuta glorie a Amazoanelor.

Ele, după părerea lui Hedrich, se împărțeau în trei triburi, dintre care cel mai însemnat era scit și se așezase la gurile Dunării, pe malul nordic al Mării Negre și în jurul Mării Caspice.

După o serie de amănunte vestimentare, veneau de la munte. Ori, fapt curios, prin munții Boemiei se mai păstrează legende conform cărora femeile nu au renunțat chiar atît de ușor la putere în favoarea bărbaților. Trecerea nu a fost nici lină și mai ales nici atât de hazlie ca în comediile lui Aristofan, care, cinci secole înaintea erei noastre, auzise în mod evident de aceste zvonuri. Conform tradiției, luptele care s-au dat în regiunea Boemiei în jurul „Cetății femeilor" au fost, dimpotrivă, extrem de sîngeroase.

Dincolo deci de dramele personale, de ambivalența ură-iubire, bărbat-femeie, Kleist analizează curajos destinul tragic la care sunt osîndite inexorabil două personalități înzestrate excepțional, dar neputincioase în fața rigidității moravurilor. Trebuie remarcat, pe de altă parte, că atît în *Pentesilea* cît și în *Prințul de Homburg* toate personajele *sunt pozitive*!... Iată ceea ce ar fi putut da satisfacție criticilor realist-socialiști care au bîntuit în presa română pînă mai acum cîțiva ani, teoretizînd dispariția *personajelor negative* din literatura dramatică. Toți eroii lui Kleist sunt bine intenționați. Dar rezultatul bunei lor intenții nu poate fi decît o tragedie, prinși cum sunt în mreaja legilor sociale.

Nu e mai puțin adevărat că nu sunt niște revoltați. Cu educația sa militară, Kleist acceptă teoretic disciplina austeră impusă de „moraliștii" epocii, și chiar o justifică pe plan istoric, ca pe un sistem de conservare al valorilor tradiționale. „*Germania*!" spune el cu un anume tremolo amintind cavalerismul teuton. Ori, una din calitățile esențiale impuse membrilor acestui Ordin militar și călugăresc era supunerea fără crîcnire.

Chiar și în această privință destinul kleistian seamănă cu cel al „poeților blestemați", care acceptau și ei societatea în care trăiau și nu erau decît niște „revoltați în genunchi". Precum Rimbaud, la celălalt capăt al secolului, sfîrșind prin a da dreptate propriei lui familii, iritată și disprețuitoare la adresa meseriei scrisului, ar fi renunțat și Kleist la geniu, *dacă ar fi putut altfel*... Și iată unde intervine tema autodistrugerii. Toți acești „bolnavi" de poezie ar fi mers cu plăcere în pas cu mediocritatea vremii lor, dar îi împiedicau aripile de albatros.

Soluția? Aparent exista numai una: dispariția individului, mult prea fenomenal, gigantic față de contemporanii săi! Precum însuși Cristos, se îndreaptă și Ahile de bunăvoie spre supremul, înspăimîntătorul său sfîrșit.

Pentesilea moare de decepție. În acest sens trebuie privită autoînjunghierea ei, o sinucidere fără nici o armă aparentă. E acceptarea acestei unice ieșiri, impusă de constatarea lipsei ei de conformitate cu normele epocii.

Ciudat, am regăsit privirea senină cu care trebuie să fi ieșit și Kleist din acest impas, într-una din ultimele fotografii luate de Agnès Varda lui Gérard Philipe pe patul de moarte. Era la doar cîteva zile înainte de acel 25 noiembrie 1959, în care François Mauriac avea să scrie despre extraordinarul actor francez:

„Pe obrazul acestui băiat care ar fi putut să fie doar frumos, se citea o neliniște în care noi presimțeam o chemare de nestăvilit spre culmile măreției. Dar nici el, nici Prințul de Homburg care i-a prilejuit rolul său de căpătîi, cel mai strălucit, nu ne-au permis să ne întrebăm dacă fragilitatea lor fizică nu ar fi și altceva decît o simplă bază a victoriei lor supreme asupra naturii omenești."

„Și iată, exclama regizoarea Agnès Varda, amintindu-și celebrul spectacol cu *Prințul de Homburg*, luna iulie a revenit, iar noi ne-am fost întors la Avignon... Aici, cîndva, Vilar a interpretat pentru întîia dată rolul Marelui Elector. Zicea: *O să-l deștepte canonada... Foc!* și totul se aprindea, grație unui dispozitiv aflat sub tufișurile rampei conducînd spre mînăstire" (în Curtea de Onoare din Palatul Papilor n.n.). Iar scriitorul Albert Camus, mort la doar puține zile după Gérard Philipe, acesta din urmă putînd însă citi cele ce urmează, nota: „Pentru actor, ca și pentru *omul absurd* (v. Kleist n.n.), o moarte prematură e o pierdere de necompensat. Nimic nu poate înlocui suma chipurilor cărora le-ar fi dat viață și a secolelor pe care le-ar fi parcurs. Oricum însă, tuturor ne e dat să murim... Desigur, un interpret dramatic poate fi oricine și pretutindeni, dar și pe el îl prinde moartea în laț. E suficient, gîndindu-te la asta, să fii înzestrat cu un dram de imaginație, pentru ca să-ți închipui destinul actorului. Îi trebuie timp, ca să-și întruchipeze unul după altul personajele. Timp spre a învăța să le domesticească: cu cît mai multe vieți însușite, cu atît îi va deveni mai ușor să și le desprindă de pe trup. Dar iată vine vremea propriei sale dispariții de pe scenă și din lume... Acum, toate existențele prin care a trecut se-adună sub privirea lui, încît recunoaște, vede limpede... Vede și pricepe ce aventură zguduitor de unică a fost fiecare viață... O vede, o știe... și poate acum muri liniștit."

Prințul de Homburg e ultima piesă-spovedanie scrisă de Heinrich von Kleist. Un fel de testament literar destinat – precum o vor cere mai tîrziu și Gogol sau Kafka – să fie ars împreună cu tot restul hîrtiilor lăsate în urmă. Numai o întîmplare a făcut ca eroul, despre care Heine spunea că „pare compus de însuși geniul poeziei", să nu dispară din literatură odată cu autorul său, în acest soi de supunere, de acceptare totală a verdictului nedrept al destinului.

Ulterior, textul atît de misterios a stîrnit felurite interpretări. *Prințul de Homburg*, spunea însuși Gérard Philipe, „devenise sub Hitler un ditiramb, exaltînd noțiunea Patriei... Dar cuvîntului Patrie i se pot da felurite interpretări, nu este așa?... Ajunge să muți puțin accentul!"

De semnalat faptul că Homburg nu moare, precum Ahile sau Pentesilea, la încheierea conflictului. El iese doar din scenă... Dar cei ce cunosc cît de cît istoria Prusiei știu că Homburg va cădea răpus în una din următoarele bătălii. Așa a ieșit, într-un fel, și Heinrich von Kleist de pe scena lumii. Împreună cu interpreta pe care a găsit-o dispusă să-i dea replica în această ocazie: împreună cu o oarecare Henriette Vogel. Iar plecarea lor, acest „ultim act", va da la rîndul său prilejul unei regii minuțioase... Acolo, la Wannsee, lîngă Berlin, la o oră de după-amiază, pe pajiștea unde hangiul i-a auzit glumind și zburdînd o bună bucată de vreme.

„Au răsunat, spune procesul verbal al poliției, două împușcături..." Cei ce s-au apropiat atunci de locul dramei, au descoperit-o pe Henriette, cu mîinile împreunate, întinsă în scobitura unui trunchi de arbore ca pe un catafalc... Cît despre Kleist, nu sîngera deloc. Murise la picioarele ei, îngenunchiat, ca dinaintea eternului feminin.

Fapt este că prin intermediul lui Homburg, Kleist și-a învins dinainte moartea. El reușise să-și atîntească privirea, fără să se cutremure; în străfundul propriului său mormînt. ... Acum, putea pleca. El, împreună cu însoțitoarea lui, se puteau desprinde și îndepărta de cele lumești „ca două voioase aeronave"!

MIOARA CREMENE
Paris, 1991

Nota redacției „Biblioteca pentru toți"

Redacția „Biblioteca pentru toți", care a pregătit pentru tipar, înainte de 1970, volumul de *Teatru* – Kleist, tradus de doamna Mioara Cremene, volum care nu a mai putut apărea în condițiile în care traducătoarea părăsise țara, își exprimă bucuria că, după aproape un sfert de veac, două dintre cele mai importante piese ale marelui dramaturg german, în aceeași tălmăcire, pot, în sfîrșit, vedea lumina tiparului, fiind, de altfel, după știința noastră, pentru prima oară, acum, transpuse în limba română. Totodată, salutăm cu aceeași bucurie revenirea printre colaboratorii „Bibliotecii pentru toți" a distinsului cărturar, domnul Nicolae Balotă, prefațatorul volumului de față și autorul mai multor studii introductive și traduceri remarcabile care i-au familiarizat pe statornicii noștri cititori de acum două-trei decenii cu capodopere ale literaturii române și universale.

Astăzi, în condiții dificile pentru cartea de adevărată valoare, revenirea printre colaboratorii noștri a celor doi oameni de cultură români stabiliți în Franța prietenă, ne încurajează în lupta dificilă pentru supraviețuirea „Bibliotecii pentru toți", ale cărei tiraje au scăzut dramatic în această perioadă de criză economică prelungită pe care o străbate țara noastră.

Redacția „B.P.T."

martie 1993

CUPRINS

Prefață ..... *V*

Tabel cronologic ..... *XIX*

Pentesilea 1

Prințul Frederic de Homburg 121

Postfață 217

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026